

ОБЛАСТЕН ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ ЗА ОБЛАСТ ДОБРИЧ

СОФИЯ, 2021
ВЕРСИЯ: ОКОНЧАТЕЛЕН ПРОЕКТ
Географика „ООД“

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ.....	11
1. КРАТКО ОПИСАНИЕ НА ПРИРОДНИТЕ УСЛОВИЯ В ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ	11
1.1. Местонахождение на област Добрич. Характеристика на ДГС и ДЛС.....	11
1.2. Физико-географска характеристика	15
1.3. Климатична характеристика и промени	23
1.4. Характеристика на почвите	30
1.5. Типове горски месторастения	35
2. ХАРАКТЕРИСТИКА НА СОБСТВЕНОСТТА НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ	39
3. СЪЩЕСТВУВАЩА СТРУКТУРА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ. КРАТКА ИСТОРИЯ НА ГОРСКОТО И ЛОВНОТО СТОПАНСТВО В РАЙОНА	40
3.1. Съществуваща структура на управление на горите	40
3.2. Кратка история на горското и ловното стопанство	44
4. ЛЕСИСТОСТ НА ОБЛАСТТА И ОБЩИНИТЕ	48
5. АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА НА ГОРСКИТЕ И ЛОВНИТЕ РЕСУРСИ.....	49
5.1. Анализ и оценка на потенциала на горските ресурси	50
5.2. Анализ и оценка на потенциала на ловните ресурси	74
6. РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА ГОРСКОТО И ЛОВНОТО СТОПАНСТВО ЗА ИКОНОМИКАТА НА ОБЛАСТТА	77
6.1. Роля и значение на горското стопанство за икономиката на областта	77
6.2. Роля и значение на ловното стопанство за икономиката на областта.....	81
6.3. Развитие на отдиха и туризма в горите	83
6.4. Роля на дървата за отопление като източник на енергия спрямо други източници на енергия	85
ЧАСТ ПЪРВА - ЕДИННА ГОРСТОПАНСКА КАРТНА ОСНОВА НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ	87
ЧАСТ ВТОРА - ФУНКЦИОНАЛНО ЗОНИРАНЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ.....	88
I. Актуализация на категориите и функционална принадлежност на горските територии	88
II. Горски територии, предоставящи обществени екосистемни ползи	99
ЧАСТ ТРЕТА - ВЪЗМЕЗДНО ПОЛЗВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИ ЕКОСИСТЕМНИ ПОЛЗИ	101
ЧАСТ ЧЕТВЪРТА - ЦЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ И НА ЛОВНОТО СТОПАНСТВО	107
ЧАСТ ПЕТА - СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА НА ПЛАНА	228
1. Анализ на планираните мерки, свързани с горските територии, от стратегиите за развитие на общините и областта	228
2. Социално-икономическа оценка на целите на управление на горските територии и на ловното стопанство	237

3. Оценка на въздействието на плана върху състоянието и развитието на горските ресурси по видове гори	239
СПИСЪК ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА	250
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ОПРГТ ОБЛАСТ ДОБРИЧ	253
КАРТЕН МАТЕРИАЛ КЪМ ОПРГТ ОБЛАСТ ДОБРИЧ	253

Списък с таблици:

Таблица 1. Териториално разпределение на ДГС/ДЛС спрямо общините в област Добрич*	14
Таблица 2. Характеристики на релефа по общини на територията на област Добрич.....	15
Таблица 3. Разпределение на дървопроизводителната площ по надморска височина	16
Таблица 4. Разпределение на запаса по надморска височина за област Добрич	16
Таблица 5. Разпределение на дървопроизводителната площ по наклон за област Добрич	17
Таблица 6. Разпределение на дървопроизводителната площ по изложение за област Добрич .	17
Таблица 7. Климат в общините от област Добрич	24
Таблица 8. Разпределението на дървопроизводствената площ, средната височина и запаса на областта по зони на де Мартон	27
Таблица 9. Преобладаващи видове от естествен произход в зоните на де Мартон, към 1990 г.	27
Таблица 10. Разпределение на дървопроизводителната площ по подпояси.....	29
Таблица 11. Таксономичен списък на почвите в горските територии на област Добрич (Национална класификационна схема, 1992 г.)	30
Таблица 12. Разпределение на дървопроизводителната площ по почвени типове/видове и дълбочина на почвата за област Добрич	31
Таблица 13. Разпределение на залесената площ и запаса по почвени типове/видове и дълбочина на почвата за област Добрич	31
Таблица 14. Разпределение на дървопроизводителната площ по типове горски месторастения за област Добрич (съгласно „Класификационна схема на типовете горски месторастения в Р България“, 2011).....	35
Таблица 15. Разпределение на залесената площ и общия дървесен запас по типове горски месторастения за област Добрич	36
Таблица 16. Разпределение на общата горска площ по вид на собственост (ОГТ 2015)	39
Таблица 17. Разпределение на горската площ по общини в област Добрич (ОГТ 2015).....	40
Таблица 18. Разпределение на общата горска площ по вид на земите и вид на горите	43
Таблица 19. Лесистост на общините в област Добрич	49
Таблица 20. Разпределение на запаса (в т ³) по дървесни видове и класове на възраст, високостъблени гори (към 2015 г.)	52
Таблица 21. Разпределение на запаса (в т ³) по дървесни видове и класове на възраст, издънкови и нискостъблени гори (към 2015 г.).....	53
Таблица 22. Разпределение на залесената площ и общия запас по дървесни видове (към 2015 г.)	54
Таблица 23. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, ползването и средния прираст по стопански класове (към 2015 г.).....	55
Таблица 24. Разпределение на залесената площ по стопански класове и функционални категории гори (към 2015 г.).....	56
Таблица 25. Разпределение на площта и запаса по групи гори и функции (стопанско и специално предназначение)(към 2015г.)	58
Таблица 26. Разпределение на общата горска площ (в ha) по функции и по общини (към 2015)	59
Таблица 27. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, средния прираст и ползването по класове на възраст за областта.....	61
Таблица 28. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, средния прираст и ползването по класове на възраст за областта.....	61
Таблица 29. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, средния прираст и ползването по класове на възраст за областта.....	62
Таблица 30. Ползване по вид на горите и от различни видове сечи (към 2015 г.)	62

Таблица 31. Ползване в горските територии по вид на горите и по общини (по ГСП)	65
Таблица 32. Разпределение на залесената площ, запаса и размера на потенциалното ползване по функционални групи (по ГСП)	66
Таблица 33. Разчет на потенциала на ползването по стопански класове в горските територии (по ГСП)	66
Таблица 34. Реализирани недървесни горски продукти за ревизионния период.....	67
Таблица 35. Осъществени странични ползвания през 2018 г.	71
Таблица 36. Запас и отстрел по видове дивеч за периода 2013-2017 г. в област Добрич.....	74
Таблица 37. Ловни сдружения в област Добрич (по данни от РДГ Варна)	76
Таблица 38. Приходи и разходи от реализирани дейности за периода 2012-2016 г.	80
Таблица 39. Обобщени данни по ТП ДГС/ДЛС в Област Добрич за ловностопанската дейност през периода 2013-2017 г.	82
Таблица 40. Туристическа дейност в област Добрич за последните 5 години	84
Таблица 41. Отопление по видове горива в област Добрич	86
Таблица 42. Добив на дърва при различни видове гори и ползване (по ОГТ 2015)	86
Таблица 43. Горски територии за защита на почвите	88
Таблица 44. Горски територии за защита на водите	89
Таблица 45. Горски територии за защита на урбанизираните територии	89
Таблица 46. Горски територии за защита на сградите и обектите на техническата инфраструктура	89
Таблица 47. Защитни горски пояси	90
Таблица 48. Горски територии, създадени по технически проекти за борба с ерозията.....	90
Таблица 49. Специални горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ.....	91
Таблица 50. Специални горски територии, включени в защитените зони, по смисъла на ЗБР..	91
Таблица 51. Други специални горски територии, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статuti и режими	92
Таблица 52. Семепроизводствени насаждения и градини	92
Таблица 53. Горски разсадници.....	92
Таблица 54. Дендрариуми	93
Таблица 55. Специални горски територии до 200 т около туристически хижи, категоризирани по ЗТ и обекти с религиозно значение.....	94
Таблица 56. Базис за интензивно стопанисване на дивеча, съгласно регистъра на ИАГ, дирекция „Ловно стопанство“	94
Таблица 57. Регистрирани оградени площи (БИСД) на територията на Област Добрич.....	95
Таблица 58. Специални горски територии с рекреационно значение	95
Таблица 59. Специални горски територии за поддържане на ландшафта.....	95
Таблица 60. Специални горски територии с висока консервационна стойност.....	97
Таблица 61. Стопански горски територии	97
Таблица 62. Зони за защита от урбанизация	98
Таблица 63. Предложения за горски територии в област Добрич, в които ползването на обществени екосистемни ползи е възмездно	105
Таблица 64. Списък на обекти със статут на недвижими културни ценности в област Добрич	148
Таблица 65. Териториален обхват на горите във фаза на старост в област Добрич.....	159
Таблица 66. Списък на горски територии, представящи гори с ВКС 2 в област Добрич	159
Таблица 67. Обобщена информация за целите и индикаторите за постигане на всяка цел при управлението на горските територии в област Добрич по функционалната им принадлежност	163

Таблица 68. Общи насоки за управление на горските територии по функционални категории, дефинирани забрани и ограничения, специфични за общините в област Добрич, разработени на основата на нормативните документи и най-добрите лесовъдски практики.....	178
Таблица 69. Влияние на мерките, заложен в ОПП на общините от област Добрич, върху развитието на ГТ.....	236
Таблица 70. Диапазони на обща оценка на принцип за съответен брой индикатори	246

Списък с фигури:

Фигура 1.Карта на област Добрич	12
Фигура 2. Райони за планиране в Р България	12
Фигура 3. Карта на общините в област Добрич.....	13
Фигура 4. Общини с условия за почвено засушаване (при воден дефицит)	28
Фигура 5. Типове гори и Горско-географски области и подобласти в България.....	29
Фигура 6. Разпределение на горите по видове собственост в % (ОГТ 2015).....	39
Фигура 7. Разпределение на общата горска площ по общини в % (ОГТ 2015)	40
Фигура 8. Разпределение на запаса по дървесни видове за област Добрич (% от запаса)	54
Фигура 9. Разпределение на залесената площ по дървесни видове за област Добрич (% от залесената площ)	54
Фигура 10. Разпределение на площта на област Добрич по видове територии (в %).....	78

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АГСП

Асоциация по горско стопанство и горска промишленост

АПК	Аграрно-промишлен комплекс
БД	База данни
БЗ	Буферна зона
БИСД	Бази за интензивно стопанисване на дивеча
БМС	Бюро на министерския съвет
ВБЧ	Варненско-Бургаско Черноморие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектроцентрала
ВИ	Възобновяеми източници
ВКС	Висока консервационна стойност
ГВКС	Гори с висока консервационна стойност
ГП	Горски пасища
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадни води
ГС	Горско стопанство
ГСП	Горскостопански план
ГСУ	Горско стопански участък
ГТ	Горски територии
ГФ *	Горски фонд
ГФС	Гори във фаза на старост
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛ	Държавно лесничейство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ДП	Държавно предприятие
ДЧ	Добруджанско Черноморие
ЕСУ	Екосистемни услуги
ЗАНН	Закон за административните нарушения и наказания
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗГ	Закон за горите
ЗЗБ	Закон за защита при бедствия

ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗЛОД	Закон за лова и опазване на дивеча
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗГП	Защитен горски пояси
ЗТ	Закон за туризма
ЗЗ	Защитена зона
ЗМ	Защитена местност
ЗГП	Защитни горски пояси
ЗСпФ	Защитни и специални функции
ЗПТ	Защитени природни територии
ЗТ	Защитена територия
ЗЗУ	Зони за защита от урбанизация
ИАГ	Изпълнителна агенция по горите
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
КГ	Комитет по горите
Л	Лудогорие
ЛРД	Ловно рибарско дружество
ЛРС	Ловно рибарско сдружение
ЛС	Ловно сдружение
ЛСР	Ловно стопански район
ЛУП *	Лесоустройствен проект
М	Мизийска горскорастителна област
МГГП	Министерство на горите и горската промишленост
МВР	Министерството на вътрешните работи
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НДГП	Недървесни горски продукти
НЛРС-СЛРБ	Националното ловно-рибарско сдружение "Съюз на ловците и риболовците в България"
НПС	Нормално площно сечище
НС	Народно събрание

НСИ	Национален статистически институт
НСРГСРБ	Национална стратегия за развитие на горския сектор в Р България
ОВМ	Орнитологично важно място
ОГФ	Отчетни форми на горския фонд
ОЛТ	Организиран ловен туризъм
ОПР	Общински план за развитие
ОПРГТ	Областен план за развитие на горските територии
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОУП	Общ устройствен план
ППЗГ	Правилник за прилагане на закона за горите
ПЗ	Природна забележителност
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПП	Природен парк
ПР	Поддържан резерват
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
Р	Резерват
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РКСОГДР	Регионалният консултативен съвет по опазване на горите, дивеча и рибата
РПРСИР	Регионален план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г.
СИР	Североизточен район
СИДП	Североизточното държавно предприятие
СЛР	Съюз на ловците и риболовците
СЛРД	Сдружение ловно рибарско дружество
СО₂	Въглероден диоксид
СОЗ	Санитарно-охранителна зона
СПРГС	Стратегически план за развитие на горския сектор
ССФ	Селско стопански фонд
СтФ	Стопански функции
Т	Тракийска горскорастителна област
ТП	Териториално поделение
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа

ФПЧ	Фини прахови частици
ХВП	Хранително-вкусова промишленост
Ю	Южна крайгранична горскорастителна област
EUNIS	Европейска информационна система за природата
FAO	Food and Agriculture Organization
FSC	Съвет по стопанисване на горите
NUTS	Обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
WMO	World Meteorological Organization
WRB	World Reference Base

** Понастоящем в нормативните документи термините ГФ и ЛУП са актуализирани на ГТ и ГСП.
NB. Съкращенията в таблиците са представени в легенда към съответната таблица*

ВЪВЕДЕНИЕ

Областният план за развитие на горските територии (ОПРГТ) в обхвата на област Добрич е дългосрочен документ за стратегическо планиране на горското и ловно стопанство и за целите на устойчивото регионално развитие. Този план се изработва в съответствие с изискванията на Закона за горите (чл.12), Националната стратегия за развитие на горския сектор в РБългария и Стратегическия план за развитие на горския сектор и е хармонизиран с Областната стратегия за развитие на област Добрич по Закона за регионално развитие. Обект на областния план са всички категории горски територии в областта независимо от тяхната собственост. Разработен е въз основа на актуализирани данни от инвентаризациите и горскостопанските планове за съответните териториални поделения на държавните предприятия. С областния план за развитие на горските територии се определят целите на управление на горското и ловно стопанство, на общинско и областно ниво, основните задачи и приоритети за устойчиво интегрирано развитие при отчитане на специфичните характеристики и потенциала на областта.

Условията и редът за изготвяне, обществено обсъждане, приемане и актуализиране на ОПРГТ се определят с Наредба № 18 от 7 октомври 2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии на МЗХГ.

1. КРАТКО ОПИСАНИЕ НА ПРИРОДНИТЕ УСЛОВИЯ В ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

1.1. Местонахождение на област Добрич. Характеристика на ДГС и ДЛС

Област Добрич се намира в Североизточна България и заема по-голямата част от Южна Добруджа. Тя попада в най-източната част на Дунавската хълмиста равнина (Фигура 1). На север граничи с Република Румъния, на юг с областите Варна и Шумен, на запад с област Силистра и на изток с акваторията на Черно море. Областта е с площ 4 719,71 km² (471 971,3 ha), представляващи 4,24% от територията на Република България. Област Добрич е разположена в северната част на Североизточен район за планиране от ниво 2 (СИР, NUTS 2), в който влизат и съседните области Варна, Шумен и Търговище (Фигура 2). Площта на района е 14 487 km² или 13,05% от територията на страната. Той е най-малкият по площ от всичките 6 (шест) района за планиране в страната.

Фигура 1. Карта на област Добрич
Източник: ГИС ОПРГТ Добрич

Фигура 2. Райони за планиране в Р България
Източник: МРРБ

Според Административно-териториалното деление на Република България, съгласно Указ № 1/05.01.1999 г. на президента за утвърждаване границите, административните центрове на области и общини, включени в тях (обн., ДВ, бр. 2/1999 г.), областта включва 8 общини, 124 кметства и 215 населени места, от които 6 града и 209 села. Най-голяма е територията на община Добричка – 129 616,3 ха (27,5 % от площта на областта), а най-малка – територията на община Шабла (Фигура 3).

с. Калина, с. Кардам, с. Конаре, с. Краище, с. Красен, с. Къпиново, с. Лозница, с. Люляково, с. Малина, с. Огражден, с. Петлешково, с. Писарово, с. Пленимир, с. Преселенци, с. Присад, с. Пчеларово, с. Равнец, с. Рогозина, с. Росен, с. Росица, с. Сираково, с. Сноп, с. Снягово, с. Спасово, с. Средина, с. Сърнино, с. Узово, с. Чернооково;

Община Добрич-град с 1 населено място: гр. Добрич;

Община Добричка с 68 населени места (всички са кметства): с. Алцек, с. Самуилово, с. Батово, с. Бдинци, с. Бенковски, с. Богдан, с. Божурово, с. Бранище, с. Ведрина, с. Владимирово, с. Воднянци, с. Вратарите, с. Врачанци, с. Генерал Колево, с. Гешаново, с. Дебрене, с. Победа, с. Добрево, с. Долина, с. Дончево, с. Драганово, с. Дряновец, с. Енево, с. Житница, с. Златия, с. Камен, с. Карапелит, с. Козлодуйци, с. Котленци, с. Крагулево, с. Лясково, с. Ловчанци, с. Ломница, с. Малка Смолница, с. Медово, с. Методиево, с. Миладиновци, с. Ново Ботево, с. Овчарово, с. Одринци, Одърци, с. Опанец, с. Орлова могила, с. Паскалево, с. Плачидол, с. Подслон, с. Полковник Свещарово, с. Попгригорово, с. Прилеп, с. Приморци, с. Пчелино, с. Пчелник, с. Полковник Минково, с. Росеново, с. Свобода, с. Славеево, с. Смолница, с. Соколник, с. Полковник Иваново, с. Стефан Караджа, с. Стефаново, с. Стожер, с. Сливенци, с. Тянево, с. Фелдфебел Денково, с. Хитово, с. Царевец, с. Черна;

Община Каварна с 21 населени места (всички са кметства): гр. Каварна, с. Белгун, с. Било, с. Божурец, с. Българево, с. Видно, с. Вранино, с. Иречек, с. Камен бряг, с. Крупен, с. Могилище, с. Нейково, с. Поручик Чунчево, с. Раковски, с. Свети Никола, с. Селце, с. Септемврийци, с. Топола, с. Травник, с. Хаджи Димитър, с. Челопечене;

Община Крушари с 19 населени места (всички са кметства): с. Абрит, с. Александрия, с. Бистрец, с. Габер, с. Добрин, с. Ефрейтор Бакалово, с. Загорци, с. Земенци, с. Зимница, с. Капитан Димитрово, с. Коритен, с. Крушари, с. Лозенец, с. Огняново, с. Полковник Дяково, с. Поручик Кърджиево, с. Северняк, с. Северци, с. Телериг;

Община Тервел с 26 населени места (всички са кметства): гр. Тервел, с. Ангеларий, с. Балик, с. Безмер, с. Божан, с. Бонево, с. Брестница, с. Войниково, с. Главанци, с. Градница, с. Гуслар, с. Жегларци, с. Зърнево, с. Каблешково, с. Кладенци, с. Коларци, с. Кочмар, с. Мали извор, с. Нова Камена, с. Оногур, с. Орляк, с. Полковник Савово, с. Попгруево, с. Професор Златарски, с. Сърнец, с. Честименско;

Община Шабла включва землищата на град Шабла и следните 15 села (всички са кметства): гр. Шабла, с. Божаново, с. Ваклино, с. Горичане, с. Горун, с. Граничар, с. Дуранкулак, с. Езерец, с. Захари Стояново, с. Крапец, с. Пролез, с. Смин, с. Стаевци, с. Твърдица, с. Тюленово, с. Черноморци.

Таблица 1. Териториално разпределение на ДГС/ДЛС спрямо общините в област Добрич*

Община	Териториално Поделение (Стопанство)	Обща горска площ (ha)	Залесена площ (ha)	Средна възраст на запаса	Запас (m ³)
Балчик	Балчик	6 865	6 102	52	517 625
Генерал-Тошево	Генерал Тошево	7 866	6 914	44	599 190
Добричка	Балчик	4 230	3 995	40	364 385
	Добрич	18 118	16 577	53	1 696 700
Каварна	Балчик	3 238	2 714	62	220 534
Крушари	Генерал Тошево	7 779	7 052	56	606 590
Тервел	Тервел	15 317	14 243	53	938 396
Шабла	Балчик	1 322	1 081	46	81 115
Добрич-град	Добрич	834	729	52	90 860
Общо:		65 569	59 407	53	5 115 395

*Данните са по ОГТ 2015

1.2. Физико-географска характеристика

1.2.1. Релеф

Територията на област Добрич обхваща източната част на най-северната голяма геоморфоложка област от разнообразния релеф на България - Дунавската хълмиста равнина, която се характеризира с по-слаби разчленения на релефа. Област Добрич попада на територията на Лудогорско – Добруджанските льосови плата, като покрива изцяло Добруджанското и частично Лудогорското плато. Областта заема част от източната висока и платовидна подобласт - Провадийско Лудогорско - Добруджанската. Отличителното за нея е низинен и хълмисто-платовиден релеф с максимална височина 500 m. Характерни за по-голямата част от региона са ниските плата с височина от 150-200 m. Съществуващите притоци на река Дунав са с непостоянен отток, като протичат във врязани каньоновидни долини, със сухи дерета и плоски вододели. По отношение на преобладаващите морфографски особености на релефа, районът на област Добрич спада **към равнинно-хълмистия тип релеф**. Разнообразието на релефа по общини е представено в Таблица 2:

Таблица 2. Характеристики на релефа по общини на територията на област Добрич

Област Добрич	
Община	Релеф
Балчик	В геоморфоложко отношение общината се отнася към приморската част на Дунавската равнина. Територията ѝ е ясно разделена в географско отношение на две части: Крайбрежен район и Добруджанско плато. Крайбрежната част се характеризира с височинен релеф до 150 m над морското равнище. Платовидната част, с надморска височина 150 – 200 m, има леко хълмист релеф. Черноморският шелф е различно широка, слабо наклонена, стъпаловидно понижаваща на изток подводна тераса на дълбочина около 20 m, чийто релеф е усложнен от свлачищни процеси.
Генерал Тошево	Територията на общината заема част от Добруджанското плато и не е богата на релефни форми. Източната част на платото е слабо разчленена от суходолия, които са насочени към Черно море. Територията в западната му част има добре изразен хълмисто-платовиден характер с максимална височина до 250 m над морското равнище.
Добрич град	Общината е част от Дунавската хълмиста равнина, която се характеризира с плоски и загладени хълмове, недълбоки и широки долини с полегати склонове, разсечени от долината на Суха река, преминаваща през града. Теренът се разделя на две геоморфоложки области - долина в източната и североизточната част на града, която е с полегати източни и стръмни западни склонове, и хълмиста заравненост със загладени форми. Характерът на релефа на града и на неговото землище се определя като равнинно-платовиден.
Добричка	Територията на общината заема южната, по-висока част от Долнодунавската низина. Разположена е в нейната източна подобласт, която има ясно изразен хълмисто-платовиден характер и представлява плоско плато, дълбоко нарязано от каньоновидните долини на Дунавските притоци. Землището на общината попада в Южна Добруджа. От геоморфоложка гледна точка, тя е с нисък пластово-денудационен и акумулационен релеф. Широко разпространение има покритият карст, погребан от льосовидни образувания.
Каварна	Релефът на общината е равнинен до равнинно-хълмист, със слаба вертикална и хоризонтална разчлененост. Преобладаващите наклони са от 3 до 5°. В границите на общината попадат южните части на Добруджанското плато и части от Черноморското крайбрежие – брегова ивица и шелф. Крайбрежието на

	общината е с ясно изразени стари и съвременни абразионни и акумулационни процеси. Между нос Шабла и нос Калиакра абразията е образувала многобройни пещери, подводни и надводни клипи.
Крушари	Територията на общината е разположена в източната част на Дунавската равнина и се характеризира с нискохълмист релеф, леко наклонен на север и изток, поради което преобладават северните, североизточните, северозападните и източни изложения. Теренът е с надморска височина 50-300 m, като в по-голямата си част е равнинен с надморска височина около 200 m.
Тервел	Районът на общината се характеризира с ниско хълмист релеф, леко наклонен на север и изток. Надморската височина е от 50 до 300 m. По-големи суходолия са “Суха река” и “Кана гьол”. Платата между тях са нахъсани от долове, поради което релефът е добре разчленен със сравнително добре запазена лъсоча покривка. Нивото на подпочвените води е дълбоко и не усложнява инженерно-геоложката обстановка. На терена не се наблюдават физико-геоложки явления като свлачища и срутища.
Шабла	Релефът на общината е равнинен, еднообразен, с лек наклон на североизток и изток и надморска височина до 100 m. Южно от града, морският бряг е скалист, на север - нисък и блатист с множество плажове. Изграден е от варовици, които са силно окарстени и напукани, с множество пещери, подводни и надводни клипи. Брегът е силно микроразчленен от образуванията вследствие срутването и морската абразия заливни форми и ниши. Най-ясно изразеният негативен процес в района е срутищният. Отцепването на скални блокове е предимно от горната част на бреговия склон. Там където има условия, се натрупват чакълести материали сред скалния блокаж.

Посочените по-горе особености на релефа по общини дават своето отражение върху разпределението на климатичните, едафичните и другите екологични фактори за формирането на различни типове месторастения. Така на платата са формирани равнинните месторастения, а по склоновете на суходолията – горските и интразоналните месторастения.

Разпределението на дървопроизводителната площ на област Добрич по надморска височина в диапазона от 0 до 350 m е доста неравномерно (по ОГТ 2015). Горските масиви основно са разпространени между 101 и 250 m н.в. (Таблица 3), където попада около 79,3% от дървопроизводителната площ на областта, с максимум в интервала от 151 до 200 m (38,2%). Средната надморска височина на дървопроизводителната горска площ е 175 m. Разпределението на запаса в куб. метри (m³) на горските територии в областта има характера на това на дървопроизводителната площ (Таблица 4). С най-висок запас са горите между 100 и 200 m н.в. (58,7%), следват горите между 200 и 300 m н.в. (28,5%).

Таблица 3. Разпределение на дървопроизводителната площ по надморска височина

Надморска височина	1-50 m	51-100 m	101-150 m	151-200 m	201-250 m	251-350 m	Общо
Площ (ha)	2 530	5 817	12 611	23 244	12 358	4 204	60 764
Площ (%)	4,2	9,6	20,7	38,2	20,4	6,9	100,0
Надморска височина	1-100 m		101-200 m		201-350 m		Общо
Площ (ha)	8 347		35 855		16 562		60 764
Площ (%)	13,8		58,9		27,3		100,0

Таблица 4. Разпределение на запаса по надморска височина за област Добрич

Над. височина (m)	Възраст/ по запас	Запас (m ³)	% от запаса
0	55	53 354	1,0
100	52	605 787	11,8
200	53	3 000 516	58,7
300	54	1 455 737	28,5
Общо:	53	5 115 395	100,0

По отношение на наклоните на терените, заети с горски масиви, преобладават равните (39,8%) и полегатите (31,1%) наклони (Таблица 5). Следват ги наклонените терени (11-20°) с площ от 22,1%, а стръмните и много стръмните терени са едва 7% от дървопроизводителната площ на областта. Поради малките разлики в надморските височини и почти еднообразния характер на релефа, наклоните на терена са еднотипни, с преобладание на равнинните и полегатите (70,9% от общата дървопроизводителна площ на областта).

Таблица 5. Разпределение на дървопроизводителната площ по наклон за област Добрич

Степен на наклона	Равно 0-4°	Полегато 5-10°	Наклонено 11-20°	Стръмно 21-30°	Мн.стръмно над 30°	Общо
площ (ha)	24 199	18 894	13 448	3 828	396	60 764
площ (%)	39,8	31,1	22,1	6,3	0,7	100,0

За района на област Добрич е характерно, че преобладаващата част от горските насаждения са разположени на терени със сенчести изложения (север, североизток, северозапад, изток). Те представляват 36 917 ha, т.е. над 60% от общата дървопроизводителната площ в областта (Таблица 6). Припечните изложения са 23 847 ha или 39,2 %. Изложенията с най-голям процент са североизточните – 20,1% от общата дървопроизводителна площ, следват тези със северна компонента – 17,2%, източните – 13,5%, западните – 11,8%, северозападните -10,0% и т.н.

Таблица 6. Разпределение на дървопроизводителната площ по изложение за област Добрич

Изложение	север	с.и.	с.з.	изток	ю.и.	ю.з.	запад	юг	общо
площ (ha)	10 423	12 201	6 072	8 221	5 981	4 998	7 186	5 681	60 764
площ (%)	17,2	20,1	10,0	13,5	9,8	8,2	11,8	9,4	100,0
Изложение	Сенчести север, северо-изток, северо-запад, изток			Припечни юго-изток, юго-запад, запад, юг				Общо	
площ (ha)	36 917			23 847				60 764	
площ (%)	60,8			39,2				100,0	

Във връзка с особеностите на релефа следва да бъдат направени следните най-общии изводи:

- Особеностите на релефа дават своето отражение върху разпределението на светлината, топлината, влагата, богатството на почвите и другите екологични фактори за формирането на различни типове месторастения;
- Различията в надморската височина обуславят основните промени в климатично отношение и районирането на горско-растителните пояси и подпояси, които отразяват вертикалното разпределение на горската растителност. Изложението влияе върху формирането на различните типове месторастения, главно по отношение

на почвената влажност. Микрорелефът, преминаването от една теренна форма в друга, водят до промени във водния и хранителен режим на почвите, а оттам до смяна на дървесния вид или неговата продуктивност;

- Малките различия в надморската височина, наклона и изложението на склоновете създават еднотипна картина на климатичното и почвено плодородие, като обуславят от своя страна също така малкото разнообразие на типовете горски месторастения в района на област Добрич.

1.2.2. Хидроложки условия

Хидрографската мрежа е слабо изразена и се характеризира с временен отток по деретата при проливни валежи. Повърхностният отток не е по-голям от 10% спрямо валежите, като по-голямата част от него се изпарява или се поглъща от карстовия терен. Областта се характеризира с най-малка гъстота на речната мрежа в страната, обусловена от слабия наклон на релеф, оскъдните валежи и голямата инфилтрационна способност на лъсовата покривка и окастената варовикова основа.

Водните ресурси на областта заемат едва 0,28% при средно за страната 2%, което се дължи на геолого-географските фактори. На територията на област Добрич се включват два основни вида водоизточници: главно подпочвени води и по-малко реки. От по-значимите реки през територията на област Добрич протичат р. Суха река и р. Батова. Добричка област (Добруджанското плато) е с континентално климатично влияние върху водния отток. Река Батова се отличава със сравнително постоянен дебит, което е свързано с подхранването ѝ от подземни води (сарматския водоносен хоризонт) и само при проливни дъждове се увеличава. Останалите реки са нискодебитни, имат малка дължина и често губят водите си, частично или изцяло, в карбонатните скали, по които текат. Такива са добруджанските реки: Сенковец, Царацар, Канагьол, Хърсовска и Добричка.

Естествените езера в област Добрич са Дуранкулашкото, Езерецкото и Шабленското. Има няколко кални езера с находища на лечебна морска кал, най-големи от които са Шабленската тузла, Таук лиман и Балчишката тузла. В областта съществуват множество микроязовири, но голяма част от тях са затлачени с растителност, някои са дори изорани и се използват като земеделски земи или техническите съоръжения са зле поддържани. Създадените в миналото напоителни системи в общините Шабла и Каварна почти не функционират поради редица фактори: високата цена на водата, промените в поземлената собственост, занемаряването на съоръженията.

Подземните води са важно звено във водния баланс на района. Основно значение за североизточна България и конкретно за област Добрич имат водите на три геоложки хоризонта: сарматския, аптския и валанжския. В района на гр. Балчик местно значение имат сероводородните води на средния еоцен. Водите в кватернера са много малко в тази площ и нямат регионално значение. Сарматският водоносен хоризонт има повсеместно разпространение на територията от Черно море до гр. Добрич. Просмукващите се води се оттичат подземно в Черно море и р. Дунав.

По-големите речни водосбори са на:

- **река Батова**, която води началото си от карстовия извор „Паласчешме“ на 309 m н.в. във Франгенското плато и на 1,2 km югозападно от село Куманово, община Аксаково. Влива се в Черно море. Тя е единствената добруджанска река с постоянен воден отток. Дължината ѝ е 38,7 km, а площта на водосборния басейн на реката е 338,8 km². Има няколко основни притока: Чатмадере, Изворска река и Голямата река. Долината ѝ е силно нарязана със свлачищни склонове. Залесеността на поречието на реката е 37 % и се състои предимно от нискостъблени широколистни гори с обща площ

около 130 km². Долината при устието ѝ е заета от лонгозната гора „Балтата“ и лимана Батовско блато (Балчишка балта). Водите на река Батова са използвани за напояване на площи по речните тераси от землищата на селата Оброчище, Рогачево и Кранево (напоителна система “Каварна”).

- **река Суха река**, която води началото си от село Брестак, в по-голямата си част има голямо речно легло, запълнено с наносни материали и стръмни склонове. Главните ѝ притоци са Ботевско, Лясковско и Богдановско сухи дерета. Водният режим на реката се определя от дъждовните води и снеготопенето. Река Суха река е и приемник на отпадните води на град Добрич след пречистването им в ПСОВ. През влажния сезон, предимно в ниските участъци по руслото на р. Суха река, се оформят временни и локални заблатявания, дължащи се на високите подпочвени води в района – до 3 m и глиневият характер на материалите, които изграждат близкия водоупор, слабия наклон, обезпечаващ оттока на водите.

По общини водните ресурси имат следните особености:

Община Балчик

Хидрографската мрежа на общината е формирана от долните течения на реките Батова и Краневска. Територията на общината е набраздена от множество суходолия, които се пълнят с вода само при обилни дъждове и снеготопене. Речният максимум е през пролетта, а минимумът е в средата на лятото и през есента. Много специфичен ресурс е калното езеро с лечебна морска кал Балчишката Тузла. Запасите му са от 38 000 t лечебна кал и се оценяват като достатъчни за бъдещото развитие на едноименния курорт. Изворите (източниците на минерални води) са съсредоточени в крайбрежната зона. Това са: *Балчишката Тузла* с дебит 13,5 l/s и температура 32°C, в *Балчик* – 6,0 l/s и температура 22°C, в *Кранево* – 5,4 l/s и температура 23°C. С най-голям дебит е изворът в к.к. „Албена” – 103,0 l/s и температура 30°C. Подземните води са основният водоизточник за питейно водоснабдяване на общината. Според минерализацията си те са най-често пресни и слабо минерализирани. Черноморските води в района на общината се отнасят към слабо солените и тяхното качество е обусловено от вълновия режим, режима на теченията, температурно-солевия режим и други хидрофизични показатели.

Община Генерал Тошево

Общината не е богата на повърхностни води. Повърхностно течащи води има само в дерето край с. Изворово. Поръзността на льосовата покривка и окарстената варовикова основа, заедно с оскъдните валежи и слабия наклон на релефа, определят липсата на повърхностно течащи води и наличието на суходолия. Подпочвените води в района се установяват на значителна дълбочина от повърхността на терена. Това е сарматския водоносен хоризонт, който е изграден от окарстени варовици с песъчлива компонента и нивото му е на няколко десетки метри от повърхността (тръбни кладенци в с. Сираково са на дълбочина 32 m, а при с. Дъбовик на 52 m). Водите му са хидрокарбонатно калциеви и са годни за питейни нужди. В общината има общо 237 кладенци общинска собственост, от които 81 са потенциално опасни. На територията на общината няма открити минерални извори.

Община Добрич-град

На територията на общината и града липсват повърхностни водни течения. Повърхностните води се дренират от развита речна мрежа, образувана в минали геоложки времена, ориентирана на север. Нейната гъстота е под 0,250 km/km². През територията на града преминава първоначално в източна, а след това в северна посока, дерето на река Добричка, която е приток на Суха река. Тя е и приемник на отпадните води на град Добрич след пречистването им в ПСОВ с. Врачаници. Главните източници на замърсяване на повърхностните води са промишлеността (има

предприятия, които заустват непречистени и/или недостатъчно пречистени води в река Добричка), бита, транспорта (основно с масла и нефтопродукти), селскостопанската дейност (основно животновъдството).

Община Добричка

Територията на общината е бедна на водни ресурси, които заемат едва 0,19% от общата площ, при средно за страната 2%. Гъстотата на речната мрежа е под 0,250 km/km². Широко разпространение имат суходолията. По-значима река е Суха река. В горната част на поречието си тя събира водите на няколко притока (реките Караман дере, Ботевска, Светамаринска и др.). Надолу по течението губи водите си в карстовия терен на Добруджанското плато. Между Добруджанското и Франгенското плато протича р. Батова, която има зимно-пролетно пълноводие с максимум през февруари. Подземните води имат ключово значение за водния баланс на района. На територията на общината се намира сондажен минерален извор до река Батовска, близо до село Прилеп. Студени извори има при село Ново Ботево и село Батово. Язовир Одринци (3 мил.куб.м.вода) с водна площ около 60 ha в северната част (около стената) и максимална дълбочина 3-4 m се намира в землището на село Одринци. Микроязовирите на територията на общината са 15 на брой, от които 9 имат относително постоянни водни количества, а 6 са пресъхнали.

Община Каварна

В хидроложко отношение районът на общината се отнася към подобласт с преобладаващо дъждовно подхранване и район с преобладаващо влияние на подпочвеното подхранване. Общината е бедна на повърхностни водни ресурси на сушата – няма реки и езера. Повърхностните води по принцип не са замърсени от производствени дейности. Хидрографската мрежа е представена от суходолия и оврази с непостоянен воден режим. Варовиковите почвообразуващи скали способстват за ниския модул на оттока и за формиране на карстови подземни води, които са важен източник за водоснабдяване на населените места. Минерална вода е разкрита на дълбочина 1100 m в малм-валанжския водоносен хоризонт, участък Каварна. Водата е слабо минерализирана, подходяща за ежедневна употреба. В района на крайбрежната зона на гр. Каварна повърхностните води се формират от атмосферни валежи, повърхностни атмосферни води от водосборната област и от карстови извори. Безпрепятственото им оттичане се осигурява от естествените релефни форми (локални дерета) по склоновете на Шейтан баир, Чаир бунар и хълм Чиракмана, като теренните води се вливат в Каварненски дол и долината “Кочбунар”, образуващи малки рекички, течащи почти през цялата година и се вливат в Черно море.

Община Крушари

Община Крушари е бедна на повърхностни водни ресурси. Липсват повърхностно течащи води, характерен е непостоянен речен режим. При силни дъждове и при топене на снеговете по суходолията се събират течащи води в деретата, които по-късно пресъхват. При големи дъждове водите прииждат с голяма сила и унищожават всичко по леглата си. Подпочвените води се намират най-малко на 25 m дълбочина. За питейни нужди експлоатацията им става посредством сондажи на дълбочина 500-1000 m. На територията на общината са изградени два микроязовира, захранвани от естествени водоизточници, като сумарната водна площ на двата язовира е 325 dka. Единият от тях е на границата с община Тервел и се захранва от река Добричка. Вторият язовир се намира край с. Абрит в местността Залдапа. Край язовира е каптиран извор за питейна вода. В общината има и голям брой естествени водоизточници/чешми (в селата Александрия, Северци, Коритен, Телериг, Ефр. Бакалово, Габер, Капитан Димитрово, Абрит, Полковник Дяково) и лабораторните анализи показват негодността на водата за пиене.

Община Тервел

На територията на общината липсват повърхностно течащи води. Характерен е непостоянен речен режим. Средногодишните валежи са от порядъка на 500 mm, което е под средните стойности за страната. Формираният от тях отток в по-голямата си част се насочва към естествените корита на деретата и по поречията на Суха река и нейния приток р. Добричка, както и р. Хърсовска. В землищата на общината има много на брой естествени чешми и каптирани извори. Ориентировъчният среден дебит на една чешма е около 3 l/s. Водните маси от тях и от дъждовете отчасти се акумулират в изградените микроязовири, които са 18 на брой, като в 10 от тях има завирени водни маси. Други водоизточници са изградените в населените места шахтови (селски) кладенци и тръбните сондажи около населените места. Изградени са 11 броя, които са на различни собственици. Същите могат да се използват за напояване (чрез дъждуване или капково напояване). Подпочвените води се намират най-малко на 25 m дълбочина. За питейни нужди експлоатацията им се води посредством сондажи на дълбочина 500-1000 m при значително по-голям дебит - $9\div 30$ l/s. Минерална вода с лечебни свойства е открита при с. Безмер.

Община Шабла

В границите на общината почти липсват повърхностни водни течения. Хидрографската мрежа е представена от няколко реки, в чиито корита се формира само кратковременен повърхностен отток - обикновено при обилни валежи или интензивно снеготопене и по същество те представляват суходолия. Към Черно море се насочват и оттичат по естествен път както повърхностните, така и подземните води на една значителна водосборна област. От всички релефни прорязвания, най-голямо е дерето, преминаващо източно от Ваклино. Югоизточно от с. Дуранкулак се намира Дуранкулашкото езеро, което представлява потопена морска долина, отделена от морето с пясъчна коса. Захранва се от карстови води, свързани със сарматския водоносен хоризонт. На юг са разположени Шабленското и Езерецко езера с подобен произход и характеристика. Шабленското и Дуранкулашкото езера представляват закрити лимани, заемащи прибрежните, ниски части на дълбоки суходолия. На територията на общината има три сондажни минерални водоизточника и едно езеро с лечебна кал с общ дебит около 200 l/s, запаси от лечебна кал около 230 хиляди t.

1.2.3. Геоложки строеж и петрографски състав

В тектонско отношение територията на област Добрич се отнася към източния склон на Северобългарското издигане - една от крупните позитивни структури на Мизийската платформа, изразена по всички формации. Девонът е най-старата разкрита формация и неговите карбонатни наслаги се характеризират с повишена битуминозност, а мощността му е от порядъка на 2500 - 3000 m. Карбонски седименти, от пясъчници и аргилити, с прослойки от конгломерати и въглища, са установени в Югоизточна Добруджа и северния склон на Севернобългарското издигане, като мощността им превишава 2000 m. Мощността на пермските утайки, съставени от пясъчници, аленролити, аргилити и конгломерати, се изменя в широки граници, а на места пермът изобщо отсъства. Триасът е представен от трите си отдела: долен, среден и горен, а дебелината на карбонатната задруга е 250 - 300 m. Дебелината на пъстроцветната серия от слабо доломитизирани и неравномерно глинести варовици и кварцови неравномерно зърнести пясъчници, достига до 2000 m. Юрската система е представена от двата си отдела – догер и малм, имащи повсеместно разпространение, но долна юра не е установена.

Територията, включена в границите на област Добрич, на повърхността се изгражда от седиментите на долна креда, еоцена, миоцена и кватернера. *Долната креда*

е представена от наслагите на валанжа, хотрива, барема и апта, развити изключително с карбонатен фациес – варовици, доломитизирани варовици и доломити, характерни с тяхната напуканост и кавернозност (особено в доломитизираните варовици). *Еоценът* на повърхността е представен от средния си етаж – лютеса, с мощност около 25 - 40 m. *Миоценът* е представен най-вече с горната си част – сармата, който е твърде широко разпространена формация в разглежданата територия, с богата фауна и се разделя на долен, среден и горен. *Кватернерът* е представен от плеистоцена и холоцена. Плеистоценът е обособен от различно дебели чакъли, над които следват червеникави песъчливи глини и лъос. Лъосът е най-разпространената формация в западна Добруджа и представлява светло до жълтокафява скала, малко карбонати, фини слюдени люспести и фелдшпатови зърна. Дебелината му е от порядъка на 30-40 m и в южните области лъосовата покривка се разкъсва. Холоценът представлява алувиални и порядко делувиални утайки, изградени от разнокъсови чакъли, над които се формират по-фини глинесто-песъчливи наноси. В източна Добруджа кватернерът, който широко покрива сарматските седименти, се представя от лъосовидни глини, слабо песъчливи, на места варовити. Наблюдават се и прослойки от сивожълтеникав финопесъчлив лъос. Дебелината на кватернера в тази част на областта достига до 25 m.

Като основен проблем в територията на област Добрич се идентифицират свлачищните процеси, както и морската и ветрова ерозия и абразия. Голяма група свлачища е привързана към Черноморския бряг и стръмните склонове на река Батова. Основната част от свлачищата в района на областта имат унаследен древен характер и засягат преди всичко достигналите до състояние на временна консолидация стари свлачищни блокове. На Добруджанското морско крайбрежие се падат 32,24% от дължината на всички плажове в страната. Бреговата ивица на област Добрич е около 90 km, като над 40 km от тях е от свлачищен тип, т.е. в област Добрич се намират 42% от свлачищата по черноморското крайбрежие. Текущото състояние на временна консолидация на свлачищата е силно зависимо, както от антропогенните, така и от геолого-географските фактори, които за областта не са едни от най-благоприятните.

В някои общини проблема със свлачищата е значителен. Най-голям брой свлачища има на територията на община Балчик - официално регистрирани са 27 броя (Източник: „Геозащита” Варна). На територията на община Шабла има свлачища, които са условно стабилизиран и към момента се приема, че те не представляват значим риск. На територията на община Каварна са регистрирани 10 свлачища, някои от тях с доста значим риск. Няма информация за наличие на свлачища на територията на община Добрич.

Полезните изкопаеми в областта не са многообразни. В пределите на разглежданата територия са установени промишлени запаси от нефт, газ, въглища, нерудни полезни изкопаеми (варовици и строителни материали) и манганово-карбонатна руда. Нефтените и газовите находища, в района на Тюленово, се характеризират с малките си размери, както и неголямата мощност на продуктивните хоризонти. Това определя сравнително неголемите запаси от нефт и газ. Газ се добива и от находище „Зеленка“ край Каварна. Въглищата в Добруджанския въглищен басейн, територията до с. Македонка между гр. Балчик и Каварна в северна посока, са с горнокарбонска възраст, залежали на дълбочина 1350 m. До дълбочина 2000 m са установени над 50 въглищни пласта, от които с промишлено значение са само 15 пласта. Въглищата са черни с пепелно съдържание средно около 30%, сярна под 1% и калоричност около 6000 калории, т.е. в качествено отношение въглищата са енергетични. Само една минимална част, от запасите в югоизточната част на басейна, е от коксуващи се въглища. Установени са големи количества от мангано - карбонатна руда в основата на олигоцен - находището край с. Оброчище и с. Църква, най-

голямото в Европа, с приблизителен капацитет 130 млн. т. Съдържанието на мангана в рудата е средно 28 % и е с дълбочина на рудничния пласт 290-420 m и средна мощност 10 m.

На територията на областта работят няколко локални кариери за добив на варовик - кариера Момчил (обрязан камък, чакъл) и кариера Ляхово (взривена скална маса), както и кариерите край с. Крупен и с. Българево (община Каварна). В община Генерал Тошево има находище на бентонитови глини, което в момента не се експлоатира.

От възобновяемите природни ресурси областта разполага с няколко минерални извори, част от които са отдадени на концесии, както и потенциал за възобновяем енергиен източник - ветрови електростанции.

1.3. Климатична характеристика и промени

1.3.1. Климат

Територията на област Добрич принадлежи към Източния климатичен район на дунавската хълмиста равнина от Умерено-континенталната климатична подобласт на Европейско-континенталната климатична област и към климатичния район на Северното Черноморие от Черноморската климатична подобласт на Континентално-средиземноморската климатична област (География на България, 2002).

Климатът на първата - Умерено-континенталната климатична подобласт, се формира под влиянието на океански въздушни маси на умерените ширини, които нахлуват предимно от североизток и по-рядко от северозапад. За разлика от останалата част на Дунавската хълмиста равнина, в областта климатът е по-смекчен: зимата не е така студена и лятото не е толкова горещо. Континенталността на климата се проявява в по-голямото годишно колебание на температурите. Умерено-континенталната подобласт е характерна с не особено високи количества валежи през пролетта и есента и максимум през лятото, като летния максимум е през юни, зимния минимум е през януари. Годишните суми на валежите достигат най-високи стойности в района на Тервел - 620 mm/m². Валежите в по-голямата си част падат под формата на дъжд. През първата половина на пролетта и през есента дъждът има обложен, а през летните месеци пороеен характер. Към обложните валежи спадат и снеговалежите. Със снеговалеж и снежна покривка за района са характерни 80 - 90 дни. Голямо влияние върху ветровия режим оказва релефа. Тъй като района е разположен на равно плато и е открит за нахлуването на континентални въздушни маси от север и североизток, то преобладаващите ветрове са северни и северозападни през зимните, пролетните и летни месеци. През пролетта и лятото зачестяват и югоизточните ветрове. Есента е характерна със северните ветрове. Силата на вятъра е почти равномерна от различните посоки с незначително преобладаване на силата на южните ветрове.

Черноморската климатична подобласт е под влияние на два основни фактора: особеностите на атмосферната циркулация в тази част на Балканския полуостров, от една страна, и климатичното влияние на Черноморския басейн от друга. И тук се преплитат две климатични влияния: континентално - европейско от север и северозапад и средиземноморско от юг. Под влиянието обаче на Черно море се формира един по-различен климат, който не може да бъде отнесен нито към преходно-континенталния, нито към преходно-средиземноморския. Границата на черноморското климатично влияние условно минава на 30 - 40 km от брега на морето. Средните годишни температури са по-високи отколкото средните температури за западната част на територията, в резултат на затоплящото действие на морето. Като цяло количествата валежи в областта са недостатъчни. Засушаванията са често явление. Територията на

района е с наклон на изток, поради което в крайбрежните части преобладават източните и североизточни ветрове. За крайбрежната част са характерни летните бризи, които се зараждат благодарение на откритата водна площ на морето. Скоростта на вятъра е почти равномерна за различните посоки, с малки изключения. С особено големи стойности се отличават зимните северни ветрове. По общини проявлението на климатичните фактори е дадено в таблица 7:

Таблица 7. Климат в общините от област Добрич

Област Добрич	
Община	Климат
Балчик	Общината попада в умерено-континенталната и черноморската подобласти. Температурните характеристики определят района като относително студен при средна годишна температура от 11,8°C. Лятото е прохладно с 22,3°C средна юлска температура, а зимата студена със средна януарска температура от 0,8°C. Фиксирани са стойности за скорост на вятъра и над 44 m/s (станция нос Калиакра). Преобладаващи са северните и северозападни ветрове, а най-слаби са югоизточните. Районът се отличава с недостатъчни по количество валежи (424 mm годишно), по-слаби от средните за страната, разпределени сравнително равномерно през годината. Дните със снежна покривка са около 15-17. Мъглите се образуват предимно през студената част на годината, с максимум 7 бала през януари и декември. Близостта на морето благоприятства изпарението и наличието на голяма влажност през цялата година: средна годишна относителна влажност около 78%.
Генерал Тошево	Климатът в общината е умереноконтинентален. Средната годишна температура на въздуха е 13,5°C, минимални през месец януари и февруари и максимални през юли и август. Средногодишното количество на валежите е 440 mm/m ² с характерен зимния и летен максимум. Броят на дните с мъгли е около 30. Преобладаващите ветрове през годината са от север, запад и най-често северозапад. Средната скорост на вятъра е около 3,5 m/s. Относителната влажност на въздуха е средно годишно 78 %.
Добрич град	Общината попада в умерено-континенталната климатична подобласт. Средната годишна температура на въздуха е 10,2°C с отбелязани абсолютен минимум (-22,7°C) през януари и абсолютен максимум (39,1°C) през август. Пролетта е сравнително хладна, есента е топла поради затоплящото влияние на Черно море. Районът се характеризира с висока влажност на въздуха и слаби валежи - 540 mm средногодишно, с добре проявен континентален режим (максимум през юни, минимум през февруари). Снежната покривка се задържа до 2,5 месеца. Типичните североизточни ветрове през зимата предизвикват отвяването на снежната покривка и натрупването на дебели преспи. Районът се характеризира с високи скорости на зимните и ниски скорости на летните ветрове. Средната относителна влажност на въздуха е 78%.
Добричка	Преобладаващ климат в общината е умерено-континенталният, характеризира се със студена зима и горещо лято. В най-източните части на общината има влияние на Черно море, което е причина за по-слабо изразени температурни инверсии и по-мека зима. Средната годишна температура на въздуха е 10,2°C. Годишната продължителност на слънчевото греење е над 2200 часа, което е над средното за страната. Средната годишна сума на валежите е 550 mm с летен (юнски) максимум и зимен (февруарски) минимум. Особеност на климата е голямата лятна сухота и силно проявеното безводие. Преобладаващи са западните и северозападните ветрове свързани с общия пренос на океански въздух на изток. През есента и особено през зимата чувствително се увеличава честотата на северните ветрове. Чести явления през зимата са поледиците и снегонавяванията. Средната относителна влажност на

	въздуха е 77 %.
Каварна	За района на общината климатът е формиран под непосредственото влияние на Черно море, което се чувства на около 60 km навътре в сушата. Характерна особеност на климата са малките количества валежи и ветровия режим – студени континентални северни въздушни маси през зимата. Скоростта на вятъра в района е най-висока през зимата и пролетта (6,5 – 8 m/s) и най-ниска през лятото и есента (под 5 m/s). Средногодишната температура на въздуха е 11,8°C. Районът е относително студен със средни температури 0,8°C през януари и 22,3°C през юли. Територията на общината спада към най-сухите райони в страната. Общото средногодишно количество на валежите е между 411-480 mm. Максималните валежи се отбелязват през есента, минималните през пролетта и лятото.
Крушари	Община Крушари попада в умерено-континенталната климатична подобласт. Влияние при формирането на местния климат оказва и близко разположения Черноморски басейн. Откритостта на Дунавската равнина на север позволява безпрепятствено нахлуване на студените континентални въздушни маси, поради което зимата е доста студена, пролетните мразове са често явление, лятото е сравнително топло. Средната годишна температура е около 11°C, юлският максимум е около 36°C, а януарският минимум е - 25°C. Годишната сума на валежите се движи от 480-550 mm, т.е. районът е един от най-сухите в страната. Средният брой на дните със снежна покривка е 83. Годишната продължителност на слънчевото греење е над 2200 часа.
Тервел	Общината попада в умерено-континенталната климатична подобласт. Най-топлият летен месец е юли с температура около 24°C. Средната януарска температура е около -2,5°C. Снежната покривка е неустойчива, образува се през първото десетдневие на декември и рядко се задържа дълго. Сумата на валежите е много малка - 85-144 mm. Най-много валежи падат през първата половина на лятото. Периодичните засушавания са често явление. Вегетационният период е от 6 до 7 месеца и е сравнително благоприятен, като се изключи началото на пролетта.
Шабла	Районът на общината се отнася към областта на умерено-континенталния климат, който се коригира от влиянието на Черноморския басейн. Характерни са сравнително най-ниските зимни температури в Черноморската подобласт (януарски от -0,5°C до +1,5°C). Горещите месеци са юли и август (с температури +21,0°C до +23,0°C). Сравнително високата сума на радиационния баланс се приема като положителен климатичен елемент. Специфичен елемент на климата са силните ветрове, чиято посока е предимно от север и североизток. Често нахлуват студени въздушни маси, свързани с континенталните климатични прояви. Средната годишна скорост на вятъра е 3,6 m/s. Засушаванията са често явление, а валежите са слаби с максимум през есента - 143 mm. Мъглите са рядко явление, случват се около 15 дни средно годишно.

1.3.2. Влияние на климатичните промени върху горско-дървесната растителност. Климатични сценарии.

В миналото промяната на климата е била естествена, но сега една голяма част от учените смятат, че емисиите на въглеродния диоксид (CO₂) и други газове, известни като парникови, изпускани в атмосферата предимно от промишлеността и селското стопанство, могат да предизвикат необратимо изменение в климата. Промените на климата предполага глобално изменение на климата и преход в ново равновесно състояние, което води до регионални и локални промени.

Климатичните сценарии са създадени главно, за да се установи чувствителността на един или друг сектор (земеделие, животновъдство, гори, води и др.) към възможни

изменения на климата. Тези сценарии се получават от модели, които не могат да обхванат многобройните сложни процеси и взаимодействия между отделните звена в климатичната система, както и социално-икономическите механизми, действащи в обществото. Въпреки това, по резултатите от климатичните сценарии може да се оцени влиянието на даден метеорологичен елемент, например върху горската растителност. Следователно с помощта на сценариите е възможно да се разбере какво може да бъде влиянието на променящия се климат и най-вече какви са рисковите моменти, симулирани, например за сектор горско стопанство. Това ще позволи да се предложат някои адаптационни мерки за смекчаване уязвимостта на горските екосистеми към изменението на климата.

Различията в географското положение, надморската височина, близостта до водни басейни и др. са определящи за голямата пъстрота в характеристиките на климатичните елементи на горските екосистеми. Обща закономерност е, че с намаляване на надморската височина и в посока север-юг намалява количеството на годишните валежи, а нараства температурата на приземния въздух. Глобалните климатични промени изострят още повече тези различия и в определени случаи те могат да доведат до фатален край за горските екосистеми на големи територии (Раев и кол., 2003; Раев и кол., 2011).

При разработване на „Програма от мерки за адаптиране на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях“ през 2011 година е направен анализ на горските екосистеми в условията на започналите климатични промени у нас, възприети са климатични сценарии за очаквания климат в страната през 21-ви век (към 2020, 2050 и 2080 г.) и са очертани различните зони от картата на горите в България, в които горските екосистеми ще бъдат по-малко или повече уязвими на промените в климата. Мерките за адаптация са конкретизирани в 5 зони на уязвимост: Зона А – твърде висока степен на уязвимост; Зона Б – висока степен на уязвимост; Зона В – средна степен на уязвимост; Зона Г – ниска степен на уязвимост и Зона Д – твърде ниска степен на уязвимост. За всяка зона на уязвимост са дадени подходящи мерки за адаптация на горите към промените в климата в 6-те основни съставки на горските екосистеми: управление на водите, горски почви, горско биоразнообразие, горска биопродуктивност, улавяне на въглерода и природни рискове – горски пожари, вредители, болести (Приложение № 7).

Програмата от мерки за адаптация на горите е адресирана към вземащите решения в горското ведомство на страната при разработване на подходяща стратегия за развитие на горския сектор в условия на климатични промени, както и към специалистите в регионалните дирекции по горите, държавните горски и ловни стопанства и частните собственици на гори. Тези мерки са подходящи за ползване при съставяне на 10-годишните горскостопански планове (ГСП) или областните планове за развитие на горските територии, както и при разработване на различни други документи за управление на регионално и местно/локално ниво.

Установява се, че за целите на горскостопанското производство у нас най-добре подхожда ползването на индекса на сухотата по де Мартон за дефиниране зоните на уязвимост, в зависимост от климатичните сценарии за температурата на въздуха и валежите през 2020, 2050 и 2080 г. Горските територии на област Добрич попадат главно в две от зоните на уязвимост: зона А и зона Б, в които стойностите на тези индекси и техният екологичен смисъл имат следните параметри (Приложение № 7).

- **Зона А.** Индексът на де Мартон е под 20. Характеризира се с траен дефицит във влагоосигуряването, водещ до разпад на горските екосистеми. При „съвременния климат“ (т.е. климата от периода 1961-1990 г.) тази зона липсва в област Добрич. През 2020 г., по реалистичен сценарий, тя се появява в значителна част от Североизточна

България, вкл. Северното Черноморие. Този процес се засилва през 2050 г. с ивицата около р. Дунав до Свищов, а през 2080 г. се разширява от Черно море до Тутракан и от Свищов до Видин. При песимистичния сценарий през 2080 г. картината е твърде неблагоприятна: траен дефицит във влагоосигуряването настъпва в почти цяла Южна Добруджа, по-голямата част от Дунавската равнина. Зона А може да се окачестви като най-опасна зона на уязвимост при бъдещи климатични промени.

- **Зона Б.** Индексът на де Мартон варира от 20 до 30. При тези условия има трайни смущения във влагоосигуряването. При съвременен климат тази зона включва значителни територии с надморска височина от 0 до 200 m, в т.ч. северната половина на Дунавската равнина, Южна Добруджа, част от Черноморието без Странджа. През 2020 г. зона Б покрива почти цялата Дунавска равнина, западната част на Добруджа, Южното Черноморие и други земи под 300 m н.в. През 2050 г. зона Б достига 600 m н.в. и ще обхване Дунавската равнина и Добруджа. През 2080 г. тази зона обхваща голяма част от териториите от 200 до 900 m н.в. При песимистичен сценарий за 2080 г. зона Б покрива всички територии в България от 200 до 1000 m н.в.

Разпределението на дървопроизводствената площ на областта по зони на де Мартон, в настоящето (т.е. климата от периода 1961-1990 г.) и прогнозата по песимистичен сценарий към 2080, е дадено на таблица 8, а съвременния видов състав на насажденията от естествен произход в областта за двете зони – в таблица 9.

Таблица 8. Разпределението на дървопроизводствената площ, средната височина и запаса на областта по зони на де Мартон

Зона по де Мартон (период 1961-1990)	Зона по де Мартон – (прогноза 2080)	Дървопр. площ (ha)	Средна височина (m)	Запас (m ³)
А (под 20) по де Мартон	А (под 20) по де Мартон	21 996	167	1 784 826
Б (20-30) по де Мартон	А (под 20) по де Мартон	38 768	233	3 330 569
Общо:		60 764	209	5 115 395

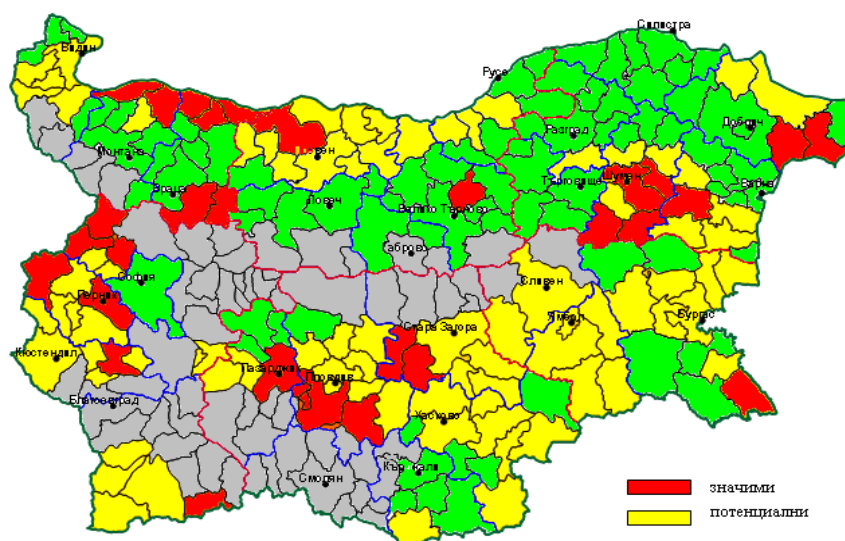
Таблица 9. Преобладаващи видове от естествен произход в зоните на де Мартон, към 1990 г.

Преобладаващи видове	Процент от залесената площ (%)
Зона А по де Мартон (под 20)	
Цер	27,1
Акация	24,7
Келяв габър	9,9
Гледичия	6,8
Планински ясен	6,0
Черен бор	5,0
Сребролистна липа	3,3
Мъждрян	2,5
Космат дъб	2,1
Махалебка	2,1
Орех	1,3
Зона Б по де Мартон (20-30)	
Цер	44,5
Акация	22,1
Келяв габър	9,8
Планински ясен	3,5
Червен дъб	3,3
Гледичия	3,1
Сребролистна липа	2,1

Орех	1,9
Летен дъб	1,7
Черен бор	1,5

Резултатите показват, че през 2080 г., по песимистичен сценарий, дървопроизводителната площ на областта попада изцяло в зона А, т.е. индексът на де Мартон е под 20, а условията се характеризират с траен воден дефицит и постепенно разпадане на горските екосистеми. Следователно, климатичните промени през 21^{ви} век ще доведат до ясно изразено влошаване във влагоосигуряването на българските гори, особено на по-малка надморска височина, каквито са горите в област Добрич. Това ще се отрази върху продуктивността и устойчивостта на горските екосистеми и водосбори.

Почвеното засушаване се разглежда като почвена влага, недостатъчна за растежа на растенията и се оценява като влажност, която не може да компенсира загубите от изпарението (евапотранспирацията) в биологичните системи (WMO,1975). При проучване пространственото разпределение на почвеното засушаване у нас, на база класификацията на почвите по FAO (Александров, 2006), е изготвена карто-схема на общините в България с условия или риск към почвено засушаване при воден дефицит. Чрез използване на разпространението на различните типове почви в страната и техните свойства, общините са разделени на две основни групи: общини със значими условия и общини с потенциални условия за почвено засушаване. Общини с повишен риск или такива с потенциални условия към почвено засушаване има в района на област Добрич и това са Балчик, Каварна, Генерал Тошево и Крушари (Фигура 4).

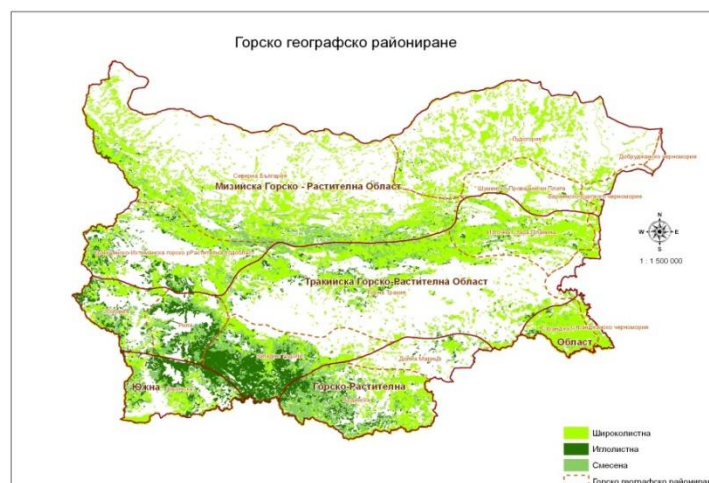
Фигура 4. Общини с условия за почвено засушаване (при воден дефицит)
Източник: В. Александров (2006)

В зелен цвят на картата са общините, които имат почвени ресурси със слаб риск към засушаване. За област Добрич това са Добричка, Добрич-град, Тервел и Шабла. В сив цвят са общините от планинските райони, където по принцип почвената влажност е по-висока.

1.3.3. Характеристика на горскорастителните пояси и подпояси (по ДГС и ДЛС)

Особеното географско положение на страната, на прехода между Средноевропейската, Средиземноморската и Степната фитогеографска област и сложния ѝ релеф, са предпоставка за по-голямо климатично разнообразие в

горизонтална и вертикална посока. В *горизонтално направление*, за нуждите на горското стопанство, при установяване на промените в климата, са възприети 3 (три) основни горскорастителни области: Мизийска, Тракийска и Южна крайгранична (Захариев и кол., 1979). Близките по горскорастителен ефект и съседни по местонахождение физикогеографски или флористични единици, за нуждите на горскорастителното райониране, са обединени в горскогеографски подобласти. При *вертикалното райониране* на промените в климата са възприети пояси (долен, среден, високопланински) и съответните подпоясни деления (Фигура 5).

Фигура 5. Типове гори и Горско-географски области и подобласти в България
Източник: Project_FUTUREforest - ИАГ

В таблица 10 е дадено разпределението на дървопроизводителната площ и запаса на горските територии по подпояси в област Добрич, според горскорастителното райониране на страната (Класификационна схема, 2011). Преобладаващата част (99,9%) от горските територии на областта се намират в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори на Мизийската горско-географска област и една малка част в Тракийската горско-географска област, в диапазона от 0 до 400-500 m надморска височина.

Таблица 10. Разпределение на дървопроизводителната площ по подпояси

Подпояс	Дървопроизводителна площ		Запас (m ³)
	(ha)	(%)	
равнинно-хълмист	60 723	99,9	5 110 840
хълмисто-предпланински	41	0,1	4 555
Общо:	60 764	100,0	5 115 395

По-долу следват обобщени характеристики на основните климатични фактори, оказващи влияние на дървесната растителност, направени по подпояси в Мизийската горскорастителна област (подобласти Лудогорие и Добруджанско Черноморие) и Тракийската горскорастителна област (подобласт Варненско-Бургаско Черноморие), където се разпростират горските територии на област Добрич (Захариев и кол., 1979).

1. М-I-2. Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0-400 m н.в.)

Той обхваща горските площи от по-ниските равнинно-хълмисти части на горскогеографските подобласти Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие (ДЧ). Средните годишни температури се движат между 10,6 и 11,7°C. Средният брой на дните с $t \geq 10^\circ\text{C}$ е между 194 и 210. Средната януарска температура е отрицателна - между -0,3 и -3,2°C. Абсолютните максимални и минимални температури достигат

стойности между 38,5 и 43,5°C, съответно между -22,9 и -35,5°C. Средният годишен валеж варира между 493 и 661 mm, като на отделни места може да достигне 851 mm, с максимум преди всичко през юни, а минимум през февруари или март. Снежната покривка се задържа средно от 41 до 63 дни. Дължината на вегетационния период е от 6,5 до 7 месеца в годината.

2. Т-I-1. Подпояс на крайречните и лонгозни гори (0-700 m н.в.)

Това са горите от заливните тераси на по-големите реки и крайбрежните земи на реките и потоците в горскогеографската подобласт Варненско-Бургаско Черноморие (ВБЧ). Средните годишни температури се движат между 9,8 и 11,6°C. Средният брой на дните с температура над 10°C е между 189 и 209. Средната януарска температура е между 0,4°C и 0,9°C. Абсолютните максимални и минимални температури достигат стойности между 38,4 и 41,4°C, съответно между -30,0 и -33,0°C. Средният годишен валеж варира между 469 и 549 mm с летен максимум и зимен минимум. Снежната покривка се задържа между 13 и 44 дни. Дължината на вегетационния период е между 6 и 7,5 месеца.

3. Т-I-2 Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0-500 m н.в.)

Това са горските територии върху равнинно-хълмист релеф и ниски хълмове от горскогеографската подобласт Варненско-Бургаското Черноморие (ВБЧ). Средните годишни температури се движат около 9,0°C. Средната януарска температура е отрицателна - около -2,0°C. Абсолютните максимални температури достигат стойности от 36,9 до 39,3°C, а минималните от -24,1 до -30,3°C. Средните годишни валежи се изменят между 550 и 778 mm с максимум през юни и минимум през февруари-март, а някъде и през август. Снегът се задържа около 50 дни. Продължителността на вегетационния период е около 5 месеца.

В очертаните по-горе деления (подпояси) при горскорастителното райониране на област Добрич безспорно съществуват различни климатични, хидроложки и почвени различия, които определят значителното разнообразие на съществуващата в тях горска растителност. По-подробни данни има за посочените различия главно в долния пояс на дъбовите гори в Мизийската и Тракийската горскорастителни области.

1.4. Характеристика на почвите

Почвените различия в района на област Добрич се обуславят от разнообразието в различните показатели на релефа и релефните форми, растителността и от характера на почвообразуващите скали. В горските територии от района се срещат представители на няколко почвени класа в съответствие с класификацията по FAO (WRB 2006; 2014 Update 2015), а именно: Примитивни почви (*Leptosols*), Наносни почви (*Fluvisols*), Лесивирани почви (*Luvisols*) и Черноземни почви (*Chernozems*). Таксономичният списък на генетичните подразделения и площното им разпределение по отношение на общата дървопроизводителна площ на областта е дадено в таблица 11. Преобладаващо разпространение за района на област Добрич имат обикновения чернозем с 76,28% и обикновените рензини с 20,82% от общата дървопроизводителна площ. Участието на останалите типове почви - сиви горски (общо 2,68%) и алувиални (0,22%), е много малко до незначително.

Таблица 11. Таксономичен списък на почвите в горските територии на област Добрич (Национална класификационна схема, 1992 г.)

№	Почвен тип	Почвен вид	Дървопроизводителна площ (ha)	%
1	2	3	4	5
I.	Почвен клас Примитивни (<i>Leptosols</i>)			

4.	Рендзини (Rendzinas)			
4.1.		Обикновени (Haplic)	12 652	20,82
II.	Почвен клас Наносни (Fluvisols)			
5.	Алувиални (Alluvial Fluvisols)			
5.2.		Ненаситени (Dystric)	135	0,22
IV.	Почвен клас Лесивирани (Luvisols)			
10.	Сиви горски (Grey Luvisols)			
10.1.		Тъмни (Mollic)	1 412	2,33
10.2.		Светли (Albic)	67	0,11
10.3.		Обикновени (Haplic)	145	0,24
VII.	Почвен клас Черноземи (Chernozems)			
15.	Черноземи (Chernozems)			
15.2.		Обикновени (Haplic)	46 353	76,28
Общо:			60 764	100,0

Един от съществените морфологични признаци на почвата, изключително важен за определяне типа на горското месторастение, е дълбочината на почвата. Разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове и почвени видове и дълбочина на почвата, в абсолютни цифри и в проценти, е направено в таблица № 12, а на залесената площ и запаса - в таблица № 13. Преобладават много дълбоките и дълбоките почви, съответно 82,7% от дървопроизводителната площ на областта и 83,2% от залесената площ. Следват средно дълбоките съответно 13,0% от дървопроизводителната площ и 12,7% от залесената площ. На трето място са плитките почви заемащи 4,3% от дървопроизводителната площ и 4,1% от залесената площ на областта. Най-висок е запасът на насажденията формирани при много дълбоките почви и представлява 3 132 462 ha или 61 % от общия запас на горските територии в областта.

Таблица 12. Разпределение на дървопроизводителната площ по почвени типове/видове и дълбочина на почвата за област Добрич

Почвени типове/видове	тв.плитка	плитка	ср.дълбока	дълбока	мн.дълбока	общо
	0-15 cm	16-30 cm	31-60 cm	61-120 cm	над 120 cm	
	х е к т а р и (ha)					
алувиална	-	-	-	123	12	135
обикновен чернозем	-	9	3 035	9 623	33 686	46 353
сива горска обикновена	-	-	-	145	-	145
сива горска тъмна	-	-	-	1 412	-	1 412
сива горска светла	-	52	16	-	-	67
рендзина	16	2 526	4 847	5 263	-	12 652
Площ (ha)	16	2 586	7 897	16 567	33 698	60 764
Площ (%)	-	4,3	13,0	27,3	55,4	100,0

Таблица 13. Разпределение на залесената площ и запаса по почвени типове/видове и дълбочина на почвата за област Добрич

Почвени типове/видове	тв.плитка	плитка	ср.дълбока	дълбока	мн.дълбока	общо
	0-15 cm	16-30 cm	31-60 cm	61-120 cm	над 120 cm	
	х е к т а р и (ha)					

алувиална	-	-	-	123	12	134
обикновен чернозем	-	9	2 884	9 457	33 126	45 476
сива горска обикновена	-	-	-	145	-	145
сива горска тъмна	-	-	-	1 408	-	1 408
сива горска светла	-	51	16	-	-	67
рендзина	16	2 357	4 664	5 139	-	12 177
Площ (ha)	16	2 418	7 564	16 272	33 137	59 407
% от площта	-	4,1	12,7	27,4	55,8	100,0
възраст/по запас	54	56	58	58	50	53
Запас (m³)	127	120 750	420 981	1 441 075	3 132 462	5 115 395

Към класа на **черноземните почви (Chernozems)** се отнася само един **почвен тип черноземи (Chernozems)** и представлява основен зонален тип на Северна България (Таблица 11). Черноземите заемат почти изцяло Дунавската хълмиста равнина, в т.ч. Южnodобруджанското плато и Лудогорското плато и са част от долния горскорастителен пояс на Северна България. Образувани са върху лъос и лъосовидни отложения, в условията на умерено-континентален климат, които на юг стават по-дребночастични, по-бедни на карбонати и по-глинести. От север на юг се променят и биоклиматичните почвообразуващи фактори. Ливадностепната растителност, типична за севера, с увеличаване на валежите на юг, се заменя от горската растителност. Релефът, като преразпределител на някои основни фактори, има по-изразен хълмист характер (с изключение на Южна Добруджа). При редуването на влажни и сухи периоди през годината протичат процеси на активна хумификация, насищане на хумуса с калций и излужване и отлагане на карбонатите на различна дълбочина в профила. Това определя по-голямото видово разнообразие при този тип почви у нас, особеност посочена и на международно ниво (FAO, 2006). Те се подразделят на няколко почвени вида, но за дървопроизводителната площ на област Добрич най-разпространени са **обикновените (Haplic)**. От съветско-българската експедиция (1947 г.) досега този вид е отделян като подтип излужени черноземи (Донов, 1993). С името „обикновени“ се подразбира, че в това таксономично подразделение са съчетани най-характерните черти на черноземния почвообразователен процес и черноземите като почвен тип. Тези почвени разновидности са разпространени най-компактно в Лудогорието и Добруджанското плато и заемат около половината от общата площ на типа черноземи. Профилът им е от типа *ABC* и варира от средно дълбок (31-60 cm) до много дълбок (над 120 cm), с преобладание на последните (Таблица 12). Провинциална особеност на обикновените черноземи е по-мощен хумусен хоризонт (50-60 cm) и по-високо съдържание на органично вещество. Общата мощност на хоризонт А и В най-често е от 80 до 150 cm. Механичният им състав е по-тежък и те се причисляват към тежко пясъчливо-глинестите или леко глинестите разновидности с по-висока влагоемност и по-добър воден режим. Особеностите в механичния състав водят до увеличаване на тяхната пластичност и намаляване на поръзността им. Изтъкнатите особености (аерираност, водопропускливост) обуславят и добрите топлинни свойства на тези почви. Поради измиване на карбонатите в повърхностните хоризонти те имат неутрална или слабо кисела реакция. При оптимално овлажняване условията за мобилизация на органичния азот са много добри. По отношение на фосфор и калий тези разновидности са добре обезпечени. Показател за високата биологична активност на тези почви е голямото количество микроорганизми, предимно бактерии и

актиномицети. Сорбционният капацитет на обикновените черноземи е сравнително висок (до 40 мекв/100 г почва) и се колебае в зависимост от механичния състав, по точно илестата фракция, и съдържанието на органично вещество.

Мощният хумусен хоризонт, достатъчната запазеност с хранителни вещества, малката скелетност правят излужените черноземи много плодородни. Върху тях са се настанили главно чисти или смесени церови, габърови и други насаждения с добра продуктивност. Създадените култури също показват много добро развитие на тези почви. В зависимост от дълбочината и влажността на почвата на тях са формирани богати, среднобогати до богати и среднобогати месторастения – Д2(12), Д1(13), СД2(14) и С1(15).

Почвеният клас **Примитивни почви** (*Leptosols*) е представен в района на дървопроизводителната площ на област Добрич с един от своите представители – **почвен тип рендзини** (*Rendzinas*), известни още с названието си „хумусно-карбонатни“ (Таблица 11). Те се описват като интразонални почви, при които протича черноземен тип на почвообразуване, развити върху изветрителни продукти от твърди карбонатни скали от различна възраст (варовици, мрамори, варовити мергели), при различни климатични условия с промивен или периодически промивен воден режим, подложени на различна степен на ерозия. Това са твърде плитки до плитки почви, изградени само от един хоризонт – черен, червеникавокафяв или кафяв (Munsell, 2000), с мощност от 10 до 30 cm, с високо хумусно съдържание, добра структура и по-глинест механичен състав. По профила си на 50 cm дълбочина съдържат повече от 40% първични карбонати. В област Добрич най-голям и компактен масив на рендзините се среща в района на гр. Балчик, основно по долината на река Батова, по бреговете на суходолията и по брега на Черно море. От подразделенията на рендзините, преобладаващо участие в общата дървопроизводителна площ на областта имат **Обикновени** (*Haplic*). Този почвен вид има морфологичен строеж на профила от типа *AkDk*, с мощност от 10 до 30 (50) cm, ограничени от твърдата карбонатна скала. Характерна особеност за този почвен вид от района на дървопроизводителната площ на областта е наличието на по-мощни разновидности (Таблица 12). С преобладаващо участие са ср. дълбоките и дълбоките (от 31 до 120 cm). По механичен състав почвите са предимно тежко песъчливо-глинести с различно съдържание на скелет и отломъци от почвообразуващата скала. Хумусният А хоризонт притежава тъмен цвят, здрава троховидно-зървеста структура, богат на хумус (до 12%), наситен с бази и неутрална до слабо алкална реакция на почвения разтвор. Това са почви с висок сорбционен капацитет (до 35-45 мекв/100 г почва). Особенности, като малка мощност на почвения профил, висока каменистост, влошен воден режим и алкална реакция, са ограничаващи фактори за почвения плодородие на тези почви. Върху тях са се настанили насаждения с по-слаба продуктивност и са се формирали среднобогати, бедни и бедни до много бедни месторастения - С2(121), АВ1(122), А0,1 (132), В1,2(131).

Почвен клас **Лесивирани почви** (*Luvisols*) обединява почви, които имат илувиално глинест (*argilic*) Вt хоризонт, образуван в резултат на механично преместване на финодисперсни частици в дълбочина на профила, т.е. процеси на лесивиране или вътре-почвено глиняване (Таблица 11). Следователно лувисолите се отнасят към почвите с елувиално разчленяване на почвения профил, наличие на глинест Вt хоризонт с буцесто-призматична структура и наситеност с бази над 50%. В района на дървопроизводителната площ на област Добрич, макар и доста ограничено (едва 2,68%), като представител на този клас се среща **почвения тип сиви горски почви** (*Grey Luvisols*). Разпространени са в долния лесорастителен пояс на Мизийската област в Северна България и заемат обширни пространства в Лудогорското плато и по-ограничени площи в Добруджа. Приема се, че сивите горски почви от Лудогорието и

Добруджа имат първичен произход. Те са зонален тип и осъществяват прехода от черноземите към кафявите горски почви. Климатичните условия са умерено континентални, но по-хладни и по-влажни в сравнение с условията при черноземите и създават периодично промивен режим. Преобладаваща почвообразуваща скала в района са лъсовидните глини. Естествената растителност е представена от доминиращото участие на дъбове, обикновен габър, липа, клен и др. Съобразно с особеностите на климата и отчасти на почвообразуващата скала и релефа, провинциална особеност на сивите горски почви в област Добрич е по-слабо изразената двучленност на почвения профил, наличие на натечна глина по повърхността на структурните агрегати в хоризонт В, слабо до средно кисела реакция на хоризонт А. Преобладаващи са дълбоките почви с мощност на профила от 61 до 120 cm (Таблица 12). В съответствие с класификацията на лювисолите по ФАО се диагностицират три почвени вида, които присъстват при горските територии от област Добрич: тъмни, светли и обикновени. **Тъмните** (*Mollic*) притежават тъмен на цвят, наситен с бази и богат на хумус диагностичен *A mollic* хоризонт с мощност от 18 до 40 cm и представляват само 2,33% от дървопроизводителната площ на областта. Формираните месторастения в дървопроизводителната площ на областта са от типа СД2,3(60). **Обикновените** (*Haplic*), при 0,24% участие в областта, имат характерен светъл хумусен хоризонт и не притежават особеностите на почвите от вида „тъмни“. Формират се месторастения от типа С1(59). **Светлите** (*Albic*) са много слабо застъпени в горските територии на областта (0,11%) и не притежават признаци на оглеяване по профила. Месторастенията, формирани на този вид сиви горски почви, са от типа В1,2(61).

Почвен клас **Наносни почви** (*Fluvisols*) включва предимно генетично млади почви, формирани по речните тераси, в начална фаза на почвообразуване със слабо развит хумусен хоризонт. Поради периодичното отлагане на почвообразуващите наноси в дълбочина по профила почвите имат слоист строеж. Към флувисолите се отнасят два типа, от които само **почвен тип алувиални** (*Alluvial Fluvisols*) присъстват в дървопроизводителната площ на областта (Таблица 11). Те се развиват при различни климатични условия и се отнасят към интразоналните почви. Най-големи площи от тях в района се срещат по долното поречие на река Батова, в резерват "Балтата" и ЗМ „Блатно кокиче“ (Почвена карта на България, 1968). За алувиалните почви е характерно, че се образуват на заливни и надзаливни речни тераси при високо ниво на подпочвените води (от 1 до 3,5 m), поддържано от нивото на реката и условия за развитие на ливадна растителност. Почвообразуващи материали при тях са речните наноси. При формирането на тези почви протичат два процеса едновременно: периодично отлагане на наноси и ливаден почвообразователен процес. Строежът на профила им е един *A хоризонт* и съответствие с I, II, III и т.н. почвени слоеве без генетична връзка. Типът на алувиалните почви се подразделя на няколко вида, но за района са налични единствено **Ненаситени** (*Dystric*), чието участие е само 0,22% от общата дървопроизводителна площ на областта (Таблица 12). Почвите са дълбоки (61-120 cm) до много дълбоки (над 120 cm), свежи, добре запасени с хумус и азот, имат много благоприятен воден режим и затова са много плодородни. Основната скала е глина. Растителността е с висока продуктивност - издънкови полски и планински ясен в съчетание с черна елша, бяла топола, бахелиери и др. Реакцията на почвения разтвор е слабо кисела (рН по-малко от 5,2 на дълбочина до 75 cm от повърхността). Специфична особеност на тези почви е варирането в дълбочина на механичния състав. Те могат да бъдат от песъчливи до тежко песъчливо-глинести. По механичен състав почвите от района са тежко песъчливо - глинести. Много добре са запасени с калий и слабо обезпечени с фосфор. Върху тях се формира крайречното месторастение - С2(53).

1.5. Типове горски месторастения

Горското месторастение е най-малката класификационна единица, относително еднородна по природни условия, в рамките на един подпояс на горскорастителната област (Инструкция за установяване и картиране на типовете горски месторастения, 2011). То обхваща части със сходни климатични и почвени характеристики, а растителността е подвластна на условията, но същевременно им влияе и ги модифицира. Горските типове месторастения за област Добрич са определени на базата на относителната еднородност на климатичните, почвени, релефни и хидроложки условия. По този начин типът горско месторастение обединява относително еднородни по лесорастителния си ефект горски участъци, които обуславят и относителна еднородност по отношение на състава и производителността на дървесната растителност. При еднакви други условия, типовете горски месторастения се определят на базата на под типовото разнообразие на генетичния тип почва, а в отделни случаи и на базата на самия тип почва. Въздействието на изброените фактори за формирането на конкретните типове месторастения е комплексно и неделимо, както е комплексен и неделим ефектът, които тези фактори оказват върху развитието на определената горско-дървесна растителност. В резултат на тази взаимовръзка се формира една динамично развиваща се във времето и пространството съвкупност от биоценози и биотопи, каквато е всяка екосистема.

Разгледаните до тук физико-географски, хидроложки, геоложки, климатични, почвени и растителни условия за област Добрич обуславят едно сравнително неголямо типово разнообразие на горските месторастения. В областта са определени и картирани 13 типа месторастения, от които два са интразонални на рендзини и два на различни типове ерозирани почви. Разпределението на дървопроизводителната площ по типове месторастения за област Добрич е показано в таблица 14, а на залесената площ и общия дървесен запас в таблица 15.

Таблица 14. Разпределение на дървопроизводителната площ по типове горски месторастения за област Добрич (съгласно „Класификационна схема на типовете горски месторастения в Р България“, 2011)

Горскорастителна област, подобласт, пояс, подпояс, тип месторастение - наименование	Означение	№ по ред	Площ (ha)	Площ (%)
М - Мизийската горскорастителна област				
Л – Лудогорие; ДЧ - Добруджанско Черноморие				
М-I - Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 m н.в.)				
М-I-2. Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0-400m н.в.)				
М-I-2: долинно, богато, свежо до влажно	Д _{2,3}	11	348	0,6
М-I-2: равнинно, богато, свежо	Д ₂	12	21058	34,6
М-I-2: равнинно и на склонове, богато, сухо	Д ₁	13	16006	26,4
М-I-2: на склонове, средно богато до богато, свежо	СД ₂	14	5527	9,1
М-I-2: на склонове, средно богато, сухо	С ₁	15	3356	5,5
Т – Тракийска горскорастителна област				
ВБЧ - Варненско-Бургаско Черноморие				
Т-I - Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-700 m н.в.)				
Т-I-1. Подпояс на крайречните и лонгозни гори (0-700 m н.в.)				
Т-I-1: крайречно дренирано тополово, средно богато, свежо,	С ₂	53	135	0,2
Т-I-2. Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0-500 m н.в.)				
Т-I-2: средно богато, сухо	С ₁	59	150	0,2

Т-I-2: средно богато до богато, свежо до влажно	CD _{2,3}	60	1412	2,3
Т-I-2: бедно, сухо до свежо	B _{1,2}	61	63	0,1
МТЮ Типове месторастения с интразонално разпространение в трите горскорастителни области: Мизийска (М), Тракийска (Т), Южна крайгранична (Ю)				
МТЮ-I - Долен пояс на дъбовите гори (от 0 до 600-800 m н.в.)				
МТЮ-I: средно богато, свежо	C ₂	121	8458	14,0
МТЮ-I: много бедно до бедно, сухо	AB ₁	122	4156	6,8
МТЮ Месторастения на ерозиранни почви				
МТЮ-I Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-800 m н.в.)				
МТЮ-I: на слабо/средно ерозирана почва, бедно, сухо; бедно, сухо до свежо; бедно, свежо	B ₁ ; B _{1,2} ; B ₂	131	73	0,2
МТЮ-I: на средно/силно ерозирана почви, мн.бедно, мн.сухо; мн. бедно, сухо	A ₀ ; A ₁	132	23	-
Общо:			60764	100,0

Общо 5 типа горски месторастения със значителна площ, от които с най-голяма площ са № 12 и № 13, са в Мизийската горскорастителна област. Тракийската горскорастителна област е представена с малки площи в ТП ДГС „Балчик“. Има около 21% интерзонални типове месторастения, които са силно ерозиранни и бедни.

Таблица 15. Разпределение на залесената площ и общия дървесен запас по типове горски месторастения за област Добрич

Тип месторастене			Площ		Запас на основните насаждения	
№	означение		ha	%	m ³	%
11	М-I-2	D _{2,3}	315	0,5	21 579	0,4
12	М-I-2	D ₂	20 803	35,0	2 070 019	40,5
13	М-I-2	D ₁	15 643	26,4	1 351 879	26,4
14	М-I-2	CD ₂	5 459	9,2	439 943	8,6
15	М-I-2	C ₁	3 197	5,4	195 250	3,8
53	Т-I-1	C ₂	134	0,2	31 638	0,6
59	Т-I-2	C ₁	149	0,3	13 123	0,3
60	Т-I-2	CD _{2,3}	1 408	2,4	159 327	3,1
61	Т-I-2	B _{1,2}	62	0,1	3 358	0,1
121	МТЮ-I	C ₂	8 177	13,7	644 436	12,6
122	МТЮ-I	AB ₁	3 962	6,6	182 357	3,6
131	МТЮ-I	B ₁ ; B _{1,2} ; B ₂	73	0,2	2 247	
132	МТЮ-I	A ₀ ; A ₁	23		238	
Общо:			59 407	100	5 115 395	100,0

Кратка характеристика на типовете месторастения в низходящ ред по процентно участие в горските територии на област Добрич:

Д₂ (12). Равнинно, богато, свежо, на обикновен чернозем или на тъмна сива горска почва. Този тип месторастене е най-широко разпространено - заема 34,6% от дървопроизводителната площ на област Добрич (Таблица 14). Среща се най-вече в подобластите Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие (ДЧ) на Мизийската горскорастителна област (М), на равнинни терени (до 10° наклон) и полегати склонове с предимно сенчести изложения. Почвите са обикновен чернозем и тъмна сива горска

почви, дълбоки, некаменливи или слабо каменливи и свежи. Основните скали са варовици или лъос.

Д₁ (13). Равнинно и на склонове, богато, сухо, на обикновен чернозем или на тъмна сива горска почва. Това месторастение е на второ място по разпространение в същите основни горскорастителни деления както по-горното, с 26,4% дялово участие от дървопроизводителната площ на област Добрич (Таблица 14). Среца се на равни терени с наклон до 10° предимно на припечни изложения. Почвите, върху които е разположено, са предимно обикновен чернозем, по рядко на тъмна сива горска почва, средно дълбоки до дълбоки, некаменливи или средно каменливи и сухи.

С₂ (121). Средно богато, свежо, на обикновени рендзини. Това месторастение с интразонално разпространение в трите горскорастителни области и е на трето място по площ (14,0%) в горските територии на областта (Таблица 14). Разпространено е предимно на сенчести и отчасти на припечни изложения, на полегати до стръмни терени. В преобладаващите случаи почвата е обикновена рендзина, но може да се срещне и на регосоли или регосоли в комплект със сива горска почва, средно дълбока, средно до слабо каменлива, суха до свежа. Среца се по бреговете на суходолията, по долината на река Батова и по Черноморския бряг. Основните скали са варовици.

СД₂ (14). На склонове, среднобогато до богато, свежо на обикновен чернозем. Среца се най-вече в подобластите Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие (ДЧ) на Мизийската горскорастителна област (М). Това месторастение заема 9,1% от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Разпространено е на полегати и наклонени терени с предимно сенчести изложения, най-често по бреговете на суходолията. Почвата е преобладаващо обикновен чернозем, но има случаи когато месторастенето се формира и на тъмна сива горска почва, дълбока и слабо до средно каменлива, свежа.

АВ₁ (122). Много бедно до бедно, сухо, на обикновена рендзина. Този тип горско месторастение е с интразонално разпространение в трите горскорастителни области, предимно на припечни и от части на сенчести изложения, на равен до стръмен терен. Заема 6,8% от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Почвата е обикновена рендзина, твърде плитка до плитка, средно до силно каменлива, суха, бедна до много бедна. Среца се по стръмните брегове на суходолията и широка ивица на Черноморския бряг.

С₁ (15). На склонове, средно богато, сухо на обикновен чернозем. Среца се най-вече в подобластите Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие (ДЧ) на Мизийската горскорастителна област (М). Разпространено е на полегати и наклонени терени с припечни изложения и заема 5,5% от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Теренните проучвания определят това месторастение като средно богато и сухо. Почвата, в преобладаващите случаи, е обикновен чернозем, средно дълбока и средно каменлива. Може да бъде формирано и върху тъмна или обикновена сива горска почва.

СД_{2,3} (60). Свежо до влажно на тъмносива горска почва. Среца се най-вече в подобласт Варненско-Бургаско Черноморие (ВБЧ) на Тракийската горскорастителна област (Т), но за област Добрич е разпространено единствено на територията на ТП ДЛС „Балчик“. Месторастенето заема 2,3% от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Формирано е върху сива горска почва и основна скала варовик. Почвата е средно богата до богата, свежа до влажна, дълбока, слабо до средно каменлива.

Д_{2,3} (11). Долинно, богато, свежо до влажно, на обикновен чернозем или тъмна сива горска почва. Месторастенето заема предимно дъната на суходолията и падините, които в повечето случаи са равни или имат лек наклон на север. Обикновено се среща в

подобластите Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие (ДЧ) на Мизийската горскорастителна област (М), но за област Добрич е разпространено само на територията на ТП ДЛС „Тервел“ с площ под 1% (до 0,6%). Формирано е предимно върху обикновен чернозем (Таблица 14). Почвите са дълбоки до много дълбоки, слабо каменливи, свежи до влажни.

С₂ (53). Крайречно, свежо на алувиална почва. Това месторастение заема 135 ha или 0,2% от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Среща се в подобласт Варненско-Бургаско Черноморие (ВБЧ) на Тракийската горскорастителна област (Т), но за област Добрич е разпространено единствено на територията на ТП ДЛС „Балчик“. Почвата е богата алувиална, ненаситена, много дълбока, слабо каменлива и влажна. Подпочвената вода достига до 2 m от повърхността. Данните показват, че почвата е тежко до леко песъчливо - глинеста с неутрална до алкална реакция.

С₁ (59). Сухо на обикновена сива горска почва. Месторастенето заема 150 ha, което е 0,2% от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Среща се в подобласт Варненско-Бургаско Черноморие (ВБЧ) на Тракийската горскорастителна област (Т), но за област Добрич е разпространено единствено на територията на ТП ДЛС „Балчик“. Заема наклонените и предимно припечни склонове на суходолията в района на ловното стопанство. Почвата е обикновена сива горска, с основна скала варовик. Средно богата, суха, средно дълбока и средно каменлива почва.

В_{1,2} (61). Сухо до свежо на светла сива горска почва. Месторастенето заема 63 ha, което е едва 0,1% от дървопроизводителната площ на област Добрич (Таблица 14). Среща се в подобласт Варненско-Бургаско Черноморие (ВБЧ) на Тракийската горскорастителна област (Т), но за област Добрич е разпространено само на територията на ТП ДЛС „Балчик“. Заема наклонени до стръмни предимно припечни склонове на суходолията в горските територии. Почвата е светла сива горска или обикновена сива горска, плитка до средно дълбока, бедна, силно до средно каменлива с глинесто - песъчлив механичен състав.

В₁; В_{1,2}; В₂ (131). Група сухи, сухи до свежи и свежи месторастения, на слабо или средно ерозирана почва. Това са бедни месторастения на ерозирани почви (М-I) и заемат 73 ha или 0,2% от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Обикновено се срещат в подобластите Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие (ДЧ) на Мизийската горскорастителна област (М), но за област Добрич са разпространени само на територията на ТП ДГС „Генерал Тошево“. Формират се предимно на наклонени и стръмни терени с преобладаващи сенчести изложения, от различните части на склона. Почвата е обикновен чернозем, средно дълбока, средно каменлива, ерозирана в I-III степен.

А₀; А₁ (132). Група месторастения на средно или силно ерозирана почва. Това са много бедни и много сухи до сухи месторастения на ерозирани почви (М-I), които заемат едва 23 ha от дървопроизводителната площ на областта (Таблица 14). Обикновено се срещат в подобластите Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие (ДЧ) на Мизийската горскорастителна област (М), но за област Добрич са разпространени предимно на територията на ТП ДГС „Генерал Тошево“. Срещат се на наклонени и стръмни терени от изпъкналите части на склоновете с предимно припечни, рядко сенчести изложения. Почвата е обикновен чернозем, плитка до твърде плитка, силно каменлива и ерозирана в IV и V степен. Бъдещите мероприятия ще бъдат насочени към ограничаване на ерозионните процеси, чрез увеличаване пълнотата на насажденията и културите. Това трябва да се постигне с внасяне на подходящи видове или подмладяване на горските насаждения. По отношение на бъдещата стопанска

дейност в тях, мероприятията в още по-висока степен трябва да се съобразяват със състоянието на почвената покривка.

В заключение може да се каже, че 92,9% от дървопроизводителната площ на област Добрич се заема от средно богатите и богати месторастения, което е една добра основа за успешно развитие на гората, като същевременно трябва да се работи за запазване и подобряване на нейните специфични функции.

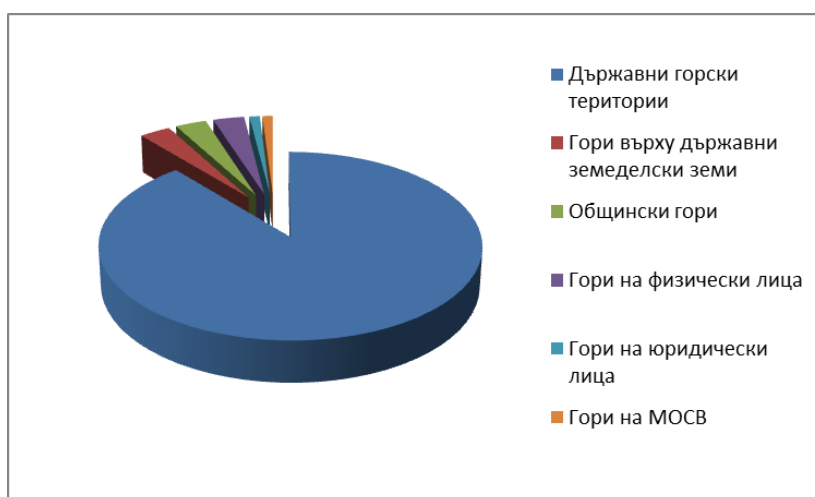
2. ХАРАКТЕРИСТИКА НА СОБСТВЕНОСТТА НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Разпределението на инвентаризираната площ на горските територии в област Добрич по вид собственост е дадено спрямо отчета на горските територии (ОГТ 2015) в таблица 16.

Таблица 16. Разпределение на общата горска площ по вид на собственост (ОГТ 2015)

Вид собственост	Обща площ (ha)	Обща площ (%)
Държавни горски територии	58 660	89
Гори върху държавни земеделски земи	2 050	3
Общински гори	2 086	3
Гори на физически лица	2 033	3
Гори на юридически лица	458	1
Гори на религиозни организации	9	0
Гори на МОСВ	273	1
Общо:	65 569	100

Взети са предвид всички територии, които имат характеристика на гора. Преобладават държавните горски територии – 58 660 ha, което представлява 89% от общата горска площ на област Добрич. Много малка част, между 2033 и 2086 ha, т.е. по 3%, заемат общинските гори, горите на частните физически лица и горите върху държавни земеделски земи (Фигура 6). Горите на юридически лица, на МОСВ и на религиозни общности имат участие с един или по-малко от 1%.

Фигура 6. Разпределение на горите по видове собственост в % (ОГТ 2015)

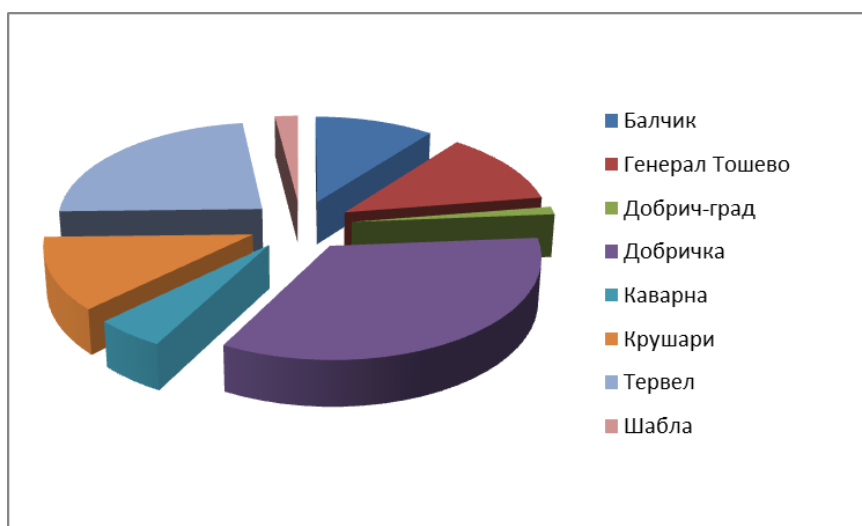
В таблица 17 и фигура 7 е показано разпределението на горските територии в област Добрич по общини, сравнени с общата територия на всяка една от тях. С най-голяма обща площ е община Добричка – 129 616 ha, а нейната горската територия от 22 348 ha, което представлява 34 % от общата горска площ на областта. Второ място по площ на горската територия от 15 317 ha, т.е. 23%, заема община Тервел, чиято

общинска територия е само 57 968 ha, т.е. влияние оказва местоположението на общината в Лудогорието при по-благоприятните условия за развитие на горска растителност. При община Генерал Тошево, която заема второ място по обща площ сред общините от 98 224 ha, но разположена изцяло в района на Добруджа, горите представляват едва 12% от общата горска площ на областта. С най-малка площ на горите, между 1 и 5%, са общините Каварна, Шабла и Добрич-град.

Таблица 17. Разпределение на горската площ по общини в област Добрич (ОГТ 2015)

Община		Обща горска площ	
Име	Територия* (ha)	в ha	в % от площта на областта
Балчик	52 415	6 865	11
Генерал Тошево	98 224	7 866	12
Добрич-град	10 902	834	1
Добричка	129 616	22 348	34
Каварна	48 137	3 238	5
Крушари	41 746	7 779	12
Тервел	57 968	15 317	23
Шабла	32 964	1 322	2
Общо:	471 972	65 569	100

*Източник: НСИ

Фигура 7. Разпределение на общата горска площ по общини в % (ОГТ 2015)

Характеристиката на собствеността на горските територии по КВС/кадастрална карта, съгласно разработената ГИС база данни за ОПРГТ за област Добрич е представено в Приложение 1.

3. СЪЩЕСТВУВАЩА СТРУКТУРА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ. КРАТКА ИСТОРИЯ НА ГОРСКОТО И ЛОВНОТО СТОПАНСТВО В РАЙОНА

3.1. Съществуваща структура на управление на горите

В горскостопанското отношение Североизточното държавно предприятие ДП – град Шумен (СИДП ДП – Шумен) управлява държавните горски територии в четири административни области: Шумен, Варна, Добрич и Търговище. В състава му влизат 18 (осемнадесет) териториални поделения (ТП), от които 13 (тринадесет) държавни горски

стопанства (ДГС) и 5 (пет) държавни ловни стопанства (ДЛС). Общата площ на държавните горски територии, включени в района на дейност на СИДП ДП – Шумен, е 327 582 ha, като залесените горски територии възлизат на 94 % с площ от 309 098 ha. Общият запас на дървостойките възлиза на 36 млн. m³, като средногодишното ползване на дървесина от държавните горски територии е 670 хил. m³ (<http://sidp.bg/>).

Регионалната дирекция по горите (РДГ) „Варна“, със седалище на административно управление град Варна, на север граничи с Република Румъния, на северозапад с РДГ „Русе“, на запад с РДГ „Шумен“, на юг с РДГ „Бургас“ и на изток с акваторията на Черно море. РДГ „Варна“ включва 6 (шест) държавни горски стопанства и 3 (три) държавни ловни стопанства и осъществява контрола върху горските територии във Варненска и Добричка области. РДГ „Варна“ осъществява контрол на горските територии на всичките 8 (осем) общини, включени в област Добрич, и всички населени места, които административно се числят към тези общини.

Площта на горските територии в РДГ „Варна“ (по данни от ОГТ 2015) е 189 146 ha. Запасът от дървесина е 18,450 хиляди m³. Съобразно функциите си, горите и земите на територията на РДГ „Варна“ се разпределят на гори и земи със защитни, специални и стопански функции (съгласно чл.5, ал.1 от ЗГ). Държавните гори заемат 91 % от площта на горските територии в РДГ „Варна“. По вид на горите най-голямо е участието на издънковите гори, предвидени за превръщане – 36,6%. Широколистните високостъблени гори са 28,2%, а иглолистни култури само 6,3%. От дървесните видове най-широко разпространение имат: цер, дъб, акация, черен бор, обикновен габър, ясен, източен бук, липа. Важно място заемат защитните горски пояси, разположени на територията на Добричка област с площ от 14 901 ha и с обща дължина 5 000 km (<http://www.varna.iag.bg/>). Залесяването е една от приоритетните дейности на РДГ „Варна“. Средногодишно по ГСП е предвидено да се залесява площ от 736,6 dka. Средногодишното ползване на дървесина в държавните горски територии е 292 хиляди m³ лежаща маса.

Благородният елен, сърната и дивата свиня са най-разпространените видове дивеч, които са обект за лов и ловен туризъм. Интерес представляват също муфлонът, еленът лопатар, заекът, фазанът, яребицата, пъдпъдъкът и водоплаващият дивеч. За запазване и обогатяване на видовото разнообразие на дивеча, за неговото възпроизводство и разселване и за подобряване на трофейните му качества са създадени три дивечовъдни станции в района.

За област Добрич са обособени 2 (две) Държавни горски стопанства и 2 (две) Държавни ловни стопанства:

Държавно ловно стопанство „Балчик“ е получило името си от град Балчик - който е общински и административен център и където се намира седалището му. Площта на ДЛС „Балчик“ попада изцяло на територията на три общини - Балчик, Каварна, Шабла и на част от територията на община Добричка - област Добрич и община Аксаково - област Варна (по ГСП 2016 г.). ТП ДЛС „Балчик“ се намира в източната част на Дунавската хълмиста равнина и в югоизточната част на Добруджанското плато. Простира се между 43°20' и 43°54' северна дължина и 28°00' и 28°37' източна дължина. Разположено е в Североизточна България, в източната част на Южна Добруджа. Характерна черта на стопанството е силната териториална разпокъсаност и разпръснатост на горските комплекси, което определя и ниската лесистост – 12,6%. Защитните горски пояси са създадени по определена схема и образуват мрежа, която обхваща изцяло равнинната част на стопанството.

Според възприетото горскорастително райониране на Република България територията на ТП ДЛС „Балчик“ попада в по-голямата си част в Мизийската горскорастителна област (М), подобласти Лудогорие (Л) и Добруджанско Черноморие

(ДЧ), в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (М-I) от 0 до 600 m н.в. и в Подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (М-I-2) от 0 до 400 m н.в. По-малка част, тази от община Аксаково, и територията южно от първокласният път за Република Румъния (от Кранево до град Каварна), попада в Тракийската горскорастителна област (Т), подобласт Варненско-Бургаско Черноморие (ВБЧ), в Долния равнинно - хълмист и хълмисто -предпланински пояс на дъбовите гори (Т- I) от 0 до 700 m н.в. с представители подпояс на крайречните и лонгозни гори (Т-I-1) от 0 до 700 m н.в. и подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (Т-I-2) от 0 до 500 m н.в.

Общата площ на горските територии на ТП ДЛС „Балчик“ е 18 106,0 ha, от които дървопроизводителната площ представлява 91,6 % или това са 16 584,0 ha. Залесената площ е 16 207,6 ha, което е 89,6% от общата му площ. *По вид на горите общата площ се разпределя* по следния начин: най-голяма е площта на издънковите за превръщане – 6 194,6 ha (34,2%), следват нискостъблени гори – 5 899,0 ha (32,6%), широколистни високостъблени – 4 886,7 ha (27%), иглолистни – 1 069,5 ha (5,9%) и тополови – 56,2 ha (0,3%). Преобладаващи естествено растящи дървесни видове по площ в горите държавна собственост са цер (31,1%), келяв габър (12,8%), акация (10,7%), мъждрян (6,5%), черен бор (4,7%), планински ясен (4,4%). Срещат се още гледичия, космат дъб, сребролистна липа, клен, полски бряст и др.

Държавно горско стопанство „Генерал Тошево“ носи името на гр. Генерал Тошево, най-голямото селище в този район и негов естествен административен център, където е и седалището му. Територията на стопанството е разположена изцяло в землищата на общините Генерал Тошево и село Крушари, област Добрич (ГСП в сила от 2015 г.). ТП ДГС “Генерал Тошево” се намира в източната част на Дунавската хълмиста равнина върху северната част на Добруджанското плато.

Според възприетото горскорастително райониране на Република България, територията на стопанството попада изцяло в Мизийската горскорастителна област (М), подобласт Лудогорие (Л), в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (М-I) от 0 до 600 m н.в. и Подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (М-I-2) от 0 до 400 m н.в.

Общата площ на ТП ДГС “Генерал Тошево” е 15 644,5 ha (според ГСП 2015). Дървопроизводствената площ на стопанството е 14 228,8 ha, което представлява 91,2 % от общата площ. Залесената площ е 13 964,6 ha или 89,4% от общата площ. *Разпределението на общата площ на стопанството по вид на горите* е следното: 3,06% иглолистни, 25,91% широколистни високостъблени, 22,52% издънкови за превръщане и 48,51% нискостъблени гори. Преобладаващи дървесни видове са акация и цер. Срещат се още гледичия, планински ясен, сребролистна липа, келяв габър, черен бор, космат дъб, махалебка, клен, благун и други.

Държавно горско стопанство „Добрич“ носи наименованието си от гр. Добрич, където е седалището на неговото административно управление. Територията на стопанството попада изцяло в границите на община Добрич и на част от община Добричка (ГСП в сила от 2015 г.). ТП ДГС Добрич е разположено в източната част на Дунавската хълмиста равнина, върху Добруджанското плато.

Територията му попада в Мизийска горскорастителна област (М), подобласт Лудогорие (Л). Във вертикално отношение горските масиви са разположени в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (М-I) от 0 до 600 m н.в. и подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (М-I-2) от 0 до 400 m н.в.

Общата площ на ТП ДГС "Добрич" е 18 951,5 ha. *По вид на горите тя се разпределя* така: най-голяма е площта на издънковите за превръщане (35,96%), следват нискостъблените (34,89%), широколистните високостъблени (26,98%), иглолистните

(2,10%) и топови (0,07%). Залесената площ на стопанството е 17 311,5 ha, което е 91,3% от общата му площ, а дървопроизводителната площ е 17 377,7 ha или 91,7% от общата му площ. Основните дървесни видове са цер, акация, планински ясен, келяв габър, червен дъб, сребролистна липа, гледичия, махалебка, летен дъб, орех, клен и др.

Държавно ловно стопанство „Тервел“ е получило името си от град Тервел, около който са разположени горските масиви и комплекси. Седалището на стопанството се намира в гр. Тервел. Територията на стопанството е разположена изцяло в землището на община Тервел (ГСП в сила от 2009 г.). Държавно ловно стопанство „Тервел“ се намира между 43°0' и 43°4' северна ширина и 27°2' и 27°6' източна дължина. Територията му е разположена в Дунавската равнина - Южна Добруджа. Горите и горските площи са пръснати и образуват отделни комплекси и масиви разделени от обработваеми земи.

Стопанството попада в Мизийска горскорастителна област (М), подобласт Лудогорие (Л). Заема един пояс и един подпояс от него, поради малкия диапазон на надморските си височини - от 100 до 250 m н.в., а именно: долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (М-I) от 0 до 600 m н.в. и подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (М-I-2) от 0 до 400 m н.в.

Общата площ на горските територии на ТП ДЛС „Тервел“ е 15 319,4 ha. По вид на горите тя се разпределя както следва: 0,59% иглолистни гори, 12,25% широколистни високоствълбени, 52,26% издънкови за превръщане и 34,90% нискоствълбени гори. Лесистостта на горските територии в района на стопанството е 24%. Преобладаващи дървесни видове са цер и акация. Срещат се още келяв габър, благуна, гледичия, сребролистна липа, клен, полски ясен, американски клен, червен дъб и други.

В таблица 18 е представено разпределението на общо горски и земеделски територии, придобили характеристика на гори, в обхвата на област Добрич, по вид на земите и вид на горите (по данни от ОГТ 2015). Площта на вида „Топови гори“, разпространени най-вече в горските територии на ТП ДГС Добрич и ТП ДЛС Балчик, влиза в общата площ на вида гори „Широколистни високоствълбени“.

Таблица 18. Разпределение на общата горска площ по вид на земите и вид на горите

Вид на горите	Игло-листни	Широко-листни високо-ствълбени	Издънкови за превръщане	Ниско-ствълбени	ОБЩО	Общо
Вид на земите	хектари (ha)					%
Естествени насаждения		1281	20424	17028	38733	59,1
Култури Склопени	1665	11748	610	4841	18864	28,8
Култури Несклопени	14	569	17	24	624	1,0
Общо с пълнота 0.4-1.0	1679	13598	21051	21893	58221	88,8
Естествени редини		84	403	197	684	1,0
Изредени култури	16	247	53	186	502	0,8
Общо с пълнота 0.1-0.3	16	331	456	383	1186	1,8
ЗАЛЕСЕНА ПЛОЩ	1695	13929	21507	22276	59407	90,6
Пожарища		1	1	11	13	0,0
Голини	79	470	235	525	1309	2,0
Сечища	5	18	8	4	35	0,1
Общо за залесяване	84	489	244	540	1357	2,1

Обработваеми площи	6	112	281	71	470	0,7
Ливади			1		1	
Поляни	116	622	554	1093	2385	3,6
Разсадници		44	63	1	108	0,2
Пътища, просеки	36	164	123	261	584	0,9
скали, реки, сипеи	37	238	315	667	1257	1,9
Недървопроизв. площ	195	1180	1337	2093	4805	7,3
Обща площ	1974	15598	23088	24909	65569	100
втч дървопроизв. площ	1779	14418	21751	22816	60764	92,7

Залесената площ на горските територии е общо 59 407 ha, което представлява 90,6% от общата горска площ в област Добрич. По отношение на вида на горите в залесената площ, преобладаващо участие имат нискостъблените гори с 22 276 ha или 37,5% от общата залесена площ, следвани от издънковите гори за превръщане с 21 507 ha (36,9%) и широколистните високостъблени с 13 929 ha (22,7%). При иглолистните, основно култури, залесената площ е 1 695 ha, т.е. само 2,8% от общата залесена площ.

По отношение на вида на земите в залесената площ, преобладаващо участие имат земите, причислени към естествените насаждения - 59,1%, от които по вид на горите преобладават издънковите за превръщане 20 424 ha (54,5%), следвани от нискостъблените 17 028 ha (42,5%) и широколистните високостъблени 1 281 ha (3,0 %). Второ място по вид на земите в залесената площ на областта заемат склопените култури (28,8%), които са основно широколистни високостъблени с 11 748 ha (62,6%), следвани от нискостъблените 4 841 ha (28,2 %) и иглолистните 1 665 ha (9,2%). Изредените култури и насаждения (вкл. с пълнота от 0,1 до 0,3) заемат 1 186 ha или 2,1% от общата горска площ.

Незалесената дървопроизводителна площ (сечища, пожарища, голини) е 1 357 ha или 2,1%.

Общата дървопроизводителната площ на горските територии в област Добрич е 60 764 ha или 92,7% от общата горска площ на областта.

Недървопроизводителната горска площ (поляни, голини, дивечови ниви, обработваеми земи, просеки и др.) е 4 805 ha, което представлява 7,3 % от общата горска площ.

3.2. Кратка история на горското и ловното стопанство

ТП ДЛС „БАЛЧИК“

Службата за стопанисване и опазване на горите в Балчишкия район е основана през 1926 год. от тогавашните румънски власти. През 1931 год. се създава лесничейство, което е ръководено от известния в Балчишкия край румънски лесовъд инж. Попа. По негово време е изготвен лесоустройствен проект за периода 1931-1935 год. Планове и карти е имало за горите "Батово - юг", "Батово - север" и за горите около с. Безводица. През този период се извършват първите залесявания около селата Тригорци, Кремена, Челопечене, Горичане, Пролез. След присъединяването на Южна Добруджа към България, съгласно Крайовската спогодба от Септември 1940 год., лесничейството е преустроено в Държавно ловно стопанство. През 1942 год. е създадена секция по укрепване на пороищата и залесяване, която през 1951 год. се обединява с горското стопанство. При реорганизацията на горскостопанската дейност през 1960 год. към стопанството се предава промишленият дърводобив и то е устроено като горско-промишлено предприятие.

Първото цялостно лесоустройство на горите в района на Балчишкото горско стопанство е извършено през 1951 год. През същата година са трасирани и са изготвени техническите проекти за държавния противосухоуеен пояс и държавния защитен пояс „Гьоренско дере“.

Второто цялостно лесоустройство на Балчишкото горско стопанство е извършено през 1970/1971 год. Използвани са аерофотоснимки за северната и югозападната част на стопанството, като от тях е била коригирана на места използваната основна стопанска карта в М 1:10 000.

През периода 1978/1980 год. е изработен лесоустройствен проект на защитните горски пояси, разположени на територията на общините Балчик, Каварна и Шабла, които обхващат територията на Балчишкото горско стопанство. Това е *първото устройство на тези пояси*, които са включени в горския фонд с разпореждане № 25 на БМС от 25.12.1978 год. Те стават неразделна част на лесоустройствения проект, като за по-голяма яснота допълнително и подробно се обясняват в свитъка за защитните горски пояси. Обширният горски масив в долината на река Батова, другите горски комплекси и защитните горски пояси създават благоприятни условия за развъждане на сърни, благородни елени, елени-лопатари, диви свине и муфлони. Балчишкото горско стопанство е преустроено от 01.01.1978 год в Държавно ловно стопанство „Балчик“. Основна дейност става дивечовъдството и залесяването, при намален дърводобив (главно от отгледни сечи).

Третото цялостно устройство на горите на вече Държавно ловно стопанство „Балчик“ е извършено през 1983/1984 год. При него за основен картен материал са използвани топографски карти в М 1:10 000 и 1:5 000, а също и изготвения кадастър на земята от Селскостопанския фонд (ССФ) на Толбухински окръг. Десетхилядните карти, които покриват 55% от територията на стопанството, са репродукция от топографски карти в М 1:5 000. Петхилядните карти, които покриват останалата площ, са били трансформирани в М 1:1 000. Според предвижданията на предишното лесоустройство в ДЛС "Балчик" е следвало да се изведат следните видове сечи: главни, отгледни, санитарни и за реконструкция.

Четвъртото поред лесоустройство е извършено през 1995/1996 год. За картна основа са използвани топографски карти в М 1:10 000, получени чрез фоторепродукция на топографски карти в М 1:5 000. Освен за държавния горски фонд са съставени проекти за горите, създадени на собствени земи, на горските пасища, на изключените, но неизкоренени гори и на защитните горски пояси, създадени на селскостопански земи.

Петото поредно устройство е извършено през 2005/2006 год., което по своята същност е главна лесоустройствена ревизия. При последното лесоустройство Държавна дивечовъдна станция „Балчик" е била устроена в два лесоустройствени проекта - ДДС „Балчик" през 2005/2006 г. с обща площ 11 322,9 ha и ГСУ „Батова" през 2004/2005 г. с обща площ 4 427,6 ha. Устроени като горски фонд са всички гори от държавния горски фонд, ССФ, ГП и изключените, но неизкоренени гори и поясите, създадени на селскостопанска територия. Номерацията на защитните горски пояси създадени върху селскостопанска земя е запазена и са устроени като държавен горски фонд. За отделите от бившия държавен горски фонд старата номерация на отделите е запазена. Част от близко прилежащите подотдели от бившите ССФ, ГП и изключени са буквирани към най-близкия отдел от бившия ДГФ. Част от подотделите на гореспоменатите са обособени в нови отдели с номера, които не са съществували при миналото устройство.

ТП ДГС „ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО“

През 1951/1952 год. е извършено първото цялостно устройство на горите на горско стопанство „Генерал Тошево“. По същото време са трасирани и проектирани

държавните защитни горски пояси “Сухата река” и държавния противосухоуеен пояс (без да се включват в горския фонд, понастоящем горски територии), части от които се намират на територията на стопанството.

Второто цялостно устройство е извършено през 1969/1970 год. при което са устроени в горския фонд държавния защитен пояс “Сухата река” и държавния противосухоуеен пояс.

Със заповед № 4103 от 05.12.1977 год. на МГПП се прекратява дейността на горско стопанство “Генерал Тошево” и горите от община Генерал Тошево минават към горско стопанство “Добрич”, а горите от община Крушари преминават към ДЛ “Тервел”. Със заповед № 3505 от 05.12.1985 год. на АГСПП горите от община “Крушари” преминават към горско стопанство “Добрич”. *Със заповед № 199 от 21.07.1993 г. на КГ наново се обособява горско стопанство “Генерал Тошево”, което включва горите на територията на общините Крушари и Генерал Тошево. Обособени са два стопански участъка, съответстващи на площите на общините.*

През 1982 год. се извършва главна лесоустройствена ревизия на горите на ГСУ “Генерал Тошево”, заедно с горите на горско стопанство “Добрич”, а през 1987 год. само на ГСУ “Крушари”. При устройствата от 1982/1983 год. и 1987/1988 год. са използвани топографски карти в мащаб М 1:10 000, репродукция от карти в М 1:5 000.

През 1994/1995 год. е извършена главна лесоустройствена ревизия, като са устроени горите от държавния горски фонд, горите на собствени земи на бившето АПК, горите, които са предоставени за ползване - ПГФ, горските пасища и изключените, но неизкоренени гори от горския фонд. Разработен е лесоустройствен проект за горите от ДГФ, а за останалите са направени свитъци, включващи обяснителни записки и таксационни описания. Горите, попадащи на територията на община Крушари, са били устроени като първи горско-стопански участък “Крушари”, а горите, попадащи на територията на община Генерал Тошево, са устроени съответно като гори от втори горско-стопански участък с името на града.

През 2004/2005 год. е извършено предното устройство, което по своята същност е главна лесоустройствена ревизия. Устроени са всички гори от бившия ДГФ, ССФ, ПГФ, ГП и изключените, но неизкоренени гори. Старата номерация на отделите е запазена. Част от близко прилежащите подотдели от бившите ССФ, ПГФ, ГП и новоустроени са причислени към най-близкия отдел от бившия ДГФ. Част от тези гори са обособени в нови отдели с номера, които не са съществували при миналото устройство. Границите на стопанството са определени според съвместения цифров модел по земеразделянето и по гороразделянето на територията на стопанството, извършено от поземлените комисии в двете общини Крушари и Генерал Тошево. Цифровият модел е използван и като основа за информацията за вида собственост и фондовите граници. Границите на двата стопански участъка не съвпадат с границите на двете общини. Част от поясите от първи горскостопански участък са в землища от община Генерал Тошево. При сравнение със землищните граници от предишния лесоустройствен проект се установяват различия при определянето им при сегашния проект. Освен съвместените цифрови модели, за основа са използвани топографски карти в М1:10 000. За цялата площ са използвани аерофотоснимки, с които е коригирана и допълнена картната основа. Насажденията са таксирани както следва: чрез пълно клупиране (за заложените постоянни пробни площи и зрелите тополови насаждения) и с опитни таблици (останалите). Старата номерация на отделите е била запазена като са обособени още 33 отдела (от 158 до 174, и от 373 до 388). Запасът на младите, средновъзрастните и дозряващите насаждения и култури е бил определен по опитни таблици, въведени в практиката на “Агролеспроект” – ЕООД.

ТП ДГС „ДОБРИЧ“

Първото цялостно устройство на горите в ТП ДГС „Добрич“ е извършено през 1951-1952 год., когато е изработен лесоустройствен проект на бившето ГС „Толбухин“. По същото време са трасирани и проектирани държавния защитен горски пояс „Сухата река“ и противосухоуеен пояс, части от които попадат на територията на горското стопанство. Със заповед № 1186 и заповед № 1591 от 1967 година от землището на с. Прилеп и с. Дебрене от ГС „Толбухин“ преминават за стопанисване към ГС „Балчик“ 1945,3 ha гори.

През 1969-1970 год. горите в района на ДГС „Добрич“ се устройват втори път, при което наред с горския фонд са устроени държавния защитен горски пояс и противосухоуейния пояс, като те са включени в ДГФ. Със заповед №4103 от 05.12.1977 г. на МГГП се прекратява дейността на ГС „Генерал Тошево“ и горите на територията на община Генерал Тошево преминават към ГС „Добрич“. Горите от община Крушари преминават към ДЛС „Тервел“, а през 1984 г. със заповед №3505 от 05.12.1984 г. на АГГСП, стават част от ГС „Добрич“. Със заповед № 199 от 21.07.1993 г. на КГ се обособява отново ГС „Генерал Тошево“ и горите на територията на общините Генерал Тошево и Крушари преминават към него.

През 1982-1983 год. е извършена главна лесоустройствена ревизия на ГС „Добрич“ и са били обособени 10 (десет) стопански класа.

През 1994-1995 година е извършена за четвърти път главна ревизия на горите на ГС „Добрич“, обхващаща горите разположени на територията на община Добрич. Изготвен е отделен проект за ГСУ „Батово“, поради факта, че този участък се стопанисва от ГС „Балчик“. Изготвени са отделни проекти и за горите създадени върху селскостопански земи, изключените от горския фонд, но неусвоени гори и горски пасища.

При предишното устройство през 2005 год. горите и голите горски площи са били разделени на група гори със стопанско предназначение – 10 768,4 ha (59,2%) като тук влизат и горските пасища и група гори със специално предназначение – 7 420,5 ha (40,8%). Основните насоки на стопанисване на дървостойките в групата *гори със стопанско предназначение* са били към организиране разширено възпроизводство на главния продукт - дървесината, а паралелно с това да се поддържат и подобряват социалните функции на гората. Съобразно с така поставената цел на стопанисване, санитарното и общо състояние на дендробиоценозите от тази група са били обособени 10 (десет) стопански класове. Насажденията и културите, включващи в *групата гори със специално предназначение* са: иглолистни, широколистни високостъблени, за реконструкция, издънкови за превръщане и нискостъблени. Целта на стопанисване на тези гори е била да се запазят и подобрят съответните специални функции на различните категории гори според конкретното им предназначение. За картна основа са използвани топографски карти в М 1:10 000, репродукция от карти в М 1:5 000. Според проектираните мероприятия на предишното лесоустройство, в ТП ДГС "Добрич" е следвало да се изведат следните видове сечи: възобновителни, отгледни, санитарни, ловностопански сечи и за сечи за реконструкции.

ТП ДЛС „ТЕРВЕЛ“

Първото цялостно устройство на горите стопанисвани от ТП ДЛС „Тервел“ е извършено през 1951/1952 год. При него за картна основа са използвани някои Румънски кадастрални планове, допълнени с бусолни измервания. През периода 1951/1967 год. стопанисването се е водило по същия проект. Предвидените мероприятия в общи линии са били спазвани, но не съвсем старателно.

През 1967/1968 години е извършено ново устройство - главна ревизия. До 1974 год., когато стопанството става ловно, дейността му се е ръководила от

предвижданията на проекта от 1968 година. След 1974 година се изработва ловоустройствен проект, в който са отразени новите изисквания към стопанството - дава се предимство на ловно-стопанските мероприятия. В следствие на това, до известна степен се пренебрегват горскостопанските мероприятия.

През 1987/1988 год. е извършено третото по ред лесоустройство. Същевременно е изработен и нов ловоустройствен проект, като по този начин са съгласувани двете дейности - ловни и горскостопански мероприятия.

Следващото лесоустройство е четвъртото по ред. При изработването на лесоустройствения проект от 1987/1988 год. за картна основа са използвани топографски карти в М 1:10 000, които са покривали цялата територия на стопанството. Използвани са и стопанските карти от предишното устройство на ДЛС "Тервел" и на защитните горски пояси. Общата площ на стопанството по лесоустройствен проект от 1987/1988 година (без ГП) е била 12 111,3 ha. Запасът на насажденията и културите е изчисляван по средната им височина и по растежни таблици, указани в Лесоустройствената инструкция от 1975 година, с изключение на бялборовите култури, чиито запас е определен по таблиците на Кръстанов и Беляков. Устройството е извършено на типологична основа. Площта на стопанството е била разделена на три горскостопански участъка: "Тервел", "Нова Камена" и "Каблешково".

През 1998/99 г. е извършено пето по ред лесоустройство. Същевременно е изработен и нов ловоустройствен проект, като по този начин са съгласувани двете дейности - ловни и горско-стопански мероприятия. Устройството е извършено на типологична основа. Площта на стопанството е била разделена на два горскостопански участъка: "Тервел - Север", "Тервел - Юг". За картна основа са използвани топографски карти в М 1: 10 000 за територията на цялото стопанство. За определяне на типовете месторастения е използвана "Класификационна схема на типовете горски месторастения в Република България" - 1983 год. Аерофотоснимки не са били използвани. Стопанските карти са били изработени от система "Дитаграф". Зрелите насаждения с пълнота до 0,3 вкл. и тези с площ до 2,0 ha са били клупирани пълно, а тези с площ над 2,0 ha и пълнота 0,4 и нагоре - чрез метода на Битерлих. Навсякъде запасът е бил посочван без клони. Залесената площ на държавното ловно стопанство е била разделена на група гори с дървопроизводително значение и група гори със специални функции. През ревизионния период е било предвидено да се водят следните видове сечи: възобновителни (краткосрочно - постепенна, постепенно - котловинна, котловинно - постепенна, гола и гола на малки площи и тесни ивици) на обща площ 5 838,7 ha.; отгледни (осветление, осветление на култури, отглеждане на подраста, прочистки, прореждания, пробирки и селекционни) на площ от 2 718,3 ha; санитарни на площ от 1 287,9 ha; сеч за оформяне на котли от 0 ha; сечи за реконструкция на площ от 205,5 ha. Съгласно лесоустройствения проект е било предвидено средногодишно ползване от 38 440 m³ стояща дървесна маса без клони, от които 30 880 m³ от възобновителни сечи, и 7 560 m³ от отгледни и санитарни сечи.

4. ЛЕСИСТОСТ НА ОБЛАСТТА И ОБЩИНИТЕ

Лесистостта по общини е дадена в таблица 19. Общината с най-висока лесистост е Тервел - 24,43 %, следвана от община Крушари с 16,89 % и т.н., като с най-ниски стойности за лесистост е община Шабла - 3,28 %. Област Добрич, при обща площ 471 972 ha и залесена площ 59 407 ha, има лесистост 12,59 %.

Таблица 19. Лесистост на общините в област Добрич

Община	Площ на общината (ha)	Залесена площ* (ha)	% на лесистост
Балчик	52 415	6 102	11,64
Генерал Тошево	98 224	6 914	7,04
Добрич-град	10 902	729	6,69
Добричка	129 616	20 572	15,87
Каварна	48 137	2 714	5,64
Крушари	41 746	7 052	16,89
Тервел	57 968	14 243	24,43
Шабла	32 964	1 081	3,28
Общо:	471 972	59 407	12,59

* Данните за залесена площ са по ОГТ 2015 г.

5. АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА НА ГОРСКИТЕ И ЛОВНИТЕ РЕСУРСИ

Във вертикално отношение растителността в района е представена от запазени в известна степен естествени гори, предвид унищожаването им в миналото за освобождаване на земи за селскостопански дейности, равнинни терени с преобладаване на мезоксеротермната растителност, представена предимно от луковична ливадина (*Poa bulbosa* L.), пасищен райграс (*Lolium perenne* L.), троскот (*Cydon dactylon* L.), белизма (*Dichanthium ischaetum*), садина (*Crysopogon gryllus* L.) и др. разпространени по мери, необработваеми земи, край пътища. Горските масиви принадлежат на “Долен равнинно-хълмист пояс” с подпояс на равнинно-хълмисти дъбови гори.

В рамките на областта са разположени отделни защитни горски пояси по високите равни тераси, върху черноземни почви, с доминиране на: цер (*Quercus cerris* L.), на места смесени с дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflorae* L.), летен дъб (*Quercus robur* L.), полски клен (*Acer campestre* L.), келяв габър, мъждрян и космат дъб. Незначително е разпространението на мекиша, благуна, елшата, върбата, габъра, обикновения бук. Покрай дерета и суходолия се срещат формации от полски бряст (*Ulmus minor*), ясен (*Fraxinus oxycarpae*), дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflorae* L.) и по-слабо върби (*Salix alba*, *Salix fragilis*).

Естествено растящите насаждения са изключително от издънков произход. От изкуствено внесените видове най-голямо участие има акацията, след това гледичията, черният бор, шестила, клена, явора, ореха, сребролистната липа, евроамериканските тополи, копривката и др. От храстовите видове се срещат: дрян, глог, смрадлика, драка, шипка, кучи дрян, брадавичес и ръбест чашкодрян, птиче грозде, черна калина. Изкуствено внесени са: миризлива върба, тамарикс, златен дъжд, люляк. Тревната растителност е представена от типични за дъбовите гори видове: житни тревни, острица, ягода, поддъбиче, къпина, мащерка, коприва, жълт кантарион и др.

Характерен елемент на крайградския ландшафт са защитните горски пояси, изградени от местна и внесена растителност. Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на Добрич има зелената система. Растителността има изключително важна роля по отношение на: Ограничаване замърсяването с тежки метали от транспорта; Намаляване на запрашеността; Намаляване на азотните оксиди, серния диоксид и други замърсители във въздуха; Намаляване на шума.

Районът на област Добрич представлява една изключителна мозайка от природни и археологически обекти, а над него преминава единият от двата основни миграционни пътя на птиците - *Via Pontica*. Тук са разположени крайбрежните влажни зони с международно значение - превърнали се в най-важните зимовища в Европа на редица видове водоплаващи птици (повече от 350 000 са зимували през 1997 г. на

езерата в Шабла и Дуранкулак), реликтни степни пространства с изключително богата растителност - почти 400 вида, от които 40 редки, застрашени от изчезване и ендемични (срещаци се само тук). На територията на областта се намират резерватите "Калиакра", който е единственият в България резерват, включващ морска територия и поддържан резерват "Балтата", който е най-северно разположената в българското черноморско крайбрежие лонгозна гора. Някои от природните забележителности, като местността "Степите" е буферна зона на резерват „Калиакра“, а "Яйлата" е отново разположена на черноморския бряг. Защитената местност "Шабленско езеро" обединява две крайбрежни езера (е. Езерец и е. Шабла), отделени от морето с широка пясъчна ивица. Те са свързани помежду си с изкуствен канал и влизат в границите на защитената територия от 5 100 dka, която представлява полоса около оградата на правителствената резиденция. Двете влажни зони представляват един уникален комплекс тъй като Шабленското езеро е едно от най-големите находища на водна лилия и жълта водна роза в България. Страната ни участва, съвместно с другите черноморски страни, в Регионална инициатива BlackSeaWet (www.blackseawet.org.) за опазване на черноморските влажни зони към Рамсарската конвенция за влажните зони.

Селищните и крайселищни зелени площи имат условия за развитие на ежедневен и периодичен отдих за обитателите на областта. От друга страна средствата за поддържане на зелената система са крайно недостатъчни и въпреки усилията на общинските власти текущото състояние на парковете не е на нужното ниво.

Богатото и добре запазено биоразнообразие в района следва да бъде реален стимул за развитие, като се отдава приоритет на местния и регионален интерес за устойчиво развитие, за да може да се гарантира необходимото качество на живот и необходимите условия за пълноценна социална, творческа и професионална реализация на населението в област Добрич.

5.1. Анализ и оценка на потенциала на горските ресурси

Направеният анализ на потенциала на горските ресурси включва характеристика на дървесните и недървесни горски ресурси. За оценка на потенциала на горските ресурси послужиха данните от последните приети инвентаризации на горските територии и залесени земи. Инвентаризациите са извършени в границите на зададената територия.

Дървесни горски ресурси. Разпределението на запаса (в m^3) по дървесни видове и класове на възраст, за категориите високостъблени, издънкови за превръщане и нискостъблени гори (по ОГТ 2015 г.) е дадено по-долу в таблици 20 и 21. При иглолистните дървесни видове преобладаващ запас (близо 20%) имат културите на възраст от 21 до 40 години, т.е. II клас на възраст, главно от черен бор. При широколистните високостъблени дървесни видове преобладаващ запас имат горите от III клас на възраст, между 41 и 60 години, които представляват 64% от всички видове, предимно ясен и цер (Таблица 20).

При издънковите за превръщане преобладават дървесните видове с възраст над 61 години, с участие от 63%, и основно от цер. При нискостъблените дървесни видове преобладаващи са тези на възраст между 56 и 60 години, представени с над 17%, и основно от цер и келяв габър (Таблица 21).

Запасът на горите от областта е 5 115 395 m^3 стояща маса (по ОГТ от 2015) с клоните или 5 042 122 m^3 стояща маса без клоните (по горскостопански планове). Масата от 73 273 m^3 , т.е. масата на клоните, е несигурна защото те досега не са имали стопанско значение и са определяни с по-малка точност отколкото стъбленият запас. Обяснение за тази разлика може да бъде и движението на горските територии

(включване, изключване и прехвърляне на площи) и на растежа. Донякъде разликата се дължи и на неактуалността на плановете. С навлизането на по-съвременни технологии за „дробене“ на дървесината може да се мобилизира тази маса като местен източник на енергия, и то в категорията възобновяеми източници.

Осем дървесни вида: цер, акация, явор, червен дъб, черен бор, липа, гледичия, келяв габър, образуват 99,5% от запаса (фигура 8). Същите тези видове заемат и почти цялата залесена площ – 96,6% (фигура 9). Площите и запасите на останалите видове са от значение за отделните собственици, но като цяло за областта са незначителни. Само 15% от запаса е от широколистни, макар и почти изключително твърди широколистни. Това определя местните трудности за снабдяване с дърва за горене на населението в областта.

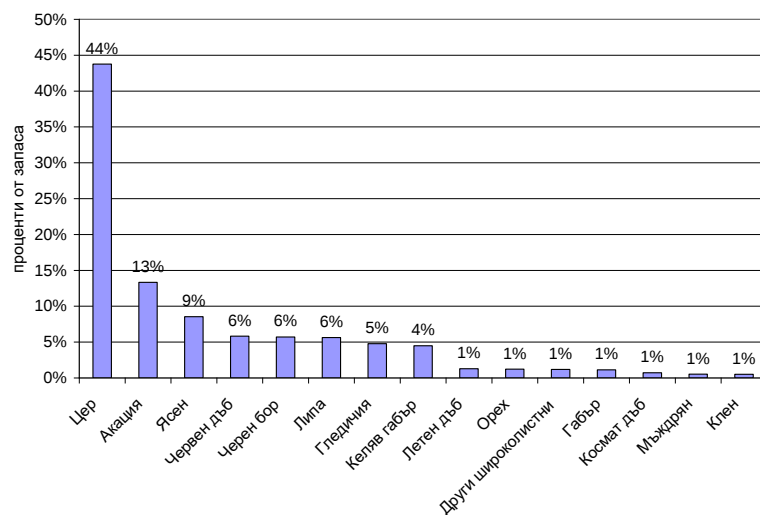
Данните за дървесните запаси за областта (по ОГТ 2015 г.) показват структурата на горските ресурси по дървесни видове (Таблица 22). Като основен лесообразувател и източник на дървесина се откроява церът, с общ запас от 2 059 966 m³ или 40,3% от общия запас за областта. На второ място по запас е акацията, със запас от 604 259 m³ или 11,8%, дължащ се преди всичко на нискостъблените акациеве гори между 11 и 20 годишна възраст (виж още в Таблица 21) и други широколистни видове, не споменати в таблицата, със запас от 566 393 m³ или 11,1%. Следващият по важност лесообразувател за областта, но с доста по-ниски запаси, е дъбът при общ запас 496 595 m³ или 9,7% и ясенът с общ запас 381 174 m³ или 7,5%.

Таблица 20. Разпределение на *запаса* (в т³) по дървесни видове и класове на възраст, *високостъблени гори* (към 2015 г.)

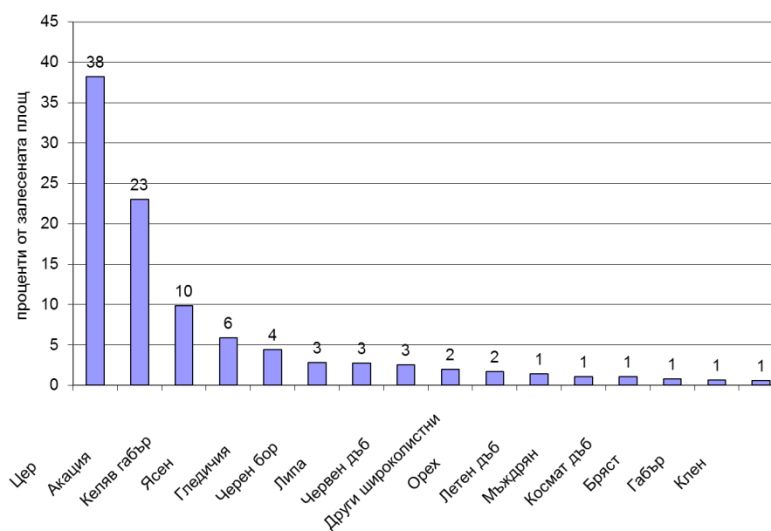
Дървесни видове	Общо	1-20г.	21-40г.	41-60г.	61-80г.	81-100г.	101-120г	121-140г	над 140г	надлесни
I. Иглолистни	331863	13248	253330	64985	300					
От тях: Бял бор	1800		965	835						
Смърч	4210	80	2615	1515						
Чер бор	323263	12993	247880	62090	300					
Ела	845	30	270	545						
Бяла мура	30		30							
Черна мура										
Дугласка	390		390							
Лиственица										
Други (общо)	1325	145	1180							
II. Широколистни високоствъбл.	1561676	125567	380613	1002861	42085	8100	1650	580		220
От тях: Бук	50			50						
Дъб	292058	51967	111775	126046	1310	140	340	480		
Цер	324995	34090	13246	270429	4880	1230	1010			110
Габър	5210	10	450	3210	1460	80				
Бряст	16995	2130	5740	9095						30
Ясен	381174	14750	35368	327636	2680	450	280			10
Липи	325721	8110	162434	121917	27230	6030				
Топола	12157	4080	6537	1490	40					10
Трепетлика										
Явор	10892	1775	2690	6427						
Бреза	1170	175	990	5						
Кестен	395		185	210						
Орех	82908	2735	19208	58970	1935					60
Други (общо)	107951	5745	21990	77376	2550	170	20	100		
Всичко високоствъблени	1893539	138815	633943	1067846	42385	8100	1650	580		220
Общо:	5115395	593459	995309	2058138	1457939	8100	1650	580		220

Таблица 21. Разпределение на запаса (в т³) по дървесни видове и класове на възраст, издънкови и нискостъблени гори (към 2015 г.)

Дървесни видове	Общо	1-5г	6-10г	11-15г	16-20г	21-25г	26-30г	31-35г	36-40г	41-45г	46-50г	51-55г	56-60г	над 61г	надлесни
V. Издънкови за превръщане	2113337	1105	14255	16115	20460	30052	45862	30487	36459	21389	95509	134361	335134	1332019	130
от тях: Дъб	163052	15	965	375	700	1650	1720	2150	1975	3180	8760	13215	29300	98982	65
Цер	1656501	270	6620	6350	11395	20671	27402	23657	16908	10683	68154	101801	257429	1105116	45
Бук	1040										180		40	820	
Габър	75997		560	490	95	250	4275	475	2585	2121	7555	6190	10745	40656	
Липи	42680	10		5	555	1525	1705	380	2405	1990	1805	4725	9400	18175	
Други (общо)	174067	810	6110	8895	7715	5956	10760	3825	12586	3415	9055	8430	28220	68270	20
VI. Нискостъблени	1108519	28500	87750	148125	138334	98724	51938	25880	41964	45766	104665	59732	193736	83065	340
от тях: Дъб	41485	5	60	275	200	155	110	270	2880	3365	4180	7610	12895	9480	
Цер	78470	55	525	410	970	555	150	225	2860	3105	9020	7670	25315	27520	90
Бук															
Акация	604259	26725	79740	131440	124099	91464	46683	22680	20489	23621	16555	5952	14536	110	165
Габър	8160	5		5				40	150	435	1370	2145	2800	1210	
Келяв габър	83580	45	25	55	615	990	560	515	8030	4590	8805	9395	23225	26730	
Липи	8190		15	35	240	85	60	45	20	35	560	1640	3120	2335	
Други (общо)	284375	1665	7385	15905	12210	5475	4375	2105	7535	10615	64175	25320	111845	15680	85
Общо: В това число тополи	6710	530	70	1315	270	1760	605	175	470	535	895		35	40	10

Фигура 8. Разпределение на запаса по дървесни видове за област Добрич (% от запаса)

Фигура 9. Разпределение на залесената площ по дървесни видове за област Добрич (% от залесената площ)

Таблица 22. Разпределение на залесената площ и общия запас по дървесни видове (към 2015 г.)

Дървесен вид	Залесена площ (ha)	Общ запас (m³)
Акация	13 589	604 259
Бреза	13	1 170
Бряст	299	16 995
Бял бор	8	1 800
Габър	668	90 457
Дугласка	3	390
Дъб	4 065	496 595
Ела	7	845
Келяв габър	3 998	83 580
Кестен	4	395
Липи	2 115	376 591
Орех	1 033	82 908

Смърч	23	4 210
Топола	145	12 157
Цер	20 546	2 059 966
Чер бор	1 605	323 293
Явор	110	10 892
Ясен	3 090	381 174
Други иглолистни	28	1 325
Други широколистни	8 058	566 393
Общо:	59 407	5 115 395

Съобразно предназначението на горите и насоките на стопанисването им, за по-добро използване на възможностите на месторастенията и видовото разнообразие, в горите по териториални поделения/стопанства са обособени стопански класове. Стопанските класове се обособяват в зависимост от преобладаващия дървесен вид и биологията му, бонитет, произход, състояние на насаждението, тип месторастение и/или тип гора. За всеки стопански клас са възприети диференцирани турнуси за сеч, съгласно Наредба № 18 от 2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии. Стопанските класове се обособяват по едни и същи критерии независимо от предназначението и собствеността на горите. От направения анализ (по данни от ГСП), се вижда, че разпределението на залесената площ в горските територии на област Добрич показва доста неравномерности по отношение на обособените стопански класове (Таблица 23). Преобладаващи класове са Церов П (за превръщане) и Акациев съответно с 15 903 ha и 14 784 ha залесена площ, докато стопанския клас на Иглолистните култури е представен само с 87 ha. Под 1000 ha е залесената площ на класовете Церов, Горскоплоден, Нискостъблен и Червенодъбов. По отношение на общия запас измененията, с малки изключения, следват същата закономерност както при площта. Най-високи запаси имат стопанските класове Церов П ($1\,621\,895\text{ m}^3$) и Акациев ($748\,144\text{ m}^3$). С най-нисък запас е класът Иглолистни култури ($21\,159\text{ m}^3$). При ползването преднина има стопански клас Акациев (с $34\,671\text{ m}^3$) пред Церов П (с $27\,103\text{ m}^3$). Минимално е ползването при стопански клас Горскоплоден (75 m^3). Общият среден прираст за цялата област е от порядъка на $127\,551\text{ m}^3$. Предвид общата залесена площ, след изчисленията се получава, че при среден годишен прираст от $2,15\text{ m}^3/\text{ha}$, ползването в горските територии на областта е $1,73\text{ m}^3/\text{ha}$ на година.

Таблица 23. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, ползването и средния прираст по **стопански класове** (към 2015 г.)

Стопански клас	Средна възраст, години	Залесена площ, ha	Запас с клони	Годишно ползуване	Среден прираст
			m^3		
Церов	17	599	25 629	287	1 501
Церов В П	41	1 154	108 846	1 871	2 630
Смесен СрН П	58	4 682	363 914	2 081	6 233
Акациев	19	14 784	748 144	34 671	40 068
Горскоплоден	47	907	60 537	75	1 277
Келявогабъров	60	5 116	198 126	3 561	3 284
Нискостъблен	63	834	27 449	0	434
Широколистен	45	7 326	724 179	4 865	16 241

Церов П	66	15 903	1 621 896	27 103	24 750
Шир. Високостъблен	42	4 341	448 479	10 163	10 791
Липов СрН	49	1 189	224 902	2 521	4 602
Червендъбов	33	878	236 407	2 859	7 223
Черборови култури	38	1 607	305 728	1 635	7 980
Иглол. култури	39	87	21 159	0	537
Общо:	46	59 407	5 115 395	91 692	127 551

В високобонитетни, СрН – средно- и нискобонитетни, П – превръщане.

Следващият анализ на възможностите (по данни от ГСП), които предоставят дървесните ресурси в област Добрич, е разделен по функционални категории гори (Таблица 24). При стопанисването на горските територии със стопански функции целта е максимално производство на строителна дървесина на единица площ, като се използва най-рационално почвеното плодородие, без да се нарушават водоохранните и почвозащитните функции на гората. Стопанисването в горските територии със защитни и специални функции е в зависимост от особените функции, които те трябва да изпълняват и се състои в запазване и засилване на естетичните, рекреационните, водоохранните, защитните и други функции, в съчетание с използването и на останалите ползи (дърводобив, странични ползвания, лов и други). Анализът ще бъде направен само на значими стопански класове при стопанска функция, както и при защитни и специални такива. В горските територии със стопански функции (СтФ) са обособени стопански класове. В горските територии със защитни и специални функции (ЗСПФ) основната цел на стопанисване е в зависимост от особените функции в тях и затова там са обособени условни стопански класове, по същите критерии, както в горите със стопански функции. Направената по-долу характеристика е както за горите СтФ, така и за горите ЗСПФ.

Таблица 24. Разпределение на залесената площ по стопански класове и функционални категории гори (към 2015 г.)

Стопански клас	Функционални категории гори					Общо	Общо
	Стопанск и гори	Защитни	Специални				
			Рекреа- ционни	Защитени	Друга СпФ		
хектари (ha)						%	
Церов	187	110	18	190	94	599	1,0
Церов В П	360	211	35	366	182	1 154	1,9
Смесен СрН П	1 460	858	143	1 484	737	4 682	7,9
Акациев	4 610	2 709	451	4 686	2 328	14 784	24,9
Горскоплоден	283	166	28	288	143	907	1,5
Келявогабъров	1 596	937	156	1 621	806	5 116	8,6
Нискостъблен	260	153	25	264	131	834	1,4
Широколистен	2 284	1 342	224	2 322	1 154	7 326	12,3
Церов П	4 959	2 914	485	5 040	2 505	15 903	26,8
Шир. Високост.	1 354	795	132	1 376	684	4 341	7,3
Липов СрН	371	218	36	377	187	1 189	2,0
Червенодъбов	274	161	27	278	138	878	1,5
Черборови култури	501	294	49	509	253	1 607	2,7
Иглол. култури	27	16	3	28	14	87	0,1
Общо:	18 524	10 886	1 813	18 828	9 356	59 407	100,0

На първо място по значимост за областта, със стопанска функция, е ст. клас Церов П с 4 959 ha залесена площ и турнус 40 год. На второ място със същата функция е ст. клас Акациев с 4 610 ha залесена площ и турнус 20 год. При горите със защитни функции най-голяма площ заема също ст. клас Церов П с площ 2 914 ha, следван от ст. клас Акациев с площ 2 709 ha. От горите със специални функции, превес има категорията защитени гори, т.е. защитени територии по смисъла на някой от законите с площ от 18 828 ha, следвани от тези с други специални функции (с площ 9 356 ha) и тези с рекреационно значение (с площ 1 813 ha). Като цяло най-голяма залесена площ в областта има ст. клас Церов П – 15 903 ha, следван от ст. клас Акациев с 14 784 ha. Както се вижда от данните в таблица 24, общата залесена площ в областта се разпределя по функции категории гори както следва:

- горски територии със специални функции с обща площ 29 997 ha;
- горски територии със стопански функции с обща площ 18 524 ha;
- горски територии със защитни функции с обща площ 10 886 ha.

При анализа на общата горска площ и нейното разпределение по групи гори (иглолистни и широколистни) и по изпълняваните функции (защитни, специални и стопански, съгласно чл.5 от Закона за горите) като цяло се отбелязва значителен превес на горите със специална и защитна функция, които общо представляват 45 685 ha или 69,7% от горските територии на областта (Таблица 25). Сред тях преобладаващи са горите със специални функции – 33 628 ha или 51,3% от общата горска площ. Стопанските гори, предназначени за дърводобив и със средообразуващи функции, са 19 884 ha или 30,3%. При горите със специални функции значително е участието на защитените природни територии, в т.ч. защитени местности и ландшафти, природни резервати, природни забележителности, с 20 916 ha (или 31,9% от общата горска площ). След това са други защитни гори с площ от 10 784 ha или 16,4% от общата горска площ.

При залесената площ, разпределението на площта следва същия ход, както при общата горска площ, т.е. при обща залесена площ от 59 407 ha, 51% от нея се пада на горите със специални функции. При горите със стопанско значение залесената площ е 31%, а при горите със защитни функции тя е 18%.

Таблица 25. Разпределение на площта и запаса по групи гори и функции (стопанско и специално предназначение)(към 2015г.)

групи гори	в с и ч к о			и г л о л и с т н и			ш и р о к о л и с т н и		
	Обща площ ha	залес. площ ha	запас И+Ш m3	обща площ ha	залес. площ ha	запас ИГЛОЛ. m3	обща площ ha	залес. площ ha	запас ШИР. m3
С дърводобивна и средообразуваща функц. в т.ч. интензивни култури	19884 -	18524 -	1285216 -	348 -	321 -	62750 -	19536 -	18203 -	1222466 -
1. Защитни	12057	10886	967699	107	77	15785	11950	10809	951914
в т.ч. водоохранни	39	36	4345	11	11	2830	28	25	1515
противоерозионни	2651	2488	246750	64	39	6805	2587	2449	239945
мелиоративни	9367	8362	716604	32	27	6150	9335	8335	710454
2. Рекреационни	1928	1813	226975	111	104	25115	1817	1709	201860
в т.ч. курортни гори	104	100	9560	3	3	420	101	97	9140
зелени зони и системи	958	901	97960	42	39	8330	916	862	89630
извънселищни паркове и др.	866	812	119455	66	62	16365	800	750	103090
3. Защитени природни територии	20916	18828	1866170	577	490	115390	20339	18338	1750780
в т.ч. природни резервати	273	226	14950	-	-	-	273	226	14950
национални паркове	-	-	-	-	-	-	-	-	-
природни забележителности	71	71	19400	-	-	-	71	71	19400
защитени местности и ландшафти	20572	18531	1831820	577	490	115390	19995	18041	1716430
природни паркове	-	-	-	-	-	-	-	-	-
поддържани резервати	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Други защитни	10784	9356	769335	831	703	98243	9953	8653	671092
в т.ч. учебно-опитни гори	-	-	-	-	-	-	-	-	-
разсадници	96	-	-	-	-	-	96	-	-
паметници на културата	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ловностопански територии	16	16	1085	-	-	-	16	16	1085
семепоизводствени насаждения	77	77	12831	3	3	520	74	74	12311
дендрариуми и географски култур	13	4	40	-	-	-	13	4	40
ботанически и зоол. градини	1	1	40	1	1	40	-	-	-
200 м около хижи и манастири	-	-	-	-	-	-	-	-	-
буферни зони	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Натура 2000 без др. спец. функция	10581	9258	755339	827	699	97683	9754	8559	657656
Защитни, рекреационни и в защитени пр.	45685	40883	3830179	1626	1374	254533	44059	39509	3575646
Всичко гори, независимо от функцията	65569	59407	5115395	1974	1695	317283	63595	57712	4798112
в т.ч. по натура 2000	45383	40273	3475440	1559	1317	241728	43824	38956	3233712

Таблица 26. Разпределение на общата горска площ (в ha) по функции и по общини (към 2015)

Община	Балчик	Ген. Тошево	Добрич	Добричка	Каварна	Крушари	Тервел	Шабла	Общо
С дърводобивна и средообр. функц.	1430	952	39	2957	370	204	13841	91	19884
в т.ч. интензивни култури									
1. Защитни	1181	2607	230	5503	831	425	836	444	12057
в т.ч. водоохранни		39							39
противоерозионни	1181				831		195	444	2651
мелиоративни		2568	230	5503		425	641		9367
2. Рекреационни	78	437	492	323	38		560		1928
в т.ч. курортни гори	1						103		104
зелени зони и системи	63	437	1				457		958
извънселищни паркове и др	14		491	323	38				866
3. Защитени природни територии	385	3855	10	9387	81	7150		48	20916
в т.ч. природни резервати	205				68				273
национални паркове									
природни забележителности						71			71
защитени местности и ландшафти	180	3855	10	9387	13	7079		48	20572
природни паркове									
поддържани резервати									
4. Други защитни	3791	15	63	4178	1918		80	739	10784
в т.ч. учебно-опитни гори									
разсадници	40	6	28				22		96
паметници на културата									
ловностопански територии							16		16
семеипроизводствени насаждения		9	22	4			42		77
дендрариуми и географски култури			13						13
ботанически и зоол. градини				1					1
200 м около хижи и манастири									
буферни зони									
Натура 2000 без др. спец. функция	3751			4173	1918			739	10581
Защитни, рекреат. и в защитени пр.	5435	6914	795	19391	2868	7575	1476	1231	45685
Общо гори, независ. от функц.:	6865	7866	834	22348	3238	7779	15317	1322	65569
в т.ч. по натура 2000	6082	3089	48	16672	2057	6641	10007	787	45383

По отношение на запаса на горските територии в областта, закономерностите следват тези при разпределението на общата горска площ и залесената площ. При общ запас на горските територии в областта от 5 115 395 m³, 56% или 2 862 480 m³ се падат на горите със специални функции. Стопанските гори имат 1 285 216 m³ или 25%, а горите със защитни функции – 967 699 m³ или 19% от общия запас на горските територии.

Определено природните условия за растеж на горските екосистеми в област Добрич са особено благоприятни за развитие на широколистна растителност. Общата горска площ на *групата широколистни гори* в района е 63 595 ha или това е 97% от общата горска площ на областта (Таблица 25). Сред тях преобладават горите със специални функции, които заемат 32 109 ha или 49% от общата горска площ. Горите със стопанско значение заемат 19 536 ha, т.е. 30%, а горите със защитни функции – 11 950 ha или 18% от общата горска площ на областта. Залесената площ при широколистните гори е 57 712 ha, т.е. 97,1% от общата залесена площ в областта. На широколистните гори със специални функции се падат 48,3% или 28 700 ha. Широколистните гори със стопански функции заемат 18 203 ha или 30,6%, тези със защитни функции – 10 809 ha, т.е. 18,2% от общата залесена площ в областта. Запасът общо при групата на широколистните гори е 4 798 112 m³, т.е. 94% от общия запас на горските територии в област Добрич. От запаса на тази група, 51% се пада на горите със специални функции (2 623 732 m³), 24% на горите със стопански функции (1 222 466 m³) и 19% на горите със защитни функции (951 914 m³).

При *групата на иглолистните гори*, чиято обща горска площ е 1 974 ha или 3%, също преобладават горите със специални функции върху 1 519 ha или 2,3% от общата горска площ на областта. Останалите иглолистни гори, със стопански и защитни функции, заемат само 455 ha или 0,7% от общата горска площ. При тази група гори, иглолистните, залесената площ е 1 695 ha, което е само 2,9% от общата залесена площ на областта. Иглолистните гори със специални функции имат 1 297 ha залесена площ, т.е. 2,2%, а тези със стопански и защитни функции заемат едва 398 ha или 0,7% от общата залесена площ на областта. Запасът на групата на иглолистните гори общо е 317 283 m³, т.е. 6% от общия запас на горските територии в областта. От него най-висок е запасът на иглолистните гори със специални функции – 238 748 m³ или 4,7% от общия запас на областта. Следва запасът на горите със стопански функции – 62 750 m³ или 1% и този на горите със защитни функции, който е едва 0,3% или 15 785 m³.

В таблица 26 е дадено разпределението на общата горска площ на област Добрич по общини и по функционална принадлежност на горските територии. Горите с дърводобивна и средообразуваща функция преобладават на територията на община Тервел с 13 841 ha. След нея е община Добричка със значително по-малка площ от 2 957 ha. Изключително малко са горските територии със стопанско предназначение (съгласно чл. 5 от ЗГ) в общините Шабла и Добрич-град, т.е. под 100 ha. Групата на горските територии със защитни и специални функции е най-голяма по площ в община Добричка – 19 391 ha. На второ и трето място са общините Крушари и Генерал Тошево с 7 575 и 6 914 ha. Защитните горски територии, към които се отнасят гори с водоохранни, противоерозионни и мелиоративни функции, преобладават в общините Добричка, Генерал Тошево и Балчик. Горските територии, предназначени за рекреация и отдиш, в т.ч. курортни гори, зелени зони и системи, извънселищни паркове и др., имат по-голям дял в общините Тервел, Добрич и Генерал Тошево. Защитените природни територии, които са обявени по смисъла на ЗЗТ, и към които се отнасят природни резервати, природни забележителности, защитени местности и ландшафти, природни паркове и поддържани резервати, имат по-голяма участие в горските територии на общините Добричка, Крушари и Генерал Тошево, съответно с 9 387, 7 150 и 3 855 ha.

Площта на зоните по Натура 2000, по смисъла на ЗБР, като цяло е доста висока за областта, приблизително 70% от общата горска площ и преобладава в общините с по-висока лесистост - Добричка и Тервел.

Таблица 27. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, средния прираст и ползването по класове на възраст за областта

Област Добрич; Вид на горите: **Иглолистни култури**

Възраст, години	Залесена площ		Запас с клони		Ср. прираст m ³ /ha	Ползване за 10 год. m ³
	ha	%	m ³	m ³ /ha		
1-20	141	8,4	13 248	94	9,4	12
21-40	1 211	72,3	253 330	209	7,0	3 041
41-60	311	18,6	64 985	209	4,2	15 620
61-80	11	0,7	300	27	0,4	155
Общо:	1 674	100,0	331 863	198	6,6	18 828

Разпределението на залесената площ, общият дървесен запас, средният прираст и размера на ползването по класове на възраст за *иглолистните култури* са представени в таблица 27. Най-голям запас, от 253 330 m³, имат иглолистните култури на възраст 21-40 год., следвани от тези на възраст 41-60 години (64 985 m³). С много нисък прираст се характеризират по-старите култури, между 61-80 години (0,4 m³/ha), а младите култури имат по-висок прираст - 9,4 m³/ha. Ползването е най-голямо при горите на възраст 41-60 години (15 620 m³), следвано от тези на възраст 20-40 години (3041 m³). Дървесината, добивана от най-младите иглолистни гори, е едва 12 m³.

Таблица 28. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, средния прираст и ползването по класове на възраст за областта

Област Добрич; вид на горите: **Широколистни високостъблени гори**

Възраст, години	Залесена площ		Запас		Ср.прираст m ³ /ha	Ползване за 10 год. m ³
	ha	%	m ³	m ³ /ha		
1-20	2 773	20,6	125 567	45	4,5	130
21-40	2 758	20,4	380 613	138	4,6	28 745
41-60	7 622	56,5	1 002 861	132	2,6	58 205
61-80	221	1,6	42 085	190	2,7	54 700
81-100	40	0,3	8 100	203	2,3	2 715
101-120	51	0,4	1 650	32	0,3	425
121-140	23	0,2	580	25	0,2	139
над 140			220	45	0,0	14
Общо:	13 488	100,0	1 561 676	116	3,4	145 073

Разпределението на залесената площ, общият дървесен запас, средният прираст и размерът на ползване по класове на възраст *при широколистни високостъблени гори* са представени в таблица 28. Преобладаващи по залесена площ (56,5%) са широколистните високостъблени гори на възраст 41-60 години (7 622 ha), следвани от тези на възраст от 1-20 и 21-40 години (2 773 и 2 758 ha). По отношение на запаса се наблюдава същата тенденция – с най-висок запас, от 1 002 861 m³, са широколистни високостъблени гори на възраст 41-60 години. При прираста на хектар, по-младите насаждения, между 1 и 40 години, се отличават с по-висок прираст (4,5-4,6 m³/ha). Ползването е по-високо при широколистните високостъблени гори между 41-60 и 61-80 години (58 205 m³ и 54 700 m³).

Таблица 29. Разпределение на залесената площ, общия дървесен запас, средния прираст и ползването по класове на възраст за областта

Област Добрич; вид на горите: **Нискостъблени издънкови гори**

Възраст, години	Залесена площ		Запас		Ср.прираст m ³ /ha	Ползване за 10 год. m ³
	ha	%	m ³	m ³ /ha		
1-5	3 953	8,9	29 605	7	3,0	0
6-10	3 459	7,8	102 005	29	3,9	45
11-15	3 444	7,8	164 240	48	3,8	39 080
16-20	2 779	6,3	158 794	57	3,3	97 480
21-25	1 843	4,2	128 776	70	3,1	96 420
26-30	1 217	2,8	97 800	80	2,9	62 915
31-35	789	1,8	56 367	71	2,2	23 650
36-40	1 217	2,8	78 423	64	1,7	6 885
41-45	1 052	2,4	67 155	64	1,5	7 305
46-50	2 329	5,3	200 174	86	1,8	3 290
51-55	2 287	5,2	194 093	85	1,6	18 535
56-60	5 854	13,2	528 870	90	1,6	38 555
Общо:	44 245	100,0	3 221 856	73	2,3	864 260

Разпределението на залесената площ, общият дървесен запас, средният прираст и размерът на ползване по подкласове на възраст *при нискостъблени издънкови гори* са представени в таблица 29. Характерно за издънковите нискостъблени гори в областта е превъзходството по залесена площ на горите между 56-60 години с площ от 5 854 ha или 13,2%. На второ място са младите насаждения, групата гори на възраст между 1 и 15 години, представляващи общо трите подкласа 24,5 % (или 10 856 ha). По отношение на общия запас на дървостойките се наблюдава следната тенденция – по-висок запас имат горите между 46 и 60 години, следван от по-младите гори между 6 и 25 години. В средна възраст, между 26 и 45 години, запасът значително намалява. Средният прираст на хектар реално е по-висок при групата на по-младите гори, между 1 и 35 години (от 2,2 до 3,9 m³/ha). Най-голямо е ползването при насажденията от 16 до 25 години (97 480 - 96 420 m³)

Таблица 30. Ползване по вид на горите и от различни видове сечи (към 2015 г.)

Вид на горите	Отгледни сечи (в m ³)	Лежаща маса (главни и отгледни сечи общо в m ³)	Дял на отгледните сечи от лежащата маса (в %)
ВИСОКОСТЪБЛЕН ДЪБ			
По горскостопански план	3451	3475	99
Действително отсечено	507	714	71
втч пром. дърводобив	149	356	42
ВИСОКОСТЪБЛЕН БУК			
По горскостопански план	1	1	100
Действително отсечено	0	0	0
втч пром. дърводобив	0	0	0
ТОПОЛИ			
По горскостопански план	1	396	0
Действително отсечено	0	120	0
втч пром. дърводобив	0	0	0
ДРУГИ ШИРОКОЛИСТНИ ВИСОКОСТЪПЛЕНИ			
По горскостопански план	9807	11344	86
Действително отсечено	13997	15782	89

втч пром. дърводобив	9957	10990	91
ИЗДЪНКОВИ ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ			
По горскостопански план	2780	52110	5
Действително отсечено	851	43222	2
втч пром. дърводобив	446	33759	1
НИСКОСТЪБЛЕНИ			
По горскостопански план	2772	54060	5
Действително отсечено	799	56482	1
втч пром. дърводобив	168	43335	0
ШИРОКОЛИСТНИ ОБЩО			
По горскостопански план	18812	121386	15
Действително отсечено	16154	116320	14
втч пром. дърводобив	10720	88440	12
втч суха и паднала маса	0	0	0
втч от санитарни сечи	1541	6800	23
ИГЛОЛИСТНИ			
По горскостопански план	2175	3288	66
Действително отсечено	2517	2771	91
втч пром. дърводобив	1208	1208	100
втч суха и паднала маса	0	0	0
втч от санитарни сечи	523	523	100
ОБЩО			
По горскостопански план	20987	124674	17
Действително отсечено	18671	119091	16
втч пром. дърводобив	11928	89648	13
втч суха и паднала маса	0	0	0
втч от санитарни сечи	2064	7323	28

От години насам ползването от отгледни сечи в България е по-голямо от ползването от главни сечи. Това национално съотношение се проявява и в област Добрич (Таблица 30). От добитата дървесна маса средно 70% е от отгледни сечи, еднакво при иглолистни и широколистни. В отделни случаи този процент е по-нисък при промишления дърводобив (издънкови и семенни дъбови гори – около 50%) и е по-висок при санитарните сечи на иглолистните – почти 100%. Ползването е по-ниско от предвиденото по ГСП при високостъблени дъб и при издънковите гори за превръщане. По-високо от предвиденото е ползването при широколистни високостъблени. По отношение на иглолистните насаждения значително по-високото от предвиденото ползване по ГСП е обусловено от необходимостта от извеждане на спешни санитарни сечи, предвид влошеното им състояние.

В таблица 31 е даден потенциалът на ползване от горските територии в областта по вид на горите и по общини (по данни от ГСП). Общо за областта, действително отсечената лежаща маса, по вид на горите, не превишава по количество планирания потенциал на ползуването по ГСП (в плътни m^3), съответно 119 091 m^3 и 124 674 m^3 . Подобна е констатацията и при общините Добричка, Каварна и Тервел. Останалите пет общини са превишили планираното ползване по ГСП, особено общините Добрич и Крушари, където превишението е над с 1 500 m^3 , съответно 1 548 m^3 и 1 924 m^3 . Отбелязаните превишения са изключително за сметка на ползването в широколистните гори, най-вече от групите „Други широколистни високостъблени“ и „Нискостъблени“. Преобладаващ дял в общото количество отсечена дървесина имат количествата за промишлен дърводобив. За ползването от отгледни сечи най-големи количества отсечена лежаща маса/дървесина имаме при общините Генерал Тошево (2 598 m^3) и

Крушари ($2\,810\text{ m}^3$). Делът на ползването от иглолистните култури е малък и като цяло не превишава планираното по ГСП, съответно $2\,771\text{ m}^3$ и $3\,288\text{ m}^3$ (Таблица 31).

В таблица 32 (по данни от ГСП), е показано разпределението на залесената площ, запаса и размера на ползването по функционални групи (стопански и специални), видове сечи (възобновителни или други) и произход на насажденията (високостъблен или друг). Дървопроизводителните гори са обединени с горите по Натура 2000 в една група по функции, понеже се планират на еднакъв принцип. По същата причина бързорастящите (тополата) са дадени заедно с издънковите, а санитарните сечи – заедно с отгледните. На възобновителните сечи във високостъблени стопански гори (първи ред от таблицата) отговаря най-малкият дял от ползването: $2\,530\text{ m}^3$ на залесена площ от $150,4\text{ ha}$, а на възобновителните сечи в нискостъблени стопански гори (втори ред) – най-големият: $448\,305\text{ m}^3$ върху залесена площ от $15\,918,3\text{ ha}$, което и по площ и по обем е повече от половината ползване в областта и е естествено предвид равнинния ѝ релеф и преобладаването на издънковите гори в равнините.

По Наредба 18 на ползването във високостъблените стопански гори се прави разчет по формулните методи, а във всички останали случаи ползването се определя „по състояние“, като се определя наложителността му във всеки подотдел и се рекапитулира резултатът. Разчет на ползването по формулните методи е направен в Таблица 33. Горите, при които равномерността и постоянството на ползването се определят или контролират по формулните методи, в областта са много малко – всичко $7\,672,4\text{ ha}$, твърде разнообразни и с нисък експлоатационен запас. Поради това, подходящо е и те да бъдат стопанисвани „по състояние“, както са постъпили и авторите на отделните ГСП.

Таблица 31. Ползване в горските територии по вид на горите и по общини (по ГСП)

Потенциал на ползуването	плътни m ³ лежаща маса								
Вид на горите	Балчик	Ген. Тошево	Добрич	Добричка	Каварна	Крушари	Тервел	Шабла	Общо
ВИСОКОСТЪБЛЕН ДЪБ по ГСП	315	129	205	2566	44	20	178	18	3475
Действително отсечено	93	399		121	101				714
втч пром. дърводобив		356							356
ВИСОКОСТЪБЛЕН БУК по ГСП	1								1
Действително отсечено									
втч пром. дърводобив									
ТОПОЛИ по ГСП	178	34		7	30	1	118	28	396
Действително отсечено	120								120
втч пром. дърводобив									
ДРУГИ ШИР. ВИС. по ГСП	1750	1626	329	3905	1396	966	1036	336	11344
Действително отсечено	2481	1717	1886	5951	1169	1513	894	171	15782
втч пром. дърводобив		906	1886	5951		1353	894		10990
ИЗД. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ по ГСП	5004	107		24413	113	3856	18592	25	52110
Действително отсечено	2285			22249	91	2649	15948		43222
втч пром. дърводобив				16276		1535	15948		33759
НИСКОСТЪБЛЕНИ по ГСП	2576	12384	485	13975	2142	6206	15381	911	54060
Действително отсечено	5590	13253	371	13454	2127	8468	11538	1681	56482
втч пром. дърводобив		10927	371	12584		7915	11538		43335
ШИРОКОЛИСТНИ ОБЩО по ГСП	9824	14280	1019	44866	3725	11049	35305	1318	121386
Действително отсечено	10569	15369	2257	41775	3488	12630	28380	1852	116320
втч пром. дърводобив		12189	2257	34811		10803	28380		88440
втч суха и паднала маса									
втч от санитарни сечи	254	2598			367	2810	725	46	6800
ИГЛОЛИСТНИ по ГСП	1415	514	142	377	321	185	209	125	3288
Действително отсечено	1055		452	631	105	528			2771
втч пром. Дърводобив			452	228		528			1208
втч суха и паднала маса									
втч от санитарни сечи				228		295			523
ОБЩО по ГСП:	11239	14794	1161	45243	4046	11234	35514	1443	124674
Действително отсечено	11624	15369	2709	42406	3593	13158	28380	1852	119091
втч пром. дърводобив	-	12189	2709	35039	-	11331	28380	-	89648

втч суха и паднала маса									
втч от санитарни сечи	254	2598	-	228	367	3105	725	46	7323

Таблица 32. Разпределение на залесената площ, запаса и размера на **потенциалното ползване** по функционални групи (по ГСП)

Група функции	Вид сеч	Групи гори	Възраст/ по площ	Залесена площ, ha	Запас, m³	Ползване, m³	Начин на определяне
дървопроизв. и Н2000	възобновителна	високостъблени	63,5273	150,4	19602	2530	формулни методи*
дървопроизв. и Н2000	възобновителна	нискостъблени и топола	55,9614	15918,3	1489446	448305	по състояние**
дървопроизв. и Н2000	отгледна или санитарна	високостъблени	33,8283	3506,7	424136	61615	по състояние
дървопроизв. и Н2000	отгледна или санитарна	нискостъблени и топола	28,834	1885,9	240395	43980	по състояние
защитни, ЗПТ, курортни	възобновителна	високостъблени	59,6748	24,6	2250	-	по състояние
защитни, ЗПТ, курортни	възобновителна	нискостъблени и топола	52,2614	1609,1	158625	68475	по състояние
защитни, ЗПТ, курортни	отгледна или санитарна	високостъблени	50,5731	2482,3	310819	55085	по състояние
защитни, ЗПТ, курортни	отгледна или санитарна	нискостъблени и топола	38,1537	806,2	92560	66240	по състояние

* Определяне по формули означава: ползване контролирано с формулни методи

** Определяне по състояние означава: ползване в отделните насаждения, съобразно тяхното състояние (по данни от ГСП)

Таблица 33. Разчет на потенциала на ползването по стопански класове в горските територии (по ГСП)

	турн.	зале	зрели	до	средно	запас	запас	запас	среден	ср.	Сечище	Сечище	Второ	Норм.	Сечище	Сечище	Сечище
Стопански класове	въз	сена	и пре	зря	въз	всички	зрели	зрели	при	в.	по	по	по	площно	по	по	по
	раст	площ	зрели	ващи	растни	гори	и през.	и през.	раст	А	зрелост	възраст	възраст	сечище	Щотцер	прираст	Мантел
	год	ха	ха	ха	ха	куб.м	куб.м	м3/ха	куб.м	год	ха	ха	ха	ха	ха	ха	ха
Церов	100	478.7		5.4		12250			729	13		0.1	0.1	4.8	1.2		
Горскоплоден	100	808			591.7	40604			932	43			9.9	8.1	7		
Иглол. култури	80	87.9		40.6	42.4	18550			515	38		1	1.4	1.1	1		
Широколистен	100	3975.4	84.4	93.2	1558.8	334999	3810	45.1	9946	36	4.2	4.4	28.9	39.8	28.7	220.3	148.4
Липов СрН	60	1001.4	466.6	484.5	50.3	174845	86255	184.9	4378	44	23.3	23.8	16.7	16.7	24.5	23.7	31.5
Черборови култури	80	1321		339.7	955.3	214220			6005	36		8.5	21.6	16.5	14.9		
общо		7672.4	551	963.4	3198.5	795468	90065	16.3	22505	36	27.5	37.8	78.6	87	77.3	244	179.9

Поради рязкото преобладаване на гори, планирани по състояние, в областта няма значителен потенциал за увеличаване на дърводобивното ползване.

В заключение трябва да се каже, че при планирането на всички видове мероприятия в горските територии (сечи, залесявания, паша, противопожарни действия) трябва да се вземат предвид природните дадености на района и възможностите за изпълнимостта им. Стопанисването е необходимо да бъде насочено към подобряване и запазване на биологично устойчивите екосистеми, характерни за района. Целта е увеличаване и ефективно използване на защитните и рекреационни функции на гората, както и повишаване продуктивността на насажденията. В подходящия дървесен състав трябва да бъде запазено видовото богатство на дървостойките, което е предпоставка бъдещите насаждения да са по-устойчиви биологически, с по-висока продуктивност и с по-добри защитни и здравно-украшни функции.

Недървесни горски ресурси. Горските територии са източник на различни странични ползвания, т.е. недървесни горски продукти, задоволяващи предимно нуждите на местното население в област Добрич. По смисъла на чл. 117, ал. 1 от ЗГ ползването на недървесни горски продукти е добивът на смола, борина, сено, кори, лико, семена, гъби, лечебни и ароматни растения или части от тях, лишей и мъхове, горски плодове, зеленина, коледни елхи, листников фураж, улов на животни, които не са дивеч, както и разпореждането с тях (Раздел II. Ползване на недървесни горски продукти от ЗГ). Когато това ползване представлява стопанска дейност, независимо от собствеността на горите и земите от горските територии, то се извършва само ако това е предвидено в утвърдените горскостопански планове на териториалните поделения. Текстът на чл. 119, ал. 2 от ЗГ предвижда, че ползването на гъби, горски плодове, лечебни и ароматни растения или части от тях от горските територии, когато не представлява стопанска дейност, се извършва безвъзмездно и свободно.

Според чл. 120, ал. 5 от ЗГ ползването на недървесни горски продукти от горските територии - държавна и общинска собственост, се извършва по реда на Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии – държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти (Раздел V. Продажба на недървесни горски продукти). Начините на ползване на недървесни горски продукти от горски територии - собственост на физически и юридически лица, когато представляват стопанска дейност, се определят свободно от собствениците. Забранява се добивът на смола и кори от стоящи дървета, с изключение на кори от корков дъб, освен когато добивът е предвиден в горскостопански план (чл. 121 от ЗГ). Страничните ползвания трябва да се извършват по начини и със средства, които не водят до увреждане или унищожаване на популациите и на местообитанията или до изтощаване на ресурсите.

В таблица 34 са показани данни (по ГСП) за реализираните количества недървесни горски продукти през ревизионния период, различен за отделните териториални поделения (ДГС/ДЛС) в областта.

Таблица 34. Реализирани недървесни горски продукти за ревизионния период

ТП ДЛС Тервел (1999-2008)				
№	Недървесни горски продукти	мярка	Реализирано за десетилетието	Предвидено по ГСП
1	Паша, в т.ч.			
	обща площ	ha	17 565,3	26 470
	едър добитък	бр.	6 653,2	26 470
	дребен добитък	бр.	30 342,2	132 350

2	Горски плодове, в т.ч.			
	орехи	kg	13 950	100
3	Билки	kg	44 940	няма план
ТП ДЛС Балчик (2006-2015)				
№	Недървесни горски продукти	мярка	Реализирано за десетилетието	Предвидено по ГСП
1	Паша, в т.ч.			
	обща площ	ha	1 008	3 102,4
	едър добитък	бр.	91	2 125,0
	дребен добитък	бр.	4 494	11 242,0
2	Горски плодове, в т.ч.			
	орехи	kg	96 200	няма план
ТП ДДГС Добрич (2005-2014)				
№	Недървесни горски продукти	мярка	Реализирано за десетилетието	Предвидено по ГСП
1	Паша, в т.ч.			
	обща площ	ha	2 571,8	няма план
	едър добитък	бр.	1 845	няма план
	дребен добитък	бр.	11 014	няма план
2	Горски плодове	kg	245 757	няма план
3	Билки	kg	13 691	няма план
ТП ДГС Ген.Тошево (2005-2014)				
№	Недървесни горски продукти	мярка	Реализирано Средно-годишно	Годишно по ГСП
1	Паша, в т.ч.			
	обща площ	ha	3 388	4 205
	едър добитък	бр.	885	2 585
	дребен добитък	бр.	3 333	15 512
2	Горски плодове	kg	26 042	няма план
3	Билки	kg	130	няма план
4	Липов цвят	kg	1 625	няма план
5	Място за пчелин	dka	2,328	няма план

Паша. Основно странично ползване за териториалните поделения в областта, през ревизионния период, е била пашата на едър и дребен добитък. Регламентът за пашата е посочен в Раздел III. Паша в горските територии от Закона за горите. По смисъла на чл. 123, ал. 1 от ЗГ пашата на селскостопански животни в горските територии - държавна и общинска собственост, се извършва след заплащане на цена за календарна година. За горските територии - държавна собственост, цената се определя със заповед на министъра на земеделието, храните и горите или на оправомощени от него длъжностни лица, а за горските територии - общинска собственост – с решение на общинския съвет. За заплатената цена се издава документ, в който се посочват видът и броят на животните. Пашата на селскостопански животни в горските територии - собственост на физически и юридически лица, според чл.123, ал.3, се извършва след писмено съгласие на собственика.

И при трите стопанства (с изключение на ТП ДГС „Добрич“), за които имаме данни за предвидените за паша площи от ГСП, разрешената площ по проект е по-голяма от действително използваната, т.е. възможностите не са използвани. Броят на допуснатите за паша глави едър и дребен добитък е по-малък от допустимия, според ГСП, определен според производителността, състоянието на пасищните участъци и тревната покривка. От казаното до тук може да се направи извода, че разрешената за

паша площ не е реализирана и интензивността на пашата е на границата на допустимата през последните години от изтеклия ревизионен период. Това показва увеличаващите се нужди на населението от пашуване. В някои териториални поделения (Добрич и Балчик) младите култури в близост до населените места и разрешените за паша площи, са ограждани, с оглед опазването им от пашуващия добитък. При други (Ген.Тошево), площта разрешена за паша е била групирана в пасищни блокове.

Забранена е пашата в горски територии на селскостопански животни без пастир; в поройните и ерозираните горски територии, дендрариумите, одобрените и регистрираните източници за производство на горски репродуктивни материали и в горските разсадници; в горските култури и младите насаждения от семенен произход и в издънковите насаждения, докато достигнат височина 3 m; в горски територии, в които е започнало или е възможно естественото им възобновяване и нощната паша в горските територии (чл. 124, т. 1-5 от ЗГ). И за в бъдеще се предвижда пашата на добитък да бъде на първо място сред страничните ползвания в горските територии на областта.

Добив на сено и друга селскостопанска продукция. През ревизионния период не е било предвидено и не е отчетен добив на листников фураж и сено за добитъка на местното население. Някои от стопанствата (ДГС „Ген.Тошево“, ДГС „Добрич“, ДЛС „Балчик“) не разполагат с добри възможности за добив на сено от наличните поляни, голини, просеки и други голи площи и затова в ГСП не са заложили такива дейности. За собствени нужди (подхранване на дивеча) се предвижда добив от наличните дивечови ниви, обработваеми площи, както и сенокос от по-големите поляни в горските територии. Възможен е добив и на листников фураж, но точни количества не могат да се предвидят.

Добив на горски плодове, гъби и билки.

В горскостопанските планове на някои от териториалните поделения, например Ген. Тошево, Добрич и Балчик, не е заложен добив на горски плодове и билки през ревизионния период (Таблица 34). Данните в таблицата показват, че стопанствата са проявили предприемчивост и през различни периоди от време са организирали добив на тези горски продукти. Освен това ДГС „Ген.Тошево“ отчита събиране на липов цвят по 1 625 kg средно годишно и предоставяне на площи за устройване на постоянни пчелини (с над 10 пчелни семейства по смисъла на Закона за пчеларството), по 2,328 dka средно годишно. За тази цел се учредява право на ползване върху поземлени имоти в горски територии - държавна собственост от директора на държавното предприятие, в горски територии - общинска собственост от кмета на общината и от собственика - за горската територия, негова собственост (чл. 69, ал. 3 от ЗГ). Предвидените добиви от горски плодове, основно орехи, и отчетения добив от тях за ДЛС „Тервел“ са недостатъчни, имайки предвид възможностите на условията в това стопанство.

Различните видове горски плодове, гъби и билки се добиват, преди всичко, от частни лица за лично ползване, продан и предаване на изкупвателни пунктове, които се организират на територията на стопанствата и близките села и градове. Бъдещи предвиждания за добив на определени количества от тях трудно могат да се направят, защото тяхното развитие и плодородие зависи от годишната промяна в климатичните условия, особеностите на растителната среда, антропогенни и други фактори. При всички случаи това трябва да става под контрола на териториалните поделения, като се събират редовно тарифните такси за страничните ползвания, които носят приходи на стопанствата и се отразяват положително върху икономическия ефект на тяхната работа.

Необходимо е също така да се осигурят достатъчно площи за настаняване или преместване на временни пчелини, по смисъла на Закона за пчеларството, за които не

се учредява право на ползване върху поземлени имоти в горски територии, а се издава разрешение от лицата по чл. 69, ал. 3 от ЗГ.

Предмет на специални ползвания в горските територии от областта, без да се поставя план за ежегоден добив, са различни видове **диворастящи ядливи гъби**, чиито находища в района на област Добрич са разнообразни и многобройни. Най-често срещани са: пачи крак (*Cantharellus cibarius* Fr.); сърнела (*Macrolepiota procera*) в акациеви и тополови насаждения. Често се среща манатарка (*Boletus edulis* Bull.) в широколистни и иглолисти гори от юли до ноември (ДЛС „Балчик“). По ливади, пасища, горски поляни и дивечови ниви от май до ноември се срещат полска печурка (*Agaricus campester* L.) и обикновена челядинка (*Marasmius oreades* (Bolton) Fr.). В изредени дъбови гори и по поляни от юни до октомври се среща булка гъба (*Amanita caesarea* (Scop.) Pers.). От май до ноември в иглолистни култури и поляни расте обикновена масловка (*Suillus luteus* (L.) Roussel). Върху букови дървета от май до декември се среща кладница (*Pleurotus ostreatus* (Jacq.) P. Kumm.) и др.

Заради стопанския интерес към **трюфелите** те са едни от сравнително добре проучените гъби, въпреки скрития им подземен начин на живот. Единственият начин да бъдат извадени е като се оформи съюз между човешкия опит в разпознаването на най-подходящите места и безпогрешното обоняние на куче с извънредно чувствителен нос, специално обучено да разпознава специфичният им аромат. В България се среща голямо разнообразие от гъби и трюфели през цялата година. Ето защо би могло събирането на трюфели да се превърне в траен поминък на населението в определени райони. Общественият интерес, свързан с търсенето и събирането на трюфел, като особена гъба растяща в определени горски територии от 5 до 30 cm в земята, за разлика от редица европейски страни, не са уредени в националното законодателство. Освен това, налице е практика на ТП ДГС/ДЛС за отдаване под наем на горски територии - държавна собственост (чл. 120, ал. 1, т. 1 от ЗГ), само за събиране на трюфели, без държавата да се инретесува и да извършва контрол във вече отдадените гори. Съгласно чл. 119, ал. 2 от ЗГ „Ползването на гъби,от горските територии, когато не представлява стопанска дейност, се извършва безвъзмездно и свободно“. Слагането на табели в отдадените под наем горски територии, ограничава правото на всеки по чл. 119, ал. 2.

На 23.04.2019 год. в Народното събрание е внесен законопроект (<https://www.parliament.bg/bills/44/954-01-31.pdf>), който да урежда дейностите по опазването на естествените горски находища и събирането на трюфели, микоризата и микоризната система на дърветата гостоприемници, единна методика за събиране на плодните тела на трюфелите, без да се уврежда и разрушава почвения профил. Същият е бил оттеглен от вносителя на 25.04.2019 год.

Растящите в естествена среда трюфели, в горите и необработваемите терени, са природен ресурс и свободното им събиране се извършва след получаване на разрешително. Изискванията към условията за осигуряване на качеството на пресните трюфели, предназначени за консумация, хигиена и тяхната безопасност, сега се уреждат по реда на Закона за храните (обн. ДВ. бр.90/15.10.1999 г., доп. ДВ. бр.106/21.12.2018 г.). При сегашните условия е наложително да се предприемат действия за осъвременяване на нормативната уредба в областта на страничните ползвания, поради големия стопански интерес, в частност изписване на текстове и регламент за ползване на трюфелите. В предложения законопроект се предвиждат забрани относно: разораване и текуща обработка на горски терени с естествени находища на трюфели, събиране на неузрели трюфели (без куче, обучено за целта), събиране и изкупуване на трюфели извън посочените в този законопроект периоди за различните видове трюфели, търсене и събиране през тъмната част на денонощието,

оставяне на незапълнени гнезда отворени след събирането и изваждането, както и събиране по време на дните определени за лов. Предвидени са и различни административно-наказателни разпоредби, например нарушенията да се установяват по Акт за установяване на административно нарушение, съставени от служителите на ИАГ или нейните структури, а изпълнението на наказателните постановления да се извършва по реда на Закон за административните нарушения и наказания (ЗАНН), сумите от наложените глоби, имуществени санкции и обезщетения в полза на държавата за извършени нарушения да постъпват в бюджета на ИАГ.

По данни от ГСП на територията на ТП ДЛС „Балчик“, за новия ревизионен период, се предвижда добив на 10 тона трюфели или средно годишно по 1 тон. Конкретни количества по участъци не се предвиждат. Прогнозите по отношение на събирането на трюфелите зависят много от конкретните условия, а освен това развитието и плодоносенето им зависи от годишните промени на климатичните условия, особеностите на растителната среда, антропогенните фактори и други. В някои случаи се налага РДГ, по административен ред и заповеди, да ограничават достъпа до горските територии за определен срок на лица, които извършват събиране на трюфели.

В процеса на разработване на настоящия ОПРГТ Добрич бяха предоставени данни от РДГ „Варна“ относно някои от страничните ползвания, осъществени в областта за 2018 година (Таблица 35). През зимата на 2017/2018 год. на територията на ТП ДГС „Добрич“ и ТП ДЛС „Тервел“ са издадени общо 64 бр. превозни билети за транспортиране на коледни елхи и са изписани 106 бр. контролни пластини за коледни елхи, които удостоверяват законния им произход.

Таблица 35. Осъществени странични ползвания през 2018 г.

№	Странични ползвания	мярка	Реализирано количество
1	Паша, в т.ч.		
	едър добитък (крави)	бр.	339
	дребен добитък (овце, кози)	бр.	1 471
2	Горски плодове, в т.ч.		
	орехи	kg	56 656
	червен глог	kg	1 000
3	Позволителни за диворастящи гъби	бр.	163
4	Билки, в т.ч.		
	липов цвят, бреза цвят, глог цвят, бъз цвят, глухарче, зайча сянка, жълт кантарион, коприва стрък, коприва корен, коприва лист, върба кора, дъб кора,	kg	37 350
5	Дрянови клонки	бр	5 350
6	Коледни елхи, в т.ч.		
	превозни билети за транспортиране	бр.	64
	пластини	бр.	106
7	Разрешителни за временни пчелини	бр.	85

През годината има издадени 68 бр. позволителни за събиране на 57 656 kg горски плодове от орех и червен глог, 27 бр. позволителни за събиране на 37 350 kg билки (листа, цвят, стрък, корен) и кора, 5 бр. позволителни за 5 350 броя дрянови клонки, 163 бр. позволителни за събиране на диворастящи гъби, в т.ч. трюфели. През този период са издадени и 85 бр. разрешителни за настаняване на временни пчелини в

горските територии на областта. Издадени са още 27 бр. разрешителни/фактури за паша на общо 339 броя крави и 1 471 броя овце и кози.

За същия период от време има съставени и доста актове за установяване на административни нарушения за: незаконен добив на трюфели по чл. 120 от ЗГ; забрана на паша в горските територии на основание чл. 124 от ЗГ; събиране на гъби/трюфели без писмено разрешително и бране на липов цвят съгласно изискванията на чл. 213, ал. 1, т. 4 от ЗГ, както и ползването на лечебни растения в нарушение на определените в разрешителното вид, количество, район, начин на ползване и други условия по чл. 286 от Закона за лечебните растения (ЗЛР).

Лечебни растения. Лечебните растения са природен ресурс, за ползването на който се заплащат такси по реда на Закона за лечебните растения. За опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към горскостопанските планове и програми, съгласно ЗГ, се разработва раздел "Лечебни растения". Към момента няма разработена и утвърдена от МОСВ „Методика за извършване на дългосрочна оценка и наблюдение на естествени популации от лечебни растения“ (по чл. 56, ал. 4, т. 2 от ЗЛР). Поради тези причини, при разработването на ГСП, е извършена приблизителна оценка на ресурсите и на възможностите за тяхното ползване въз основа на чл. 3, ал. 2 от ЗГ. Ето защо, трябва да се подчертае, че раздел “Лечебни растения” към действащите горскостопански планове има по-скоро констативен, препоръчителен и до известна степен оценъчен характер.

Като цяло съвместното действие на биотични и абиотични фактори в горските територии на област Добрич определят условията в местообитанията на лечебните растения като благоприятни за съществуването, размножаването, развитието и запазването им. Състоянието на популациите, от по-често срещаните лечебни растения, е сравнително добро. На тази база е изготвен и приложен списък на по-важните видове със стопанско и икономическо значение. Количествена оценка на популациите от лечебни растения от представените в списъка не може да се даде, поради липса на изготвена методика за наблюдение и оценката им. По-долу е даден списък на по-често срещаните лечебни растения в горските територии на област Добрич за потенциално ползване по данни от ГСП за годишните ползвания. Посочените растителни видове попадат в Приложението към чл.1, ал.2 под разпоредбите на Закона за лечебните растения.

I. Дървесни лечебни растения.

Акация бяла, салкъм (*Robinia pseudoacacia* L.), Благун (*Quercus frainetto* Ten.; *Q. conferta* Kit.), Бряст полски (*Ulmus campestris* L.p.p.; *Ulmus minor* Mill.), Бреза обикновена (*Betula pendula* Roth.; *B. verrucosa* Ehrh.), Върба бяла (*Salix alba* L.), Дъб зимен (*Quercus sessiliflora* Salisb.), Дъб летен (*Quercus robur* L.; *Q. pedunculata* Ehrh.), Леска турска (*Corylus colurna* L.), Липа едролистна (*Tilia platyphyllos* Scop.; *T. grandifolia* Neill.), Липа дребнолистна (*Tilia cordata* Mill. (*T. parvifolia* Ehrh.)), Липа сребролистна (*Tilia argentea* Desf), Махалебка дива череша (*Prunus mahaleb* L.), Мекиш (*Acer tataricum* L.), Мъждряк (*Fraxinus ornus* L.), Орех (*Juglans regia* L.), Черница бяла (*Morus alba* L.), Черница черна (*Morus nigra* L.), Ясен планински (*Fraxinus excelsior* L.);

II. Храсти, полухрасти и увивни растения.

Бъз черен (*Sambucus nigra* L.), Бъз нисък, бъзак (*Sambucus ebulus* L.), Бръшлян (*Hedera helix* L.), Драка (*Paliurus spina-christi* Mill.), Дрян обикновен (*Cornus mas* L.), Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.), Зърника слабителна (*Rhamnus catharticus* L.), Залист, бодлив рускус, див чемшир (*Ruscus aculeatus* L.), Къпина полска (*Rubus caesius* L.), Златен дъжд, жълта акация (*Laburnum anagyroides* Medic.), Люляк (*Syringa vulgaris* L.), Леска обикновена (*Corylus avellana* L.), Малина (*Rubus idaeus* L.), Глог червен

(*Crataegus monogyna* L.), Повет обикновен, бяла лоза (*Clematis vitalba* L.), Смрадлика (*Cotinus coggygia* Scop.), Трънка (*Prunus spinosa* L.), Чашкодрян европейски (*Evonymus europaeus* L.), Шипка обикновена (*Rosa canina* L.),

III. Тревисти лечебни растения (билки).

Блян черен (*Hyoscyamus niger* L.), Боянка (*Erisimum diffusum* Ehrh.), Бъз нисък, бъзак (*Sambucus ebulus* L.), Великденче лечебно (*Veronica officinalis* L.), Ветрогон полски (*Eringium campestre* L.), Вратига, паничка (*Tanacetum vulgare* L.), Вълча ябълка обикновена (*Aristolochia clematitis* L.), Върбинка лечебна (*Verbena officinalis* L.), Гингер (*Onopordon acanthium* L.), Глухарче обикновено (*Taraxacum officinale* Web.), Гръмотрън бодлив (*Ononis spinosa* L.), Дяволска уста обикновена (*Leonurus cardiaca* L.), Еньовче, лепка (*Galium aparine* L.), Еньовче, кръстовидна лепка (*Galium cruciatum* L.), Еньовче бяло (*Galium mollungo* L.), Еньовче същинско (*Galium verum* L.), Есенно ботурче (*Cyclamen hederifolium* Ait.), Жълт кантарион (*Hypericum perforatum*), Живовлек голям (*Plantago major* L.), Живовлек ланцетовиден (*Plantago lanceolata* L.), Жълтурче (*Ranunculus ficaria* L.), Зайча сянка лечебна (*Asparagus officinalis* L.), Зановец космат (*Chamaecytisus hirsutus* Link.; *Cytisus hirsutus* L.), Иглика лечебна (*Primula veris* L.; *P. officinalis* (L.) Hill.), Имел бял (*Viscum album* L.), Исипливче голо (*Heriaria glabra* L.), Камшик лечебен (*Agrimonia eupatoria* L.), Катраника пелин бял (*Artemisia alba* Turra), Киселец обикновен (*Rumex acetosa* L.), Козя брада (*Rumex acetosella* L.), Коприва (*Urtica dioica* L.), Кукуряк миризлив (*Helleborus odoratus* W. et K.), Кучешко грозде червено (*Solanum dulcamara*), Кукувича прежде европейска (*Cuscuta europaea* L.), Лопен лечебен (*Verbascum phlomoides* L.), Лопен гъстоцветен (*Verbascum densiflorum* Bertol.; *V. thapsiforme* Schrad.), Лисичина грудеста (*Corydalis bulbosa* L.; DC. *C. cava* Schweigg.), Лисичина плътногрудеста (*Corydalis solida* L. Swartz.), Луличка обикновена (*Linaria vulgaris* Mill.), Маточина (*Melissa officinalis*), Мащерка (*Thymus* sp. *Diversae*), Медуница лечебна (*Pulmonaria officinalis* L.), Мента блатна (*Menta pulegium* L.), Мента водна (*Menta aquatica* L.), Мента дълголистна (*Mentha longifolia* L. Huds.), Мента кръглолистната (*Mentha suaveolens* Ehrh.), Мента обикновена джоджен (*Mentha spicata* L.), Минзухар пролетен (*Crocus chrysanthus* Herb.), Минзухар есенен (*Crocus pallasii* Bieb.), Млечка горска бадемолистна (*Euphorbia amygdaloides* L.), Мразовец есенен кърпи кожух (*Colchicum autumnale* L.), Напръстник вълнист (*Digitalis lanata* Ehrh.), Огнице (*Chenopodium botrys* L.), Омайниче градско (*Geum urbanum* L.), Оман бял (*Inula helenium* L.), Оман черен (*Symphytum officinale* L.), Папур теснолистен (*Typha angustifolia* L.), Пелин горчив (*Artemisia absinthium* L.), Пелин обикновен (*Artemisia vulgaris* L.), Подбел (*Tussilago farfara* L.), Подъбиче обикновено (*Teucrium chamaedrys* L.), Равнец жълт (*Achillea clypeolata* Sibth. Et Sm.), Равнец бял (*Achillea millefolium* L.), Равнец влакнест (*Achillea millefolium* var. *setacea*), Равнец панонски (*Achillea panonica* Scheele), Равнец обикновен (*Achillea collina* L.), Равнец полски (*Achillea crithmifolia* L.), Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.), Риган обикновен (*Origanum vulgare* L.), Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.), Сапунче лечебно (*Saponaria officinalis* L.), Синя жлъчка (*Cichorium inthybus* L.), Теменуга миризлива (*Viola odorata* L.), Теменуга трицветна (*Viola tricolor* L.), Хвощ полски (*Equisetum arvense* L.), Хмел обикновен (*Humulus lupulus* L.), Червен кантарион (*Gentaurium erythraea* Rafn.), Черно кучешко грозде (*Solanum nigrum* L.), Ягода горска (*Fragaria vesca* L.).

Важен момент е опазване на находищата на лечебните растения и осигуряване високо качество на събраните билки, като са спазени условията на Наредба 2 от 20.01.2004 г. на МОСВ за правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, включително начините, инструментите, хигиенните изисквания при събирането, с оглед природосъобразно и устойчиво ползване на ресурсите им. В тази връзка трябва да се спазват някои общи изисквания

при събиране на билки: обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки; събирането се извършва при подходящи атмосферни условия и годишно време, с оглед получаване на качествени билки; не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността; не се събират билки в замърсени места от животински или битови отпадъци; събирането се извършва след издаване на разрешително за ползване съгласно чл. 21, ал. 2 от ЗЛР.

Забранява се ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждането на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие. Отделни видове диворастващи растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване или има опасност от такава тенденция. Лечебните свойства на билките се обуславят от съдържащите се в техните органи (корени, стъбла, листа, цвят) биологично активни вещества (алкалоиди, глюкозиди, феноли, танини, органични, киселини, витамини, хормони).

Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебни растения, редки и защитени растения:

1. Наблюдение и установяване на находищата конкретно във всяко землище.
2. Ежегодно наблюдение на тези находища, установяване на ресурсите им.
3. Запознаване на служители, общински администрации и граждани с наличието на находища и мерките за тяхното опазване, както и значимостта на тези растения.
4. Отделяне на специално внимание на тези находища при извършването на горскостопански мероприятия, както и различни селскостопански дейности.
5. Изготвяне на предложения към местните администрации на общините и териториалните поделения на горите (ДГС/ДЛС) за разработване на регионални/местни нормативни актове за начините на земеползване, съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висок ранг.

5.2. Анализ и оценка на потенциала на ловните ресурси

Основните видове местен дивеч в област Добрич са сърната, дивата свиня, благородния елен и дивия заек. Прелетният дивеч е представен с голямо разнообразие от представители на разред Гъскоподобни (*Anseriformes*). В началото на миналия век през гнездовия сезон са се срещали дропла и стрепет (малка дропла). През втората половина на XX век успешно са аклиматизирани еленът-лопатар и муфлон. Стопанисването на сърната (*Capreolus capreolus*) дава най-добри резултати в ТП ДЛС „Тервел“. На Световното ловно изложение Пловдив '81 над 30% от представените от България капитални трофеи от сръндак са добити в това ловно стопанство.

Ловностопанските мероприятия, провеждани на горските територии от област Добрич, са насочени към формиране и поддържане на жизнени дивечови запаси, при оптимална гъстота, пола и възрастова структура. Запасите по видове дивеч и ползването/отстрела в областта за периода 2013-2017 г. са дадени в таблица 36. Основните видове едър дивеч в областта са сърната и дивата свиня. Средните запаси от тези видове в областта през последните 5 години са 1 948 при сърната и 1 998 – при дивата свиня, съответно 3,05 екз./100 ха и 3,13 екз./100 ха.

Таблица 36. Запас и отстрел по видове дивеч за периода 2013-2017 г. в област Добрич

Година	Едър дивеч				
	бл. елен	елен-лопатар	сърна	дива свиня	муфлон

	запас	отстрел	запас	отстрел	запас	отстрел	запас	отстрел	запас	отстрел
2013	336	0	378	0	1766	4	1715	397	351	2
2014	336	1	407	7	1917	4	1971	462	416	1
2015	354	1	472	7	1959	3	2132	505	424	10
2016	356	2	464	11	2085	1	2156	472	431	11
2017	366	2	445	13	2012	7	2018	575	485	2
средно год.	350		433	8	1948	4	1998	482	421	5
% отстрел		0		1,8		0,2		24		1
запас на 100 ha	0,55		0,68		3,05		3,13		0,66	

Година	Дребен дивеч					
	див заек		фазан		яребица	
	запас	отстрел	запас	отстрел	запас	отстрел
2013	18953	1348	10584	1676	9310	596
2014	19109	881	11136	2120	10195	649
2015	18757	893	11533	2076	10730	766
2016	18334	510	11598	2213	10829	687
2017	16943	543	11604	2100	11326	630
средно год.	18419	2428	11291	2037	10478	666
% отстрел		13,2		18		6,4
запас на 100 ha	28,8		17,7		16,4	

Година	Хищници									
	вълк		чакал		лисица		скитащи кучета и котки		врани и сврака	
	запас	отстрел	запас	отстрел	запас	отстрел	запас	отстрел	запас	отстрел
2013			1308	803	1310	628	1726	996	4987	1307
2014			1519	618	1346	729	1602	856	4940	1165
2015			1457	653	1425	900	1733	706	5791	1086
2016			1523	676	1562	731	1881	488	5834	1027
2017			1570	888	1595	692	1731	844	6261	1190
средно год.			1475	728	1448	736	1735	778	5563	1155
% отстрел				49,30		50,80		44,80		20,80
запас на 100 ha			2,3		2,3		2,7		8,7	

Анализът на посочените данни показва, че числеността на сърната е твърде ниска, като покрива допустимия запас за вида едва за IV бонитет на обитанията, докато анализът на произхода на капитални трофеи от този вид през последните 50 години показва, че около 30% са добити в ТП ДЛС „Тервел“. Ползването при този вид е пренебрежимо ниско – под 3% годишно. В същото време числеността на сърната не нараства в съответствие с репродуктивните възможности на вида и се колебае около 1950 индивида. Числеността на дивата свиня е 3 пъти над допустимия запас дори за първи бонитет на обитанията. Средно-годишното ползване е 24%, което е далеч под

теоретично възможното. В същото време числеността не се увеличава и се колебае около 2 000 екземпляра.

При благородния елен числеността е около 350 индивида, но ползването е 1-2 бр./год. Запасът на елена-лопатар се колебае около 433 индивида/год., а ползването е едва 7-13 бр./год. (средно 7,6%). Числеността на муфлона е около 420 индивида и въпреки ниското ползване (1-11 бр./год.), не се увеличава според репродуктивните възможности на този вид.

При дребния дивеч, запасът от див заек е около 18 400 екземпляра. Ползването в стопанствата е под 5% годишно, само в ДЛС „Балчик“ е 32% от запаса. При нашите условия една зайкиня ражда 3-4 пъти годишно по 2-5 малки. Въпреки ниското ползване, запасът не се увеличава. Подобно е положението при фазана и яребицата – стабилни запаси при малко ползване.

Твърде голямата разлика между запасите и теоретичното ползване от една страна и отстрела – от друга, може да се дължи на много фактори, напр. неточна таксация, нерегламентиран отстрел, недостатъчен контрол на разпространението и числеността на хищниците и др. Затова запасът трябва да се обвърже с отстрела – при неизпълнение на плана за отстрел, запасът се редуцира с коефициент, получен от частното на реалното ползване върху планираното.

Числеността на хищниците е твърде голяма, като при чакала и лисицата тя е около 1 500 екз./вид – 2,3 екз./100 ha, а скитащите кучета и котки са над 1 700 екз. – 2,7 екз./100 ha. Въпреки ловното усилие, тази численост остава висока. Препоръката е да се дадат достатъчни стимули на ловците за намаляване на числеността им, особено на скитащите кучета, защото те ловуват на глутници и щетите от тях са твърде големи. Единични вълци са наблюдавани в ТП ДЛС „Тервел“ и ТП ДГС „Ген.Тошево“, а енотовидно куче (*Nyctereutes procyonoides*) е установено в ТП ДЛС „Тервел“ и ТП ДЛС „Балчик“. Твърде висока е числеността на сивата и посевната врани и свраката, които нанасят неоправдано високи загуби при дребния дивеч.

На територията на област Добрич има обособени 113 ловностопански района (ЛСР), обединени в 9 (девет) ловни сдружения (ЛС). Две от сдруженията не са членове на НЛРС-СЛРБ: това са Хан Телеринг и Зеленка – с. Българево. Националното ловно-рибарско сдружение "Съюз на ловците и риболовците в България" (НЛРС-СЛРБ) е неправителствена природозащитна организация/сдружение с нестопанска цел, регистрирано за обществено полезна дейност. В таблица 37 е дадена предоставената обща ловностопанска площ и броят на ловците в областта, разпределени по ловни сдружения. Общата площ на ловностопанските райони на територията на областта е 40 794,0 ha (без ЛС Зеленка), а реалният брой на ловците е 4 892.

Таблица 37. Ловни сдружения в област Добрич (по данни от РДГ Варна)

Ловно сдружение	Площ горска територия (ha)	Брой ловци
СЛРД Ген.Тошево - гр. Г. Тошево	6 406,0	866
СЛРД Морски орел - гр. Балчик	5 567,1	715
СЛРД Добрич	11 036,6	1 293
СЛРД Калиакра - гр. Каварна	2 614	396
СЛРД Крушари - с. Крушари	2 763,5	330
СЛР „ЛРД-Тервел“	9 203,9	717
СЛРД Шабла - гр. Шабла	1 590,7	343
ЛРС „Хан Телеринг - 2010“	897,3	116
ЛС Зеленка - с. Българево*	714,9	120

Общо:	40 794,0	4 896
--------------	-----------------	--------------

* ЛС „Зеленка“ не е член на НЛРС – СЛРБ; към него са вкл. землищата на селата Българево и Свети Никола.

6. РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА ГОРСКОТО И ЛОВНОТО СТОПАНСТВО ЗА ИКОНОМИКАТА НА ОБЛАСТТА

6.1. Роля и значение на горското стопанство за икономиката на областта

Горите представляват важен компонент от екосистемите като притежават широк спектър от функции: регулиране на водния отток, защита от почвена и ветрова ерозия, намаляване на емисиите от въглероден диоксид, опазване на биоразнообразието и др. Повишеният интерес към горското стопанство и горските продукти е насочен не само към задоволяване на потребностите от дървесина, а също така към предоставяне на екосистемни услуги от горските територии (Тончев, 2013). Обществено възприетият модел за ползите от горските екосистеми в България е сведен основно до добив на дървесина и суровини, или най-общо ползване на материални екосистемни услуги (ЕСУ), а недостатъчно проучени и оценени са все още останалите видове ЕСУ – регулиращи, поддържащи, и културни (Каменов и кол., 2017). Разпознаването на горските екосистеми като природен актив със значителен икономически потенциал и неизмерима социална стойност, би спомогнало за съхраняване на биоразнообразието.

Горскостопанската дейност в област Добрич е съсредоточена в двете държавни горски стопанства (Добрич и Генерал Тошево) и двете държавни ловни стопанства (Балчик и Тервел). ТП ДГС „Добрич“ стопанисва горските територии в общините Добрич-град и Добричка; ТП ДГС „Генерал Тошево“ стопанисва горските територии на общините Генерал Тошево и Крушари; ТП ДЛС „Балчик“ упражнява дейности на територията на общините Шабла, Каварна, Балчик и част от община Добричка; ТП ДЛС „Тервел“ стопанисва горите на община Тервел. От особено голямо значение за икономиката на областта са дървопроизводителните функции на горите. Общо стопанисваната дървопроизводителна площ на областта възлиза на 60 764 ha, близо 90% от които е държавни горски територии. Това представлява около 14% от общата площ на областта (Фигура 10). Площта на земеделските земи в областта достига до 370 835 ha или около 79% от общата ѝ територия (Агрозистатистика, 2015). Урбанизираните територии заемат приблизително 5%, а останалите три категории са около 2 %. По отношение на залесителната дейност (основна по отношение изпълнението на горскостопанските планове), при силна ресурсова стагнация, средно годишно в областта се залесяват около 154,6 ha.

Фигура 10. Разпределение на площта на област Добрич по видове територии (в %)
Източник: НСИ

В района на стопанствата в областта са разпространени следните естествено растящи видове: цер, летен дъб, благуи, келяв габър, космат дъб, мъждрян, явор, сребролистна липа и др. От тези дървесни видове са сформирани както чисти насаждения с гореизброените видове, така и смесени широколистни, широколистно-иглолистни дървостои. На територията на стопанствата успешно са създадени и се развиват култури от акация, черен бор, смърч, планински ясен, червен дъб, сребролистна липа, американски ясен, орех, махалебка и др. Характерен елемент на крайградския ландшафт са защитните горски пояси, изградени от местна и внесена растителност. Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на област Добрич има зелената система.

Горските територии в обхвата на област Добрич имат значение за икономиката на общините и областта като цяло, преди всичко като източник на строителна дървесина, целулоза и дърва за нуждите на промишлените предприятия, държавни и частни фирми, както и за местното население. Горите имат важно значение за икономиката на селищата в района не само като строителна и технологична суровина, но и с техните защитни и рекреационни функции. На територията на областта има изградени защитни горски пояси (ЗГП), чиято основна цел е да се създадат предпоставки и да бъдат средство за благоприятно въздействие върху водния режим на почвата, ветровата ерозия и микроклимата на съседните земеделски и/или други земи. Съществуването на ЗГП оказва положително влияние за повишаване добивите от обработваните в съседство площи. Повечето от поясите са на възраст за възобновяване. Навременното възстановяване на поясите е от съществено значение за местната общност и икономиката в района. За да се оползотворява по-добре дървесината от региона, на местно и регионално ниво, е необходимо поощряване развитието на производствени мощности за преработка на местната дървесина, изработване на детайли, мебели и др. което ще повиши принадлежната стойност на дървесината, ще допринесат за по-доброто ѝ оползотворяване, развитие на малък бизнес и заетост.

Разположението на област Добрич в равнинен район, създава сравнително благоприятни условия за целогодишен дърводобив и всички останали горскостопански дейности. За осъществяване на своята дейност стопанствата използват мрежа от шосета и автомобилни горски пътища. Всички села са свързани с областния център гр. Добрич и помежду си с асфалтирани пътища. Голяма част от горските обекти имат връзка с основната пътна мрежа чрез стабилизирани и земни автомобилни пътища. Освен

камионните пътища и шосета в областта са налице и редица тракторни пътища, които са продължение и разширение на пътната мрежа. В по-голямата си част горските територии на държавните горски и ловни стопанства са достъпни и това улеснява провеждането на горскостопанските мероприятия, охраната, защитата от вредители и други.

Стопанското значение на горите не се изчерпва само с дърводобива. Горските територии са източник на различни странични ползвания, задоволяващи предимно нуждите на местното население. На първо място те осигуряват паша на голяма част от селскостопанските животни. В горите се добиват значителни количества сено от наличните поляни, голини, просеки и други голи площи, горски плодове и цвят, билки и лечебни растения с природозащитно и стопанско значение, гъби, добив на листник, устройване на пчелини и др. Всичко това осигурява допълнителни доходи на голяма част от местното население. Реализирането на страничните ползвания носи допълнителни доходи и на стопанствата и се отразява положително върху икономическия ефект на тяхната работа.

Основната полезна функция на горите е средообразуващата, но не с по-малко значение са и защитно-водоохранната, почвообразуващата, противоерозионната роля. В условията на безводната Добруджанска равнина защитните горски пояси оказват снегозадържащо и влагозадържащо влияние, а също така възпрепятстват ветровата ерозия на обработваемите земеделски земи. Акумулирайки големи количества от падналите валежи и намалявайки изпарението, насажденията спомагат за по-продължително запазване на почвените водни запаси. Горите запазват прилежащите им земи от ерозионни процеси и увеличават почвеното плодородие. С извършените залесявания са създадени по-благоприятни условия за запазване и/или увеличаване на противоерозионните, водоохранните и здравно-естетическите функции на гората.

Здравно-украсната роля на горските територии в областта също е от много голямо значение. От гледна точка на рекреационните функции, от значение за селищата са и обявените в околностите им курортни гори и зелени зони, служещи за краткотраен отдих на жителите и гостите им.

Горскостопанските планове на стопанствата предвиждат в бъдеще да се разчита основно на естествено възобновяване. По този начин ще се спомогне за повишаване качеството и продуктивността на гората, както и подобряване на другите полезни функции на горските екосистеми в района. При правилно, навременно и компетентно провеждане на лесовъдските мероприятия ще се осъществи по-пълно и рационално използване на съществуващите растежни условия за производство на дървесина. Ще се подобри значително състава на горите и биологичната устойчивост на насажденията, което ще спомогне за заздравяване и стабилизиране на екологичния климат в района.

Горите в областта са източник на дървесина за дървопреработващите предприятия в областта. Те създават поминък за живеещите в околните селища. По данни от разработената областна стратегия за развитие на област Добрич (2014-2020) заетият персонал в четирите стопанства на областта е 292 души.

В резултатите от проведените анкетни проучвания върху експертното мнение на тематични фокус групи (Приложение № 4) с отношение към Областния план за развитие на горските територии на област Добрич, респондентите посочват като значими горски ресурси с преобладаващо използване от местното население за лични цели „генетични ресурси (семена и размножителни материали)“ и използването на „иглолистна дървесина“. Експертите посочват като необходими водещи горски ресурси още „ресурси за добив на смола и етерични масла“, „горски плодове“, „лечебни растения“, „други дървесни ресурси – (вкл. с декоративни функции) кора, съчки и др.“ и „фуражни ресурси“. По отношение на горските ресурси, преобладаващо използвани

от общината за стопански цели, експертното мнение отделя по-голяма внимание на „ресурси за добив на смола и етерични масла“ и „други дървесни ресурси – (вкл. с декоративни функции) кора, съчки и др.“.

При направения анализ за изясняване ролята и значението на горското и ловното стопанство за развитието на икономиката, по актуална информация предоставена от общините на област Добрич за периода 2013-2017, с изключение на община Добрич, която не предостави такива данни, бе установено следното:

- по отношение на заетите лица в горскостопанския сектор, общините декларират, че не разполагат с информация за заетостта на населението в сектора;

- по отношение на регистрирани стопански субекти в горскодобивната и преработвателна промишленост на територията на общината: в регистъра на търговските обекти в гр. Балчик и на територията на *община Балчик*, за периода 2013 год. до 2017 год., са вписани 10 (десет) броя търговски обекти с предмет на дейност: „дърводелска фабрика“, „преработка на дървесина“, „горивни материали“, „склад за дървесина“, „склад за дърва“, „склад за търговия с дърва за огрев и преработване на дървесина“; в *община Добричка*, за периода 2012-2017 г., са издадени 9 (девет) заповеди на физически и юридически лица, заети в горскодобивната и преработвателна промишленост, за извършване на търговска дейност за преработка, продажба и съхранение на дърва за огрев; в гр. Генерал Тошево и на територията на *община Генерал Тошево*, са регистрирани 8 (осем) стопански субекта в горскодобивната и преработвателна промишленост със седалище и адрес на управление на територията на общината. Останалите общини отговориха, че не е налице законово въведен уведомителен режим при тях за регистрация на стопанските субекти в горскодобивната и преработвателна промишленост на техните територии;

- по отношение на направени разходи, свързани с провеждане на горскостопански мероприятия се установи, че общините не са осъществявали горскостопански дейности през последните пет години и нямат извършени разходи по тези дейности. Единствено в община Ген. Тошево са залесени 522,706 dka изоставени и ерозирани земеделски земи по проект финансиран от Държавен фонд „Земеделие“ - МЗХГ на стойност 268 755 лв. В Областна администрация Добрич също не се поддържат регистри и не са налични документи, които да съдържат горепосочената информация.

В таблица 38 е дадена информация, по стопанства, за извършените горскостопански дейности през последните 5 (пет) години върху горските територии на област Добрич и получените приходи и, респективно, направените разходи от реализацията на тези дейности, по данни от самите стопанства.

Таблица 38. Приходи и разходи от реализирани дейности за периода 2012-2016 г.

ТП ДГС/ДЛС	Година	Реализиран дърводобив (в m ³)	Приходи (в лв.)	Разходи лесокulturни дейности (в лв.)
ДГС „Ген.Тошево“	2012	33 504	1 468 808	131 092
	2013	24 865	1 037 559	64 351
	2014	24 025	905 982	62 559
	2015	27 326	1 222 160	95 416
	2016	27 221	1 564 187	146 878
Общо:		136 941	6 198 696	500 296
ДГС „Добрич“	2012	41 875	2 014 443	213 077
	2013	35 335	1 533 828	135 570
	2014	35 604	1 364 189	153 115
	2015	37 575	1 699 997	235 294

	2016	37 869	2 058 147	321 242
	Общо:	188 258	8 670 604	1 058 298
ДЛС „Тервел“	2012	31 183	1 230 691	181 355
	2013	27 343	1 090 660	155 144
	2014	28 718	1 064 296	135 081
	2015	28 867	1 103 781	148 578
	2016	27 974	1 240 174	106 381
	Общо:	144 085	5 729 602	726 539
ДЛС „Балчик“	2013	20 190	947 587	237 598
	2014	25 222	1 122 464	165 600
	2015	22 288	1 012 948	203 480
	2016	26 544	1 243 454	209 060
	2017	28 540	1 375 883	186 000
	Общо:	122 784	5 702 336	1 001 738

Източник: Предоставена налична информация от ТП ДГС/ДЛС в област Добрич

Реализираният от териториалните поделения дърводобив за последните пет години варира между 122 и 144 хил. m³, като разликите между отделните стопанства не са големи. Получените приходи от стопанствата за този период също са близки, между 5 702 336 и 6 198 696 лв. Единствено при ТП ДГС „Добрич“ тази сума е значително по-висока - 8 670 604 лв. Направените разходи при изпълнение на различните лесокulturни мероприятия в стопанствата са най-високи също при ТП ДГС „Добрич“ - 1 058 298 лв. За същия период, ТП ДГС „Ген.Тошево“ е изразходвало двойно по-малко средства (500 296 лв.) при изпълнение на необходимите лесовъдски дейности.

6.2. Роля и значение на ловното стопанство за икономиката на областта

Ловното стопанство в област Добрич има съществено значение за икономиката на областта. Благоприятните климатични условия, разнообразната конфигурация на терена, богатството и многообразието от дървесна, храстова и тревна растителност създават необходимите предпоставки за успешно развитие на ловното стопанство. От изключително значение за неговото развитие са благоприятните условия, създадени за отглеждане на елитен дивеч за разселване в други райони на страната и за отстрел на първокласни ловни трофеи. За това спомага наличната материална база и друга необходима инфраструктура и организирано обслужване – заслони, специализиран транспорт, водачи, кучета.

Провежданите ловностопански мероприятия на горските територии в област Добрич са насочени към формиране и поддържане на жизнени дивечови запаси, при оптимална гъстота, полова и възрастова структура. Целогодишно в ловните райони се извършва наблюдение на дивеча, подхранване съгласно нормативно-дневната дажба, изграждане на биотехнически съоръжения, денонощна охрана, като се цели ограничаване на движението и смущаването на животните и осигуряване на тяхното спокойствие. От друга страна, при търсенето и събирането на трофеи се ползват голям брой кучета, които минават голям периметър в горските територии и чрез своите миризми прогонват местните животни, а също допринасят и за разнасянето на африканската чума по свинете.

Главният и съпътстващите видове дивеч се определят съобразно производителността на местообитанията, като се има предвид и разпространението им в района. Допустимите дивечови запаси са определени в зависимост от бонитета на местообитанията. Добри грижи са полагали и от ловностопанските сдружения на територията на областта. Предвиден е добив от наличните дивечови ниви,

обработваеми площи и поляни от горските територии на сено, люцерна, царевица, пшеница. На територията на областта е възможен добив и на листников фураж. За собствени нужди (подхранване на дивеча) може да се извършва и сенокос от по-големите поляни.

Тези дейности в горските територии на териториалните поделения /стопанствата създават допълнителни работни места. Много голямо е значението на ловното стопанство за ловците-любители. На територията на област Добрич, има 9 (девет) ловни сдружения. По данни от РДГ-Варна има 4 896 ловци в ловностопанската територия на областта. Организираната ловна дейност създава нови работни места и дава значителни приходи в бюджета.

Таблица 39. Обобщени данни по ТП ДГС/ДЛС в Област Добрич за ловностопанската дейност през периода 2013-2017 г.

ДГС/ДЛС	Ловностопанска площ в горски територии, ha	Община	Година	Приходи, лв	Разходи, лв	Бр. служители, заети с ЛС дейност
ДГС Добрич	18 351,3	Добрич	2013 г.	28 043	0	3
			2014 г.	12 510	307	4
			2015 г.	4 682	19 356	3
			2016 г.	59	12 709	4
			2017 г.	7 091	14 253	4
			Общо:	52385	46625	
ДЛС Тервел	16 355,2	Тервел	2013 г.	67 780	216 186	5
			2014 г.	68 225	253 872	6
			2015 г.	84 285	308 014	7
			2016 г.	101 991	324 962	5
			2017 г.	26 704	305 917	7
			Общо:	348985	1408951	
ДГС Ген. Тошево	12936,7	Ген. Тошево	2013 г.	33 650	0	1
			2014 г.	33 130	0	1
			2015 г.	0	0	1
			2016 г.	0	0	1
			2017 г.	0	0	1
			Общо:	66780	0	
ДЛС Балчик	16 207,8	Балчик	2013 г.	69 705	373 918	10
			2014 г.	66 791	314 476	10
			2015 г.	102 064	228 785	4
			2016 г.	87 425	406 076	10
			2017 г.	103 740	446 992	10
			Общо:	429725	1770247	

Източник: ИАГ - МЗХГ

В Таблица 39 са посочени данни за постъпилите приходи и направените разходи (в лв.) при провежданите ловностопански дейности в 4-те стопанства на област Добрич за периода 2013-2017. Посочен е и броят на служебно ангажираните лица по тези дейности. Анализът показва, че в ловните стопанства или т.н. дивечовъдни станции

разходите превишават в пъти приходите на стопанствата, а лицата, обслужващи тези дейности, са между 7 или 10 човека, като броят им варира през годините. В горските стопанства, където тези дейности не са приоритетни, или не са направени разходи или те са по-ниски от приходите в бюджета на стопанствата, а служителите, ангажирани с тези дейности, не превишават 4 човека.

Основните видове едър дивеч в областта са дивата свиня (*Sus scrofa*) и сърната (*C. capreolus*). Срещат се благороден елен (*Cervus elaphus*) и вълк (*Canis lupus*). Интродуцирани са елен-лопатар (*D. dama*) и муфлон (*Ovis musimon*).

Дребеният дивеч (бозайници и птици) е представен от див заек (*Lepus europaeus*), яребица (*P. perdix*), гривяк (*Columba palumbus*), гугутка (*Streptopelia decaocto*), гургулица (*Streptopelia turtur*), пъдпъдък (*C. coturnix*), по крайбрежието има голямо разнообразие от водоплаващи птици. В миналото са се срещали дропла (*Otis tarda*) и стрепет (*T. tetrah*), но от много години няма данни за наличието на тези птици.

От хищниците се срещат лисица (*V. vulpes*), язовец (*M. meles*), видра (*L. lutra*), бялка (*Martes foina*), черен пор (*Mustela putorius*), пъстър пор (*Vormela peregusna*), невестулка (*Mustela nivalis*), дива котка (*Felis silvestris*), чакал (*Canis aureus*) и рядко – инвазивния вид енотовидно куче (*Nyctereutes procyonoides*). По непотвърдени данни все още се среща степния пор (*Mustela eversmani*).

6.3. Развитие на отдиha и туризма в горите

Туризмът е приоритетен отрасъл за икономиката на област Добрич. Областта е територия с хилядолетна история и природни дадености. Това е предпоставка за развитие на морския, маршрутно-познавателния, селския и ловния туризъм. Близостта с Варна, Шумен (стари столици) и Румъния, я прави част от един голям туристически ареал. Акваторията на морето и бреговата ивица предлагат много добри възможности за практикуване на водни спортове и къпане. Редуват се скални участъци и пясъчни плажове с разнообразни термоенергетични и биоклиматични условия. Значителни по дебит са минералните извори и притежават много добри лечебни качества. Богати са горските масиви и горските паркове в крайградските територии по крайбрежието и във вътрешността. Антропогенните условия и ресурси за развитието на рекреацията и туризма включват съвременната култура и културното наследство, недвижими културни ценности (археологически обекти, архитектурни паметници), обекти на културата, изкуството и др.

Политиката на област Добрич за развитието на туризма се основава на Закона за туризма и се реализира чрез съвместните действия на всички заинтересовани страни за развитието на туристическия потенциал на областта - местна власт, частен бизнес, професионални учебни заведения, браншови и неправителствени организации.

Потенциалът на областта в сферата на природните и антропогенните туристически ресурси се характеризира с уникалното съчетание от природни ресурси (плажове, минерални води) и културно-историческо наследство и традиции. Към благоприятните туристически условия и възможности на областта следва да се посочат изградените голф игрища от най-висок клас, находищата на лечебна кал и добрите транспортни връзки.

По отношение на средствата за подслон област Добрич е сред водещите области от Североизточния район за планиране в страната. По данни от НСИ само за 2011 год. приходите от нощувки на туристите за областта са общо 35 549 411 лв. От тях 27 189 591 лв. са от чуждестранни туристи, като 26 442 284 лв. от тях се пада само на община Балчик. Броят на българските и чуждестранните туристи е съсредоточен преди всичко в

Балчик, следват гр. Добрич, Каварна и Шабла. В останалите общини от областта броят на леглата и резултатите от туристическа дейност е символичен.

Горският ландшафт с неговите уникални широколистни насаждения в тази част на страната се характеризират с изключително богатство на растителни и животински видове и стопанисването им като такива е най-добрия начин за запазване на генетичните ресурси. Богати са горските масиви и горските паркове в крайградските територии по крайбрежието и във вътрешността на областта и представляват незаменен ресурс за развитието на рекреацията и отдиха на местните жители.

Защитените територии в областта, лесопарковете, курортните гори и зоните с разнообразен релеф и красиви природни дадености във вътрешността са предпоставка за практикуване на екотуризм във всички негови форми, от семейната почивка до специализирания туризъм с наблюдения и фотографиране на птици и растения, на научно-познавателен туризъм. Тези дадености правят територията на област Добрич привлекателна и за развитие на конен туризъм, велотуризм и др. Така, освен познавателната си стойност, те са ресурс и на активен отдих на населението.

Ловният туризъм, при наличното голямо разнообразие на едър и дребен дивеч в района, е друга форма на туризъм с известно самостоятелно и специфично местно развитие, с принос за осигуряване на заетост, с приходи в местната икономика, когато се съчетае с други икономически дейности, подкрепящи туризма като цяло. Основният ползвател на ресурса е Съюзът на ловците и риболовците в България. В областта се предоставя и лов на гостите по линия на организирания ловен туризъм (ОЛТ) чрез договори с тур-оператори. Престоите са краткотрайни (2-5 дни) и с ясно изразена сезонност в зависимост от ловните сезони. Организира се лов на благороден елен, елен-лопатар, дива свиня, сърна, заек, фазан, пъдпъдък, бекас, патици и гъски, както и отстрел на хищници. През последните години интензивното земеделие и недостатъчните грижи за дивеча са пречка за увеличаване на запасите. Предлагаането на другите видове туризъм, в съчетание с ловния, почти не се практикува.

В таблица 40 по-долу е дадена обобщена актуална информация, получена от общините, без община Добрич-град, за легловата база в категоризираните места за настаняване, ценовия диапазон, брой нощувки и туристи, посетили общините през последните 5 години:

Таблица 40. Туристическа дейност в област Добрич за последните 5 години

Община	Леглова база бр.			Години	Нощувки бр.	Туристи бр.	Ценови диапазон
	Общо	клас „А“	клас „Б“				
Балчик				2014	1 724 087	297 096	35-155лв.
				2015	1 618 503	301 816	
				2016	1 833 852	350 340	
	12 232	10 317	1 915	2017	2 122 746	383 329	
				Общо:	7 299 188	1 332 581	
Ген.Тошево	73			за 5 год.		6 000	15-25лв.
Добричка				2013	1 554		
				2015	16		
				2016	177		
	62		62	2017	1		
				Общо:	1 748		
Каварна				за 5 год.	12 831	120 000	

Крушари	10			за 5 год.	90		
Тервел				2012	2 459	без данни	
				2013	2 101	без данни	
				2014	6 187	156	
				2015	2 540	673	
				2016	1 921	410	
				2017	2 190	335	
	98	58	40	Общо:	17 398	1 574	
Шабла				2012		5 933	
				2013		5 454	
				2014		5 959	
				2015		7 449	
	1 677			2016		8 738	
				Общо:		33 533	

6.4. Роля на дървата за огрев като източник на енергия спрямо други източници на енергия

На територията на област Добрич не са изградени топлоелектрически или водно електрически централи. Източник на електроенергия се явява общата електроенергийна система на страната, посредством районните подстанции.

Енергийната стратегия 2020 на България предвижда политика за увеличаване на производството на електрическа енергия от *възобновяеми енергийни източници* (ВЕИ). За производството на алтернативна електрическа енергия в страната се използват главно водна, вятърна и слънчева енергия. Област Добрич е “пионер” в усвояването на възобновяеми енергийни източници. Още през 2006 г. в община Каварна се изграждат първите електроцентрали на вятърна енергия и към момента тук са изградени най-много от цялата страна. Ветроенергийните паркове се изграждат както в крайбрежните части, така и във вътрешността на областта. Водещи са общините Каварна и Шабла, където природният потенциал се оценява като най-подходящ. Този “бум” в изграждането на ветроенергийни паркове започва да създава определени проблеми. Голяма част от територията на областта попада в националната част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, което изисква прецизиране на всеки проект за ВЕИ и съгласуването му с изискванията по НАТУРА. Това налага съчетаване на изпълнението на националните ангажменти за добиване на чиста енергия с поетите от страната ни еко-ангажменти предвид формираната екологична мрежа „НАТУРА 2000“.

Входът на двете мрежи (национална и транзитна) за внос на руски газ е през компресорна станция КС Кардам 1 и КС Кардам 2 на територията на област Добрич. Изграждането на *газоразпределителна мрежа и газификацията* на домакинствата за най-пълно използване на предимствата на директната употреба на природния газ все още е в начален етап в областта. Изградени газоразпределителни мрежи има в общините Ген. Тошево, Добрич-град, Добричка и Тервел. За газоснабдяването на общините Каварна и Шабла се използва природен газ, добит в газовото находище, намиращо се в местността "Зеленка" до с. Българево. Развитието на газопроводната мрежа и осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради и в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение, е важно условие

за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността в областта. В Националната дългосрочна програма за насърчаване използването на биомасата в България за периода 2008 – 2020 г. е посочено, че дървесната биомаса (основно дървата за огрев) са с най-голям принос в енергийния баланс на страната.

Във Втория национален доклад за напредъка на България в насърчаването и използването на енергията от ВИ, биомасата и по-конкретно дървата за отопление са определени като основен възобновяем източник, използван за отопление. Гората е основен източник за задоволяване нуждите на местното население в района от дърва за огрев при отопление и по-малко за строителна дървесина. Малка част от жителите на територията на областта се отопляват с електроенергия. Изразходваните средни количества горива в административния, стопанския и битовия сектор през последните години са показани по-долу в таблица 41. По тези данни годишният разход на дърва за отопление (в t) превишава разхода на въглищата и нафтата, което доказва приоритета на този вид гориво за областта спрямо другите източници на енергия, особено за местното население в рамките на общините.

Таблица 41. Отопление по видове горива в област Добрич

Изразходвани горива за битово и административно отопление				
	Вид гориво			
	Дърва (в t)	Въглища (в t)	Нафта (в t)	Газ (в m ³)
Годишен разход	73 824	68 633	3 460	10 381

Източник: НСИ

В таблица 42 са дадени данни за добива на дърва за огрев по вида на горите и техния дял от ползваната като цяло лежаща маса, вкл. при промишлен дърводобив, суха и паднала маса и от санитарни сечи в област Добрич. Действителното ползване на дърва е високо при иглолистните гори и надвишава до 2 пъти планираното по горскостопански план. При дървата, добити от високостъблен дъб и други широколистни високостъблени гори тези количества са почти еднакви (между 54 и 66%). Количествата на дървата (в m³), добити от издънковите гори за превръщане, нискостъблените и общо широколистните гори (без високостъблените), представляват много малка част от общата лежаща маса (не повече от 10%). Една значителна част от добиваните дърва за огрев се реализират в рамките на местните общини. По данни от териториалните поделение (стопанствата) най-голям дял на реализираната дървесина в областта е от дърва за огрев.

Таблица 42. Добив на дърва при различни видове гори и ползване (по ОГТ 2015)

Вид на горите/Вид на ползването	Дърва (в m ³)	Лежаща маса (в m ³)	% от лежащата маса
ВИСОКОСТЪБЛЕН ДЪБ По горскостопански план	1881	3475	54
Действително отсечено	376	714	53
втч пром. дърводобив	140	356	39
ВИСОКОСТЪБЛЕН БУК По горскостопански план	1	1	100
Действително отсечено	-	0	0
втч пром. дърводобив	-	0	0
ТОПОЛИ По горскостопански план	1	396	< 1
Действително отсечено	-	120	0
втч пром. дърводобив	-	0	0
ДРУГИ ШИР. ВИСОК. По горскостопански план	6818	11344	60

Действително отсечено	10368	15782	66
втч пром. дърводобив	6707	10990	61
ИЗД. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕ По горскостопански план	2029	52110	4
Действително отсечено	515	43222	1
втч пром. дърводобив	351	33759	1
НИСКОСТЪБЛЕНИ По горскостопански план	2176	54060	4
Действително отсечено	610	56482	1
втч пром. дърводобив	142	43335	< 1
ШИРОКОЛИСТНИ ОБЩО По горскостопански план	12906	121386	11
Комплектовано ползване	11754	115873	10
втч пром. дърводобив	7358	88635	8
Действително отсечено	11869	116320	10
втч пром. дърводобив	7340	88440	8
втч суха и паднала маса	-	-	-
втч от санитарни сечи	1385	6800	14
ИГЛОЛИСТНИ По горскостопански план	987	3288	30
Комплектовано ползване	1696	2721	62
втч пром. дърводобив	896	1191	75
Действително отсечено	1735	2771	63
втч пром. дърводобив	916	1208	76
втч суха и паднала маса	-	-	-
втч от санитарни сечи	447	523	85
О Б Щ О По горскостопански план	13893	124674	11
Комплектовано ползване	13450	118594	11
втч пром. дърводобив	8254	89826	9
Действително отсечено	13604	119091	11
втч пром. дърводобив	8256	89648	9
втч суха и паднала маса	-	-	-
втч от санитарни сечи	1832	7323	25

Данните от мобилните станции за емисионен контрол на територията на гр. Добрич свидетелстват за замърсяване на въздуха и наслагване на ФПЧ10 от битовото отопление във вечерните часове през студените месеци на годината в резултат на изгаряне на въглища и дърва за огрев от местното население. Налице е ясно изразена сезонна зависимост в замърсяването на атмосферния въздух от отоплението.

ЧАСТ ПЪРВА - ЕДИННА ГОРСТОПАНСКА КАРТНА ОСНОВА НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Единната горскостопанска картна основа е създадена чрез използване на обединените цифрови модели от актуалната инвентаризация на горите, които са във формат ZEM 2.10. Пространствените данни са трансформирани в координатна система БГС 2005.

Топологично обработените пространствени данни са сравнени с актуалната карта на възстановената собственост /кадастрална карта и актуалната ортофотокарта/. След сравнението е изготвен списък на обектите, представен като Приложение № I.1, за които са идентифицирани несъответствия.

Единната горскостопанска картна основа се представя във вид и формат, описани в Наредбата по чл. 13, ал. 13 от Закона за горите, и се съдържа в Приложение 6 и Карта 1.

ЧАСТ ВТОРА - ФУНКЦИОНАЛНО ЗОНИРАНЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Функционалното зонироване е определено на базата на съществуваща информация, информацията събрана в процеса на изготвяне на ОПРГТ, решения на общините и проучване на общественото мнение.

I. Актуализация на категориите и функционална принадлежност на горските територии

Предвид резултатите от проведените анкетни проучвания върху експертното мнение на тематични фокус групи (Приложение № 4) с отношение към развитието и управлението на горските територии в областта, 33,33% от респондентите в област Добрич изразяват положителната си нагласа към съвременната функционална категоризация на горските територии (защитни гори, специални гори, стопански гори) и я определят като „умерено ефективна“. Други 25% от респондентите изразяват мнението си, че тази категоризация е „слабо ефективна, а 16,67% от експертното мнение я отрича с определението „неефективна“.

В таблиците по-долу е дадена информация за актуализацията на категориите и функционалната принадлежност на горските територии в област Добрич, както и разпределението им по общини. В Приложение № II.1, в пълен обхват, е посочена площта на отделите и подотделите, отчитайки принадлежността им към съответното териториално поделение (ДГС/ДЛС) или община, в годината на приемането на ГСП и годината на изготвянето на настоящия ОПРГТ област Добрич.

А) Защитни горски територии

А(1) Горските територии за защита на почвата са с обща площ 17766,0 ха, от която 15074,1 ха залесена и 2691,9 ха незалесена, разпределена по общини:

Таблица 43. Горски територии за защита на почвите

А – ЗАЩИТНИ ГОРИ			
А (1) Горски територии за защита на почвите			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	138,8	0,0	138,8
Балчик	2637,5	232,9	2870,4
Генерал Тошево	1187,0	514,5	1701,6
Добрич	49,4	20,9	70,2
Добричка	4829,4	991,0	5820,4
Каварна	389,0	85,1	474,1
Крушари	2710,9	437,3	3148,2
Тервел	3132,1	401,9	3534,0
Шабла	0,0	8,2	8,2
Общо:	15074,1	2691,9	17766,0

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

А(2) Горските територии за защита на водите са с обща площ 1566,9 ха, от която 1366,8 ха залесена и 200,1 ха незалесена, разпределена по общини:

Таблица 44. Горски територии за защита на водите

А – ЗАЩИТНИ ГОРИ			
А (2) Горски територии за защита на водите			
Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	0,0	0,0
Генерал Тошево	54,3	1,8	56,1
Добрич	9,9	14,4	24,3
Добричка	1072,0	108,6	1180,7
Каварна	0,0	0,0	0,0
Крушари	47,9	28,2	76,1
Тервел	129,7	19,7	149,4
Шабла	53,0	27,4	80,4
Общо:	1366,8	200,1	1566,9

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

А(3) Горските територии за защита на урбанизираните територии са с обща площ 1631,9 ха, от която 1321,9 ха залесена и 310,0 ха незалесена, разпределена по общини:

Таблица 45. Горски територии за защита на урбанизираните територии

А – ЗАЩИТНИ ГОРИ			
А (3) Горски територии за защита на урбанизираните територии			
Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	20,0	0,0	20,0
Балчик	0,2	0,0	0,2
Генерал Тошево	400,8	163,9	564,6
Добрич	145,9	12,3	158,2
Добричка	561,4	105,5	666,9
Каварна	12,6	0,1	12,7
Крушари	60,7	21,3	82,0
Тервел	101,8	1,6	103,5
Шабла	18,4	5,3	23,7
Общо:	1321,9	310,0	1631,9

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

А(4) Горските територии за защита на сградите и обектите на техническата инфраструктура са с обща площ 5 798,5 ха, от която 5 306,0 ха залесена и 492,5 ха незалесена, разпределена по общини:

Таблица 46. Горски територии за защита на сградите и обектите на техническата инфраструктура

А – ЗАЩИТНИ ГОРИ

А (4) Горски територии за защита на сградите и обектите на техническата инфраструктура			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	850,3	42,0	892,2
Генерал Тошево	842,3	125,1	967,5
Добрич	172,8	15,4	188,3
Добричка	1438,3	125,8	1564,1
Каварна	494,0	67,7	561,7
Крушари	394,7	21,0	415,7
Тервел	839,9	35,4	875,3
Шабла	273,7	60,0	333,7
Общо:	5306,0	492,5	5798,5

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

А(5) Горски територии от горната граница на гората не са налични на територията на област Добрич

А(6) Защитни горски пояси са култури и насаждения с обща площ 15465,4 ha, от която 13556,7 ha залесена и 1908,6 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 47. Защитни горски пояси

А – ЗАЩИТНИ ГОРИ			
А (6) Защитни горски пояси			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	1162,8	44,8	1207,6
Генерал Тошево	3359,0	365,4	3724,3
Добрич	194,2	14,1	208,3
Добричка	4431,5	829,5	5260,9
Каварна	1449,3	190,5	1639,8
Крушари	1664,0	317,1	1981,1
Тервел	377,7	17,1	394,8
Шабла	918,4	130,2	1048,6
Общо:	13556,7	1908,6	15465,4

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

А(7) Създадени по технически проекти за борба с ерозията са горските територии, включени в обхвата на технически проекти за борба с ерозията с обща площ 1 053,9 ha, от която 972,7 ha залесена и 81,2 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 48. Горски територии, създадени по технически проекти за борба с ерозията

А – ЗАЩИТНИ ГОРИ			
А (7) Горски територии, създадени по технически проекти за борба с ерозията			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	0,0	0,0
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	0,0	0,0	0,0

Крушари	0,0	0,0	0,0
Тервел	972,7	81,2	1053,9
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	972,7	81,2	1053,9

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б) Специални горски територии

Б(1) Включени в границите на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии са: с обща площ 4447,9 ha, от която 4020,7 ha залесена и 427,2 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 49. Специални горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(1) – Включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	370,1	38,3	408,4
Генерал Тошево	612,1	117,4	729,6
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	1335,3	74,5	1409,8
Каварна	97,2	45,4	142,7
Крушари	1029,8	90,7	1120,5
Тервел	467,2	34,6	501,8
Шабла	108,9	26,3	135,2
Общо:	4020,7	427,2	4447,9

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(2) Включени в защитените зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие са: с обща площ 50694,4 ha, от която 45860,7 ha залесена и 4833,8 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 50. Специални горски територии, включени в защитените зони по смисъла на ЗБР

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(2) – Включени в защитените зони по смисъла на ЗБР			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	1458,3	42,9	1501,2
Балчик	3655,2	434,7	4089,9
Генерал Тошево	3184,0	793,7	3977,8
Добрич	117,2	9,2	126,4
Добричка	16833,3	1496,4	18329,6
Каварна	1783,6	383,9	2167,5
Крушари	6591,9	620,8	7212,7
Тервел	11550,3	794,4	12344,8
Шабла	686,9	257,7	944,6
Общо:	45860,7	4833,8	50694,4

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(3) Други специални горски територии, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статут и режими с обща площ 24,5 ha, от която 15,1 ha залесена и 9,3 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 51. Други специални горски територии, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статут и режими

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(3) – Други специални горски територии, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статут и режими			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,7	0,0	0,7
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	0,0	7,3	7,3
Крушари	14,4	2,0	16,5
Тервел	0,0	0,0	0,0
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	15,1	9,3	24,5

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(4) Семепроизводствени насаждения и градини с обща площ 257,6 ha, от която 257,6 ha залесена и 0 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 52. Семепроизводствени насаждения и градини

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(4) – Семепроизводствени насаждения и градини			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	41,3	0,0	41,3
Генерал Тошево	8,8	0,0	8,8
Добрич	22,3	0,0	22,3
Добричка	78,5	0,0	78,5
Каварна	2,1	0,0	2,1
Крушари	5,4	0,0	5,4
Тервел	95,4	0,0	95,4
Шабла	3,7	0,0	3,7
Общо:	257,6	0,0	257,6

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(5) Горски разсадници с обща площ 95,9 ha, от която 95,9 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 53. Горски разсадници

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(5) – Горски разсадници			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	39,8	39,8
Генерал Тошево	0,0	6,2	6,2
Добрич	0,0	28,3	28,3
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	0,0	0,0	0,0
Крушари	0,0	0,0	0,0

Тервел	0,0	21,6	21,6
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	0,0	95,9	95,9

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(6) Опитни и географски култури от горски дървесни и храстови видове с обща площ 4,1 ха, от която 4,1 ха залесена, разпределена по общини:

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(6) – Опитни и географски култури			
Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	0,0	0,0
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	4,1	0,0	4,1
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	0,0	0,0	0,0
Крушари	0,0	0,0	0,0
Тервел	0,0	0,0	0,0
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	4,1	0,0	4,1

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(7) Дендрариуми с обща площ 9,6 ха, от която 9,6 ха незалесена, разпределена по общини:

Таблица 54. Дендрариуми

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(7) – Дендрариуми			
Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	0,0	0,0
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	9,6	9,6
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	0,0	0,0	0,0
Крушари	0,0	0,0	0,0
Тервел	0,0	0,0	0,0
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	0,0	9,6	9,6

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(8) Научноизследователски и учебно-опитни гори с обща площ 2188,0ха, от която 2087,0 ха залесена и 100,9 ха незалесена, разпределена по общини:

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(8) – Научноизследователски и учебно-опитни гори			
Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	0,0	0,0

Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	0,0	0,0	0,0
Крушари	2087,0	100,9	2188,0
Тервел	0,0	0,0	0,0
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	2087,0	100,9	2188,0

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(9) До 200 м около туристическите хижи, категоризирани по Закона за туризма и обекти с религиозно значение с обща площ 46,0 ха, от която 43,1 ха залесена и 2,9 ха незалесена, разпределена по общини:

Таблица 55. Специални горски територии до 200 м около туристически хижи, категоризирани по ЗТ и обекти с религиозно значение

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(9) – До 200 м около туристически хижи, категоризирани по ЗТ и обекти с религиозно значение			
Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	0,0	0,0
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	13,5	0,2	13,7
Каварна	19,7	0,8	20,5
Крушари	10,0	1,8	11,8
Тервел	0,0	0,0	0,0
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	43,1	2,9	46,0

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(10) Базис за интензивно стопанисване на дивеча, съгласно регистъра на ИАГ, дирекция „Ловно стопанство“, с обща площ 5447,1 ха, от която 5024,2 ха залесена и 422,9 ха незалесена, разпределена по общини:

Таблица 56. Базис за интензивно стопанисване на дивеча, съгласно регистъра на ИАГ, дирекция „Ловно стопанство“

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(10) – Базис за интензивно стопанисване на дивеча, съгласно регистъра на ИАГ, дирекция „Ловно стопанство“			
Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	167,8	14,2	182,0
Балчик	247,4	55,8	303,2
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	2478,7	141,2	2619,9
Каварна	68,6	35,2	103,8
Крушари	0,0	0,0	0,0
Тервел	2061,7	176,5	2238,2
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	5024,2	422,9	5447,1

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Ловната площ на област Добрич по закон (чл. 6 от ЗЛОД) включва всички земи, гори и водни площи, които са обитавани от дивеч или в които има условия за съществуването му, извън населените места, определени с общи и подробни градоустройствени планове или с околоръстни полигони. В горските територии, съгласно чл. 11 от ЗЛОД, могат да се обособяват бази за интензивно стопанисване на дивеча.

На таблица 57, по информация от ИАГ-МЗХГ, е посочена площта на регистрираните бази за интензивно стопанисване на дивеча (в оградени площи) по стопанства в областта. Максималното количество оградени площи за стопанисване на дивеча се намират в ТП ДЛС „Тервел“ 2 360,2 ha, следва ТП ДГС “Добрич“ с 1 286 ha и ТП ДЛС “Балчик“ с 1041,4 ha.

Таблица 57. Регистрирани оградени площи (БИСД) на територията на Област Добрич

ТП ДГС/ДЛС	БИСД	Площ (в ha)
Добрич	Дончево	593,0
	Златия	693,0
Тервел	Кьостата	2 360,2
Балчик	ПЛСР Кашлакору	171,0
	ПЛСР Църква	243,7
	Църква	267,6
	Батово	184,1
	Долище	175,0
Общо:		4 687,6

Източник: ИАГ-МЗХГ

Б(11) С рекреационно значение с обща площ 751,0 ha, от която 599,0 ha залесена и 152,0 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 58. Специални горски територии с рекреационно значение

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б(11) – С рекреационно значение			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	336,7	35,8	372,5
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	77,6	20,8	98,3
Крушари	0,0	0,0	0,0
Тервел	100,5	3,4	103,9
Шабла	84,3	92,0	176,3
Общо:	599,0	152,0	751,0

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Б(12) За поддържане на ландшафта с обща площ 56,2 ha, от която 56,2 ha залесена, разпределена по общини:

Таблица 59. Специални горски територии за поддържане на ландшафта

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ
Б(12) – За поддържане на ландшафта

Община	Залесена (ха)	Незалесена (ха)	Площ (ха)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	0,0	0,0	0,0
Генерал Тошево	0,0	0,0	0,0
Добрич	0,0	0,0	0,0
Добричка	0,0	0,0	0,0
Каварна	0,0	0,0	0,0
Крушари	0,0	0,0	0,0
Тервел	56,2	0,0	56,2
Шабла	0,0	0,0	0,0
Общо:	56,2	0,0	56,2

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Настоящият документ се придържа към най-добрите традиции на световните географски школи и интерпретира понятието „ландшафт“ като географски индивидуум - физическа реалност с визуална цялост, обединяваща отличителните характеристики на региона (Humboldt, 1849; Берг, 1915; Sauer 1963; Troll, 1968). Формирането на ландшафтите е резултат от продължително във времето взаимодействие и взаимосвързано развитие на природни абиотични, биотични и антропогенни процеси (Neef, 1967; Müncher, 2010). В пространствено отношение ландшафтът е определян като хетерогенен ареал от земната повърхност, съставен от близки по форма и взаимодействащи си екосистеми (Forman and Godron, 1986). Границите на ландшафта са системно-функционална, а не толкова негова морфологична характеристика (Реймерс, 1991).

В традициите на европейските изследвания за опазване и управление на биоразнообразието, природния капитал и екосистемните услуги, „ландшафтът“ има значението на пространствена единица с ранга на „регион“, която в структурно-йерархично отношение е съставена от характерни екосистеми, хабитати и видове. Подобно разбиране се проследява и в български стратегически и планови документи като Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие и Националния план за опазване на биологичното разнообразие 2005-2010 година.

В методическо отношение установяването на ландшафтите се свързва с открояването на представителни пространствени единици в горските територии с висока степен на сходство по отношение на геоложки строеж, форми на релефа, повърхностни и подземни води, микроклимат, почвени разновидности, фито- и зооценози.

За определяне на приоритетните за опазване ландшафти тук е приложено Практическото ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност в част ВКС 2 - Значими горски територии, формиращи ландшафт с регионално и национално значение. Съгласно Ръководството първи критерий за определяне на подобни гори е категорията „естественост“. По отношение на този критерий в информацията за горите с висока консервационна стойност (ВКС 2) за територията на област Добрич са установени само **8 полигона**. За целите на настоящия план те са определени като „гори за поддържане на ландшафта“ без да се отчитат другите два критерия за идентификация, посочени в Ръководството - „фрагментарност“ и „площно покритие“, тъй като при ограничените размери на полигоните критерият за фрагментираност е неприложим, а за критерият „площно покритие“ липсват налични данни.

На основание на посоченото до тук, за създаването на информационния слой в ГИС базата данни са реализирани следните стъпки: 1. Определени са приоритетните

ландшафти от базата данни за ландшафтите (по описания подход, произтичащ от регионалните ландшафтно-екологични класификации) – формиран е „слой ландшафти“, който е съотнесен пространствено към наличната информация за горите с Висока консервационна стойност (ВКС-2) - „Значими горски територии, формиращи ландшафт с регионално и национално значение“; 2. Открити са подотделите със съответния тип гора от ГСП – селектирани са полигоните от категория семенно насаждение – формиран е слой „семенни насаждения“; 3. Финалният информационен слой е получен чрез интерсект между двата слоя.

Б(13) С висока консервационна стойност с обща площ 50122,8 ha, от която 45086,0 ha залесена и 5036,8 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 60. Специални горски територии с висока консервационна стойност

Б – СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Б (13) – С висока консервационна стойност			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	1458,3	42,9	1501,2
Балчик	3711,2	490,8	4202,0
Генерал Тошево	3240,3	799,9	4040,2
Добрич	209,1	18,7	227,8
Добричка	17197,8	1553,6	18751,4
Каварна	1783,6	383,9	2167,5
Крушари	6600,7	620,8	7221,6
Тервел	10198,1	868,4	11066,6
Шабла	686,9	257,7	944,6
Общо:	45086,0	5036,8	50122,8

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Всички ГВКС (от 1 до 6), съгласно Практическото ръководство за Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България са представени в табличен вид в ПРИЛОЖЕНИЕ № II.1 Функционални категории, Таблицы подкатегории към настоящия план.

В) Стопански горски територии с обща площ 6646,4 ha, от която 6293,4 ha залесена и 353,0 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 61. Стопански горски територии

В - СТОПАНСКИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	1223,8	100,9	1324,7
Генерал Тошево	940,0	51,7	991,7
Добрич	295,2	12,8	307,9
Добричка	1710,6	89,3	1799,9
Каварна	236,9	9,5	246,4
Крушари	57,3	9,7	67,0
Тервел	1711,1	75,3	1786,4
Шабла	118,6	3,7	122,4
Общо:	6293,4	353,0	6646,4

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

При стопанските горски територии, по Закона за горите (чл. 5, ал. 4) стопанисването е насочено към устойчиво производство на дървесина и недървесни горски продукти, както и предоставяне на услуги.

Г) Зони за защита от урбанизация с обща площ 4653,1 ha, от която 3949,9 ha залесена и 703,2 ha незалесена, разпределена по общини:

Таблица 62. Зони за защита от урбанизация

Г – ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА ОТ УРБАНИЗАЦИЯ			
Община	Залесена (ha)	Незалесена (ha)	Площ (ha)
Аксаково*	0,0	0,0	0,0
Балчик	146,4	5,3	151,7
Генерал Тошево	387,8	117,4	505,3
Добрич	24,3	0,7	24,9
Добричка	1571,2	320,1	1891,2
Каварна	74,8	28,6	103,4
Крушари	1060,4	145,1	1205,6
Тервел	640,3	67,5	707,8
Шабла	44,7	18,6	63,2
Общо:	3949,9	703,2	4653,1

*Община Аксаково е в област Варна. Отразената площ попада в ДЛС Балчик.

Настоящият документ прилага понятието "Зона за защита от урбанизация" (ЗЗУ) по смисъла на Закона за горите (ЗГ, §1, т. 25 от Допълнителните разпоредби).

Към идентифицирането на „Зони за защита от урбанизация“ е подходено с разбирането, че основания за въвеждане на ограничения с подобен характер могат да произтичат при следните обстоятелства: 1) Ако обществено ползните функции на горските територии надхвърлят ползите, произтичащи от застрояването на територията, и 2) Ако опазването на горските функции е съвременна необходимост за: съхраняването на генофонда, екологичното състояние на горите в района/водосбора и структурната устойчивост на ландшафтите. Приемаме, че при подобни обстоятелства поддържането на горскостопанските функции на територията е приоритет.

На това основание, за целите на настоящия Областен план, за ЗЗУ са предложени горски територии, в които, въз основа на прецизирана критерийна база (Приложение №8), е установено **свръхосигуряване** на „обществени екосистемни ползи“ от горите. Подобно решение подчертава новаторските елементи на ЗГ и на пилотните Областни планове – горите като носители на обществени екосистемни ползи, и напълно съответства на съвременната европейска политика (ЕК, Стратегия за биоразнообразие 2020, Дейност 5) за практическото разгръщане на дейности за усвояване и поддържане на „Природния капитал“ - устойчиво мултифункционално оползотворяване на природните активи в подкрепа на човешкото благополучие.

Методиката (Приложение №8) по определянето на принадлежността на горски територии към функционалната категория „Г) Зони за защита от урбанизация“, вкл. дефинирането на техния конкретен териториален обхват, се основава на съгласуван анализ на резултатите от:

- ✓ изработената единна горскостопанска картна основа (част Първа на Плана),
- ✓ функционалното зонироване на горските територии (част Втора, т.І)

- ✓ и идентифицирането на горските територии, предоставящи екосистемни ползи (част Втора, т. II).

В обхвата на действие на настоящия Областен план за „Зони за защита от урбанизация“ се предлагат 6,85 % (4653,1 ха) от горските територии (Таблица № 62). Резултатите са визуализирани в КАРТА № 5 Горски територии по избрани категории гори в област Добрич - зони за защита от урбанизация, Приложение № II.1 Функционални категории на горските територии. Оконтуряването е съобразено с актуалните ОУП на всички общини в областта към момента на разработване на ОПРГТ.

При формирането на критериите за определяне на „Зоните за защита от урбанизация“ са взети предвид и резултатите от проведените анкетни проучвания върху експертното мнение на тематични фокус групи (Приложение № 4) с отношение към Областния план за развитие на горските територии в област Добрич.

Респондентите категорично посочват ползите от горите, свързани с „поддържането на биологичното разнообразие и генофонд“ (100% от отговорите, без поставяни ограничения в броя на възможните отговори, Приложение № 4) и „регулацията на микроклимата, екранирането и поглъщането на шум и замърсители“ (91,67%) като необходими водещи критерии при обособяването на „Зони за защита от урбанизация“ в област Добрич. Експертите отделят подчертано внимание и на участието в критерийната база на функциите на горите (и свързаните с тях производни екосистемни ползи) за „защита на природното и културното наследство“ (75% от отговорите) и „поддържането на традиционния ландшафт (съхраняване на функциите и разнообразието на естествените за района местообитания)“ (75%). В близо 67% от случаите експертното мнение вижда като значими критерии още: „защита от ерозия на почвата“, „забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата“, както и „обезпечаването на количеството и качеството на водните ресурси“. Видимо, определящо значение за респондентите при потенциално обявяване на „зони за защита от урбанизация“ имат поддържащите и регулиращите екосистемни услуги от горите.

При низходящо административно планиране в горските територии, и при тясно съгласуване с новоразработваните ОУП, за обособяването на „Зони за защита от урбанизация“ е допустимо да се прилагат и допълнителни критерии, отразяващи конкретните географски условия на горския терен, вкл. по отношение на: екологична уязвимост на високи водосбори, на вододелни повърхнини или на приустиеви терени, както и възможен критичен процент на запечатване на горските територии при наличните микроклиматични условия.

II. Горски територии, предоставящи обществени екосистемни ползи

Настоящият план прилага понятието „обществени екосистемни ползи“ (Приложение № 2) със значението на услуги, осигурявани от екосистемите (MAES, 2013), които имат положителен принос към общественото благосъстояние (ТЕЕВ, 2010) и екологичната сигурност (Barnett, 2001). Те са интерпретирани като директен или индиректен резултат от функционирането на горските екосистеми (ТЕЕВ, 2010) и на

специализираните дейности по управлението на горските територии (Закон за горите, чл. 248, ал. 1).

Процесът по идентифицирането на горските територии, предоставящи екосистемни ползи, е съобразен с: Европейската методологична рамка на оценка и картографиране на екосистемни услуги (MAES, 2013), Международната класификация на екосистемните услуги – част Биотични услуги (Haines-Young and Potschin, 2018, последна версия – CICES 5.1, приложение № 3), Методиката за оценка и картиране на състоянието на горите и горските екосистеми и техните услуги в България (Костов и кол., 2017) – неразделна част от Методологичната рамка за оценка и картиране на състоянието на екосистемите и екосистемните услуги в България, Практическото ръководство за прилагането на съоръжения и методи за ограничаване на ерозията в горските територии (Маринов, 2007), както и Анализа и оценката на риска и уязвимостта на секторите в българската икономика от климатичните промени (МОСВ, 2013).

Процедурата по открояването на видовете „обществени екосистемни ползи“ от конкретни горски територии в областта е тясно обвързана с процедурата по функционалното зонироване на горските територии (по част Втора, т. I от настоящия план). Приложената методика, вкл. критерийната база за създаването на придружаващата ГИС база данни, са изложени подробно в (Приложение №8). Тяхната основна цел е високо информационно осигуряване - открояването на оптимално възможен брой видове „обществени екосистемни ползи“ от горските територии на областта. Резултатите са насочени към вземащите решения, в подкрепа на гъвкавостта на техните практически инициативи и устойчивостта в управлението на горските територии. Практическото оползотворяване на така установените „обществени екосистемни ползи“ или тяхното селективно приоритизиране според водещите функции на горските територии, е в правомощията на изпълнителите на настоящия план.

В изпълнение на изискванията на Закона за горите и за целите на Областния план за управление на горите са идентифицирани и оконтурени горските територии, предоставящи следните „обществени екосистемни ползи“:

1. Защита срещу ерозия на почвата от лавини и наводнения (Карта № 6)
2. Обезпечаване на количеството и качеството на водата (Карта № 7)
3. Поддържане на биологичното разнообразие (Карта № 8)
4. Екраниране, поглъщане на шум и замърсители, поддържане на микроклимат (Карта № 9)
5. Осигуряване на условия за рекреация и туризъм (Карта № 10)
6. Поддържане на традиционния ландшафт (Карта № 11)
7. Защита на природното и културното наследство (Карта № 12)
8. Защита на инфраструктурни обекти и съоръжения (Карта № 13)
9. Забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата (Карта № 14)

Оптималният брой от „обществени екосистемни ползи“, предоставяни едновременно от горските територии на областта, е отразен в „Карта № 15 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи – обзорна“.

Разработената ГИС платформа предоставя възможност да се проследи пълният набор от видовете ползи, осигурявани от всеки горски полигон (респективно - имот) от общата горскостопанска картна основа.

ЧАСТ ТРЕТА - ВЪЗМЕЗДНО ПОЛЗВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИ ЕКОСИСТЕМНИ ПОЛЗИ

За целите на управлението на горските територии и на ловното стопанство (Част Четвърта) и въз основа на задълбочения предварителен анализ на обективните природни, стопански и социо-културни предпоставки и основания за възмездно ползване на обществени екосистемни ползи от горите в областта (Въведение, т.1 на настоящия план), вкл. съобразно посоченото влияние на климатичните промени върху горско-дървесната растителност (Въведение, т.1.3.2) и тенденциите на климатична уязвимост на горската растителност (МОСВ, 2013), планът разпознава както следва: 1. Стопански дейности, за които се дължи плащане за обществени екосистемни ползи от горските територии в териториалния обхват на действие на Областния план за развитие; 2. Стопански субекти в териториалния обхват на действие на Областния план за развитие, чиято дейност се благоприятства от обществените екосистемни ползи от горските територии; 3. Предложения за горски територии и зоните извън тях, в които ползването на обществени екосистемни ползи е възмездно.

В методическо отношение, определянето на горските територии, в които се предлага възмездно ползване на обществени екосистемни ползи, е обвързано с резултатите от актуализираната функционална принадлежност на горските територии, по част Втора, т. I от настоящия план (Приложение №8).

В процеса на разпознаване на стопанските дейности, облагодетелствани от горите, и съответно – на горските територии, за които се предлага възмездно ползване на обществени екосистемни ползи, са взети предвид резултатите от проведените анкетни проучвания върху експертното мнение на тематични фокус групи (Приложение № 4) с отношение към развитието и управлението на горските територии в областта. Над 40% (41,67% от отговорите) от респондентите в област Добрич изразяват положителната си нагласа към потенциалното въвеждане на възмездно ползване на обществените екосистемни ползи от горите, подкрепени от 33,33%, които имат „по-скоро позитивно“ отношение в тази посока (Приложение № 4). Експертите открояват „лова“ (66,67% от отговорите, безограничения в броя на възможните отговори) като дейност, трайно облагодетелствана от функциите на горите. Данните (в низходящ порядък) посочват още следните водещи стопански дейности, провеждани на горските територии в областта, за които би следвало да се прилага принципът за възмездно ползване: „водохващане за стопански цели“ (58,33% от подадените отговори), „енергийна инфраструктура“ (50% от подадените отговори), добив на диворастващи гъби (50% от подадените отговори) (Приложение № 4).

1. Стопански дейности, за които се дължи плащане за обществени екосистемни ползи от горските територии в териториалния обхват на действие на Областния план за развитие

В изпълнение на чл. 249. (2) т.2. от Закона за горите, настоящият документ разпознава следните видове активности като стопански дейности, за които се дължи плащане за обществени екосистемни ползи от горските територии в териториалния обхват на действие на Областния план за развитие (*Забележка* – Приложеният списък е съобразен с класификатора на икономическите дейности на НСИ):

а. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„защита срещу ерозия на почвата от лавини и наводнения“**:

- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в транспорта
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в туризма, рекреацията и спорта
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в енергетиката
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в строителството
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в селското стопанство (растениевъдство и спомагателни дейности), вкл. върху терени, прилежащи на горски територии от функционална категория А(1), А(7), Б(13)

б. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„обезпечаване на количеството и качеството на водата“**:

- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в енергетиката (ВЕЦ, води за охлаждане)
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в направление водовземане и водоснабдяване
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в направление рибно стопанство – риболов, развъждане и отглеждане на риба и други водни организми

с. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„поддържане на биологичното разнообразие“**:

- Горско стопанство - дърводобив
- Събиране на диворастящи и недървесни продукти в горски територии - диворастящи гъби, горски плодове, лечебни и ароматни растения или части от тях от горските територии – за търговия или за производство в химическата (в частност козметична и фармацевтична промишленост) и в хранително-вкусовата промишленост
- Събиране на генетични ресурси (семена и размножителни материали от горски растения и животни) за търговски и производствени цели
- Събиране на растения и части от растения за фураж
- Събиране на растения и части от растения и производство на производни продукти с декоративни качества, вкл. производство на изделия от корк, слама и материали за плетене
- Лов

- Селско стопанство - Животновъдство в горски територии или върху терени, прилежащи на горски територии от функционална категория Б(13)
- d. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„екраниране, поглъщане на шум и замърсители, поддържане на микроклимат“**:
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в транспорта
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в промишлеността – източници на емисии, вкл. добивна промишленост, металургия, химическа промишленост, машиностроене, ХВП
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в енергетиката (ТЕЦ)
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в строителството
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в сектора управление на отпадъци
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в туризма, рекреацията и спорта
- e. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„осигуряване на условия за рекреация и туризъм“**:
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в туризма, рекреацията и спорта
- f. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„поддържане на традиционния ландшафт“**:
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в туризма, рекреацията и спорта
- g. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„защита на природното и културното наследство“**:
- Събиране на генетични ресурси (семена и размножителни материали от горски растения и животни) за търговски и производствени цели, вкл. възпроизводство на гори и дивечовъдна дейност
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в туризма, рекреацията и спорта
 - Дейности в направление Образование
 - Научноизследователска и развойна дейност
- h. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„защита на инфраструктурни обекти и съоръжения“**:
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в направление водовземане и водоснабдяване
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в транспорта
 - Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в енергетиката

- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в строителството
- Обекти, дейности и съпътстваща инфраструктура в туризма, рекреацията и спорта

i. Стопански дейности, които се благоприятстват от екосистемната полза **„забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата“**:

- Селско стопанство - растениевъдство върху терени, прилежащи на гори от функционална категория Б(13)
- Селско стопанство - животновъдство в горски територии или върху терени, прилежащи на горски територии от функционална категория Б(13)
- Горско стопанство

2. Стопански субекти в териториалния обхват на действие на Областния план за развитие, чиято дейност се благоприятства от обществените екосистемни ползи от горските територии

Приложение № III.1 концентрира данни от публично достъпните, и налични към периода на разработване на настоящия план, информационни регистри на активни стопански обекти/субекти в областта и други официални информационни източници (без обективна възможност за изчерпателност). Приложението има за цел да постави **отправната точка** в изпълнението на задачите на Областния план в частта „Възмездно ползване на обществени екосистемни ползи“.

Идентифицирането на ползватели на обществени ползи от горите (**в и извън** горските територии) изисква целенасочено разработване на **платформа** за събиране и систематизиране (вкл. с пространствени референции) на релевантна и верифицирана информация, която по своята същност е част от комуникационните механизми на междуинституционално ниво и не е предмет на настоящия план.

Опирайки се на постановката на ЗГ (чл. 249), съгласно която общините играят ролята на институция, която събира обезщетенията за съответните обществени екосистемни ползи от лицата, извършващи стопанска дейност по ал. 1 в горските територии и зони (чл. 249, ал. 3) и разпределя постъпилите средства от обезщетения между собствениците на горски територии, държавните горски стопанства и държавните ловни стопанства (чл. 249, ал. 4), настоящият Областен план **предлага** Общините, в сътрудничество със съответните институции, съдържатели на подобна информация (РДГ, Басейнови дирекции, РИОСВ, Държавни агенции и др.) **да формират и обновяват ежегодно регистър** относно видове и брой стопански дейности (обекти и субекти) в и извън горските територии, облагодетелстващи се от екосистемните ползи от горите.

При прилагането на плана следва да се съблюдават условията на чл. 250 от Закона за горите.

Настоящият Областен план **не коментира** размера на потенциално дължимите плащания за конкретни възмездни екосистемни ползи. Към периода на неговото разработване няма въведена необходимата за това Методика (в изпълнение на Наредбата по чл. 249, ал. 8 от Закона за горите).

3. Предложения за горски територии и зоните извън тях, в които ползването на обществени екосистемни ползи е възмездно

Определянето на горските територии, в териториалния обхват на които настоящият Областен план **предлага** въвеждане на възмездно ползване за обществените екосистемни ползи, осигурявани от същите гори, е обвързано с резултатите от:

- ✓ актуалната инвентаризация на горите (част Първа на Плана),
- ✓ функционалното зониране на горските територии (част Втора, т. I)
- ✓ и идентифицирането на горските територии, предоставящи екосистемни ползи (част Втора, т. II).

Всяка горска територия, независимо от характера на собствеността, която осигурява обществена екосистемна полза, пряко произтичаща от функционалната ѝ принадлежност, и с това облагодетелства реализирането на конкретна стопанска активност, провеждана в или извън нейния пространствен обхват, е обект на възмездно ползване. Всяка горска територия може да бъде носител на една или повече възмездни екосистемни ползи. Резултатите за областта са обобщени в Таблица 63. Методическата процедура по формулирането на посочените резултати е пояснена в Приложение №8.

Таблица 63. Предложения за горски територии в област Добрич, в които ползването на обществени екосистемни ползи е възмездно

Предложения за горски територии в област ДОБРИЧ, в които ползването на обществени екосистемни ползи е възмездно				
ЕКОСИСТЕМНА ПОЛЗА по чл. 248, ал. 2 от Закона за горите	Полигон [*]		Площ [*]	
	Брой	% от общия брой полигони в областта	ha	% от общата площ на полигоните в областта
1. защита срещу ерозия на почвата от лавини и наводнения	6192	22.3%	17869	26%
2. обезпечаване на количеството и качеството на водата	2116	7.6%	9943	15%
3. поддържане на биологичното разнообразие	16025	57.8%	44761	70%
4. екраниране, поглъщане на шум и замърсители, поддържане на	3510	12.7%	4960	7%

микроклимат				
5. осигуряване на условия за рекреация и туризъм	1929	7%	9236	14%
6. поддържане на традиционния ландшафт	8	0.03%	56	0,08%
7. защита на природното и културното наследство	15987	57.7%	47548	70%
8. защита на инфраструктурни обекти и съоръжения	5208	18.8%	8700	13%
9. забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата	23606	85.2%	55927	82%
*завишените стойности се обясняват с допустимото припокриване на ползи, при което един полигон може да е носител на повече от една екосистемна полза				

На основание чл. 249. (2) т.1. от Закона за горите, настоящият план за развитие на горските територии определя следните горски територии, от които ползването на обществени екосистемни ползи е възмездно - Приложение № III.2 и от Карта № 16 до Карта № 24. Установяването на ползвателите на обществени екосистемни ползи от горите **извън** териториалния обхват на горските територии, е предмет на дейност на изпълнителите на настоящия план в сътрудничество със съответните общински структури в областта. То изцяло зависи от конкретните условия и наличието на стопанска активност - посочена в т.1 и идентифицирана по т.2 на настоящата глава, в територии, извън горските.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА - ЦЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ И НА ЛОВНОТО СТОПАНСТВО

1. Цели на управление по функционална принадлежност на горските територии

Съгласно Закона за горите (чл.5, ал.1) горските територии, в съответствие с преобладаващите им функции, се разделят на три категории: 1. защитни; 2. специални; 3. стопански, пред които следва да бъдат поставени различни цели.

1.1. ЗАЩИТНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ

Целите на управление при защитните горски територии се определят от преобладаващата функция, която те изпълняват, като за отделните защитни функции тя може да бъде различна: подобряване защитата на почвите от ерозия, защитата на водите, урбанизираните територии, обектите на техническата инфраструктура и др.

А(1) В горските територии за защита на почвата основна цел на управление е запазване и подобряване на защитната им функция, свързана със защита на почвата, овладяване на ерозията, свлачищата, пороите, стабилизиране на бреговете ивици на големите реки. Защитата на почвата се залага като цел на всички провеждани лесовъдски мероприятия както при планирането им, така и при избора на конкретни технологии за тяхното изпълнение. Под защита на почвата се разбират всички възможни въздействия на горите за ограничаване на ерозията и други процеси на деградация на почвите. *Индикатор* за оценка на тази подкатегория е сравнението на площите на горските територии по вид и степен на ерозия, в началото и след изпълнение на настоящия план.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в използването на минимални въздействия върху горските територии, посредством планирани сечи, залесявания и технологиите за тяхното изпълнение:

- ✓ адаптиране и внедряване на нови технологии за възстановяване на увредени от пожари горски почви;
- ✓ продължаване на залесителните дейности и създаване на култури върху голите площи, а също и със залесяване в изредени насаждения и култури;
- ✓ предотвратяване на ерозията чрез правилно извеждане на възобновителни и отгледни сечи и начина на почистване на сечищата;
- ✓ укрепване на застрашените терени от развитие на ерозионни процеси чрез залесяване, предимно с коренни/местни горскодървесни видове, включително такива, формиращи крайречни местообитания, с изключение на съществуващите тополови култури;
- ✓ прилагане на терасиране и други противоерозионни технологии за почвоподготовка при залесяване на стръмни горски терени;
- ✓ приоритетно прилагане на биологично укрепяване и използване на съвременни технологии и материали при дейности за укрепяване на речни брегове и корита, с цел защита на почвата от ерозия;
- ✓ възстановяване и поддържане на защитните горски пояси и извършване на нови противоерозионни залесявания;
- ✓ затревяване на склонови земи с наклон под 10° за стабилизиране на почвата и използване на ефекта на мулчирането в засушливи райони;

- ✓ отстраняване на затлачвания на речното корито и почистване на речни участъци и дерета за осигуряване преминаване на висока вълна без да се засяга крайречната и естествената островна растителност, само в извън размножителния период на водозависимите видове и при доказана необходимост (по надлежния ред);
- ✓ въвеждане и адаптиране на добри практики за устойчиво управление на почвите в условия на климатични промени, които да допринесат за ограничаване и/или намаляване уврежданията на почвите до безрискови нива за околната среда;
- ✓ използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената покривка;

А(2) В горските територии за защита на водите основна цел на управление е запазване и подобряване на защитната им функция, свързана с опазване на водоизточниците от замърсяване и водоемите, които снабдяват селищата с питейна вода, регулиране на водния отток и максимално акумулиране на водните количества от горите, т.е. техните водоохранни и водозащитни функции и подобряване водния баланс на дадена територия. Защитата на водите се подпомага от горите, които са разположени около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване; около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди; както и във водосбори на водохващания за стопански цели, вкл. язовири, напояване, рибарство и аквакултури, производство на енергия. Подпомагаща цел е и защитата на техническите съоръжения, осигуряващи водоползването от дадена територия. *Индикатор* за оценка на тази подкатегория е сравнението на общите площи на горските територии по класове на възраст (не се допуска намаление на площите), както и сравнение на възрастовата структура (не се допуска увеличение на младите и средновъзрастни класове за сметка на зрелите и презрели класове).

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в използването на минимални въздействия върху горските територии, посредством планирани сечи и залесявания и технологиите за тяхното изпълнение:

- ✓ увеличаване на видовото разнообразие и гарантиране на разновъзрастна структура на насажденията;
- ✓ използване на лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосборите;
- ✓ своевременно превръщане на издънковите гори в семенни с цел повишаване на тяхната устойчивост и подобрене на хидрологичната им ефективност;
- ✓ своевременно категоризиране на горските територии при определяне на нови санитарно-охранителни зони (СОЗ) на съществуващи или на нови водоизточници, използвани за питейно-битово водоснабдяване и водоизточници на минерална вода, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни цели в тази функционална подкатегория, с цел въвеждане на съответни ограничения и забрани на тяхното стопанисване и управление;
- ✓ прилагане на отгледни сечи с диференцирана интензивност, гарантираща оптимална склопеност за осигуряване достъп на валежите до почвата, по-добра устойчивост и по-висока продуктивност;
- ✓ осигуряване/гарантиране на по-сложна пространствена структура на насажденията (структурно хетерогенни насаждения) с цел подобряване на тяхната механична стабилност и опазването на екосистемните им функции;
- ✓ провеждане на залесителни мероприятия за увеличаване лесистостта на водосбора;

- ✓ стимулиране на естественото възобновяване и своевременно залесяване на горите, пострадали от природни бедствия;
- ✓ включване/инкорпориране на съществуващата растителност в новосъздадените крайречни системи, с цел постигане на ползи като стабилизиране на брега и намаляване на ерозията при почвите, след израстването на дървесната растителност;
- ✓ изграждане на многовидови крайречни буферни системи/защитни пояси, които притежават редица предимства: създават възможност за многофункционално стопанисване при бъдещи климатични промени, имат висок водорегулиращ ефект, влияят за ограничаване на ерозионните процеси, предпазват от наводнения;
- ✓ спазване на забраните и ограниченията в санитарно-охранителните зони (СОЗ) на водоизточниците, използвани за питейно-битово водоснабдяване и водоизточници на минерална вода, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни цели и съобразяване с тях в горските територии около такива водоизточници, за които все още няма определени СОЗ;
- ✓ препоръчва се да не се планират и провеждат стопански мероприятия в крайречните гори, а само дейности за възстановяване на крайречните горски съобщества;
- ✓ не се допуска замърсяване на речните легла със строителни и гориво-смазочни материали от строителна техника при прилагане на строителни мерки в горските територии;
- ✓ използване на технологични схеми и техника за дърводобив с минимални въздействия върху почвената покривка;

А(3) В горските територии за защита на урбанизираните територии основна цел на управление е запазване и подобряване на защитните функции на горите, които те изпълняват за защита на урбанизираните територии и подобряване на микроклимата на населените места. Те изпълняват ролята на буферна зона, която редуцира шума, праха и преноса на емисии от различни по своя произход вредни замърсители. Индикатор за оценка на тази подкатегория е сравняването на териториите по обща площ (не се допуска намаление при оценката в края на периода).

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в запазване на постоянно горско присъствие за тези територии. За изпълнението на целите се препоръчва:

- ✓ използване на отгледни сечи с минимални интензивности и възобновителни сечи с предварително възобновяване и максимално удължен възобновителен период;
- ✓ поддържане на по-висок процент лесистост в тази функционална подкатегория чрез залесяване на изоставени земи;
- ✓ препоръчително е залесяване на незалесените горски територии в тази подкатегория.

А(4) В горските територии за защита на сгради и обекти на техническата инфраструктура основна цел на управление е запазване и подобряване на защитните функции на горите, които те изпълняват за защита на инфраструктурни обекти и намаляване на отрицателното влияние от сградите и обектите на техническата инфраструктура (пътища, магистрали, железопътни линии). Тези територии предпазват пътищата от снегонавяване, повишават безопасността на движението, способстват за равномерното разпределение на снежната покривка, подобряват водния режим на почвата през пролетта, изпълняват ролята на естествен филтър за вредните емисии, отделяни от автомобилния транспорт, предпазват земеделските култури от въздушно и

почвено замърсяване. Като индикатор за оценка на тази подкатегория се препоръчва сравнението на площите в периода на действие на настоящия план.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в запазване на постоянно горско присъствие за тези територии, за изпълнението на което ще се използват:

- ✓ отгледни сечи с умерени до минимални интензивности (целящи подобряване на санитарното състояние);
- ✓ възобновителни сечи с предварително възобновяване и плавен преход между старото и новото поколение гора, който да не намалява съществено защитните ѝ функции;
- ✓ сечи с максимално удължен възобновителен период;

А(5) Горски територии от горната граница на гората - няма налични на територията на област Добрич

А(6) Защитните горски пояси се управляват с основна цел защита на почвите на земеделските територии, опазване функционирането на технически мрежи и инженерни съоръжения, благоприятстване живота на хората в урбанизирани територии (вилни зони, единични имоти), подобряване на микроклимата чрез включване на горски територии в регулация, защита от шум, въздействието на промишлените предприятия. Благоприятното влияние на защитните горски пояси се проявява в различни направления: ветрозащитен ефект; изменения в относителната влажност на въздуха; запазване на снежната покривка от отвяване; увеличаване количеството на валежите; влияние върху нивото на подпочвените води, температурния режим и почвеното плодородие. Индикатор за оценка на тази подкатегория е сравняване на общата площ на защитните горски пояси по време на действие на настоящия план (не се допуска намаление при оценката в края на периода).

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в използването на минимални въздействия върху горските територии, посредством планирани сечи, залесявания и технологиите за тяхното изпълнение:

- ✓ прилагане на спешни действия за възстановяване на унищожените, създаване на планираните и неизпълнени залесявания в полезащитните пояси и ивици, чрез използване на сухоустойчиви видове и иновативни технологии;
- ✓ осигуряване и удължаване ефективния период на въздействие на защитните горски пояси чрез правилен подбор на схема на засаждане, избор на подходяща гъстота (съобразена с височината на използваните дървесни видове) и намаляване конкуренцията по отношение на почвената влага;
- ✓ поддържане на противовеетрова защита от горски лентови пояси (линейни залесявания) край границите на земеделските имоти, канали, пътища и др., ограничаване на пашата на животни в тях с цел ограничаване на ветровата ерозия;
- ✓ подобряване състоянието на защитните горски пояси, които служат като естествени коридори за миграцията на различни видове и създават микросреда, различаваща се от околните агроландшафти и подходяща за редица редки и защитени видове;
- ✓ препоръчва се прилагане на противодефлационни техники и технологии за обработка на почвата с цел ограничаване на прашните бури и редуцирането на повърхностния почвен слой, както и намаляване въздействието на деградационните процеси;

- ✓ провеждане на технически сечи и използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената покривка.

А(7) В създадените по технически проекти за борба с ерозията горски територии, включени в обхвата на тези проекти, основна цел на управление е запазване и възстановяване на противоерозионните горски насаждения. Целта на противоерозионните залесявания се определя в отделните технически проекти и включва възстановяване на растителността в поройни горски земи, осигуряване на необходимата стабилност на терена, укрепяване на равнини и др. (НАРЕДБА № 4 от 19.02.2013 г. за защита на горските територии срещу ерозия и порои и строеж на укрепителни съоръжения). Индикатор за оценка на тази подкатегория е сравнението на площите на възстановените горски територии и състоянието им (не се допуска влошаване на състоянието им) по време на изпълнение на настоящия план.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в използването на минимални въздействия върху горските територии, посредством планирани сечи и залесявания и технологиите за тяхното изпълнение. За изпълнението на целите е необходимо да се следват описаните в техническия проект за борба с ерозията лесокulturни мероприятия и да се прилагат адекватни лесовъдски намеси, съобразени със състоянието на тези горски екосистеми.

Националната правна основа, регламентираща защитните функции на горите, се формира от Закона за горите, Закона за водите, Закона за опазване на земеделските земи и други действащи нормативни и подзаконов документи, свързани с осъществяването и поддържането на защитните функции на горските територии. Органите, пряко ангажирани с прилагане на законодателството, свързано с поддържането на защитните функции на горските територии, са Министерството на земеделието, храните и горите (МЗХГ), Министерството на околната среда и водите (МОСВ), Министерството на вътрешните работи (МВР), Изпълнителната агенция по горите (ИАГ), Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

1.2. СПЕЦИАЛНИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ

Б(1). Включени в границите на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Защитените територии се обявяват с цел опазването и съхраняването им като национално и общочовешко богатство и достойние. Те са специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. Опазването на природата в защитените територии има предимство пред всички другите дейности в тях.

1. Резерват „КАЛИАКРА“. Обявен с ПМС №16298 от 27.09.1941 г. (Обн. ДВ бр. 219/1941). Промени: със Зап. №356 от 5.II.1966 г.; със Зап. №231 от 4.IV.1980 г.; последна промяна със Заповед № РД-267 от 11.05.2018 г. (Обн. ДВ бр. 47/2018). Местоположение: в землището на с. Българево и с. Свети Никола, община Каварна, област Добрич. Обща площ 712,8 ha. Тук са запазени най-обширните степни екосистеми, които в България се срещат единствено в приморския район на Добруджанското плато. Освен степни територии резерватът включва и впечатляващи крайбрежни скали, често високи до 70 m. Това е единственият в страната резерват, обхващащ морска акватория - ивица море с ширина 500 m и дължина 8 km.

Варовиковите морски скали са надупчени от гнездови ниши на редки и изчезващи видове птици и пещери с различни размери – убежище на тюлена-монах. Растителният свят наброява над 450 вида висши растения. От тях 47 са редки застрашени и ендемити. През 2005 г. цялата територия е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място (ОВМ). Територията на резервата се ползва като междинна станция за почивка или концентрация преди отлитане на птици (малък корморан, розов пеликан, черен щъркел, бял щъркел, розов скорец, осояд, черна коня, тръстиков блатор, полски блатор, късопръст ястреб, голям мишелов, малък креслив орел, малък орел), използващи западночерноморския прелетен път. Размножаващите се тук видове птици са: качулат корморан, червен ангъч, малък (египетски) лешояд, бухал, черногърбо каменарче. Голяма част от видовете птици, обитаващи или мигриращи през резервата, са включени в Червената книга на страната. Почти всички от световно застрашените могат да бъдат наблюдавани тук.

Цели на управление: Запазване на крайбрежни морски екосистеми, характерна степна растителност и животински свят, както и гнездови ниши на редки и изчезващи видове птици.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

В резерватите се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

- ✓ охраната му;
- ✓ посещенията с научна цел;
- ✓ преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
- ✓ събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите;
- ✓ потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени вследствие на природни бедствия и каламитети.

Всички тези режими се осъществяват след съгласуване с министъра на околната среда и водите или с оправомощени от него длъжностни лица. Режимите на дейност в резервата са регламентирани със Заповед № 231/04.04.1980 г. на председателя на КОПС при МС и Заповед № 390/25.04.1983 г. на председателя на КОПС при МС. За ограничаване на антропогенното въздействие върху резерват “Калиакра” е обявена **буферна зона** със Заповед № 390/25.04.1983 г., с площ 109 ha. Със Заповед № РД-514/12.07.2007 г. на министъра на околната среда и водите буферната зона е прекатегоризирана в защитена местност.

Режими и ограничения съгласно заповед за обявяване:

В района на резервата се забраняват всякакви действия, които нарушават самотния характер на природата:

1. Паша на добитък от всякакъв вид и през всяко време.
2. Сечене, кастрене, чупене, изкореняване, обелване, дълбане на подписи, засичане или каквото и да било повреждане на цели дървета или части от тях.
3. Ловуване и гърмене с огнестрелно оръжие и други средства. Преследване, убиване на диви животни, ловене на риба, както и събиране или повреждане яйцата и гнездата на птиците и леговищата на бозайниците.
4. Внасяне на нови растения или животни.
5. Движение на посетители извън определените пътища, вдигане на шум и палене на огън.
6. Повреждане на съществуващите пътища, отваряне на нови или преминаването на превозни средства извън определените такива.

7. Копаене на камъни, глина, пясък, събиране на почвена постилка, както и всякакъв вид действия, които рушат, изменят или загрозяват защитените обекти.

2. Природни забележителности:

1. Природна забележителност “Александрийска гора“. Обявена със Заповед №656 от 13.09/1979 год. на КОПС при МС (Обн. ДВ бр. 79/1979). Местоположение: в землището на с. Александрия, общ. Крушари, обл. Добрич. Представлява единственото естествено находище на издънкови липови насаждения в областта. Обща площ 71,2 ha.

Цели на управление: Опазване на естествена липова гора.

Режими и ограничения съгласно заповед за обявяване:

- ✓ Забранява се кастренето и повреждането на дърветата;
- ✓ Забранява се късането или изкореняването на растенията;
- ✓ Забранява се пашата на домашни животни;
- ✓ Забранява се безпокоенето на диви животни и вземането на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата;
- ✓ Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим;
- ✓ Забранява се извеждането на сечи, освен ландшафтни, след съгласуване със съответната районна инспекция за опазване на природната среда;
- ✓ Забранява се всякакво строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в устройствения проект на природната забележителност.

2. Природна забележителност “Вековна гора - летен дъб“. Обявена със Заповед №374 от 05.05/1982 год. на председателя на КОПС при МС (Обн. ДВ бр. 39/1982 г.). Местоположение: в землището на с. Дъбовик, общ. Генерал Тошево, обл. Добрич. Обща площ 0,2 ha.

Цели на управление: Опазване на вековна гора от летен дъб.

Режими и ограничения съгласно заповед за обявяване:

- ✓ Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни и отгледни;
- ✓ Забранява се пашата на домашни животни;
- ✓ Забранява се строителството;
- ✓ Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността;
- ✓ Забранява се ловуването.

3. Поддържан резерват “БАЛТАТА“.

Обявен със Заповед №180 от 20.04.1978 г. (обн. ДВ, бр. 42/1978) като резерват. Прекатегоризиран в поддържан резерват със Заповед №391 от 15.10.1999 г. (Обн. ДВ бр. 99/1999) с цел опазване на уникална лонгозна гора при устието на река Батова. Буферната зона на ПР е обявена със Заповед № 554/10.06.1982 г. на КОПС при МС с площ 160 ha. План за управление приет със Заповед № РД-1126 от 29.10.2004 г. (Обн. ДВ бр. 101/2004), съгласно който с природозащитен статус са 28 броя видове растения, а консервационно значимите видове са 16. В Червената книга на България са включени 17 вида растения, 3 от които са застрашени и 14 редки. Местоположение: в землището на с. Кранево/с. Оброчище, общ. Балчик, обл. Добрич. Обща площ 204,7 ha.

Цели на управление: Естествена лонгозна гора, с принадлежащата ѝ флора и фауна за:

- ✓ поддържане на природния ѝ характер;
- ✓ научни и образователни цели и/или екологичен мониторинг;

- ✓ възстановяване на популации на растителни и животински видове и/или условия на местообитанията им;
- ✓ опазване на генетичните ресурси.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

В поддържаните резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

- ✓ тяхната охрана;
- ✓ посещения с научна цел;
- ✓ преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
- ✓ събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места;
- ✓ провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки, определени в плана за управление на поддържаните резервати.

Всички тези режими се осъществяват след съгласуване с Министъра на околната среда и водите или с оправомощени от него длъжностни лица.

Режими и ограничения съгласно заповед за обявяване:

С утвърждаване на Плана за управление на ПР „Балтата“ са въведени следните забрани и норми на управление:

- ✓ Забранява се автомобилното движение в Буферната зона, с изключение на пропускателния режим през курортния сезон за гостите на хотелите “Боряна”, “Нона”, “Елица”, “Мура”, “Славуна” и “Тергана”;
- ✓ Забранява се движението на файтони в алеите на Буферната зона;
- ✓ Забранява се почистването и утъпкване на пясъчната растителност по плажната ивица (на 7 m навътре от морето);
- ✓ Забранява се изземване на пясък;
- ✓ Забранява се строителството по ПРЗ на курортна зона с. Кранево, засягащо Буферната зона на ПР “Балтата”
- ✓ Забранява се излизане, при движение, извън дъсчените пътеки по пешеходните маршрути и площадките за наблюдение в границите на ПР;
- ✓ Забранява се замърсяване с отпадъци;
- ✓ Забранява се строителството с изключение на реконструкция и модернизация на съществуващата курортно-туристическа база;
- ✓ Забранява се строителството с изключение на обекти за нуждите на информационната система и екотуризма;

Норми на управление:

- ✓ Провеждане на санитарна сеч в Поддържания резерват и площите на Буферната зона при доказано съхнене на повече от 40% от насаждението;
- ✓ В случай на доказана необходимост за провеждане на санитарна сеч да се изнася до 30% от общото количество на сухата и паднала маса за периода на действие на Плана;
- ✓ Движението по дюните, образувания в “Батовски” плаж до морския бряг, да става по изградени дървени пътеки с ширина 1,00 m;
- ✓ През курортния сезон поставяне на 2 бр. химически тоалетни в района на Поддържания резерват при плаж “Батовски”;
- ✓ Движението по маркираните пътеки, при навлизане в Поддържания резерват с познавателна цел, да става по дъсчени пътеки с ширина 1,50 m, повдигнати до 0,25 m от земното ниво;

- ✓ Движението по маркираните пътеки, при навлизане в Поддържания резерват с познавателна цел, да става в групи до 8 човека с водач от специализираната охрана;
- ✓ Информационно-посетителският център да се изпълни от дървена конструкция, бамбук, конопени въжета и други естествени материали, издигнат на дървени пилоти на височина над 1,00 m. Достъпът да се осъществява по дървен мост с ширина 2,5 m, обезопасен с парапети с височина над 1,20 m. Градоустройствените показатели на сградата да включват: характер на застрояването- ниско/до 10 m/; застроена площ - 300 m².

4. Природен парк „ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ“. Обявен с ПМС №2134 от 03.02.1943 г. (обн. ДВ бр. 2134/1943). Прекатегоризация със Заповед № РД-580 от 14.08.2001 г. (обн. ДВ бр. 81/2001). Целите на управление на природния парк са определени от План за управлението, приет с Решение 460 от 20.06.2011г. на Министерски съвет (обн. ДВ бр. 61/2011). Целта му е да бъдат опазени растителни и животински видове и техните съобщества, както и характерни ландшафти. През 1998 г. паркът е определен за КОРИНЕ място, поради европейското си значение за опазването на редки и застрашени местообитания. Местоположение: в териториалния обхват на област Добрич, в която попада само част от площта на ПП „Златни пясъци“, в землището на с. Кранево, Община Балчик, в обхвата на ТП ДЛС Балчик. Тази част от парка, която се явява южна граница на област Добрич с област Варна, е с площ 254,9 ha (съгласно ГСП от 2016 г. на ТП ДЛС Балчик).

Цели на управление: Запазване на растителни и животински съобщества и характерни земни образувания и пейзажи, имащи научна и културна стойност и значение.

1. поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
2. предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
3. устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- провеждане на гола сеч във всички гори, с изключение на тополовите и нискостеблените гори; сливане на голи, невъзобновени сечища на площ, по-голяма от 2 хектара, в нискостеблените гори, с изключение на акациевите;
- внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове;
- паша на кози освен на определени за това места;
- събиране на вкаменелости и минерали, увреждане на скални образувания;
- замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци;
- бивакуване и палене на огън извън определените места;
- добив на полезни изкопаеми по открит способ;
- добив и първична преработка (обогатяване) на метални полезни изкопаеми чрез прилагане на химически и химико-бактериологични методи и цианиди;
- дейности и строителство, които не са разрешени със заповедта за обявяване на парка, плана за управление на парка и устройствените и технически планове и проекти;
- събиране на редки, ендемитни, реликтни и защитени видове, освен за научни цели;
- добив на ресурси от морето чрез драгиране и тралиране;

- други дейности, определени със заповедта за обявяване на защитената територия и с плана за управление.

Режими и ограничения съгласно заповед за обявяване:

- Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни и отгледни до приемането на устройствен проект;
- Забранява се лова и ловностопанските мероприятия;
- Забранява се безпокоенето на дивите животни, разрушаването на гнездата и леговищата им, както и вземането на техните малки и яйцата им;
- Забранява се късането на цветя, чупенето на клони, както и други дейности, с които се поврежда растителността;
- Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, които изменят естествения облик на местността или водния режим;
- Забранява се повреждането или унищожаването на надписите, табелите, пътеводните и други знаци;
- Забранява се извършването на каквото и да е строителство, освен в случаите предвидени в паркоустройствения проект.

Забрани, норми или препоръки определени с приетия План за управление

- Почистване на просеки под електропреносните мрежи с тежки машини;
- Движение по алейната мрежа на Парка на превозни средства с двигатели с вътрешно горене;
- Изваждане на плочи от плочираните алеи с настилка от естествен балчишки камък;
- Строителство, с изключение на ремонт и реконструкция на съществуващите сгради, обекти на инфраструктурата за обществени нужди и мерките от Част 4 на Плана;
- Строителство на временни навеси, бараки, поставяне на фургони, извън тези за нуждите на Парковата Администрация;
- Складиране на предмети и отпадъчни материали;
- Оставяне на фундаменти, бетонови стъпки и остатъци от разрушените и изнесени сгради и бунгала;
- Временни насипи на почва, строителни материали;
- Паркиране извън определените за паркинги места;
- Влизане с превозни средства зад поставените от Парковата администрация бариери, с изключение на охраната на ДПП, за спешна медицинска помощ, пожарна и полиция. Забраната не се отнася за зареждане на хотелската база, обслужващите обекти и техните гости;
- Проникване в неблагоустроени пещери, процепи, кари, понори, с изключение на специализирани проучвания съгласувани по съответния ред;
- Разрушаване на неблагоустроени пещери;
- Строителство на огради към и във вътрешността на Парка за дворовете за застрояване, със собственост на площите и предоставени без изключване от горските територии. Забраната за строителство на огради не се отнася за ограждане на В и К съоръжения;
- Присъствието на кучета на територията на ПП "Златни пясъци" да се осъществява при условията на Наредбите за обществения ред на Общинските съвети Варна, Балчик, Аксаково и общинските програми към тях за овладяване на популациите на бездомните кучета и домашните любимци;

5. Защитени местности

Защитените местности, обявени по ЗЗТ, се управляват с цел:

- запазване на компонентите на ландшафта;

- опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита;
- предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
- предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

1. Защитена местност "БЕЖАНОВО". Обявена със Заповед № РД-846/18.08.2004 г., (Обн. ДВ бр. 81/2004). Местоположение: в землището на с. Бежаново, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50-200 m надморска височина. За територията са характерни изкуствено създадени насаждения. От дървесните преобладават дъб и липа. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бъз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните – житни треви, ягода, къпина, лепка, жълт кантарион и др. Представители на бозайниците са благородният елен, сърната, дивата свиня, заекът, лисицата, дивата котка, язовецът, белката и др. Най-често срещаните птици тук са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновена ветрушка, козодой, обикновен мишелов, папуняк и др. Обща площ 121,8 ha (от която 74,3 ha залесена и 47,5 ha незалесена).

Цели на управление: Опазване на местообитания на защитени, редки и уязвими растителни и животински видове и територии с характерен ландшафт

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповед за обявяване:

- ✓ Изграждане на нови пътища, извън одобрените в схемата на републиканската и общинската пътна мрежа;
- ✓ Всякакво ново строителство, разкриването на кариери и други дейности, с които се изменя естествения ландшафт;
- ✓ Безпокоене на животинските видове през размножителния период;
- ✓ Извеждане на сечи, извън предвидените по ГСП;
- ✓ Промени в начина на трайно ползване, който води до превръщане на горски в земеделски територии;
- ✓ Палене на огън, освен на определените за това места;
- ✓ Паша на селскостопански животни.

2. Защитена местност "СУХА РЕКА". Обявена със Заповед № РД-538/12.07.2007 г., (Обн. ДВ бр. 68/2007). Промяна със Заповед № РД-459/13.06.2014 г., (Обн. ДВ бр. 53/2014). Местоположение: на територията на община Добрич и община Добричка гр. Добрич, община Крушари, община Тервел. Намира се в Североизточна България, като част от нея попада и в Румъния, периодичен приток на р. Дунав, в източната част на Дунавската равнина и е суходолие от Добруджанското плато. Тя е обявена с цел опазване на територия с характерен ландшафт, включващ забележителни скални образувания – местообитания на защитени и приоритетни за опазване видове птици, редки и уязвими растителни видове, предоставяне на възможност за научни изследвания, образователна дейност, екологичен мониторинг и развитие на устойчив туризъм от ОСР. Общата площ на ЗМ е 2 307,9176 ha, в т.ч. в област Добрич е 1 624,2988 ha. Съответно по общини е: 624,8446 ha в община Добрич, 568,8812 ha в община Крушари, 430,573 ha в община Тервел.

Цели на управление:

1. Опазване на територия с характерен ландшафт, включващ характерни за района суходолия, запазени части от камениста степ, скални тераси;
2. Опазване местообитанията на защитени, редки и уязвими растителни видове, като: Волжски горицвет - *Abonis volgensis* DC., Тънкожилест пелин - *Artemisia lerchiana* Weber, Светлолюспест пелин - *Artemisia pedemontana* Balbis, Румелийска метличина - *Centaurea rumelika* Boiss., Татарско диво зеле - *Crambe tataria* Sebeyk, Брошово еньовче - *Galium rubioides* L., Емилпопов очеболец - *Potentilla emilli-popii* Nyarady, ледебуров миск - *Jurinea ledebourii* Bunge, азиатска мишовка - *Miniartia mesogitana*;
3. Опазване местообитанията на защитени, редки и уязвими животински видове, като: лешников сънливец - *Muscardinus avellanarius*, добруджански хомяк - *Cricetus cricetus*, степна мишка - *Sicista subtilis*, лалугер - *Citellus citellus*, Късоопашат ястреб - *Accipiter brevipes*, Голям ястреб - *Accipiter gentiles*, Малък ястреб - *Accipiter nisus*, Кафявоглава потапница - *Aythya ferina*, Белочела потапница - *Aythya niroka*, Скален орел - *Aquila chrysaetos*, Малък креслив орел - *Aquila pomarina*, Бухал - *Bubo bubo*, Забулена сова - *Tyto alba*, Белоопашат мишелов - *Buteo rufinus*, Орел змияр - *Circaetus galicus*, Осояд - *Pernis apivorus*, Сокол орко - *Falco subuteo*, Вечерна ветрушка - *Falco vespertinus*, Ливаден дърдавец - *Crex crex*, Орел рибар - *Pandion haliaetus*, Малък корморан - *Phalacrocorax pigmeus*;
4. Предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност, екологичен мониторинг и развитие на устойчив туризъм.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита

Режими и ограничения съгласно заповед за обявяване:

- ✓ Строителство, с изключение на: изграждане, ремонт и реконструкция на пътища, включени в списъка на републиканските и общинските пътища съгласно чл. 3, ал. 4 от Закона за пътищата и предвидени в специализираните устройствени схеми и планове, както и изграждане на обекти от газопреносната мрежа на страната с национално значение в имоти с номера: 000114 и 000115 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Балик, ЕКАТТЕ 02405, община Тервел, област Добрич;
- ✓ Разкриване на кариери и други дейности, с които се изменят скалните образувания и естественият ландшафт;
- ✓ Безпокоене на животинските видове през размножителния период;
- ✓ Осъществяване на горскостопански дейности, които водят до смяна на местните за района дървесни видове;
- ✓ Палене на огън, освен на определените за това места;
- ✓ Залесяване и разораване на ливадите и пасищата.

3. Защитена местност "РОСИЦА". Обявена със заповед № РД-847/18.08.2004 год. на МОСВ. Местоположение: в землището на село Росица, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50-200 m надморска височина. Дървесните насаждения са от смесени гори, като преобладаващи са дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, аморфа, трънка и др. От тревните са характерни типичните видове за дъбовите гори, като житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най-често срещаните бозайници са благороден елен, сърна,

дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка, черен пор, невестулка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, голям пъстър кълвач, пчелояд, бухал, чухал, обикновена ветрушка, обикновен мишелов, козодой, папуняк и др. Обща площ 235,0 ha (от която 219,0 ha залесена и 16,0 ha незалесена).

Цели на управление: Опазване на местообитания на защитени, редки и уязвими растителни и животински видове и територии с характерен ландшафт.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Забранява се изграждането на нови пътища извън одобрените в схемата на републиканската и общинската пътна мрежа;
- ✓ Забранява се строителство, разкриване на кариери и други дейности, с които се изменя естествения ландшафт;
- ✓ Забранява се обезпокояване на животните през размножителния им период;
- ✓ Забранява се извеждане на сечи извън предвидените по ГСП;
- ✓ Забраняват се промени в начина на трайно ползване, който води до превръщане на горски в земеделски територии;
- ✓ Забранява се палене на огън извън определените за това места;
- ✓ Забранява се паша на селскостопански животни;

4. Защитена местност "ЛОЗНИЦА". Обявена със Заповед № РД-845/18.08.2004 г. (Обн. ДВ бр. 81/2004). Местоположение: в землището на село Лозница, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 90-200 m надморска височина. За територията са характерни изкуствено създадени насаждения. От дървесните преобладават дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бъз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните – житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най-често срещаните бозайници са благороден елен, сърна, дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновена ветрушка, обикновен мишелов, козодой, папуняк и др. Обща площ 411,3 ha (от която 359,2 ha залесена и 52,1 ha незалесена).

Цели на управление: Опазване на местообитания на защитени, редки и уязвими растителни и животински видове

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Изграждане на нови пътища, извън одобрените в схемата на републиканската и общинската пътна мрежа;
- ✓ Всякакво ново строителство, разкриването на кариери и други дейности, с които се изменя естествения ландшафт;
- ✓ Безпокоене на животинските видове през размножителния период;
- ✓ Извеждане на сечи, извън предвидените по ГСП;

- ✓ Промени в начина на трайно ползване, който води до превръщане на горски в земеделски територии;
- ✓ Палене на огън, освен на определените за това места;
- ✓ Паша на селскостопански животни.

5. Защитена местност "ОРЛОВА МОГИЛА" обявена със Заповед № 197/19.03.1981г. на КОПС към МС като природна забележителност. Прекатегоризирана със Заповед № РД-819/23.08.2002 г. в защитена местност. Местоположение: в землището на с. Орлова могила, общ. Добричка, обл. Добрич. Опазва останки от степни гори в Южна Добруджа и находище на божур. Обща площ 42,7 ха.

Цели на управление: Опазване на находище на божур и останки от степни гори в Южна Добруджа

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Кастренето и повреждането на дърветата;
- ✓ Късането или изкореняването на растенията;
- ✓ Паша на домашни животни;
- ✓ Обезпокоението на диви животни и вземане на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата им;
- ✓ Разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим;
- ✓ Извеждането на сечи, освен отгледни и санитарни;
- ✓ Всякакво строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в устройствения проект на защитената територия.

6. Защитена местност „ДУРАНКУЛАШКО ЕЗЕРО“. Обявена със Заповед № РД-123/21.02.1980 г. (Обн. ДВ бр. 23/1980). Прекатегоризирана със Заповед № РД-786/15.08.2002 г. (Обн. ДВ бр. 86/2002). План за управление приет със Заповед № РД-1225/11.12.2002 г. (Обн. ДВ бр. 3/2003). Местоположение: в землището на с. Ваклино, с. Дуранкулак, с. Крапец, община Шабла, област Добрич. Езерото е включено в списъка на Рамсарската конвенция като местообитание на водолюбива птици с международно значение. Цялата територия е включена в списъка на BirdLife International - Орнитологично важните места в Европа (код на мястото: BG050). Територията е част от Корине сайт според европейската програма CORINE Biotopes с код F00008800. Дуранкулашкото езеро представлява плитък, закрит лиман, заемащ прибрежните ниски части на дълбоките суходолия (реките Ваклинска, с. Било – с. Смин и с. Граничар – с. Дуранкулак). Езерото е сред най-значимите и най-добре запазените крайбрежни влажни зони в България, с международно значение за опазването на повече от 260 вида ендемични, редки и застрашени от изчезване растения и животни. В Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии са установени 244 вида птици, от които 67 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се птици 123 са видове с европейско природозащитно значение. Езерото е едно от петте най-важни в страната места за гнезденето на малкия воден бик, морския дъждосвирец и черночелата свръчка. В по-малки количества в езерото гнездят световнозастрашената белоока потапница, големия воден бик и кафявокрилия огърличник. Езерото се намира на миграционния

път Via Pontica, в близост до Дунавската делта, затова е една от най-важните станции при прелета на птиците по Българското Черноморие: розовия пеликан, малкия корморан, единични екземпляри голям креслив орел. В по-малки количества са отбелязани тръноопашатата потапница и къдроглавият пеликан. Езерото се обитава от 17 вида риби, като 4 от тях са световно застрашени видове, включени в Червената книга на България – кавказко попче, триигла бодливка и др. Дуранкулашкото езеро е единственото съвременно находище на дивия шаран в България, доказано по научен път. Други представители на фауната, включени в Червената книга, са балканската чесновница и видрата. Обща площ 446,54 ha.

Цели на управление:

1. Опазване на характерни ландшафти
2. Опазване на местообитанията на редки и застрашени от изчезване гнездещи, прелетни и зимуващи птици (червогуша гъска, червен ангъч, турилик и др.)
3. Опазване на рядка и характерна ихтиофауна.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения регламентирани в Заповедта за обявяване:

- ✓ Преследването, убиването и ловенето на животните;
- ✓ Събиране и унищожаване на яйцата на птиците и повреждането на гнездата им;
- ✓ Замърсяване на водите;
- ✓ Използването на пестициди до 500 м от брега на езерото;
- ✓ Изрязването и опожаряването на естествената растителност;
- ✓ Всякакво строителство и разширяване на съществуващите сгради, геоложки и други проучвания или дейности, с които се нарушава естествения облик или водният режим на местността;
- ✓ Изземването на пясък от ивицата, отделяща езерото от морето;
- ✓ Ловуването и стрелянето на 100 м от брега на езерото;
- ✓ Влизането в обраслите с водна растителност северна и югозападна част на езерото по време на размножителния период на птиците от 1 февруари - 1 октомври;
- ✓ Разрешава се спортния риболов по южната брегова ивица с дължина 1 км, в м. Хелеза;
- ✓ Разрешава се изкуственото зарибяване с характерни за водоема видове;
- ✓ Разрешава се промишления риболов във водното огледало от 1 февруари - 1 октомври;
- ✓ Разрешава се влизането в езерото с лодки и разрешение от Районната инспекция за опазване на природната среда;
- ✓ Разрешава се използването на водите на езерото за нуждите на рибовъдното стопанство;
- ✓ Разрешава се използването на водите от езерото за напояване на обработваемите земи, размера на които се уточняват ежегодно съвместно с Районната инспекция за опазване на природната среда.

7. Защитена местност „ШАБЛЕНСКО ЕЗЕРО“. Обявена със Заповед № 31/24.01.1995г. (Обн. ДВ бр. 15/1995). План за управление приет със Заповед № РД-167 от 26.02.2004г. (Обн. ДВ бр. 31/2004). План за управление със Заповед № РД-623/01.11.2016г. (Обн. ДВ бр. 94/2016). Местоположение: в землището на гр. Шабла, с.

Езерец и с. Крапец, община Шабла, област Добрич. Част от ЗМ (без обработваемите земи) е включена в списъка на Рамсарската конвенция като местообитание на водолюбиви птици с международно значение. Цялата територия е включена в списъка на BirdLife International - Орнитологично важните места в Европа, под наименование "Шабленски езерен комплекс" (код на мястото: BG049). Територията е част от Корине сайт според европейската програма CORINE Biotopes с код F00008700. ЗМ е влажна зона, включваща два крайбрежни лимана - Шабленско езеро и Езерецко езеро, свързани помежду си с канал, прилежащи пясъчни дюни, тревни съобщества, горско-дървесни и храстови насаждения и обработваеми земеделски земи. На територията на Шабленския езерен комплекс са установени 247 вида птици, от които 69 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се птици 137 са видове с европейско природозащитно значение. В комплекса гнездят два световнозаstraшени вида – белооката потапница и ливадния дърдавец. В значителни количества се размножават други редки и застрашени от изчезване птици: морският дъждосвирец и черночелата свръчка. Езерният комплекс е важна миграционна станция и през есенно-зимния сезон тук се наблюдават редица световнозаstraшени видове: къдроглавия пеликан, малкия корморан, белооката, тръноопашатата потапница и големия креслив орел. Комплексът има стратегическо значение за червогушата гъска през зимата. През този сезон тук се наблюдават големи концентрации и на голямата белочела гъска и единични екземпляри малка белочела гъска. Езерото е едно от местата в страната с големи струпвания на поен лебед и зеленоглава патица през зимата. В Шабленското езеро се срещат 23 вида риби, като 7 са включени в Червената книга на България. Тук е единственото находище дългоопашато попче. Установени са и други редки и застрашени представители на фауната - балканската чесновница и видрата. На територията на езерото се срещат около 10 вида редки и застрашени растения, включени в червената книга на България като понтийския пелин и др. На места покрай тръстиката има неголеми групи от бяла водна лилия и жълта водна роза. Обща площ 531,2 ha

Цели на управление: Запазване на естествените обитания на редки и застрашени от изчезване видове риби и водолюбиви птици, някои от тях застрашени в европейски или световен мащаб, както и на целия природен комплекс.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения регламентирани в Заповедта за обявяване:

- ✓ Всякакво строителство, разкриване на кариери, минно-геоложки и други дейности, с които се изменя естественият облик на местността;
- ✓ Ловуване освен регулиране числеността на хищниците (лисици, енотовидни кучета, диви свине) в периода 1 септември - 31 януари при доказана необходимост и след съгласие на Министерството на околната среда;
- ✓ Замърсяване на водите и терените с вредни вещества и отпадъци, както и директно изпомпване на води от езерото за напояване;
- ✓ Торене с изкуствени торове и третиране с химически препарати в площите с международна значимост;
- ✓ Използване на езерото за гребен, ветроходен и водомоторен спорт;
- ✓ Промислен и подводен риболов;
- ✓ Изгаряне на стърнищата и на тръстиката освен при доказана необходимост и след съгласие на Министерството на околната среда;

- ✓ Създаване на култури от айлант, миризлива върба, салкъм, както и други нетипични за района дървесни видове;
- ✓ Разрешава се традиционно ползване на земите от селскостопанския фонд при спазване на забраните от т. 1, 3, 4 и 7;
- ✓ Разрешава се използване на подземните води за напояване и питейно водоснабдяване при определен режим, съгласуван с Министерството на околната среда и общинската администрация в гр. Шабла;
- ✓ Разрешава се ползване на горите в съответствие с Правилника за стопанисване на горите със специално предназначение;
- ✓ Разрешава се спортен риболов от брега на езерото с въдица в местността "Езерецко перило";
- ✓ Разрешава се провеждане на научни наблюдения по съгласувани с Министерството на околната среда програми;
- ✓ Разрешава се обособяване на Екологичен стационар;
- ✓ Разрешават се посещения с познавателна цел по определен график и маршрути, съгласувани с органите на Министерството на околната среда и началника на обект "Шабла";
- ✓ Разрешава се изпълнението на проекти, свързани с консервацията, поддържането или възстановяването на обекта, след съгласуване с Министерството на околната среда и собствениците на земи;

Норми и условия

1. Водочерпене от водосбора на езерата: 1) Да не се допуска спадане на водните стоежи в езерата, както следва: а. Под 0.50 m н.в. (еквив. на отчет на нивомерната рейка – 1.13 m) – в периода от 01 ноември до 31 юли б. Под 0.20 m н.в. (еквив. на отчет на нивомерната рейка – 0.83 m) – в периода от 01 август до 31 октомври 2) Всички вододобивни съоръжения, вкл. частните сондажи в района на езерото, да бъдат снабдени с водомерни апарати.

2. Събиране на генетичен материал и диви растения и животни: При събиране на генетичен материал и диви растения и животни с научна цел, култивирано отглеждане или за възстановяването им на други места, количеството, броя, методите, времето и начините на събиране, както и числеността на групите се определя с издадено от органите на МОСВ специално разрешение;

3. Регулиране числеността на животински видове: Регулирането на числеността на чакала, лисицата и дивата свиня да се извършва в периода 01 септември – 15 ноември.

8. Защитена местност „ЯЙЛАТА“. Обявена със Заповед № 1047/22.12.1987 г. (Обн. ДВ бр. 2/1988) като историческо място. Прекатегоризирана със Заповед № РД-822 от 23.08.2002 г. (Обн. ДВ бр. 86/2002) в защитена местност. Местоположение: в землището на с. Свети Никола, община Каварна, област Добрич. Обща площ 45,3 ha.

Цели на управление: Опазване на защитени видове растения и животни и техните местообитания.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Кастренето, чупенето на клони, нараняването на стъблата и всякакви други действия, които биха довели до повреждане или унищожаване на вековните дървета;

- ✓ Разкриване на кариери;
- ✓ Всякакво строителство на сгради и пътища;
- ✓ Паша на селскостопански животни;
- ✓ Унищожаване или повреждане на естествената растителност;
- ✓ Ловуване;
- ✓ Провеждане на сечи, освен отгледни и санитарни.

9. Защитена местност „СТЕПИТЕ“. Обявена със Заповед №РД-01-514/12.07.2007 г. на МОСВ (Обн. ДВ бр. 72/2007). Актуализация със Заповед № РД-161/28.03.2018 г., (обн. ДВ бр. 36/2018) и Заповед РД-267/11.05.2018 год. Местоположение: в землището на с. Българево, с. Свети Никола, община Каварна, област Добрич. Общата площ на ЗМ е 11,0439 ha, попадаща в община Каварна.

Цели на управление: буферна зона на резерват „Калиакра“

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Събирането на диворастващи растения, плодове и семена;
- ✓ Употреба на химически средства за растителна защита;
- ✓ Паша на селскостопански животни;
- ✓ Всякакъв вид строителство;
- ✓ Добив на инертни материали и други полезни изкопаеми;
- ✓ Лова и риболова;
- ✓ Разрешава се извеждането в горите на отгледни, санитарни, групово-изборни сечи;
- ✓ Разрешава се селскостопанска дейност, каквато традиционно е провеждана в района;
- ✓ Разрешават се ловностопански мероприятия, които биха увеличили характерната фауна.

10. Защитена местност „БЛАТНО КОКИЧЕ“. Прекатегоризирана и Обявена със Заповед № РД-750 /10.11.2009 г. (Обн. ДВ бр.4/2010). Промяна намаляване на площта със Заповед № РД-553/24.07.2015 г. (Обн. ДВ бр. 63/2015). Местоположение: в землището на с. Кранево, община Балчик, област Добрич. Общата площ на ЗМ е 148,8445 ha, попадаща в община Балчик.

Цели на управление: буферна зона на поддържан резерват „Балтата“

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Събирането на диворастващи плодове, семена и растения;
- ✓ Извеждането на сечи освен отгледни и санитарни;
- ✓ Ловът и риболовът;
- ✓ Всякакъв вид строителството;
- ✓ Разрешава се реконструкцията на тополовите култури и замяната им с характерни за района дървесни видове.

11. Защитена местност „АРОМАТНА МАТИОЛА“. Обявена със Заповед № РД-442/21.05.2013 г. (Обн. ДВ бр.56/2013). Местоположение: в землището на гр. Балчик, община Балчик, област Добрич. Обща площ 19,9 ha.

Цели на управление: Опазване на растителен вид Ароматна матиола (*Matthiola odoratissima*) и неговото местообитание.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
- ✓ Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
- ✓ Строителство с изключение на дейности, свързани с ремонт и реконструкция на съществуващи съоръжения;
- ✓ Поставяне на временно преместваеми обекти;
- ✓ Внасяне на неместни видове;
- ✓ Паша на домашни животни в периода от 1 март до 31 юли;
- ✓ Разораване, разкопаване и залесяване;
- ✓ Бивакуване и палене на огън.

12. Защитена местност „Ботаническа градина Балчик“. Обявена със Заповед № РД-130/27.01.2005 г. (обн. ДВ бр. 26/2005). Местоположение: гр. Балчик, община Балчик, област Добрич. Тази местност попада в регулацията на гр. Балчик и не е предмет на горскостопанския план на ТП ДЛС „Балчик“. Обща площ 17,46 ha.

Цели на управление:

1. Опазване на територия с характерен ландшафт, резултат от хармонично съжителство на човек и природа,
2. Опазване на местообитания на застрашени, редки и уязвими растителни видове
3. Предоставяне на възможност за научни изследвания, образователна дейност, екологичен мониторинг и развитие на устойчив туризъм.

Режими и ограничения, изисквани по нормативни документи и административни актове:

Режим, определен в ЗЗТ

- ✓ В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Режими и ограничения съгласно заповеди за обявяване:

- ✓ Всякакво строителство, освен предвиденото в утвърден план за управление на защитената местност;
- ✓ Отводняване или всякаква друга промяна на водния режим, определен за съществуващата помпена станция, басейни и канали;
- ✓ Замърсяване с вредни вещества, битови, строителни и други отпадъци;
- ✓ Разкриване на кариери, провеждане на минно-геоложки и други дейности, с които се изменя естественият ландшафт;
- ✓ Извеждане на сечи с изключение на отгледни и санитарни;
- ✓ Късане или унищожаване на тревна, храстова и дървесна растителност, както и събиране на билки;
- ✓ Безпокоене на животинските видове през размножителния период;
- ✓ Паша на селскостопански животни;

Насоки за управление, забрани и ограничения

От гледна точка на биоразнообразието и уникалността на видовете, защитените територии от област Добрич заемат едно значимо място в общата мозайка от защитени територии на страната. За защитените територии в границите на област Добрич, с изключение на поддържан резерват „Балтата“; Природен парк „Златни пясъци“; Защитена местност „Дуранкулашко езеро“ и Защитена местност „Шабленско езеро“, няма изготвени и приети планове за управление. Управлението на защитените територии се извършва съгласно Закона за защитените територии, заповедите за обявяване и плановете за управлението им (при налични такива). Предлагат се следните допълнителни ограничения:

- ✓ Забрана за подмяна на основния дървесен вид;
- ✓ Забрана за водене на санитарни сечи и изваждане до 10 m³ мъртва и/или гниеца дървесина от запаса на насажденията и стари дървета в горските територии – държавна собственост, с изключение на случаите на големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети;
- ✓ Да не се водят практики на управление, които оказват отрицателно въздействие върху съществуващи или предложени за обявяване защитени територии или зони;
- ✓ Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси;
- ✓ При извършване на горскостопански дейности в защитените територии, в установените им граници, да се оставят биотопни дървета, минимум 5 дървета на ha, с цел защита на различни видове насекоми, безгръбначни, земноводни, влечуги, птици и бозайници, които са предмет на опазване;

Б(2). Включени в защитените зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие

От 2007 година страната ни стана част на Европейската екологична мрежа „Натура 2000“. Тя е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочно оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Екологичната мрежа е създадена на основание на две европейски директиви: Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Тези две европейски директиви бяха транспонирани в националното ни законодателство чрез Закона за биологичното разнообразие. Беше изградена Национална екологична мрежа (НЕМ) и съгласно чл.3 от ЗБР тя включва защитени зони като част от Европейската екологична мрежа "Натура 2000", защитени територии, КОРИНЕ места, Рамсарски места, важни места за растенията и орнитологични важни места. Над 55 % от защитените зони по „Натура 2000“ попадат в горски територии.

В границите на защитените зони са включени всички горски територии, независимо от вида на собствеността. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия в защитени зони по смисъла на ЗБР, те ще се извършват съгласно изискванията на ЗБР и наредбата по чл. 101, ал. 3 от ЗГ. За определяне на типовете природни местообитания и тяхната площ в обхвата на област Добрич е ползвано „Ръководство на определяне на местообитания от европейска значимост в България“ от 2005 г.

Стопанисването на защитените зони се извършва съгласно Закона за биологичното разнообразие, Заповедите за обявяване, планове за управлението им и с „Ръководство за устойчиво управление на горите в Натура 2000“, с разписани режими за устойчиво управление на горите в мрежата „Натура 2000“, които са разгледани и приети на заседание на Националния съвет за биологично разнообразие (НСБР), проведено на 08.06.2010 год. и са залегнали в Наредба №8 от 05.08.2011 год. за семите в горите (обн. ДВ бр.64/2011 год., изм. и доп.).

Защитените зони (по чл. 3, ал. 1, т. 1 от ЗБР) са предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. Контролът на защитените зони по „Натура 2000“ се осъществява съгласно разпоредбите на ЗБР.

Общи цели за опазване на защитените зони (съгласно чл. 8, ал. 1, т.2 на ЗБР) са:

1. Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Посочените по-горе цели трябва да се имат предвид при стопанисването и при провеждането на лесовъдските мероприятия върху териториите на защитените зони. За всяка Защитена зона по Директивите на „Натура 2000“ (за местообитанията и за птиците), попадаща на територията на областта, е представена информация за наименованието на защитената зона, код, по коя от директивите е обявена, решенията за обявяване, предмет на опазване, цели и насоки на управление:

А. Защитените зони обявени по Директива 92/43/ЕЕС за запазването на природните местообитания на дивата флора и фауна (наричана за кратко Директива за хабитатите) в област Добрич ***са единадесет:***

1. Защитена зона “Суха река” - BG0000107 е обявена с Решение №122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 21/2007). През 1998 г. става част от КОРИНЕ място, поради европейското ѝ значение за опазването на редки и застрашени местообитания, растения и животни, включително птици. Предложената защитена зона граничи с потенциална Специално защитена зона в Румъния.

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 14 типа природни местообитания, които попадат в обхвата на общините Добричка, Тервел и Крушари. От тях 6 типа са горски местообитания с преобладаващи дъбови гори, частично гори от сребролистна липа: 91E0 - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae); 91- G0 Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 - Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91I0 - Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp; 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори; 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете, е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000107&siteType=HabitatDirective>

2. Защитена зона “Крайморска Добруджа” - BG0000130 е обявена с Решение № 122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 21/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 8 типа природни местообитания, които попадат в обхвата на общините Балчик, Генерал Тошево, Каварна и Шабла. От тях 4 типа са горски местообитания с преобладаващи дъбови гори, частично гори от сребролистна липа: 91G0 - Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 - Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори; 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете, е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000130&siteType=HabitatDirective>

3. Защитена зона “Кардам” - BG0000569 е обявена с Решение № 122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 21/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 2 типа природни местообитания, предимно тревни и храстови съобщества, които попадат в обхвата на община Генерал Тошево.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете, е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000569&siteType=HabitatDirective>

4. Защитена зона “Изворово-Краище” - BG0000570 е обявена с Решение № 122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 21/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 2 типа природни местообитания, предимно тревни и степни съобщества, които попадат в обхвата на община Генерал Тошево.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете, е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000570&siteType=HabitatDirective>

5. Защитена зона “Росица- Лѝзница” - BG0000572 е обявена с Решение № 122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 21/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 6 типа природни местообитания, които попадат в обхвата на община Генерал Тошево. От тях 2 типа са горски местообитания с преобладаващи дъбови гори: 91H0 - Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори;

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете, е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000572&siteType=HabitatDirective>

6. Защитена зона „Долината на река Батова” - BG0000102 е обявена с Решение № 802 от 04.12.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 107/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 12 типа природни местообитания, които попадат в обхвата на общините Балчик и Добричка. От тях 6 типа са горски местообитания с преобладаващи дъбови гори: 91E0 - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior*; 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*); 91G0 - Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 - Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91I0 - Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*; 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000102&siteType=HabitatDirective>

7. Защитена зона „Златни пясъци” - BG0000118 е обявена с Решение № 122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 21/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната, в която попада само част от площта на ПП „Златни пясъци“, Община Балчик, в обхвата на ТП ДЛС Балчик и се явява южна граница на област Добрич с област Варна, с площ 254,9 ha, са определени общо 10 типа природни местообитания. От тях 5 типа са горски местообитания с преобладаващи дъбови гори, частично гори от сребролистна липа или смесени широколистни гори: 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*); 91G0 - Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 - Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори; 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000118&siteType=HabitatDirective>

8. Защитена зона „Езеро Дуранкулак” - BG0000154 е обявена с Решение № 802 от 04.12.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 107/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 12 типа природни местообитания, предимно тревни и степни съобщества, които попадат в обхвата на община Шабла.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000154&siteType=HabitatDirective>

9. Защитена зона „Комплекс Калиакра” - BG0000573 е обявена с Решение № 802 от 04.12.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 107/2007), последно променена със Заповед № РД-815 от 12.12.2017 г. (обн. ДВ бр. 100/2017). В

защитената зона се включва и КОРИНЕ място “Калиакра”, определено през 1998 г. поради европейското му значение за опазването на редки и застрашени местообитания, растения и животни, включително птици. ЗЗ попада в обхвата на общините Балчик, Каварна и Шабла.

Конкретни цели за опазване на защитената зона:

1. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие в района, като предпоставка за стабилността на екосистемите, осигуряващи благоприятния природозащитен статус и жизнеспособността на популациите на видовете, обект на опазване;
2. Природосъобразно ползване на природните ресурси и устойчиво развитие на общностите, гарантиращо благоприятния природозащитен статус на видовете, обект на опазване

Цели на обявяване:

1. Опазване на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние;
2. Подобряване при необходимост на състоянието на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, и на местообитания на видовете, посочени в т. 2.2;
3. Възстановяване при необходимост на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техните популации;
4. Възстановяване на приоритетен тип природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи като площ, структура и функции до постигане на благоприятното природозащитно състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР (посочени в приложение №1). Хабитати – 1110 Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини; – 1150 * Крайбрежни лагуни; – 1160 Обширни плитки заливи; – 1170 Съобщества с кафяви, червени и зелени водорасли по скалисти морски дъна (Рифове); – 1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси; – 1240 Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове *Limonium*; – 1310 *Salicornia* и други едногодишни растения, колонизиращи тинести и пясъчни терени; – 1410 Средиземноморски солени ливади; – 2110 Зараждащи се подвижни дюни; – 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*; – 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*; – 62C0 * Понто-Сарматски степи; – 7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*); – 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; – 8310 Неблагоустроени пещери; – 8330 Подводни или частично подводни морски пещери; – 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*; – 91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*;

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: (видовете животни и растения, посочени в приложение №2). Бозайници – Видра (*Lutra lutra*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Степен пор (*Mustela eversmannii*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Афала (*Tursiops truncatus*), Муткур (Морска свиня) (*Phocoena phocoena*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*);

3. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР (видовете животни и растения, посочени в приложение №2). Земноводни и влечуги – Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Обикновена блатна костенурка (*Emys*

orbicularis), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*);

4. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР (посочени в приложение №1). Рибни – Карагъоз (Дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), Малък карагъоз (Харип) (*Alosa tanaica*);

5. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР (видовете животни и растения, посочени в приложение №2). Безгръбначни - Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*), *Catopta thrips*, Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Бръмбар рогащ (*Lucanus cervus*), Лицена (*Lycaena dispar*), Вертиго (*Vertigo moulinsiana*), Вертиго (*Vertigo angustior*), Набръчкан пробатикус (*Probatiscus subrugosus*);

6. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР (видовете животни и растения, посочени в приложение №2). Растения: Татарско диво зеле (*Crambe tatarica*), Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Емилипопово прозорче (*Potentilla emiliipopii*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се депониране на драгажни маси, пребаластиране на кораби в морските пространства в зоната;

2. Забранява се изграждане на изкуствени подводни рифове и острови върху местообитанията, предмет на опазване в морските пространства в зоната; изключения се допускат при бедствия и аварии или за дейности, подобряващи природозащитното състояние на местообитанията;

3. Забранява се търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;

4. Забранява се увреждане и унищожаване на естествената растителност в крайбрежната плажна ивица и в дюни извън активната плажна площ освен в случаите на почистване от инвазивни и неместни видове;

5. Забранява се промени в хидрологичния режим чрез отводняване, коригиране, преграждане с диги в границите на водозависимите природни местообитания; изключения се допускат при бедствия и аварии или за дейности, подобряващи природозащитното състояние на местообитанията;

6. Забранява се употреба на минерални торове в ливади, пасища и мери;

7. Забранява се издаване на разрешения за строеж и всякакво строителство на територията, определена с координатен регистър на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто - Сарматски степи, съгласно приложение № 3, неразделна част от заповедта, както и инициране, провеждане или продължаване на процедури по реда на Закона за опазване на околната среда, ЗБР, Закона за горите, Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползване на земеделските земи, Закона за устройство на територията и съответните подзаконови нормативни актове, които са предпоставка за реализация на строителство;

8. Забранява се на територията, определена с координатен регистър на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи съгласно приложение № 3, неразделна част от заповедта, разораване, залесяване и създаване на трайни насаждения, плодови и зеленчукови култури, зърнено-бобови култури, листностъблени зеленчукови култури, кореноплодни зеленчукови култури,

луковични зеленчукови култури, маслодайни култури, влакнодайни култури, етеричномаслени култури, едногодишни или многогодишни фуражни култури;

9. Забранява се палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2;

10. Забранява се провеждане на спелеоложки проучвания в неблагоприятни пещери през размножителния период на прилепите – 1 март – 30 юни;

11. Забранява се въвеждане на неместни растителни видове в ливади, пасища, мери, естествени водни обекти, дюни, мочурища, дерета и горските територии, както и умишлено внасяне в морската среда на чужди видове;

12. Забранява се движение на МПС извън съществуващи пътища (вкл. горски, селскостопански, ведомствени такива) в неурбанизирани територии освен за провеждане на селскостопански, горскостопански, аварийни и контролни дейности или по предварително съгласувани по съответния ред маршрути.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000573&siteType=HabitatDirective>

10. Защитена зона „Езеро Шабла - Езерец” - BG0000621 е обявена с Решение №122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Обн. ДВ. бр. 21/2007).

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 8 типа природни местообитания, предимно крайбрежни лагуни, подвижни дюни и др., които попадат в обхвата на община Шабла.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000621&siteType=HabitatDirective>

11. Защитена зона “Хърсовска река” - BG0000106 е одобрена с решение на МС № 661 от 16.10.2007г. (Обн., ДВ, бр. 85/2007 г.). През 1998 г. 80% от територията е определена за КОРИНЕ място, поради европейското му значение за опазването на редки и застрашени местообитания, растения и животни, включително птици.

Предмет на опазване: На територията на зоната има определени общо 10 типа природни местообитания, които попадат в обхвата на община Тервел. От тях 5 типа са горски местообитания с преобладаващи дъбови гори, частично гори от сребролистна липа или смесени широколистни гори: 91G0 - Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 - Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91I0 - Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.; 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори; 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000106&siteType=HabitatDirective>

Б. Защитените зони обявени по Директива 2009/147, за опазване на дивите птици (наричана за кратко Директива за птиците) **са десет:**

1. Защитена зона “Суха река” с код BG0002048. Приета със Заповед № РД-853 от 15.11.2007 г. (Обн. бр. 100/2007). Предмет на опазване са птиците и техните местообитания включени в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие. Защитена зона BG0002048 Суха река за птици припокрива отчасти Защитена зона BG0000107 Суха река за местообитанията. През 1997 г. територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място (код на мястото: BG048). 33 обхваща част от територията на общините: Добричка, Крушари и Тервел

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние;

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Бяла лопатарка (*Platalea leucorodia*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Ръждив ангъч (*Tadorna ferruginea*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Белоопашат морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Голяма пъструшка (*Porzana porzana*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Малка пъструшка (*Porzana pusilla*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Сив жерав (*Grus grus*), Турилик (*Burhinus oedipnemos*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*).

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2): Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Орко (**Falco subbuteo**), Черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се разораването и залесяването на ливади, пасища и мери;
2. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета, защитни горски пояси) в земеделските земи;
3. Забранява се извършването на дейности, свързани с отводняване или пресушаване на мочурища и естествени водни обекти;
4. Забранява се подмяната на крайречните гори от местни дървесни видове с неместни такива на разстояние до 50 м от границите на водните обекти;

5. Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите по горите;
6. Забранява се депонирането и временното съхранение на опасни отпадъци;
7. Забранява се скалното катерене през размножителния период на птиците (февруари-август);
8. Забранява се практикуването на делта- и парапланеризъм;
9. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002048&siteType=BirdsDirective>

2. Защитена зона “Чаиря” с код BG0002085. Приета със Заповед № РД-551 от 05.09.2008 г. (Обн. ДВ бр. 83/2008). Предмет на опазване са птиците и техните местообитания включени в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие. През 2005 година територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място (код на мястото: BG085). 33 обхваща част от територията на общините: Добричка и Генерал Тошево.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.): Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
2. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета, защитни горски пояси) при ползването на земеделските земи като такива;
3. Забранява се използването на пестициди (включително второ поколение родентициди) и торове (с изключение на оборска тор) в пасища и ливади;
4. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързоподвижна техника и преди 15 юли.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002085&siteType=BirdsDirective>

3. Защитена зона “Било” с код BG0002115. Приета със Заповед № РД-330 от 28.04.2014 г., (Обн. ДВ бр. 41/2014). 33 обхваща част от територията на общините: Добричка и Генерал Тошево.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Малка белочела гъска (*Anser erythropus*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Бухал (*Bubo bubo*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Сив жерав (*Grus grus*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Дропла (*Otis tarda*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Златистопер дъждосвирец (*Pluvialis apricaria*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.): Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Посевна гъска (*Anser fabalis*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Орко (*Falco subbuteo*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
2. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
3. Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
4. Забранява се изграждането на вятърни генератори и фотоволтаични системи за производство на електроенергия и съпътстващата ги инфраструктура (обслужващи пътища, подстанции, кабелни линии) извън регулацията на населените места.
5. Забранява се лов на червеногуша гъска (*Branta ruficollis*);
6. Забранява се лов на водоплаващ дивеч през тъмната част на денонощието;
7. Забранява се въвеждането на различни от традиционните за района земеделски култури;
8. Министърът на околната среда и водите със заповед временно спира работата на единични вятърни турбини, групи от ветрогенератори или цели ветроенергийни паркове в светлата част на деня при наличие на данни за интензивен миграционен поток на птици, които в комбинация със специфични климатични условия създават опасност от сблъсък на птици с витлата на ветрогенераторите. Мярката не се прилага за единични вятърни турбини, групи от ветрогенератори или цели ветроенергийни паркове, които разполагат със система за ранно предупреждение или са включени в интегрирана такава и изпълняват всички експлоатационни изисквания. Посоченото изключение не се прилага при доказана неефективност на системите за ранно предупреждение.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002115&siteType=BirdsDirective>

4. Защитена зона „Шабленски езерен комплекс” с код BG0000156. Обявена със Заповед на МС № РД - 259/16.03.2010г. (Обн. ДВ бр. 28/2010), изменена с Заповед № РД-698 от 25 август 2020 г. (Обн. ДВ бр. 81/2020). 33 обхваща част от територията на община Шабла.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Червеногуш гмуркач (*Gavia stellata*), Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Ушат гмурец (*Podiceps auritus*), Обикновен буревестник (*Puffinus yelkouan*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Малка белочела гъска (*Anser erythropus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Тръноопашата потапница (*Oxyura leucosephala*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Голяма пъструшка (*Porzana porzana*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Малка пъструшка (*Porzana pusilla*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*), Турилик (*Burhinus oedipnemos*), Кафявокрил огърличник (*Glareola pratincta*), Морски дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*), Златиста булка (*Pluvialis apricaria*), Бойник (*Philomachus pugnax*), Голяма бекасица (*Gallinago media*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Пепеляв брегобегач (*Xenus cinereus*), Тънкоклюн листоног (*Phalaropus lobatus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Малка чайка (*Larus minutus*), Дългоклюна чайка (*Larus genei*), Дебелоклюна рибарка (*Gelochelidon nilotica*), Каспийска рибарка (*Sterna caspia*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Белочела рибарка (*Sterna albifrons*), Белобуза рибарка (*Chlidonias hybridus*), Черна рибарка (*Chlidonias niger*), Блатна сова (*Asio flammeus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*),

Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Мустакато шаварче (*Acrocephalus melanopogon*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Беловрата мухоловка (*Ficedula albicollis*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Синьогушка (*Luscinia svecica*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.): Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Червеногуш гмурец (*Podiceps grisegena*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Посевна гъска (*Anser fabalis*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Планинска потапница (*Aythya marila*), Обикновена гага (*Somateria mollissima*), Ледена потапница (*Clangula hyemalis*), Кадифена потапница (*Melanitta fusca*), Звънарка (*Bucephala clangula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Голям нирец (*Mergus merganser*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Момин жерав (*Anthropoides virgo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Стридожд (*Haematopus ostralegus*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пясъчен дъждосвирец (*Charadrius hiaticula*), Сребриста булка (*Pluvialis squatarola*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Голям брегобегач (*Calidris canutus*), Трипръст бегобегач (*Calidris alba*), Малък брегобегач (*Calidris minuta*), Сив брегобегач (*Calidris temminckii*), Кривоклюн брегобегач (*Calidris ferruginea*), Тъмногърд брегобегач (*Calidris alpina*), Плоскоклюн блатобегач (*Limicola falcinellus*), Малка бекасица (*Lymnocyrtus minimus*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), Голям свирец (*Numenius arquata*), Голям червеноног водобегач (*Tringa erythropus*), Малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), Малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), Голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Камъкообръщач (*Arenaria interpres*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Малка черногърба чайка (*Larus fuscus*), Сребриста чайка (*Larus argentatus*), Белокрила рибарка (*Chlidonias leucopterus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мера, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
4. Забранява се промяната на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мера, мочурища, водоеми, водни течения, пясъчни дюни в селскостопанските и горските територии, с изключение на случаите, при които промяната е свързана с: изграждане на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, на съоръжения за третиране на отпадъци, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура; реализиране на други планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за

които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;

5. Забранява се разкриването на кариери;

6. Забранява се изграждането на голф игрища, фотоволтаични инсталации и вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на случаите, при които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;

7. Забранява се заустването на отпадъчни и минерални води в Шабленска тузла;

8. Забранява се паленето на масивите с водна и влаголюбива растителност, както и отстраняване на водна и влаголюбива растителност в Шабленска тузла освен за поддържане на местообитанията и видовете, предмет на опазване.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000156&siteType=BirdsDirective>

5. Защитена зона „Дуранкулашко езеро” с код BG0002050. Обявена със Заповед на МС № РД - 258/16.03.2010г. (Обн. ДВ бр. 28/2010), изменена с Заповед № РД-695 от 25 август 2020 г. (Обн. ДВ бр. 81/2020). ЗЗ обхваща част от територията на община Шабла.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Червеногуш гмуркач (*Gavia stellata*), Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Ушат гмурец (*Podiceps auritus*), Обикновен буревестник (*Puffinus yelkouan*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Малка белочела гъска (*Anser erythropus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Тръноопашата потапница (*Oxyura leucosephala*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Орел змиар (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Голяма пъструшка (*Porzana porzana*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Малка пъструшка (*Porzana pusilla*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Малка дропла (*Tetrax tetrax*),

Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), Морски дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*), Планински дъждосвирец (*Charadrius morinellus*), Златиста булка (*Pluvialis apricaria*), Бойник (*Philomachus pugnax*), Голяма бекасица (*Gallinago media*), Пъстроопашат крайбрежен бекас (*Limosa lapponica*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Пепеляв брегобегач (*Xenus cinereus*), Тънкоклюн листоног (*Phalaropus lobatus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Малка чайка (*Larus minutus*), Дългоклюна чайка (*Larus genei*), Дебелоклюна рибарка (*Gelochelidon nilotica*), Каспийска рибарка (*Sterna caspia*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Белочела рибарка (*Sterna albifrons*), Белобуза рибарка (*Chlidonias hybridus*), Черна рибарка (*Chlidonias niger*), Блатна сова (*Asio flammeus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Синьогушка (*Luscinia svecica*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Мустакато шаварче (*Acrocephalus melanopogon*), Водно шаварче (*Acrocephalus paludicola*), Ястребогушо коптиварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехульник (*Hippolais olivetorum*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Беловрата мухоловка (*Ficedula albicollis*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБП (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.): Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Червеногуш гмурец (*Podiceps grisegena*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Посевна гъска (*Anser fabalis*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Планинска потапница (*Aythya marila*), Обикновена гага (*Somateria mollissima*), Каdifена потапница (*Melanitta fusca*), Звънарка (*Bucephala clangula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Голям нирец (*Mergus merganser*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Стридожд (*Haematopus ostralegus*), Чернокрил огърличник (*Glareola nordmannii*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пясъчен дъждосвирец (*Charadrius hiaticula*), Сребриста булка (*Pluvialis squatarola*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Трипръст бегобегач (*Calidris alba*), Малък брегобегач (*Calidris minuta*), Сив брегобегач (*Calidris temminckii*), Кривоклюн брегобегач (*Calidris ferruginea*), Тъмногърд брегобегач (*Calidris alpina*), Плоскоклюн блатобрегащ (*Limicola falcinellus*), Малка бекасица (*Limnocyptes minimus*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), Малък свирец (*Numenius phaeopus*), Голям свирец (*Numenius arquata*), Голям червеноног водобегач (*Tringa erythropus*), Малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), Малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), Голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Камъкообръщач (*Arenaria interpres*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Малка черногърба чайка (*Larus*

fuscus), Белокрила рибарка (*Chlidonias leucopterus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мера, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
4. Забранява се промяната на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мера, мочурища, водоеми, водни течения, пясъчни дюни в селскостопанските и горските територии, с изключение на случаите, при които промяната е свързана с: изпълнението на дейностите по предоставената с РМС № 524 от 23.VI.2003 г. концесия за добив на природен газ от находище "Дуранкулак"; изграждане на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, на съоръжения за третиране на отпадъци, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура; реализиране на други планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
5. Забранява се разкриването на кариери;
6. Забранява се изграждането на голф игрища, фотоволтаични инсталации и вятърни генератори за производство на електроенергия, с изключение на случаите, при които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002050&siteType=BirdsDirective>

6. Защитена зона „Калиакра” с код BG0002051. Обявена със Заповед на МС № РД - 559/21.08.2009г. (Обн. ДВ бр. 69/2009). Районът се обитава от характерни степни видове птици. През 2005 година цялата територия е обявена от BirdLife International за ОВМ (код на мястото: BG051). 33 обхваща част от територията на общините: Каварна и Шабла.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Червеногуш гмуркач (*Gavia stellata*), Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Ушат гмурец (*Podiceps auritus*), Обикновен буревестник (*Puffinus yelkouan*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел

(*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Средиземноморски сокол (*Falco eleonora*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Турилик (*Burhinus oedipnemus*), Кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), Планински дъждосвирец (*Charadrius morinellus*), Златиста булка (*Pluvialis apricaria*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Малка чайка (*Larus minutus*), Дългоклюна чайка (*Larus genei*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Белобуза рибарка (*Chlidonias hybridus*), Черна рибарка (*Chlidonias niger*), Бухал (*Bubo bubo*), Блатна сова (*Asio flammeus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрия (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногогърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулик (*Hippolais olivetorum*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Беловрата мухоловка (*Ficedula albicollis*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.): Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Червеногуш гмурец (*Podiceps grisegena*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Обикновена гага (*Somateria mollissima*), Звънарка (*Bucephala clangula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Голям нирец (*Mergus merganser*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пясъчен дъждосвирец (*Charadrius hiaticula*), Сребриста булка (*Pluvialis squatarola*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Малък брегобегач (*Calidris minuta*), Кривоклюн брегобегач (*Calidris ferruginea*), Тъмногърд брегобегач (*Calidris alpina*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Голям свирец (*Numenius arquata*), Малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Малка черногърба чайка (*Larus fuscus*), Белокрила рибарка (*Chlidonias leucopterus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
4. Забранява се разширяването площта на съществуващи кариери, с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има стартирала процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
5. Забранява се промяната на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери, мочурища, водоеми, водни течения, крайбрежни клифове (скали) в селскостопанските и горските територии, с изключение на случаите, при които промяната е свързана с: изпълнението на дейностите по предоставените с РМС № 536/30.07.2003 г. и РМС №540/30.07.2003 г. концесия за добив на суров нефт от находище "Тюленово" и концесия за добив на природен газ от находище "Българево"; изграждане на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, на съоръжения за третиране на отпадъци, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура; реализиране на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
6. Забранява се изграждането на фотоволтаични инсталации и вятърни генератори за производство на електроенергия в земеделска земя, която е с начин на трайно ползване, различен от описания в забраната по т. 7.5, с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
7. Забранява се лов на червеногуша гъска (*Branta ruficollis*);
8. Забранява се лов на водоплаващ дивеч през тъмната част на денонощието;
9. Забранява се въвеждането на различни от традиционните за района земеделски култури;
10. Министърът на околната среда и водите със заповед временно спира работата на единични вятърни турбини, групи от ветрогенератори или цели ветроенергийни паркове в светлата част на деня при наличие на данни за интензивен миграционен поток на птици, които в комбинация със специфични климатични условия създават опасност от сблъсък на птици с витлата на ветрогенераторите. Мярката не се прилага за единични вятърни турбини, групи от ветрогенератори или цели ветроенергийни паркове, които разполагат със система за ранно предупреждение или са включени в интегрирана такава и изпълняват всички експлоатационни изисквания. Посоченото изключение не се прилага при доказана неефективност на системите за ранно предупреждение.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002051&siteType=BirdsDirective>

7. Защитена зона „Балчик” с код BG0002061. Обявена със Заповед на МС № РД - 130/10.02.2012г. (Обн. ДВ бр. 23/2012). През 2005 г. територията е обявена от

BirdLife International за Орнитологично важно място (код на мястото BG061). 33 обхваща част от територията на община Балчик.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2):

Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змиар (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Бухал (*Bubo bubo*), Синявица (*Coracias garrulus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бълбрия (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.):

Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*);

Режими и ограничения:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на пасища, ливади и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища, ливади и мери;
4. Забранява се разкриването на нови кариери и разширяването на концесионните площи на съществуващи кариери за добив на подземни богатства с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване по ЗПБ и/или за предоставяне на концесия за добив по ЗПБ и по Закона за концесиите или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
5. Забранява се изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона

за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за вятърни генератори, използвани като собствени източници на електрическа енергия;

6. Забранява се изграждането на фотоволтаични системи за производство на електроенергия в пасища, ливади и мери с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за изграждане на наземни, покривни и фасадни фотоволтаични системи, използвани като собствени източници на електрическа енергия.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002061&siteType=BirdsDirective>

8. Защитена зона „Батова” с код BG0002082. Обявена със Заповед на МС №РД - 129/10.02.2012 г. (Обн. ДВ бр. 22/2012).). През 2005 година територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място (код на мястото: BG082). 33 обхваща част от територията на общините: Балчик и Добричка.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям

маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.): Пчелояд (*Merops apiaster*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Фиш (*Anas penelope*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Звънарка (*Bucephala clangula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипя ветрушка (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
2. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
3. Забранява се изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за вятърни генератори, използвани като собствени източници на електрическа енергия;
4. Забранява се допускането и извършването на жилищно, курортно и вилно строителство до влизането в сила на нов ОУП на община Балчик и община Аксаково или техни изменения с изключение на имоти, които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ попадат в строителните граници на населени места или селищни образувания в двете общини, или имоти, за които има започната или завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
5. Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
6. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002082&siteType=BirdsDirective>

9. Защитена зона „Белите скали” с код BG0002097. Обявена със Заповед на МС № РД - 353/03.05.2012г. (Обн. ДВ бр. 37/2012). През 2005 година територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място (код на мястото BG097). 33 обхваща част от територията на общините: Балчик и Каварна.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Обикновен буревестник (*Puffinus yelkouan*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Средиземноморски сокол (*Falco eleonora*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Турилик (*Burhinus oedicephalus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бълбрия (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2.): Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на пасища, ливади и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища, ливади и мери;
4. Забранява се разкриването на нови кариери и разширяването на концесионните площи на съществуващи кариери за добив на подземни богатства с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване по ЗПБ и/или за предоставяне на концесия за добив по ЗПБ и по Закона за концесиите или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
5. Забранява се изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за вятърни генератори, използвани като собствени източници на електрическа енергия;

6. Забранява се изграждането на фотоволтаични системи за производство на електроенергия в пасища, ливади и мери с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;

7. Забранява се лов на червеногуша гъска (*Branta ruficollis*);

8. Забранява се лов на водоплаващ дивеч през тъмната част на денонощието;

9. Министърът на околната среда и водите със заповед временно спира работата на единични вятърни турбини, групи от ветрогенератори или цели ветроенергийни паркове в светлата част на деня при наличие на данни за интензивен миграционен поток на птици, които в комбинация със специфични климатични условия създават опасност от сблъсък на птици с витлата на ветрогенераторите. Мярката не се прилага за единични вятърни турбини, групи от ветрогенератори или цели ветроенергийни паркове, които разполагат със система за ранно предупреждение или са включени в интегрирана такава и изпълняват всички експлоатационни изисквания. Посоченото изключение не се прилага при доказана неефективност на системите за ранно предупреждение.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002097&siteType=BirdsDirective>

10. Защитена зона “Хърсовска река” с код BG0002039. Обявена със заповед № РД – 767 от 28.10.2008г. (ДВ бр.102 от 28.11.2008г.). През 1997 г. територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място (код на мястото BG039). 33 обхваща част от територията на община Тервел.

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР (видовете птици, посочени в приложение № 2): Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР (видовете птици, извън тези, посочени в приложение № 2): Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Керкenez*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Режими и ограничения:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета, защитни горски пояси) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на ливади, пасища, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
4. Забранява се намаляването площта на крайречните гори от местни дървесни видове;
5. Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
6. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.
7. Сеч на надлесни дървета се планирана съобразно ограниченията, заложиени по Директива Натура 2000, с цел запазване на старите и престарели дървета.

Стандартният формуляр за защитената зона със списък на местообитанията и видовете е на страница:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002039&siteType=BirdsDirective>

Б(3). Други специални горски територии, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статут и режими

Към специалните горски територии, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статут и режими са разгледани обектите със статут на недвижими културни ценности и паметници на културата, с категория „Национално значение“ на територията на област Добрич са представени в таблица 64.

Таблица 64. Списък на обекти със статут на недвижими културни ценности в област Добрич

СПИСЪК НА ОБЕКТИ СЪС СТАТУТ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ (ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА) С КАТЕГОРИЯ „НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ“ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ДОБРИЧ

(Данни от Националния регистър на недвижимите културни ценности, в който се вписват актовете на органите по чл. 65 и Публичния регистър на издадените по чл. 59, ал. 1 декларационни актове и на актовете за прекратяване на временния режим)

№	Населено място	Наименование на НКЦ	Административни данни			Вид (според научната и културната област, към която се отнасят, съгл. чл.47 от ЗКН)	Документ за предоставяне на статут: /ДВ бр./год.; протокол на НСОПК/ СЕСОНКЦ, заповед № на МК/
				К в.	парцел-пл.№		
1.	Гр.Балчик	Антична крепост, в града				Архитектурно-строителен от Античността и Средновекови	ДВ бр. 73 от 1967 г.

						<i>ето</i>	
2.	Гр.Балчик	Късноантична и средновековна крепост в кв. "Хоризонт"				Археологическа	ДВ бр.65/94 г. Зони и режими за опазване – Протокол №7 от 20.06.2002 г. на НСОПК
3.	Гр.Балчик	Античен некропол, в града				Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	ДВ бр. 73 от 1967 г.
4.	Гр.Балчик	Архитектурно-парков комплекс „Двореца“				Групов архитектурно-строителен паметник на културата и паметник на градинското и парковото изкуство	Заповед № РД 09-128 от 18.04.2002 г. на МК
5.	Гр. Балчик	Вила на румънската кралица Мария /"Тихото гнездо" – вила Луна/	В архитектурно-парков комплекс „Двореца“			Архитектурно-строителен	Заповед № РД 09-128 от 18.04.2002 г. на МК
6.	Гр.Балчик	Античен храм на Кибела				Археологическа	Заповед № РД 9Р-0006/24.11.2010 г. на МК
7.	с.Добрин	Антична крепост Залпада, м."Калето"				групова археологическа недвижима културна ценност	Заповед №РД9Р-49 /26.11.2015 г., обнар. в ДВ бр.10/2016г. Протокол от 06.04.2015 г.
8.	Гр.Добрич	Родната къща на нар. артистка Адриана Будевска	Ул. "В.Левски" № 54			Архитектурно-строителен от Античността и	ДВ бр.66 от 1976 г.

						<i>Средновековието</i>	
9.	Гр.Добрич	Къща, в която е живял Йордан Йовков	Ул. "Майор Викилски" № 18			Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	ДВ бр.66 от 1976 г.
10.	с.Дуранкул ак,	Историческа местност, свързана със селския бунт 1900 год., 1 км западно				Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието.	ДВ бр.66 от 1976 г.
11.	Гр.Каварна	Антично и средновековно укрепление, м."Калиакра", 14 км ЮИ				Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	ДВ бр. 73 от 1967 г.

* В наклонен шрифт са отбелязани обектите, които са в населени места. Подчертаните имена са на локализираните обекти, които са използвани при изготвянето на базата данни за тази функционална категория горски територии.

** С Разпореждане на МС № 1711 от 22.10.1962 г. всички селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове са обявени за паметници на културата с категория „национално значение“.

Освен това, на територията на област Добрич с категория “национално значение” са следните групови недвижими културни ценности:

1. Местността “Яйлата”, гр.Каварна, обл.Добрич е обявена с Разпореждане на МС № 1 от 07.02.1989 г. за археологически резерват (ДВ бр. 14 от 1989 г.).

„Праисторически, антични и средновековни структури в м. Яйлата, община Каварна, област Добрич“ – археологически резерват съгласно чл. 50, ал. 3 от ЗКН

2. Античната и средновековната крепост “Калиакра” и прилежащата и територия и акватория при с. Българево, общ. Калиакра, обл. Добрич са обявени с Разпореждане на МС № 1 от 07.01.2003 г. (ДВ бр. 4 от 2003 г.) за археологически резерват.

„Антична и средновековната крепост "Калиакра", община Каварна, област Добрич“ – археологически резерват съгласно чл. 50, ал. 3 от ЗКН

Индикатор за оценка на тази подкатегория може да бъде сравнението на общата площ на специалните горски територии, върху които са въведени особени статuti и режими по време на плановия период (да не се допуска намаление на площите).

Насоки за управление, забрани и ограничения:

При управлението на тези територии и обекти се прилагат насоки и се спазват забраните и ограниченията, посочени в съответните нормативни документи. Следните допълнителни ограничения и насоки също могат да бъдат прилагани:

- Забрана за подмяна на основния дървесен вид или местообитание;
- Стопанисването да се извършва съобразно режимите на обектите на недвижимото културно наследство (паметници на културата), определени в техните заповеди, когато има такива;

- Препоръчително е да не се провеждат стопански мероприятия с изключения на сечи за отстраняване на опасни за безопасността на хората дървета;
- Забрана за водене на санитарни сечи и изваждане на мъртва дървесина и стари дървета, с изключение на случаите на големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети;
- Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси;
- През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

Диференцирани цели на управление се поставят и пред териториите, които са обявени за семепроизводствени насаждения и градини, горски разсадници, дендрариуми, пред горите с реакционни функции и др.

Б(4). Семепроизводствени насаждения и градини, клонови колекции и маточници с основна цел на управление, от една страна подобряване на генетичното качество на добиваните репродуктивни материали, а от друга съхраняване на ценния генетичен фонд по метода „*ex situ*”. Семепроизводствените насаждения се създават за:

- осигуряване на горски репродуктивни материали за лесовъдски цели, които са генетически подходящи, с ценни наследствени качества и контролиран произход;
- запазване на биологичното разнообразие и съхранение на автохтонните и подобрените чрез методите на горската генетика и селекция генетични ресурси.

Към *горската семепроизводствена база* се причисляват всички одобрени и регистрирани базови източници за производство на репродуктивни материали от местни и интродуцирани видове. Базовите източници са: 1) източник на посевен материал; 2) насаждение за семепроизводство; 3) семепроизводствена градина - вегетативна и генеративна; 4) клон и клонова колекция; 5) родители на фамилия.

Горските семепроизводствени градини се създават за:

- добив на репродуктивни материали от категорията „окачествен” и „изпитан”;
- съхранение на горските генетични ресурси;
- извършване на контролирана полова хибридизация, изпитване на общата и специфичната комбинативна способност на клоновете и получаване на хибриди с желана наследственост.

Индикатор за оценка на тази подкатегория може да бъде сравнението на общата площ семепроизводствените насаждения и градини и броят индивидуални индивиди с ценни качества в края и началото на изпълнение на настоящия план.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление и стопанисване се извършват за: запазване на генетичното разнообразие на популационно и вътревидово ниво; регулиране на формовото разнообразие и селекционната структура на насажденията; осигуряване на условия за редовно и обилно семеносене или плодоносене; увеличаване добива на висококачествени в наследствено отношение репродуктивни материали; поддържането им в добро здравословно състояние.

Допуска се извършването на следните дейности:

- ✓ провеждане на селекционни, възобновителни и санитарни сечи, включително за разреждане - в семепроизводствените насаждения и градини;
- ✓ отсичане на естествен подраст и нежелани дървета от други видове;
- ✓ агротехника - култивиране, торене и поливане;

- ✓ борба с болестите и вредителите;
- ✓ изграждане и поддържане на трайна ограда около маточниците и семепроизводствените градини при необходимост;
- ✓ оформяне короните на присадките;
- ✓ поддържане на маточниците и почистване на нежеланите леторасли.

Б(5). Горски разсадници с основна цел на управление производство на репродуктивни материали и фиданки от горски дървесни и храстови видове за задоволяване нуждите на планираните залесявания в горските територии. Съгласно чл. 3. (3) от Наредба №4 от 15 февруари 2012 г. „за условията и реда за регистрация на горски разсадници“ в регистрираните вече горски разсадници могат да се произвеждат и други горски репродуктивни материали, декоративни и овощни фиданки, коледни елхи, зеленина за украса и преработка и др. За тази цел е особено необходимо да се спазват изискванията за производство, изваждане, сортиране, окачествяване, маркиране, опаковане, транспортиране, съхраняване и търговия с фиданките, произведени в горските разсадници. За нормално функциониране на горските разсадници, при необходимост, в тях могат да се изграждат пътища, напоителни системи, парници, оранжерии, огради, складови помещения, семедобивни, резникодобивни, битови сгради и др. Могат да се създават семепроизводствени градини, дендрариуми, опитни и експериментални участъци, маточници, генни банки, клонови колекции и др. Индикатор за оценка на тази подкатегория може да се използва сравнението на общата площ за разсадниково производство в горските територии и брой произведени фиданки през времето на действие на плана.

Насоки за управление, забрани и ограничения: Насоките за управление не допускат:

- ✓ създаване на горски разсадник на места с голяма опасност от ранни есенни и късни пролетни студове и слани и изложени на силни ветрове;
- ✓ с площ под 10 дка, изложени на големи снегонавявания и бавно топенe на снега;
- ✓ на почви, които са обезструктурени, заблатени или засолени;
- ✓ на почви, замърсени с тежки метали, или почви, в които има наличие на причинители на болести, насекоми и други вредители, установени от компетентен орган;
- ✓ при опасност от заливане;
- ✓ на разстояние до 200 m от трепетликови насаждения или групи дървета или източници на промишлени вредни емисии (от 5 до 10 km според посоката на преобладаващите ветрове);
- ✓ в мразовинни дупки и изложени на студени ветрове;
- ✓ допуска се да се определя площ за временен горски разсадник под склопа на насаждение със склопеност до 0,3, което е регистрирано за производство на горски репродуктивни материали от категория "идентифициран" за средния планински пояс.

Б(6). Опитни и географски култури от горски дървесни и храстови видове за проучване на генетични параметри на различни произходи или потомства на горскодървесните видове, свързани с оценка на преживяемостта при различни условия на месторастене. Опитните географски култури от летен дъб в района служат още за установяване на наследяемостта на стопански значими признаци, както и ефективността на селекцията в посока тяхното подобряване. Използват се и за ex-situ запазване на генетичните ресурси. Могат да служат като източник за репродуктивни материали. Като индикатор за оценка на тази подкатегория се препоръчва

сравняването на териториите по обща площ (не се допуска намаление при оценката в края на периода).

Насоки за стопанисване:

✓ поддържане на състава, структурата и здравословното състояние на дърветата в географските култури.

Б(7). Дендрариумът (арборетум) е територия върху която е създадена колекция от уникални дървесни видове (вкл. храстови и тревни представители) и която се отглежда на открито. Видовете растения се групират по систематичен, географски, екологичен или друг признак. Основната цел, научна или опитна, на дендрариума е да се демонстрира богатството и многообразието, както на местните дървесни и храстови видове (българската флора), така и на чуждоземни такива, т.н. “екзоти”. Индикатор за оценка на тази подкатегория е сравнението на обща площ и броят на разнообразните дървесни и растителни видове в края на периода на действие на плана.

Насоки за управление, забрани и ограничения: Насоките за управление препоръчват:

- ✓ Забранява се кастренето и повреждането на дърветата и храстите;
- ✓ Забранява се късането или изкореняването на растенията;
- ✓ Забранява се провеждането на дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и разнообразието на флората;
- ✓ Забранява се всякакво строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в документите за управление на дендрариума;
- ✓ Провеждане на мероприятия с оглед подобряване грижите и поддръжката на терените в архитектурно - парковия комплекс;
- ✓ Създаване на условия за отдых и пикник, за семейни игри и забавления;
- ✓ Създаване на картотека с паспорти на основните видове растения на територията на дендрариума;
- ✓ Изготвяне на фитосанитарна оценка на дендрариума;
- ✓ Задължително провеждане на периодична инвентаризация и мониторинг на състоянието на видовете.

Б(8). Научноизследователски и учебно-опитни гори с основна цел на управление създаване на условия за обучение и научна дейност в областта на горското стопанство. Основното предназначение на тази подкатегория е създаването на Демонстрационен учебен обект от летен дъб, обособен с писмо на ИАГ от 2015 год. Индикатор за оценка на тази подкатегория е сравнението на площите в периода на действие на настоящия план.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление, забраните и ограниченията ще се задават от учебните и научните колективи, съобразно целите, вкл. експериментирание на нови технологии, технологични решения и средства в горското стопанство, експериментално прилагане на най-добри съвременни горскостопански практики, както и ползване на дървесина и други продукти от горите за осигуряване на приходи за поддържане на учебните обекти.

Б(9). Горски територии до 200 m около туристическите хижи, категоризирани по Закона за туризма и обекти с религиозно значение с основна цел на управление създаване и поддържане на подходящи условия за развитие на устойчив туризъм, възстановяване и отдых. Това са горите около туристически маршрути и обекти, около населените места, хотели, ресторанти, хижи; гори около основната пътна мрежа; панорамни и погледни места; информационно - образователни точки; туристически

пътеки и маршрути (вкл. екопътеки, веломаршрути); хижи, заслони, кътове за отдих и места за палене на огън, къмпинги, биваци. Индикатор за оценка на тази подкатегория, може да бъде сравнението на площите – обща в края и началото на плана.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

От лесовъдска гледна точка се препоръчват:

- ✓ сечи за поддържане безопасността на посетителите, погледни места и туристическата инфраструктура,
- ✓ за тези територии, които нямат уредени със заповед режими, стопанисването да се извършва съгласно ГСП, които са съобразени с изискванията на ЗГ и ЗКН.

Б(10). Бази за интензивно стопанисване на дивеча, съгласно регистъра на ИАГ, дирекция „Ловно стопанство“. Базите за интензивно стопанисване на дивеча са заградени територии, устроени в ловностопанско отношение за полусвободно отглеждане на дивеч при численост над допустимия запас на местообитанието съобразно бонитета, чийто размер е съобразен с биологичните изисквания на вида дивеч (възпроизводствен двор, карантинен двор, аклиматизационен двор, ловен двор, волиер, отраслов двор). Индикатор за оценка на тази подкатегория може да бъде сравнението на площите – обща, в края и началото на плана.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

- ✓ запазване и обогатяване на видовото разнообразие на дивеча;
- ✓ изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия;
- ✓ възпроизводство, разселване, опазване и охрана на дивеча;
- ✓ аклиматизация и реаклиматизация на дивеча;
- ✓ подобряване на екстериорните и трофейните качества на дивеча;
- ✓ ползване от горските територии - държавна собственост, за съхраняване качествата на биотипите и подобряване на местообитанията.

Б(11). Горски територии с рекреационно значение - основната цел на управление е поддържане и развитие на рекреационния потенциал на горските територии. За изпълнението ѝ да се прилагат лесовъдски дейности с минимални интензивности, при удължени турнуса на сеч и минимални площни намеси. Индикатор за оценка на тази подкатегория може да бъде сравнението на общата площ на горските територии, по време на плановия период (да не се допуска намаление на площите).

Към тази категория се отнасят горски територии, включени в селищни образувания или курорти с национално или местно значение. Съгласно чл. 75. от Закона за здравето (в сила от 01.01.2005 г.) за курортни ресурси са определени минералните води, лечебните пелоиди (лиманно-лагунните тини, изворните тини, торфът и бентонитовите глини), крайбрежната плажна ивица и местностите с благоприятни за профилактика, лечение и рехабилитация биоклиматични условия. На основание чл. 76 от този закон за курорти са обявени териториите с категоризирани курортни ресурси и възможности за изграждане и експлоатация на обекти и съоръжения за профилактика, лечение, рехабилитация, отдих и туризъм на населението. Границите и условията за развитие на съответния курорт се определят с решение на Министерския съвет, в сила от 02.03.2012 г. (Обн. ДВ. бр.18 от 02.03.2012 г.) - <https://www.lex.bg/en/laws/ldoc/2135778458>.

Във връзка с това решение обявените курорти в област Добрич попадат в две категории:

- *Климатични морски курорти от национално значение*

- гр. Балчик и местност "Фиш-фиш", община Балчик. Административният акт, с който местността е обявена за курорт и са определени границите ѝ е ПМС № 89 от 1957 г. (ДВ, бр.33 от 1967 г.)
- местност "Тузлата", община Балчик. Административен акт, с който местността е обявена за курорт и са определени границите ѝ е ПМС № 549 от 1965 г.
- *Климатични морски курорти от местно значение*
- с. Кранево, община Балчик. Административен акт, с който населеното място е обявено за курорт е Заповед № 2620 на МНЗСГ (ДВ, бр. 54 от 1963 г.)
- с. Българево, община Каварна. Административен акт, с който населеното място е обявено за курорт е Заповед № 464 на МНЗСГ (ДВ, бр. 27 от 1967 г.)
- гр. Каварна, община Каварна. Административен акт, с който населеното място е обявено за курорт е Заповед № 2620 на МНЗСГ (ДВ, бр. 54 от 1963 г.)
- ваканционно селище "Русалка", община Каварна. Административен акт, с който селищното образувание е обявено за курорт и са определени границите му е Заповед № 2620 на МНЗСГ (ДВ, бр. 54 от 1963 г.)
- с. Крапец, община Шабла. Административен акт, с който населеното място е обявено за курорт е Заповед № 2620 на МНЗСГ (ДВ, бр. 54 от 1963 г.)
- гр. Шабла, местността около минералните извори и езерата, община Шабла. Административен акт, с който местността е обявена за курорт и са определени границите ѝ е Заповед № 2620 на МНЗСГ (ДВ, бр. 54 от 1963 г.)

Министърът на здравеопазването съвместно с министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на околната среда и водите и министъра на туризма определят с наредби условията и реда за използването и опазването на обявените по този закон курортни ресурси, утвърждаването на охранителни зони и охранителен режим за опазване на находищата им, утвърждаването на експлоатационните запаси и използването на лечебните ресурси и експлоатацията на плажовете по Черноморското крайбрежие.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в запазване на постоянно горско присъствие за тези територии. За изпълнението на целите се препоръчва:

- ✓ използване на отгледни сечи с минимални интензивности и възобновителни сечи с предварително възобновяване и максимално удължен възобновителен период;
- ✓ забраните и ограниченията са свързани с използването на голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;
- ✓ приоритетно използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка;
- ✓ провеждане на санитарни, принудителни, технически и селекционни сечи;
- ✓ забранява се ползването на средства за растителна защита и изсичането на дървесна растителност в горските територии, попадащи в охранителна зона „А“ на находищата на лечебна кал „Шабленска тузла“ и „Балчишка тузла“;
- ✓ не се разрешава дърводобив в горските територии около калонаходищата, попадащи в охранителна зона „Б“, а използването на средства за растителна защита се ограничава, като не се допуска употреба на химични средства за растителна защита, когато може да окажат неблагоприятно въздействие върху курортните ресурси и природната среда.

Б(12). За поддържане на ландшафта – основната цел на управление е поддържане на състоянието на горите в качеството им на основен компонент на представителни за територията ландшафти и с определяща роля за съхраняване на естествените

екосистемни режими, процеси и функции в тях. Подобни ландшафти благоприятстват в най-висока степен устойчивостта на прилежащите територии и в това си качество са важен структурен елемент в интегрираното планиране и управление на територията. За изпълнението ѝ да се прилагат лесовъдски дейности с минимални интензивности, при удължени турнуса на сеч и минимални площи намеси. Индикатор за оценка на тази подкатегория, може да бъде сравнението на площите – обща.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Насоките за управление се изразяват в запазване на постоянно горско присъствие за тези територии. За изпълнението на целите се препоръчва:

- ✓ използване на отгледни сечи с минимални интензивности и възобновителни сечи с предварително възобновяване и максимално удължен възобновителен период;
- ✓ забраните и ограниченията са свързани с използването на голи сечи и краткосрочно постепенни сечи.

Б(13). Гори с висока консервационна стойност (ГВКС). Определените в докладите за гори с висока консервационна стойност горски територии имат цел на управление и насоки, конкретно разписани за всяка категория или комбинация от тях. ГВКС са горски територии, които притежават поне една от шестте високи консервационни стойности (ВКС), според определението на Съвета по стопанисване на горите (FSC), публикувано за пръв път през 1999 г. Концепцията за ГВКС започва да се използва все по-широко както при сертификацията на гори, така и при картиране, свързано с лесоустройството и с ландшафтното планиране, при стопанисването и при вземането на решения за опазване на горските ресурси. Поради припокриване /дублиране с основни категории на горските територии и определената им приоритетна функционална значимост от Наредба №18, за дублираните категории горски територии ще се изпълняват целите и насоките за отделните категории по функционална принадлежност. За горските територии, посочени единствено в докладите за гори с висока консервационна стойност, ще се използват *целите и насоките*, които са им определени в тях.

1. Съгласно Практическото ръководство за Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България (Актуализирана версия, октомври 2016 г.) в консервационна стойност ВКС 1.2 „Застрашени, изчезващи и ендемични видове“ на територията на област Добрич попадат както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори с естествени характеристики, представляващи потенциално такова местообитание. Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитания от критично значение за тези и други видове. Това са видове от Приложение 1 към ръководството с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Списъкът е разработен на основата на Червения списък на IUCN с използвани категории „критично застрашен“ и „уязвим“, Червената книга на НРБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България, както са включени и видове, които са от значение за цялостното функциониране на екосистемите в локален мащаб. В района на област Добрич са установени следните изчезващи, редки, застрашени и ендемични растителни видове, включени в “Червената книга на България”:

- **Видове от Червената книга, разпространени в област Добрич**

Червен (красив) божур (*Paeonia peregrina* Mill.); Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica* Wahlenb); Гръцка ведрица (*Fritillaria graeca* Boiss.); Горска съсънка (*Anemone sylvestris* L.); Ароматна матиола (*Matthiola odoratissima* M. Bieb.) R. Br.); Бесарабско глухарче (*Taraxacum bessarabicum*, (Hornem.) Hand.-Mazz); Изменчива мъдрица

(*Sisymbrium polymorphum* (Murray) Roth.); Кримско зарасличе (*Symphytum tauricum* Willd.); Лесингово коило (*Stipa lessingiana*); Понтийски пелин (*Artemisia pontica* L.); Приморски триостренник (*Triglochin martima*); Рогоплоден клин (*Astragalus cornutus* Pall); Степен пъщърнак (*Pastinaca umbrosa* Stev.ex DC); Татарско зеле (*Crambe tataria* Sebeok); Твърдолистна песъчарка (*Arenaria rigida* M. Bieb.); Южно чапличе (*Scandix australis*); Българско еньовче (*Galium bulgaricum* Vel); Седефче (*Ruta graveolens* L.); Кадифено великденче (*Veronica spicata* L.); Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum* (M. Bieb.) Spreng.); Водна лилия (*Nymphaea alba* L.); Жълта водна роза (*Nuphar lutea* (L.) Sm.);

Защитени животни в областта, които са включени в “Червената книга на България”:

- **Животни от Червената книга, разпространени в област Добрич**

Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.); Малък креслив орел (*Aquila pomarina*); Малък орел (*Hieraetus pennatus*); Орел змияр (*Circetus gallicus*); Малък ястреб (*Accipiter nisus*); Голям ястреб (*Accipiter gentilis*); Бухал (*Bubo bubo*); Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*); Вечерна/червенонога ветрушка (*Falco vespertinus*); Гълъб хралупар (*Columba oenas* L.); Сив кълвач (*Picus canus*); Черен кълвач (*Dryocopus martius*); Осояд (*Pernis apivorus*); Лятно бърне (*Anas querquedula* Linnaeus); Черна каня (*Milvus migrans*); Видра (*Lutra lutra*); Ивичест смок (*Elaphe quatuorlineata*); Пъстър смок (*Elaphe sauromates*); Смук мишкар (*Elaphe longissima longissima* Laurenti); Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*); Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca ibera* Pallas); дива котка (*Felis silvestris* Schreber); Добруджански хомяк (*Mesocricetus newtoni*); Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*); Пъстър пор (*Vormela peregusna*); Степен пор (*Mustela eversmannii*); Дългоух ношник (*Myotis bechsteini*); Дългопръст ношник (*Myotis capaccinii*); Трицветен ношник (*Myotis emarginatus*); Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*); Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*); Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*); Лалугер (*Spermophilus citellus*);

- **Ендемити, разпространени на територията на област Добрич**

В региона се срещат български и балкански **ендемити** (най-вече македоно-тракийските флорни елементи 17 вида и 2 вида илирийски балкански ендемити): добруджанско коило (*Stipa lessingiana*), волжки горицвет (*Adonis wolgensis*), попово прозорче (*Potentilla emili-popii*), синьосинкаво сграбиче (*Astragalus glaucus*), висока превара (*Scutellaria altissima*), източна превара (*S. orientalis*), бодлива руница (*Phlomis herba-ventis* ssp. *pungens*), лежащо еньовче (*Galium humifusum*), пясъчна метличина (*Centaurea arenaria*), разклонена раkitовица (*Tamarix ramosissima*), пясъчна самодивска трева (*Peucedanum arenarium*) и др. Срещат се още: планински явор, жешля (*Acer heldreichii* Orph.); българска круша (*Pyrus bulgarica* Khutath. & Sachok.); източен лопох (*Trachystemon orientalis* (L.) G. Don f.).

- **Реликти, разпространени на територията на област Добрич**

Сред растенията пример за реликт в района на Североизточна България са: гола копривка (*Celtis glabrata* Stev.); див рожков (*Cercis siliquastrum*); люляк (*Syringa vulgaris*);

- **Защитени растения разпространени на територията на област Добрич**

българско еньовче (*Galium bulgaricum* Vel.); емилоповово прозорче (*Potentilla emili popii* Nyarady); украинска коча билка (*Nepeta ucranica* L.); френска дрипавка (*Crepis nicaeensis* Balbis); многоцветна момкова сълза (*Polygonatum multiflorum* (L.) All.); бодлив залист (*Ruscus aculeatus* L.);

2. Списък на индикаторните видове за ВКС 1.3 с техните минимални концентрации са посочени в Приложение 2 към ръководството, като там се дават и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно

изискванията на Приложение 2 към ръководството, тогава гората е ГВКС. В района на ДГС „Добрич“, ДЛС „Балчик“ и ДЛС „Тервел“ има и миграция, и нощувки на големи ята дневни грабливи птици в различни горски участъци през отделните години - осояди, малки кресливи орли, змиари, обикновени мишелови, малки орли и др. Във връзка с опазването на тези концентрации е недопустимо изграждането на вятърни електрогенератори на територията на тези териториални поделения. Надземната електропреносна мрежа е необходимо спешно да бъде обезопасена с изолатори на чашките на стълбовете.

3. Горски местообитания от национална, европейска и световна значимост за опазване, неописани като местообитания в защитените зони по Закона за биологичното разнообразие, се отнасят към ВКС 3: „Редки, защитени или застрашени от изчезване екосистеми, местообитания или рефугии“. Категорията ВКС 3 обхваща и горски местообитания, посочени в Червената книга (том 3), които не са включени в Приложение 1 на ЗБР. Целта е да се осигури опазването на горите с малка естествена срещаемост в областта посредством съхраняване на редките, застрашени и изчезващи екосистеми, които ги представляват. Тук се включват най-вече видове гори, които преди са били значително по-широко разпространени или типични за по-голям регион. Границите на отделните горски екосистеми, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насажденията. Съгласно списъкът на екосистемите по Приложение 4 към Практическото ръководство за определяне на ГВКС, съставен въз основа на Европейската класификация EUNIS, и по данни от изготвените доклади за ГВКС за четирите териториални поделения/стопанства на територията на област Добрич, са идентифицирани застрашени, изчезващи и/или ендемични екосистеми със следните 3 (три) представители:

1. **G1.737, Eastern sub-Mediterranean white oak woods** Гори от космат дъб (*Quercus pubescens*) – чисти или смесени с други термофилни видове.
2. **G1.7A1, Euro-Siberian steppe [*Quercus*] woods.** Гори доминирани от цер (*Quercus cerris*) или дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*) върху лъос в равнинните райони на Дунавската равнина, Лудогорието и Добруджанското плато;
3. **G1.7C4, Termophilous / *Tilia* / woods.** Гори с доминиране на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*)

4. Независимо, че не са в списъка от Приложение 4 на Практическото ръководство, за ВКС 3 се приемат и гори, които притежават характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (Old-growth forests), и които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс видове от специфични екологични и таксономични групи. Горите във фаза на старост (ГФС), съгласно Практическото ръководство за определяне на ГВКС, са елемент от системата за поддържане на благоприятния природозащитен статус на горските местообитания от Натура 2000, съгласно изискванията на Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна. Според определението за Гори във фаза на старост (ГФС) в Националния FSC стандарт, това са гори в последната фаза от развитието си, в които дървостоят е достигнал значителна възраст, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и се характеризира с неравномерна пространствена и възрастова структура; наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене; стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разрушаване.

Списък на гори във фаза на старост, попадащи в защитени зони от Натура 2000 (вид на собствеността: държавна публична и държавна частна), на основание чл. 4, т. 2

и чл. 168, т. 1 от ЗГ и във връзка с чл. 5 и чл. 118, ал. 1, т. 1 от ЗБР, е изготвен от ИАГ и определен със Заповед РД-49-421/02.11.2016 г. на МЗХГ, за отразяване в действащата инвентаризация и горскостопанските планове и/или програми на горските територии и за нуждите на горската сертификация. Горите във фаза на старост в област Добрич заемат 2 267,2 ha, като разпространението им по териториални поделения е представено на таблица 65, с включени коригирани списъци.

Таблица 65. Териториален обхват на горите във фаза на старост в област Добрич

Териториално поделение	Източник: документ (година)	Обща площ (ha)
ДЛС „Балчик“	Доклад за ГВКС;	Обща площ 520,4
ДГС „Генерал Тошево“	Доклад за ГВКС; ИАГ 2016	Обща площ 325,8
ДГС „Добрич“	Доклад за ГВКС; ИАГ 2016	Обща площ 678,2
ДЛС „Тервел“	Заповед № РД-11-65/30.06.2017г.	Обща площ 742,8
Общо:		2 267,2

В посочената консервационна категория - ГФС, горските екосистеми са защитени в естественото им състояние, като се изключват изцяло от ползвания и намеси, освен ако здравословното им състояние и правилата за растителна защита не изискват намеса, а това са случаите на големи природни нарушения – ветровали, ветроломи, снеговали, каламитети и др. ГФС на територията на област Добрич се намират в следните 33 по „Натура 2000“ (за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна): BG0000102 Долината на река Батова; BG0000573 Комплекс Калиакра; BG0000107 Суха река; BG0000130 Крайморска Добруджа; BG0000572 Росица – Лозница; BG0000106 Хърсовска река.

5. Съгласно *Практическото ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност ВКС2* представляват значими горски територии, формиращи ландшафт от регионално и национално значение, в които всички естествено срещащи се видове съществуват при естествени условия на разпространение и обилие. Целта на определяне на тази консервационна стойност е да бъдат включени типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от съответния горско-растителен район. В таблица 66 са дадени броя на отделите от съответното ДГС, попадащи в обхвата на ВКС 2, както и номерата на тези отдели. Характерно за областта е, че горски територии от тази консервационна стойност се срещат само в района на ТП ДЛС „Тервел“ (Таблица 66), описани по Приложение 3 от *Практическото ръководство* (версия октомври 2016).

Таблица 66. Списък на горски територии, представящи гори с ВКС 2 в област Добрич

Териториално поделение	Отдели в обхвата на ВКС 2
ТП ДЛС „Тервел“	Общо 57 броя: 1 - 14, 90, 122, 144 - 179, 181 - 184, (278 и 433-стари отдели);

За горите от тази консервационна стойност **се препоръчва** планираните лесовъдски и стопански мероприятия да не водят до намаляване на лесистостта на територията; да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт; да се прилагат природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особеностите на конкретното насаждение; при провеждане на лесовъдски дейности да се поддържа определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета; да се дава приоритет на естественото възобновяване и да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване; не се

допуска смяна на коренния дървесен състав на насажденията; при залесяване да се използват само местни видове и произходи; да не се допуска изкуствено залесяване на (голини, поляни) естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятия за контрол на ерозионни процеси; да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията, независимо дали съществуващият процент е под определения по критерий. При планиране на пътищата и инфраструктурата, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на живите организми – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки и зони на спокойствие на животните и т.н.

6. На територията на област Добрич, в категорията ГВКС 4.1., попадат горски екосистеми, определени като вододейна зона, обособени с цел снабдяване на населените места с вода за питейно-битови нужди. Включените горскостопански единици от ДГС „Генерал Тошево“ и ДЛС „Балчик“, единствени източници на питейна вода, са определени въз основа на интервюта с персонала на териториалните поделения/стопанствата. При обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода се използват **някои общи препоръки за лесовъдска намеса: да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура; да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора; пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0,5, но и да не е по-висока от 0,8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация; забрана за използване на голи сечи; зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв.**

7. Към консервационната категория ВКС 4.3 се отнасят гори с решаващо противоерозионно значение, които за територията на ДГС „Добрич, ДГС „Генерал Тошево“ и ДЛС „Балчик“ са определени ГВКС, покриващи изискванията на т. 1 и т. 2 от определението, съгласно Практическото ръководство за определяне на ГВКС, т.е. горски територии с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редина, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 m) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6. **Като общи препоръки за лесовъдска намеса в гори с решаващо противоерозионно значение се посочва използване на лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0,5; навременно извеждане на отгледните мероприятия, особено в горските култури, за да се осигурят жизнеността и устойчивостта на насажденията; създаване и поддържане на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура; при много стръмни терени (31-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи; при каменливи и урвести терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия; да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка; при нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност. **В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи** не се допуска извеждането на сечи; провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност; предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).**

8. За гори с консервационна стойност ВКС 4.4, предпазващи от разпространението на пожари, се приемат всички широколистни гори, разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи за селскостопанско ползване, с ширина на насаждението минимум 100 m и максимум 250 m и състав, включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари (Практическо ръководство, 2016). За идентификация на тези гори в по-големите горскостопански единици е много удачно използването на Географски информационни системи (ГИС). За територията на област Добрич няма определени ГВКС 4.4. на основание на данните от ГСП на териториалните поделения. Не са определени широколистни гори, които имат ролята на бариери за разпространението на пожари в иглолистните гори, защото иглолистните гори са малко на площ и са пръснати на малки площи на територията на стопанствата.

9. На територията на ДГС „Добрич, ДГС „Генерал Тошево“ и ДЛС „Тервел“ са идентифицирани гори, които *отговарят на определението за ВКС 4.5*, свързани със защита на земеделските земи от ерозия и инженерни съоръжения за защитата на инфраструктурни обекти (защитна ивица ж.п. линия, защитна ивица газопровод) и ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като защитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 m. В горите за защита на инженерни съоръжения **се препоръчва** отгледните сечи да се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, при което да не се намаляват съществено защитните функции. Това изисква прилагане на сечи с дълъг възобновителен период.

10. Съгласно националното ръководство за определяне на ГВКС ресурсите, които характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други категории ВКС са следните: дърва за огрев и битови нужди; паша и фураж – сено и листна маса; гъби; други недървесни продукти – лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.) и водоснабдяване. Препоръките и указанията за стопанисване и мониторинг на гори, в които е установено наличие на ВКС 5 са предложени в Приложение 6 към ръководството. Целта е да се запазят поминъка и сигурността на местните общности, получаващи от горите – не само за общностите, зависими от гората, но и за всяка общност, която получава значителни и незаменими приходи, храни и други ползи от гората. Определянето на тези горски територии е направено в Докладите за ГВКС на ТП Добрич, Генерал Тошево, Балчик и Тервел.

Като общи **препоръки за управление на горските територии** в област Добрич, с цел съхраняване на социалната им значимост може да се каже, че най-уязвима група по отношение гарантирането на дървата за огрев са жителите в селата. Трябва да се предвиждат възможности за задоволяване на нуждите на домакинствата, имайки предвид, че средно за страната е определено около 8 m³ дърва на домакинство за отоплителен сезон; да продължат да се ползват и да се развиват възможностите за допълнителни приходи от събиране на такси по съответните тарифи за ползване на недървесни горски продукти и извършване на туристически дейности в горските територии, като това се планира въз основа на програма за ползване, базирана на инвентаризация на всички горски ресурси и норми за устойчивото им ползване и възпроизводство; да не се извършват залесявания с нетипични и неместни видове; мероприятията да се планират и обхващат цялата територия на горскостопанските единици;

11. Горските територии със социално значение за местните общности ВКС 6 обхващат горите в 100 m ивица около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции; горите в границите на обекти на недвижимо културно наследство (паметниците на културата) или в техните охранителни зони; горски територии в 500 m ивица около религиозните обекти, включени в Приложение 7 на Практическото ръководство; горски територии в 100 m ивица около манастири и други религиозни обекти извън Приложение 7 (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културна памет. Определянето на тези територии е направено в Докладите за ГВКС на ТП Добрич, Генерал Тошево и Тервел и при консултации с местните хора и общините.

Препоръчва се в гори с ВКС 6 да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, реконструкции, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност). Особено внимание да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни екстериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета). През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

Индикатор за оценка на тази подкатегория (ГВКС) може да бъде сравнението на площите – обща, в края и началото на плана.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

- ✓ Да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване;
- ✓ Да се съхрани целостта на гората. Фрагментираният горски територии, горите с отворен склоп или гори, в които е воден дърводобив с висока интензивност, са предразположени към пожари;
- ✓ Да се запази и поддържа широколистния състав на горските територии. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7;
- ✓ Стопанисването на горски територии, след определянето им като ГФС (ВКС 3), се провежда по начин, който да поддържа и/или подобри природозащитното им състояние;
- ✓ Стопанисването на обектите на недвижимо културно наследство (паметници на културата), да се извършва съобразно режимите, определени в техните заповеди, когато има такива;
- ✓ Препоръчително е в горите, определени като ВКС 6, да не се провеждат стопански мероприятия с изключения на сечи за отстраняване на опасни за безопасността на хората дървета;

В. СТОПАНСКИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ - целите на управление и стопанисване са насочени към повишаване на производителността и качеството на дървесината, устойчиво производство на дървесни и недървесни горски продукти, както и предоставяне на услуги от тях. Изпълнението им води до производство на висококачествена дървесина, производство на строителна дървесина, дърва за огрев и

целулоза. Към тази категория се отнасят горите със стопанско предназначение, непопадащи в зони с друга функционална принадлежност. *Индикатор* за оценка на тази категория може да бъде сравнението на площите – обща.

Насоки за управление, забрани и ограничения: Основната насока на планирането на дейности и реализирането им в стопанските горски територии е максимално производство на строителна дървесина от единица площ, като същевременно се повишава устойчивостта, продуктивността и видовото разнообразие на насажденията. При иглолистните гори насоките на стопанисване са тяхното отглеждане и поддържане на добро общо състояние. Насоките на стопанисване пред широколистните високостъблени гори, заложи в плана, са тяхното отглеждане, поддържане в добро санитарно състояние и възобновяване по естествен път с подходящи лесовъдски системи. Основна насока при издънковите гори за превръщане е тяхната трансформация в устойчиви семенни гори. Отгледни и възобновителни сечи с приоритет на естественото възобновяване, подпомагане на стопански ценните видове, индивидуален отбор.

Г. ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА ОТ УРБАНИЗАЦИЯ

Защитният режим е ориентиран към опазване и съхраняване на обхвата, структурата и функциите на горски територии, открояващи се като среда за свръхосигуряване на регулиращи, поддържащи и културни ползи за обществото. Целта на обявяването на тези зони е да спомогне за решаване проблема със стихийната урбанизация и да запазва ценни горски територии в защита на обществените потребности, в частност - от естествени зони за рекреация. *Индикатор* за оценка на тази категория може да бъде сравнението на площите – обща.

Насоки за управление, забрани и ограничения:

Предлагат се за обсъждане зони за защита от урбанизация по реда на чл.12, ал.1, т. 3 от Закона за горите. Съгласно §1, т.25 от Допълнителни разпоредби на Закона за горите "Зона за защита от урбанизация" е част от горските територии, в която е забранено извършването на строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, както и на съоръжения, свързани с управлението на горските територии. Отразяването на тези зони е задължително в ОУП и ПУП на общините съгласно чл.12, ал.10 от Закона за горите.

В таблица 67 е представена обобщена информация за целите и индикаторите за постигане на всяка цел при управлението на горските територии в област Добрич по функционалната им принадлежност.

Таблица 67. Обобщена информация за целите и индикаторите за постигане на всяка цел при управлението на горските територии в област Добрич по функционалната им принадлежност

Функционална принадлежност	Цели на управление	Индикатор за постигане на целта	Целева стойност в края на плана
А Целите на управление за защитните гори се определят от преобладаващата защитна функция, която те изпълняват, като за отделните защитни функции тя може да бъде различна.			
А(1)	Защита на почвата, овладяване на ерозията, свлачищата, абразията, стабилизиране на бреговете ивици на по-големите реки	Площ по вид и степен на ерозия (ha)	Запазване на площта
	Изграждане на противоерозионни и	Брой поддържани и/или новоизградени технически	Поддържане на съществуващи

	хидротехнически съоръжения; залесяване на застрашени от развитие на ерозионни процеси терени; правилни възобновителните и отгледни сечи, почистване на сечищата	съоръжения; залесени площи (ha)	съоръжения (100%) Изграждане на нови
A(2)	Защита на водосборите и териториите около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване	Брой зони за защита на водоизточници	Запазване на броя
	Подобряване водния баланс на територията чрез поддържане на водоохранните и водозащитни функции на горите, обезпечаване качеството на водата	Обща площ (ha)	Запазване на площта
	Защита на техническите съоръжения, осигуряващи водоползването от дадена територия	Състояние на техническите съоръжения	Подобряване състоянието на техническите съоръжения
A(3)	Запазване и подобряване на защитните функции на горите за защита на урбанизираните територии, екраниране, поглъщане на шум и замърсители, поддържане на благоприятен микроклимат	Площ (ha)	Запазване на площта
A(4)	Запазване и подобряване на защитните функции на горите за защита на инфраструктурни обекти и съоръжения; изпълняват ролята на естествен филтър за вредните емисии; способстват за равномерното разпределение на снежната покривка; подобряват водния режим на почвата	Площ (ha)	Запазване на площта
A(5)	Няма налични на територията на областта		
A(6)	Засилване влиянието на защитните горски пояси чрез ветрозащитния ефект; измененията в относителната влажност на въздуха; запазването на снежната покривка от отвяване; увеличаване количеството на валежите; влиянието върху нивото на подпочвените води, температурния режим и почвеното плодородие	Площ (ha)	Увеличаване на площта в друга собственост (различна от държавна)
A(7)	Възстановяване на растителността в поройни горски земи, осигуряване на необходимата стабилност на терена, укрепяване на ровините, защита от наводнения и порои	Обща площ (ha)	Запазване площта
		Площ на горите по състояние (ha)	Запазване на площите
Б Целта на управление е опазване и съхраняване на тези горски територии като национално богатство и достойние и като специална форма на опазване на родната природа, способстваща за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото.			

Б(1)	Опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи; поддържане на природното и културно наследство. Опазването на природата в защитените природни територии (ЗПТ) има предимство пред всички другите дейности в тях	Обща площ (ha)	Запазване на общата площ на ЗПТ (ha)
		Изготвяне на Планове за управление на ЗПТ, за които няма изготвени такива (%)	100% изготвени Планове за управление на ЗПТ
Б(2)	Осигуряване на дългосрочно оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания в страната и за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие; защита на природното и културно наследство	Обща площ за защитените зони от националната екологична мрежа по Натура 2000 (ha)	Запазване на общата площ
Б(3)	Опазване на недвижими културни ценности и паметници на културата	Брой обекти	Запазване броя
		Състояние на обектите	Поддържане в добро състояние
Б(4)	Добиване на горски репродуктивни материали от генеративни и вегетативни семепроизводствени градини, майчини дървета, клонове и клонови колекции, селектирани на индивидуално ниво, без генетическо изпитване, както и от единични или групи дървета или насаждения и култури с известен произход, отделени като източници за семепроизводство	Обща площ (ha)	Запазване
		Определени индивидуални индивиди с ценни качества (бр.)	Увеличаване броя на определените индивиди с ценни генетични качества
Б(5)	Производство на горски репродуктивни материали и фиданки от горски дървесни и храстови видове за задоволяване нуждите на планираните залесявания в горските територии	Обща площ (ha)	Запазване на общата площ
Б(6)	Научно-образователна запроучване растежа и производителността на различни произходи при горско-дървесните видове и за изпитване на потомствата им	Обща площ (ha)	Запазване на общата площ
Б(7)	Опазване на създадените и отглеждани на открито уникални колекции от дървесни, храстови и тревни видове чрез които се демонстрира богатството и многообразието от видове както	Обща площ (ha)	Запазване и/или увеличаване на общата площ

	на българската флора, така и на чуждоземни представители, т.н. “екзоти”		
Б(8)	Обучение на студентите от Лесотехнически университет – София и провеждане на научни изследвания в горските екосистеми	Обща площ (ha)	Запазване на общата площ
Б(9)	Управление на създаването и поддържането на подходящи условия за развитие на устойчив туризъм, възстановяване и отдих	Обща площ (ha)	Запазване на общата площ
Б(10)	Създаване на оптимални условия за размножаване, развитие и увеличаване на дивечовите запаси, запазване на дивечовото разнообразие и съхраняване на генетичния фонд	Брой	Запазване на броя
Б(11)	Поддържане и развитие на рекреационния потенциал на горските територии	Обща площ (ha)	Запазване на площта
		Състояние	Подобряване на фитосанитарния статус на курортните гори
Б(12)	Поддържане състоянието на горите в качеството им на основен компонент на представителни за територията ландшафти и с определяща роля за съхраняване на естествените екосистемни режими, процеси и функции в тях и на произтичащите от тях ползи за обществото	Обща площ (ha)	Запазване на общата площ (ha)
Б(13)	Запазване на горите с висока консервационна стойност (ГВКС), вкл. гори във фаза на старост, които притежават богато биоразнообразие, средообразуващи и социални функции	Обща площ на ГВКС (ha)	Запазване площта на установените ГВКС
		Площ на горите във фаза на старост (ГФС)	Увеличаване площта на горите във фаза на старост при класифициране на нови защитни или защитени гори; намаляване фрагментацията на ГВКС
В Целите на управление са свързани с поддържане на дървопроизводителните и средообразуващите функции на горските територии			
В	Повишаване на производителността и качеството на дървесината; устойчиво производство на дървесни и недървесни горски продукти, както и предоставяне на услуги от тях.	Обща площ (ha)	Запазване на площта
		Състояние	Подобряване на фитосанитарния статус на стопанските гори
Г Опазване и съхраняване на обхвата, структурата и функциите на горите и предоставяните от тях ЕсУ.			

Г	Опазване и съхраняване на обхвата, структурата и функциите на горските територии, които в условията на ландшафта са среда за свръхосигуряване на регулиращи, поддържащи и културни ползи за обществото и спомагат за решаване на проблема със стихийната урбанизация	Обща площ (ha)	Запазване на площта
---	--	----------------	---------------------

2. Цели на управление по общини и на областно ниво

2.1. Приоритети за развитие на горските територии на областно ниво

Целите и приоритетите за управление и развитие на горските територии в област Добрич се формулират на базата на изводите от направения анализ на потенциала на горските ресурси и социално-икономическия анализ. Целите следва да отговарят на критериите за специфичност, измеримост, постижимост и реалистичност съобразно местните ресурси. Целите и приоритетите за устойчиво и интегрирано развитие на горските територии в областта се разработват и оценяват в тяхната съвкупност и взаимодействие с оглед да се постигне вътрешна и външна съгласуваност. *Вътрешната съгласуваност* предполага логическа връзка между целите и избраните приоритети за тяхната ефективна реализация, както и с оглед избягване дублирането на усилия, неефикасно използване на ресурси и противоречиви и частични въздействия при решаване на проблемите. Външната съгласуваност поставя като изискване съобразяването с политическия контекст и приоритети в областта на регионалната политика, както и с условията за достъп до финансови ресурси за подпомагане на регионалното и местното развитие

Към момента на изработване на ОПРГТ на област Добрич, след анкетиране на заинтересованите страни и извършените анализи, са определени следните приоритетни направления, оперативни цели и дейности за реализация на приоритетните направления за развитие на горските територии на областно ниво:

Приоритетно направление № 1. Устойчиво стопанисване и ползване в горските територии за предоставяне на материални екосистемни ползи и услуги. В този приоритет влизат, както ползването на горите и техните материални ресурси (основни и странични и/или специални ползвания), така и проблемите, свързани с опазването, охраната, организацията на дейностите в горите и взаимодействията между собственици, стопани и ползватели. Взети са предвид не само проблеми, свързани със стопанисването на горите, но и проблеми, породени от провеждането на дейностите в горите.

- **състояние на проблема** - неинформираност на значителна част от населението за реалното състояние на горите, за тяхното опазване, охрана, за значението на горите за местното население и икономиката (изключение правят работещите в СИДП ДП, ТП ДГС/ДЛС, РДГ, собственици на гори, РИОСВ, които са в пряк контакт с колегите си).
- **ограничения и заплахи** – климатични промени и свързаните с тях изменения в природните режими и баланси. Липса на достатъчно средства за реализиране на стратегия за борба със свлачищата, абразията и ерозията. Влошаване състоянието на горите, проблеми свързани с охраната, организацията на

дейностите в горите и взаимодействията между собственици, стопани и ползватели.

- **насоки за управление** – мониторинг на състоянието на горските територии, анализ на потока „предоставяне – нужди“ от екосистемни услуги, подобряване на връзките между собственици, стопани и ползватели, включването на различни програми и проекти за опазването на горите, повишаване на контрола по опазването на горите, формиране и поддържане на жизнени и многофункционални горски екосистеми. Привличане на обществен интерес и личната отговорност на хората, за опазването и поддържането на защитените територии и орнитологично важните места на територията на областта. Инвентаризацията на горите и навременните адекватни лесовъдски намеси са важен момент за решаване на повечето от проблемите в конфликтните точки. Извършване на анализ относно необходимостта от актуализация и/или изготвяне на планове за управление на защитените територии по ЗЗТ и защитените зони по ЗБР и връзката им със стопанисването на горите, както и адекватно интегриране на целите по управлението на горите в общите цели за устойчиво развитие на региона.

Оперативна цел 1: Подобряване състоянието на горите и тяхното устойчиво стопанисване.

Чрез:

- Своевременно провеждане на отгледни сечи за увеличаване на продуктивността на горите, подобряване на тяхната устойчивост на болести, вредители, природни бедствия и други биотични и абиотични фактори;
- Повишаване устойчивостта и производителността на горските насаждения с цел адаптирането им към климатичните промени и задоволяване нуждите на обществото от горски продукти (дървесина, НДГП, лов) и здравословна жизнена среда;
- Прилагане на екологосъобразни лесовъдски системи, основаващи се на природния възобновителен потенциал на горите;
- Въвеждане на практики на управление, които да съответстват на стандартите на ЕС и създаване на предпоставки за ефективно и ефикасно използване на средствата от европейски и международни фондове и програми на областно ниво;
- Подпомагане и контролиране на частните собственици на гори и общините чрез създаване на подходящи условия за устойчиво развитие на горското стопанство в недържавните горски територии и насърчаване на частното предприемачество;
- Провеждане на горска инвентаризация, включваща кадастър, използване на информацията от ГИС;
- Запазване на горите с висока конзервационна стойност и насърчаване на сертификацията на горите по видове собственост (държавни и недържавни гори) за устойчиво управление на горските територии;
- Развитие и поддържане на мрежата от защитени територии и защитени зони по Натура 2000 и създаване на условия за подобряване на тяхното управление;
- Осъществяване на дейности, свързани с опазването, възстановяването и поддържането на биологичното и ландшафтното разнообразие в горските територии;
- Оформяне на предложения за приемането на нова правно-нормативна уредба за устойчиво управление на горите във връзка с предоставянето на екосистемни услуги и ползи;
- Актуализиране на базата данни за семепроизводствените насаждения и градини за производство на семена и посадъчен материал; Поддържане и модернизиране на горските разсадници;

- Анализирание на нуждите и възможностите за залесяване и озеленяване на територията на общините в област Добрич и съответно производството на посадъчен материал.

Оперативна цел 2. Устойчиво ползване на дървесина и оползотворяване на дървесната биомаса

Чрез:

- Провеждане на лесовъдски системи (отгледни и възобновителни сечи) за поддържане смесения характер и разновъзрастовата структура на горите (хетерогенни) със запазване и толериране на ценни и устойчиви форми на местните, редките и застрашените дървесни видове;
- Своевременно превръщане на издънковите гори в семенни едновременно с интензивно отглеждане на останалата част от издънковите гори;
- Подобряване качеството на възобновителните сечи с естествено семенно възобновяване при ползването и възобновяването на горите;
- Анализ на потенциала за извършване на отгледни и санитарни сечи;
- Подпомагане на възобновяването при отглеждане на млади насаждения и горски култури;
- Разработване и въвеждане на механизми за устойчиво производство и потребление на дървесна биомаса за енергийни нужди;
- По-широко използване и оползотворяване на енергията от биомаса чрез изграждане на нови или подобряване на съществуващи инсталации за генериране на енергия от биомаса;
- Насърчаване и подпомагане сертифицирането на преработвателните фирми, в т.ч. по отношение произхода на дървесината и продуктите от дървесина;
- Изграждане и оптимизиране на съвременни системи за контрол и опазване на горите и дивеча;
- Насърчаване предприемачеството и увеличаване на инвестиционния интерес в горския сектор и горската индустрия;
- Подобряване на координацията и взаимодействието между институциите за предотвратяване и разкриване на незаконни действия в горските територии;
- Организация на ползването - унификация на тръжните документи и тръжните процедури.

Оперативна цел 3. Устойчиво ползване на недървесни горски ресурси от горските територии

Чрез:

- Проучване, анализ и оценка на потенциала на горските територии относно възможностите за предоставяне на услуги от горите, производство и реализация на недървесните горски продукти (НДГП) и тяхното природосъобразни ползване;
- Ресурсна оценка на недървесните горски продукти, в т.ч. и на лечебните растения в горите и разработване на План за устойчиво ползване;
- Анализ на добиваните количества по години и прогноза за развитие на оптималните за ползване количества от недървесни горски ресурси - гъби, билки, плодове, дивеч;
- Предотвратяване на негативните въздействия върху ловностопански дейности на местните общности;
- Подобряване на капацитета и координацията между всички заинтересовани страни в областта за опазване, разнообразяване и увеличаване на местните дивечови популации, в т.ч. чрез генетична селекция и интродукция;
- Инвестиции в преработка и маркетинг на горските продукти.

Оперативна цел 4. Поддържане на актуална и достъпна база от данни и карти на горите, функционалните зони, екосистемните услуги и биоразнообразието в горските територии на областно ниво.

Чрез:

- Изграждане на система за постоянен мониторинг на състоянието на горските екосистеми във връзка с предоставянето на екосистемни услуги и на биоразнообразието на горските територии в областта, чрез прилагане на методика за оценка и картиране на екосистемни услуги;
- Повишаване на контрола по опазването на флората и фауната в горите.

Приоритетно направление № 2. Устойчиво управление на природните ресурси в горските територии за предоставяне на регулиращи и поддържащи екосистемни ползи и услуги

Устойчиво управление на ресурсите на областно ниво и засилване на вътрешнообластната координация, информационен обмен и мониторинг.

- **състояние на проблема** – наличие на деградирани земи, водни площи и вододайни зони, за които е необходимо да се полагат грижи за поддържането им в добър вид. При поддържането на съществуващата система за борба с ерозията, свлачищата, водоснабдяването, изниква необходимост от изграждане на нови водохващания и водопроводи, навременно отстраняване на аварии, подобряване качеството на питейната вода, опазването на околната среда. В горскостопанско отношение действията са насочени към недопускане на нерегламентирани мероприятия, които могат да доведат до свлачищни процеси и ерозия, а от там и до затлачване на язовири и замърсяване на водите във водните басейни.
- **ограничения и заплахи** - загуби на почвени и водни ресурси, заплахи за балнеоложкия и оздравителния туризъм. Засилване на засушаванията в резултат от промените в климата. Амортизирана водопреносна мрежа, водеща до колосални загуби. Липса на големи повърхностни водоизточници и висока цена на водата. Лошото състояние на водоемите и реките оказва отрицателно въздействие върху риболовния туризъм. Нерегламентирани дейности могат да предизвикат влошаване състоянието на природните ресурси (ерозионни процеси, климатични промени и съпътстващият ги потенциален воден дефицит, респективно – нарастващи нужди от питейни води).
- **насоки за управление** - изграждане, разширяване и реконструкция на водопроводи и канализационна мрежа, опазването на околната среда от отпадъци, слагане на информационни табели, кошчета за отпадъци по туристическите пътеки за опазването на околната среда. Строг контрол върху провежданите мероприятия в защитните горски територии. Засилена координация със съответните административни служби по управление на водните ресурси и по управление на отпадъците.

Оперативна цел 1: Поддържане на горските територии във вододайните зони в добро състояние за подобряване качеството на питейната вода.

Чрез:

- Устойчиво стопанисване и поддържане на горските ресурси във вододайните зони с цел осигуряване на питейна вода с добро качество;
- Проучване за сондиране за откриване на нови водоизточници и минерални води в горските територии на областта;
- Ограничаване негативните въздействия върху водните ресурси вследствие неправилни лесовъдски дейности в горските територии;

- Ограничаване на негативните въздействия при неправилна употреба на средства за растителна защита, съгласно нормативните изисквания и конкретните указания за ползването им, в зоните за защита на водите и особено в санитарно-охранителните зони на питейни водоизточници;
- Поддържане на съществуващата система за водоснабдяване, а при необходимост и изграждане на нови водохващания в горските територии и водопроводи;
- Очертаване и картиране на трасетата на водопреносната мрежа в горските територии;
- Оптимизиране на лесовъдските мероприятия в сервитутните зони на водопреносната мрежа.

Оперативна цел 2. Поддържане на горските територии в добро състояние за редуциране на деградационните процеси.

Чрез:

- Устойчиво стопанисване и ползване на горските и почвени ресурси за предотвратяване влошаване състоянието и/или унищожаването на екосистемите в условия на климатични промени;
- Възстановяване на екосистемите в горските територии, засегнати от антропогенни и природни бедствия, чрез залесяване с подходящи видове на мястото на настъпилите природни нарушения или пожари;
- Възстановяване на горските територии върху засегнати от природни бедствия обезлесените територии, залесяване на застрашените от ерозия и изоставени земи;
- Превенция на горските пожари чрез поддържане и контролиране на изградената система за наблюдение, откриване и ранно оповестяване за горски пожари;
- Повишаване на обществената ангажираност при превенцията и борбата с горските пожари и незаконните действия в горските територии;
- Ограничаване провеждането на лесовъдски мероприятия, причиняващи уплътняване и ерозия на горските терени;
- Осигуряване на достатъчно инвестиции за залесяване и отглеждане на култури, както и за създаване и поддържане на защитните пояси;
- Предприемане на адекватни мерки за предотвратяване на опасността от ерозия на почвата в горските територии;
- Поддържане на съществуващата система от мерки за борба с ерозията, а при необходимост и изграждане на нови технически съоръжения.

Оперативна цел 3. Създаване на условия за по-добър фитосанитарен статус на горските екосистеми.

Чрез:

- Организиране на ефективен лесопатологичен мониторинг, прилагане на адекватни и навременни лесовъдски и лесозащитни мероприятия, както и използване на безвредни лесозащитни средства в горските територии на областта;
- Поддържане на оптимален състав и структура на горските екосистеми;
- Провеждане на превантивни действия в горските територии с цел предотвратяване намаляването на устойчивостта на насажденията и горските екосистеми по отношение на биотични и абиотични фактори.

Оперативна цел 4: Опазване на горските и водните ресурси и околната среда от замърсяване.

Чрез:

- Поставяне на информационни табели, кошчета за отпадъци по туристическите пътеки;
- Картиране на незаконните сметища в горите и на територията на общината;
- Предотвратяване замърсяването на горските територии вследствие на проведени горскостопански дейности.

Приоритетно направление № 3. Подобряване на транспортната достъпност, инфраструктурата и опазване на околната среда в горските територии

Подобряване състоянието на горската пътна мрежа, изграждане на нови пътища за по-голяма достъпност до отдалечените дърводобивни масиви. Изграждане на подходяща инфраструктура - пътища, заслони, горски кътове, обособени зони за отдих и пикник. Необходимо е подобряване на управлението и ползването на горските и водни ресурси.

- **състояние на проблема** - лошо състояние на мрежата от горски пътища, необходимост от изграждането на нови пътища за по-голяма достъпност до отдалечените дърводобивни обекти, укрепване на свлачищните терени покрай главните пътища, редовно почистване и поддържане на пътищата през зимния период.
- **ограничения и заплахи** - липса на финанси, бавни темпове на икономически растеж и недостатъчен инвеститорски интерес. Ако не се подобрят пътищата, това води до увеличаване на транспортните разходи, труден достъп до обектите, провокиране на ерозионни и други деградиционни процеси.
- **насоки за управление** - подобряване на транспортните комуникации, създаване на допълнителна мотивация за местните заинтересовани лица в подкрепа на подобряването и поддържането на инфраструктурата, привличане на туристи и инвеститори. Включването на проекти за изграждане, реконструкция и модернизация на горските пътища.

Оперативна цел 1. Възстановяване и поддържане на пътищата за достъп и движение в горските територии.

Чрез:

- Изграждане на нови горски пътища и наваксване изоставането в развитието на инфраструктурата в горските територии;
- Поддържане и изграждане на ефективна горско-пътна мрежа с по-висока товароносимост;
- Възстановяване на експлоатационното състояние на отделни участъци от горско-пътната мрежа;
- Изграждане на горски пътища за осигуряване на достъп до горските територии за рекреация, туризъм, събиране на НДГП;
- Предотвратяване на рисковете за пътната мрежа и превенция от природни бедствия в горските територии - свлачища, наводнения, ерозия;
- Подобряване и развитие на инфраструктурата, свързана с развитието и адаптирането на земеделието и горското стопанство;
- Изграждане и поддържане на веб-базирана информационна система с данни и карти за собствеността, характеристиките и състоянието на горско-пътната мрежа - пътища и трасета за достъп и движения в горите;

Оперативна цел 2. Поддържане и изграждане на технически съоръжения и инфраструктура.

Чрез:

- Укрепване на свлачищните терени покрай пътищата в горските територии;
- Редовно почистване и поддържане прилежащата на горско-пътната мрежа инфраструктура;
- Разработване на система за наблюдение и поддръжка на пътищата за достъп в горите;
- Поддържане на минерализованите противопожарни ивици около горско-пътната мрежа.

Оперативна цел 3: Изграждане и обновяване на туристическата инфраструктура.

Чрез:

- Развитие на специализирана туристическа инфраструктура около населените места, както и в околоселищните горски територии;
- Подпомагане поддържането на маршрутите и туристическата инфраструктура в горските територии;
- Работа с местните общности, фирми ползватели и институции за осигуряване на по-добра координация и превенция на увреждането на горско-пътната мрежа;
- Разработване на годишни и периодични планове за ремонт и поддръжка на горско-пътната мрежа.

Приоритетно направление № 4. Развитие на устойчив туризъм в горските територии

Приоритетно направление на областно ниво е повишаване и развитие на туристическия потенциал.

- **състояние на проблема** - развитието на различни форми на туризъм като приоритет за развитие на региона. Липса на големи замърсяващи производства и запазен район в екологично отношение с уникални природни дадености. Необходимо е изграждането на горската инфраструктура, която да обслужва туристическите и горскостопански дейности. Изграждането само на еко-пътеки, информационни табели, туристически заслони, табла с информация не е достатъчно за развитие на устойчив туризъм. Препоръчително е развитието на културен, познавателен, селски и етнотуризм, развитие на ловен и риболовен туризъм, както и курортен туризъм като допълнение към морския туристически продукт. Този подход включва мерки по благоустрояване на съществуващата и изграждане на нова инфраструктура, както и на пешеходни туристически маршрути. Пълно развитие на съществуващите ресурси като туристически продукт, чрез проучването, разработване и включване на нови туристически маршрути. Задачата е да се осигурят допълнително приходи и да се увеличи заетостта на населението на територията на отделните общини в областта за развитието на целогодишен, устойчив и диверсифициран, с висока добавена стойност, специфичен за района на област Добрич висококачествен туристически продукт и да се увеличи приноса на сектора за устойчивото развитие на общинско и областно ниво.
- **ограничения и заплахи** – необходимост от диверсификация на ползите, предоставяни от горските територии в областта, недостатъчно добре поддържана горска инфраструктура, недостатъчно добре разработена туристическа информационна и посетителска инфраструктура с насочване към външния пазар.
- **насоки за управление** – дефиниране и обособяване на целеви групи, към които ще бъде насочен туристическият продукт; реконструкция на старата и изграждане на нова туристическа инфраструктура. Създаване на условия за устойчиво използване на горските територии като туристически ресурс за развитие на планински, екологичен, ловен и риболовен туризъм и на други специализирани форми на туризъм. Планиране и реализация на адекватна по отношение на горските ресурси териториална интеграция и преки взаимодействия с други фактори за създаване на туристически продукт в областта - стопански направления, главно в сферата на услугите, транспорта и ХВП.

Оперативна цел 1. Устойчиво управление и ползване на природните ресурси в горските територии за развитие на туризма.

Чрез:

- Оптимизиране на предвидените лесокултурни мероприятия около проектирани и съществуващи туристически маршрути и обекти;
- Извършване на дейности за увеличаване на рекреационната пригодност на горските територии в района;
- Създаване на зелени зони около населените места, водните площи и промишлените обекти;
- Създаване и поддържане на паркови зони и зони за рекреация около общинските центрове и паспортизация на зелената инфраструктура;
- Подкрепа на предложенията на собственици и ползватели относно създаването на зелени пояси;

Оперативна цел 2: Развитие на туристическа инфраструктура в горските територии.

Чрез:

- Поддържане на компонентите на съществуващата туристическа инфраструктура и туристически атракции;
- Реализация на проекти за изграждане на нова туристическа инфраструктура в региона за осигуряване на лесен достъп до туристическите обекти.

Оперативна цел 3. Дигитализация и популяризиране на природното наследство в района.

Чрез:

- Включване на информация в текущи национални проекти и програми по дигитализация на природното и културно наследство на областта с цел неговото популяризиране;
- Включване на елементи от горските територии в рекламата на различните дестинации;
- Развитие на туризъм, валоризиращ културно-историческото наследство и природния потенциал на областно ниво.

Оперативна цел 4. Усъвършенстване на продуктите за устойчив туризъм.

Чрез:

- По-добро управление на туристическия поток към горските територии чрез създаване на нови туристически пакети с обекти от горските територии, осигуряване на добри условия за естетическа наслада – изграждане на кът за отдих, чешма и др.;
- Формиране на разнообразен туристически продукт чрез интегриране на туристическите услуги, развити на базата на горските ресурси и възможности за алтернативен туризъм - екотуризъм, рекреация с балнеолечение, селски туризъм, културен туризъм;
- Поставяне на информационни табели до природните забележителности и обектите на културно-историческото наследство;
- Създаване на нови и поддържане на старите туристически маршрути и екопътеки в горските територии на областта;
- Разработване на комплексни туристически продукти и маршрути в горските територии и предоставяне на информация в общините от областта.

Оперативна цел 5. Маркетингова стратегия и рекламна политика на туристическите обекти в горските територии.

Чрез:

- Разработване и приемане на маркетингова стратегия на рекламни материали и брошури за обекти в горските територии;
- Разработване и приемане на рекламна политика и връзки с местната общественост;
- Насърчаване на партньорства между публичния и частния сектор в областта на развитие на туризма в горските територии;

- Диверсификация на туристическия продукт свързан с горите и горските територии - познавателен, еко, делови/конгресен, конен, спортен, ловен, риболовен, фото и др.;
- Насърчаване на туристически бизнес, интегриран с традиционните дейности по управление на горските територии в региона.

Приоритетно направление № 5. Връзки с обществеността, обучение, взаимодействие между институциите

Установяване и поддържане на стабилни връзки между общините, СИДП, РДГ, ДГС, ДЛС и останалите ведомства и местното население. В тази връзка е необходимо подобряване на медийните контакти и засилване на мерките за връзки с други заинтересовани организации и институции. Подпомагането на образованието и обучението на подрастващите е една от мерките, които допринасят за по-доброто разбиране и подкрепа за работата на горските стопани.

- **състояние на проблема** - липсва постоянна и двустранна връзка на ДГС/ДЛС с обществеността. Липсва ефективно и постоянно обучение и образование на подрастващите в областта на горите, за опазване и поддържане на доброто им състояние във връзка с концепцията за екосистемните услуги, затруднено от пречките при взаимодействието между институциите.
- **ограничения и заплахи** - сътрудничество между ползватели, стопани и собственици, финансиране, включването в различни програми и проекти. Неразумно и неефективно използване на ресурсите на територията на областта поради липса на координация и информираност между институциите.
- **насоки за управление** - подобряване на връзките с обществеността чрез медиите, рекламите, информационните табели, повече мерки за връзки с други заинтересовани организации и институции. Подпомагането на образованието и обучението на подрастващите е една от мерките, които допринасят за по-добро разбиране и подкрепа за работата на ДГС/ДЛС. Участие на младото поколение при залесяването и почистването на горските територии; включване на дисциплини и практики в учебните програми на училищата свързани с гората, нейното значение, опазването ѝ и т.н. Чрез медиите, информационни табели, реклами, срещи с работещите в СИДП, РДГ, ДГС/ДЛС и РИОСВ, включването на допълнителни дисциплини и практики, свързани с опазването на гората и водните ресурси са подобрени връзките с обществеността, обучението на младото поколение, комуникацията между институциите.

Оперативна цел 1: Повишаване осведомеността на обществото и квалификацията на заинтересованите лица.

Чрез:

- Публичност и прозрачност на планираните лесовъдски мероприятия за стопанисване на горите и предоставяне на незащитена информация на заинтересованите страни;
- Изготвяне на програма за провеждане на мероприятия през годината, от страна на ДГС/ДЛС, оповестявана в медиите и съдействие при организиране на мероприятията;
- Разработване на дългосрочна стратегия за връзки с обществеността по проблемите в горските територии на областно ниво;
- Информационни точки за горите и предоставяните от тях екосистемни ползи;
- Обучение на частните собственици на гори – горска академия - организиране и провеждане на ежегодни срещи с частните собственици на гори за разясняване на правата, задълженията, отговорностите и ползите от собствеността на горите;
- Укрепване на институционалния капацитет и подобряване квалификацията на персонала в институциите от горския сектор, отговорни за запазване на биологичното и ландшафтно разнообразие.

Оперативна цел 2: Приобщаване на обществеността към проблемите на горите и горското стопанство.

Чрез:

- Информираност на населението чрез медиите (предавания по телевизията, радио и вестници) за състоянието на горите, проблемите, последствията от природни бедствия, пожарите (умишлени или не), от незаконните сечи, от незаконен отстрел, съхраняване на емблематични за района видове растения и животни в горските територии;
- Разработване на медийна стратегия за горските стопанства;
- Редовно медийно осведомяване на заинтересованите страни за проблеми в горските територии;
- Подкрепа от страна на медиите – съдействие при провежданите медийни изяви, поставяне на информационни табели, карти и др.;
- Активиране участието на младото поколение при инициативи за залесяване и почистване на горските територии.

Оперативна цел 3. Взаимодействие между различните институции и обучение.

Чрез:

- Формиране на тясно сътрудничество между държавните и общинските институции, неправителствените организации и частните фирми;
- Организиране и участие в публични събития, предавания, проекти и статии за горите с включване на местни инициативни групи;
- Подпомагане на доброволни акции за залесяване и почистване на горските територии;
- Участие в организирането и провеждането на дейности, свързани с горите, съвместно с училищата, кметствата, други местни организации;
- Конструктивно сътрудничество между заинтересованите страни в името на повишаване на потенциала на горите в област Добрич да предоставят екосистемни услуги;
- Взаимодействие и изготвяне на ежегоден план за работа на РДГ и ТП ДГС/ДЛС с училищата - включване на експерти от РДГ и териториалните поделения в подпомагане на учебните занятия и проверка знанията на учениците;
- Осигуряване на доброволни стажове и практики за ученици, студенти и млади учени в работата на ТП ДГС и ТП ДЛС;
- Ежегодно изготвяне на план за работа на РДГ и ТП ДГС/ДЛС с училищата;
- Разработване и въвеждане на системи за непрекъснато обучение и кариерно израстване на работещите в горския сектор и горската индустрия в областта;
- Подпомагане на местните общности в критични ситуации (спасителни акции, гасене на пожари, разчистване на пътища и др.)

Оперативна цел 4. Внедряване и използване на ГИС в работата на институциите от горския сектор в област Добрич.

Чрез:

- Обучение на експерти в ТП ДГС/ДЛС за работа с ГИС и оценка и картографиране на екосистемни услуги от горските територии;
- Изграждане и поддържане на местна база данни (БД) за горския сектор и обмен на информация с институциите от другите икономически сектори;
- Финансово подпомагане на населението при сигнализиране за умишлени пожари, унищожаването на дивечови местообитания, при залесяването и др.

2.2. Насоки за управление на горските територии по видове гори на общинско ниво

Към момента на изработване на ОПРГТ в област Добрич, след анкетирането на заинтересованите страни и извършените анализи, са очертани следните насоки на управление за развитие на горите и горските територии по общини:

Таблица 68. Общи насоки за управление на горските територии по функционални категории, дефинирани забрани и ограничения, специфични за общините в област Добрич, разработени на основата на нормативните документи и най-добрите лесовъдски практики

Категория гори	Насоки за управление	Забрани и ограничения
БАЛЧИК		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми <i>Прилагане на отгледни сечи с диференцирана интензивност, гарантираща оптимална склопеност за осигуряване достъпа на валежите до почвата, по-добра устойчивост и по-висока продуктивност;</i> <i>Сечи за подобряване на санитарното състояние на горските територии;</i> <i>Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и с удължен възобновителен период;</i> <i>Запазване и разширяване смесения характер и разновъзрастовата структура на насажденията за подобряване защитните функции на горските територии;</i> <i>Толериране на естественото възобновяване и залесяването с местни видове;</i> <i>Поддържане на по-висок процент на лесистост, особено в ниските и равнинни райони на общината, чрез подходящи нови залесявания;</i> <i>Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената покривка и щадящи растителността.</i> Запазване на площта в защитни горски територии <i>Лесовъзстановителни дейности и залесяване на незалесени горски територии при толериране на залесяването с местни видове;</i> <i>Запазване и възстановяване на противоерозионните горски насаждения и възстановяване на растителността за укрепване на поройни горски земи;</i> <i>Изграждане на елементи, по необходимост, на техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, без смяна предназначението на горите, с цел запазване на горските територии;</i> <i>Мониторинг на свлачищни и абразивни процеси в общината и прилагане на специфични мерки за укрепване на съществуващите свлачища и ограничаване на морската абразия;</i> <i>Задължително възстановяване (рекултивация) на речните корита след добив на инертни материали в района на общината срещу понижаване на подземните води</i>	<i>Да не се допуска намаляване на площта на защитните гори.</i> <i>Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса.</i> <i>Да не се допуска увеличаване на ерозираните земи и поява на други деградационни процеси.</i> <i>Забранява се извеждането на голи сечи, с изключение на случаите по чл.104 от ЗГ.</i> <i>Да не се допуска намаление на площите на защитните пояси в горските територии.</i>

	<i>и деформация на речните течения; Изключване на възможността за замърсяване над допустимото на морската акватория и подземните води от водоносния хоризонт, използван за питейни нужди, с непречистени отпадъчни води; Териториална организация на озеленените площи (естествени и култивирани) с оглед изпълнение на изолационни и защитни функции.</i> Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Изготвяне на оценка и картиране на състоянието и баланса за „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горските територии със защитни функции и зелената инфраструктура на територията на община Балчик</i> Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДЛС „Балчик“, с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии. <i>Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори, на горските дървесни и недървесни ресурси в тях.</i>	
Специални	Спазване на законодателната рамка за съответните горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ и други закони за определяне на особени статuti и режими; <i>Осигуряване и подходящо устройване на буферни зони около защитените територии; Запазване и развитие на защитените територии в общината с цел постигане на устойчивост на техния позитивен екологичен ефект и използването им като туристически ресурс.</i> Опазване, укрепване и възстановяване на природни забележителности; <i>Опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допуска с разрешение на МОСВ, съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции.</i> Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 <i>Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното</i>	<i>Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние на горските територии или да намалят естетическата стойност на ландшафтите.</i> <i>Прилагат се всички ограничения и режими, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.</i>

	благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011); Прилагане на лесовъдски системи, поддържащи и толериращи естествената местна растителност и структура на гората; Запазване на дървета с гнезда, с хралупи, единични и групи от стари дървета; Поддържане на мъртва дървесина от 8 до 10 % от запаса на насажденията, с изключение на горските територии с висока степен на пожарна опасност; Прилагане на природосъобразни лесовъдски мероприятия (разновъзрастно стопанисване, неравномерно-постепенни сечи и др.), борба с браконьерството и незаконните сечи; Проектиране на еко-пътеки и еко-маршрути там, където няма да бъдат обезпокоявани птиците в период на размножаване и/или гнездене, да се опазват т.н. „хранителни дървета“; Прилагане на лесовъдски методи, имитиращи природните процеси и структури в горските насаждения, като се осигурява непрекъснато покритие на дадена територия с разновъзрастна, жизнена и високо продуктивна гора; Прилагане на техники и технологии за дърводобив, щадящи почвата и растителността; Запазване целостта на ландшафта при планиране на горски пътища и на съпровождащата горскостопанската дейност и инфраструктура; В семепроизводствените насаждения и градини да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция, борба с болести и вредители и др.; Провеждане на селекционни, възобновителни и санитарни сечи, включително за разреждане - в семепроизводствените насаждения и градини; Добив на горски репродуктивни материали да се извършва въз основа на прогнозата за очакваната реколта, оценка за годността на семената реколта и потребностите на собствениците на гори; Изграждане и поддържане на трайна ограда около маточниците и семепроизводствените градини в района на общината при необходимост; Приоритетно използване на технологии за дърводобив и семедобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка; В разсадниковите площи да се спазват разпоредбите на действащото законодателство, свързани с разсадниковото производство; Производство на вегетативни фиданки от маточниците и внасянето им в естествените местообитания за задоволяване нуждите на планираните залесявания в горските територии на общината;	
--	--	--

	<i>Спазване на изискванията по Наредба № 4 от 15 февруари 2012 г. за производство, изваждане, сортиране, окачествяване, маркиране, опаковане, транспортиране, съхраняване и търговия с фиданките, произведени в горските разсадници.</i> В базите за интензивно стопанисване на дивеча да се спазват насоките за стопанисване, посочени в ГСП. <i>Изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия с оглед поддържане на полусвободното отглеждане на дивеча; Управление на БИСД за съхраняване качествата на биотипите и подобряване на местообитанията;</i> Поддържане и развитие на рекреационния потенциал на горските територии. <i>Прилагане на лесовъдски дейности с минимални интензивности, при удължени турнуса на сеч и минимална площна намеса в горските територии за рекреация и зоните за отдих; Използване на възобновителни сечи с предварително възобновяване и максимално удължен възобновителен период; В горските територии с рекреационни функции да се провеждат сечи за създаване и поддържане на разновъзрастна структура на насажденията; Селекция и трансфер на водещ опит и ноу-хау в приоритетните алтернативни видове туризъм и обучение на управленските екипи и персонал; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка.</i> Анализ на информацията и оценка на консервационно значимите елементи на горите с висока консервационна стойност и тяхното състояние. <i>Мониторинг и анализ на фрагментираността на зоните и прилагане на приоритетни мерки за опазване на високата консервационна стойност; Стопанисването на горски територии, след определянето им като ГФС, се провежда по начин, който да поддържа и/или подобри природозащитното им състояние; Интегриране на консервационните цели в горкостопанските практики; Поддържане на смесения характер на хетерогенните гори и запазване на редките и единично срещащи се дървета, особено плодните, които служат като хранителна база за редица животински видове; Включване на редките видове като критерий за състоянието на естествените насаждения и предвиждането на мерки за тяхното опазване при лесоустроитвеното проектиране;</i>	
--	---	--

	<i>Мониторинг върху състоянието на редките недървесни видове и проследяване динамиката на техните популации.</i> Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и визуализации на горските територии със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП ДЛС „Балчик“, с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горските територии със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Балчик</i>	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокulturни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени със стопанските функции на горите. <i>Отглеждане на насажденията и своевременно извършване на санитарни сечи;</i> <i>Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и приоритетно подпомагане на естественото възобновяване с местни дървесни видове;</i> <i>Толериране и залесяване с местни видове в стопанските гори;</i> <i>Многофункционално стопанисване, което да осигури устойчиво развитие при балансирано използване на горските ресурси, за неограничено във времето задоволяване на многостранните нужди на обществото;</i> <i>Управление и ползване на потенциала на стопанските гори по начин, който запазва и възстановява тяхното биоразнообразие, продуктивност, възобновителна способност, жизненост и потенциал, изпълнявайки своите екологични, социални и икономически функции;</i> <i>Диференциран и щадящ подход при определяне териториите за добив на недървесни горски продукти;</i> <i>Осъвременяване на нормативната уредба в областта на страничните ползвания, в частност изписване на текст и регламент за ползване на гъби-трюфели, поради големия обществен интерес към този горски продукт и високата му пазарна цена;</i> <i>Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителна покривка;</i>	<i>Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на топови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи.</i> <i>По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 m от границите на горските територии.</i> <i>При събиране на диворастващи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се извършва от РИОСВ.</i>

	Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура Подобряване на системата за оповестяване и борба с горските пожари, особено в горските култури; Провеждане на лесовъдски мероприятия за подобряване на структурата и видовия състав на горите с цел намаляване на пожарната опасност, като цяло; Осигуряване на защита на ЗГП и горите, граничеци със земеделски територии, от пожари чрез направа на минерализовани ивици за всички видове стърнища (пшенични, царевични и др.) поради зачестили горски пожари, причинени от запалване на царевични стърнища; Провеждане на мероприятия (почистване, залесяване, отглеждане) за възстановяване на почвите, увредени от горски пожари чрез адаптиране и внедряване на нови технологии за възстановяване на засегнатите горски територии; Превантивни дейности за подобряване на горската инфраструктура с оглед намаляване на риска от възникване и разпространение на пожари в горските територии, както и за осигуряване на достъп на специализирана техника в случай на пожар; Разработване и реализация на система за обучение и подготовка на служителите и доброволците, ангажирани за защита на горите от пожари. Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни ползи на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на комплекса от екосистемни ползи от горите със стопански функции на територията на община Балчик	
Зони за Защита от Урбанизация (ЗЗУ)	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отбиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на	За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции.

	горите. Поддържане на състоянието и структурата на горите в ЗЗУ. Запазване лесистостта и поддържане на склопа в горските насаждения, прилагане на щадащи технологии. Недопускане на разрастване на урбанизираните територии както по протежение на морския бряг, така и за сметка на ценни земеделски земи; Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ.	Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж се определят въз основа на Наредбата по ПМС 236 от 03.08.2011 г. Забранено е извършването на всякакъв вид строителство.
ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми Отгледни сечи, целящи подобряване бъдещия състав, строежа и структурата на насажденията; Сечи за подобряване на санитарното състояние; Многофункционално стопанисване, което гарантира устойчивост в управлението на горите, осъществявана с подкрепата на местната общественост; Възобновителни сечи с естествено възобновяване и удължен възобновителен период; Подпомагане на естественото възобновяване на желаните дървесни видове и внасяне на доказани местни произходи и видове, което ще подобри тяхната устойчивост и жизненост при климатични промени; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. Запазване на площта в защитни горски територии Лесовъзстановителни дейности и залесяване на незалесени горски територии; Изграждане на противовеетрови защитни горски пояси в равнинните участъци, с постоянни еднопосочни силни ветрове, за ограничаване прекомерното изпарение на почвената влага, за предпазване на почвата от ветрова ерозия и за запазване на почвеното плодородие; Подобряване състоянието на защитните горски пояси, които служат като естествени коридори за миграцията на различни видове и създават микросреда, различаваща се от околните агроландшафти и подходяща за редица редки и защитени видове;	Да не се допуска намаляване на площта на защитните гори. Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса. Да не се допуска увеличаване на ерозираните земи и поява на други деградиционни процеси в горските територии. Забранява се провеждането на голи сечи, с изключение на случаите по чл.104 от ЗГ. Да не се допуска намаление на площите на защитните пояси в горските територии.

	Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите и зелената инфраструктура на територията на община Генерал Тошево Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДГС „Генерал Тошево“ с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.	
Специални	Спазване на законодателната рамка за съответните горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ Укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени територии и поощряване на граждански инициативи за опазване на природата; Иниципиране, поддържане и подпомагане изготвянето на планове за управление на защитените територии в района, за които липсват такива. Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011); Прилагане на лесовъдски системи толериращи естествената местна растителност и структура на гората; Запазване на дървета с гнезда и хралупи, на единични и групи от стари дървета; Поддържане на мъртва дървесина от 8 до 10% от запаса на насажденията, с изключение на горите с висока степен на пожарна опасност; Прилагане на разновъзрастно стопанисване, неравномерно-постепенни сечи и др.; Прилагане на природосъобразни технологии при провеждане на горскостопанските дейности; Екопътеки и маршрути да не се проектират там където птиците гнездят, за да не се безпокоят в период на размножаване, да се опазват т.нар. „хранителни дървета“; Насърчаване развитието на интегриран туризъм, чрез опазване, популяризиране	Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние или да намалят естетическата стойност на горските територии. Прилагат се всички ограничения и режими, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.

	<i>и развитие на културното и природно наследство: развитие на местен туристически продукт и маркетинг на дестинациите;</i> <i>Прилагане на технологии за дърводобив, щадищи почвената и растителната покривка;</i> <i>Прилагане на природосъобразни лесовъдски методи, които осигуряват непрекъснато покритие на горските територии с разновъзрастни, жизнени и продуктивни насаждения;</i> В семепроизводствените насаждения да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция, борба с болести и вредители и др.; <i>Добив на горски репродуктивни материали да се извършва въз основа на прогнозата за очакваната реколта, оценка за годността на семената реколта и потребностите на собствениците на гори;</i> <i>Приоритетно използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителна покривка.</i> В разсадниковите площи да се спазват разпоредбите на действащото законодателство, свързани с разсадниковото производство; <i>Производство на вегетативни фиданки от маточниците и внасянето им в естествените местообитания и за задоволяване нуждите на планираните залесявания в горските територии на общината;</i> <i>Спазване на изискванията по Наредба №4 от 15 февруари 2012 г. за производство, изваждане, сортиране, окачествяване, маркиране, опаковане, транспортиране, съхраняване и търговия с фиданките, произведени в горските разсадници;</i> Анализ на информацията и оценка на консервационно значимите елементи на горите с висока консервационна стойност и тяхното състояние. <i>Мониторинг и анализ на фрагментираността на зоните и прилагане на приоритетни мерки за опазване на високата консервационна стойност;</i> <i>Стопанисването на горски територии, след определянето им като ГФС, се провежда по начин, който да поддържа и/или подобри природозащитното им състояние;</i> <i>Интегриране на консервационните цели в горскостопанските практики;</i> <i>Поддържане на смесения характер на хетерогенните гори и запазване на редките и единично срещащи се дървета, особено плодните (дива череши и др.), които служат като хранителна база за редица животински видове;</i> <i>Включването на редките видове като критерий за състоянието на естествените</i>	
--	---	--

	насаждения и предвиждането на мерки за тяхното опазване при лесоустройственото проектиране; Мониторинг върху състоянието на редките недървесни видове и проследяване динамиката на техните популации. Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и визуализации на горите със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП-ДГС „Генерал Тошево“, с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Генерал Тошево	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени с функциите на горите. Отглеждане на насажденията и своевременно извършване на санитарни сечи; Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и подпомагане на естественото възобновяване с местни дървесни видове; Залесяване с местни видове; Управление и ползване на потенциала на стопанските гори по начин, който запазва и възстановява тяхното биоразнообразие, продуктивност, възобновителна способност, жизненост и потенциал, изпълнявайки своите екологични, социални и икономически функции; Интегриране на научните знания за природните закономерности, промените в климата, екосистемните услуги и взаимните връзки между организмите и средата за активно поддържане на природните ландшафти и съставлящите ги екосистеми, хабитати и видове в дългосрочен план; Диференциран и щадящ подход при определяне териториите за добив на недървесни горски продукти; Задоволяване потребностите на местно население от дървесина и горски продукти: приоритетен добив на дърва за огрев при съхраняване на дървопроизводителната площ; Разработване и прилагане, в дългосрочен аспект, на подходящи агролесовъдски	Забранява се провеждането на голи сечи с изключение на случаите по чл.104 от ЗГ. По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 м от границите на горските територии. Във възобновителни участъци да се забрани временно пашата до възобновяване на определените насаждения. При събиране на диворастящи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се извършва от РИОСВ.

	системи за запазване и подобряване на повърхностния коренообитаем почвен слой поради: намаляване на повърхностния воден отток и ограничаване на водната ерозия; вследствие водозадържащата роля на горската постилка и подобряване усвояемостта на минералните елементи; вследствие положителните изменения в нивото на почвеното овлажняване. Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура Навременно извеждане на отгледните мероприятия в горските територии и създаване на устойчиви гори със смесен характер и хетерогенна структура с цел намаляване на пожарната опасност, като цяло; Инструктиране на служителите и работниците от териториалните подразделения/стопанствата, съгласно Наредба № 8 от 11.05.2012 г. за условията и реда за защита на горските територии от пожари, и запознаване с правилата на пожарна безопасност и разясняване на противопожарните планове ежегодно/периодично, преди настъпване на пожароопасния сезон; Превантивни дейности за подобряване на горската инфраструктура с оглед намаляване на риска от възникване и разпространение на пожарите в горските територии, както и за осигуряване на достъп на специализирана техника в случай на пожар; Създаване на доброволни формирования за гасене на пожар в горските територии, със съдействието на кметовете по реда на ЗЗБ, в населените места в близост до гората, и които да разполагат с инвентар за гасене на горски пожари; Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на комплекса от екосистемни ползи от горските територии със стопански функции на територията на община Генерал Тошево. Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДГС „Генерал Тошево“ с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни услуги на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.	
--	---	--

33У	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите. Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ. Поддържане на състоянието и структурата на горите в тези зони.	За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции. Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж се определят въз основа на нормативната цена. Забранено извършването на строителство.
ДОБРИЧ		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми Отгледни сечи с минимални интензивности, целящи подобряване бъдещия състав, строежа и структурата на насажденията; Сечи за подобряване на санитарното състояние; Провеждане на възобновителни сечи с предварително естествено възобновяване и максимално удължен възобновителен период; Многофункционално стопанисване, което да осигури устойчиво развитие при балансирано използване на горските ресурси, за неограничено във времето задоволяване на многостранните нужди на обществото; Толериране на естественото възобновяване и задължително залесяване на възобновителните площи с местни видове; Поддържане на по-висок процент на лесистост в тази функционална категория горски територии чрез целесъобразни нови залесявания с местни видове; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. Запазване на площта в защитни в горски територии Лесовъзстановителни дейности и залесяване на незалесени горски територии; Създаване и поддържане на почвен мониторинг, поради наличие на поръозна основна скала с карстови процеси и опасност от замърсяване с тежки метали; Засилване на контрол по отношение на отрицателните въздействия върху околната среда;	Да не се допуска намаляване на площта на защитните горски територии. Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса. Да не се допуска увеличаване на ерозираните земи и поява на други деградационни процеси в горските територии. Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на тополови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи.

	Създаване на противовеетрова защита от линейни залесявания край границите на земеделските имоти, канали, пътища и др.; Проверка на възможностите на някои храстовидни видове (люляк и др.) като противоерозионни залесявания с известна производителна функция (биомаса); Включването на редки видове като критерий за състоянието на естествените насаждения и предвиждането на мерки за тяхното опазване при лесоустройственото проектиране. Горски територии за защита на урбанизираните територии Подобряване фитосанитарното състояние на дървесната растителност; Благоустрояване и озеленяване на крайните квартали и подмяна на остарялата и в лошо състояние дървесна растителност; Поддържане и доизграждане на Зелената система на общината; Създаване на Зелен кадастър и паспортизация на дървесната растителност; Поддържане ролята на буферна зона, която редуцира шума, праха и преноса на вредни емисии, поради разположението на града в подветрената страна по отношение на източниците на замърсяване. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горските територии със защитни функции и зелената инфраструктура на територията на община Добрич. Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДГС „Добрич“ с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.	
Специални	Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011); Прилагане на лесовъдски системи, толериращи естествената местна	Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние или да намалят естетическата стойност на горските територии. Прилагат се всички ограничения и режими, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.

	растителност и структура на гората; Запазване на дървета с гнезда, с хралупи, единични и групи от стари дървета; Поддържане на мъртва дървесина от 8 до 10 % от запаса на насажденията, с изключение в горските територии с висока степен на пожарна опасност; Прилагане на природосъобразни лесовъдски мероприятия в горските територии - разновъзрастно стопанисване, неравномерно-постепенни сечи, борба с браконьерството и с нерегламентираните сечи, за да се осигурява непрекъснато покритие на дадена територия с жизнена и високо продуктивна гора; Екопътеките и туристическите маршрути да се проектират там където няма да безпокоят птиците в период на размножаване и/или гнездене, да се опазват т.н., „хранителни дървета“; Съхраняване на характерните за местообитанието дървесни видове и произходи при провеждане на лесовъдските дейности; Прилагане на природосъобразни технологии при провеждане на горскостопанските дейности. В семепроизводствените насаждения и градини да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция и борба с болести и вредители; Добив на горски репродуктивни материали да се извършва въз основа на прогнозата за очакваната реколта, оценка за годността на семената реколта и потребностите на собствениците на гори; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив и семедобив с минимални въздействия върху почвената покривка и растителността. В разсадниковите площи да се спазват разпоредбите на действащото законодателство, свързани с разсадниковото производство; Производство на репродуктивни материали и фиданки от горски дървесни и храстови видове за задоволяване нуждите на планираните залесявания в горските територии; Спазване на изискванията на Наредба №4 от 15 февруари 2012 г. „за производство, изваждане, сортиране, окачествяване, маркиране, опаковане, транспортиране, съхраняване и търговия с фиданките, произведени в горските разсадници“; Организиране и провеждане на мониторинг на почвите, с цел предотвратяване тежкometално замърсяването на почвите, наличие на причинители на болести, насекоми и други вредители, установени от компетентен орган; Поддържане на разсадниковите площи в добро фитосанитарно състояние.	
--	--	--

	Дендрариум - създаден, за да се демонстрира богатството и многообразието, както на местните дървесни и храстови видове (българската флора), така и на чуждоземни такива, т.н. "екзоти". Забрана провеждането на дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и разнообразието на флората: кастренето и повреждането на дърветата и храстите; късането или изкореняването на растенията; строителни дейности и др.; Създаване на картотека с паспорти на основните видове растения на територията на дендрариума; Изготвяне на фитосанитарна оценка на дендрариума; Задължително провеждане на периодична инвентаризация и мониторинг на състоянието на видовете. Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и визуализации на горите със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП ДГС „Добрич“, с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Добрич.	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени с функциите на горите. Управление и ползване на потенциала на стопанските гори по начин, който запазва и възстановява тяхното биоразнообразие, продуктивност, възобновителна способност, жизненост и потенциал, изпълнявайки своите екологични, социални и икономически функции; Даване приоритет на устойчивостта на горите към засушаване при провеждане и планиране на лесовъдски мероприятия, без да се пренебрегва дървопроизводителната функция на горските територии; Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и подпомагане на естественото възобновяване с местни дървесни видове; Отглеждане на насажденията и своевременно извършване на санитарни сечи; Спешни мерки за възстановяване на унищожените, на планираните и неизпълнени защитни пояси, използване на сухоустойчиви видове и иновативни технологии;	Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на тополови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи. По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 м от границите на горските територии. Във възобновителни участъци да се забрани временно пашата на животни до възобновяване на определените насаждения.

	<i>Диференциран и щадящ подход при определяне териториите за добив на недървесни горски продукти от горските територии;</i> <i>Използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителна покривка.</i> Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура <i>Провеждане на лесовъдски мероприятия за подобряване на структурата и видовия състав на горите с цел намаляване на пожарната опасност, като цяло;</i> <i>Упражняване на контрол върху земеделските територии, от страна на местната и изпълнителната власт, за предотвратяване на самоволното и безразборно палене на стърнища, сухи треви и храсти извън горските територии;</i> <i>Осигуряване на финансови средства за изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия за защита на горите от пожари преди началото на пожароопасния сезон;</i> <i>Редовно събиране на сухата и паднала маса и другите леснозапалими материали на 10 - 20 т от двете страни на горските пътища;</i> <i>Активна медийна и образователна дейност за формиране на обществена нагласа за недопускане на пожари в горските територии, както и справяне с климатичните промени, природни бедствия и екологични рискове чрез привличане на неправителствени организации, движения и сдружения и изграждане на ефективно партньорство.</i> Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на комплекса от екосистемни ползи от горите със стопански функции на територията на община Добрич</i> Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДГС „Добрич“, с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни ползи на горските територии. <i>Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.</i>	<i>Забранява се внасянето на инвазивни и чужди видове освен в случаите, предвидени в действащото законодателство.</i> <i>При събиране на диворастващи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се извършва от РИОСВ.</i>
--	--	---

33У	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите. Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ. Поддържане на състоянието и структурата на горите в тези зони.	За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции. Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж, се определят въз основа на нормативната цена. Забранено е извършването на строителство.
ДОБРИЧКА		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми Прилагане на отгледни сечи с диференцирана интензивност, гарантираща оптимална склопеност за осигуряване достъпа на валежите до почвата, за подобряване бъдещия състав, строеж и структура на насажденията, за по-добра устойчивост и по-висока продуктивност на горските територии; Сечи за подобряване на санитарното състояние на горските територии; Многофункционално стопанисване на горите, което гарантира устойчивост в управлението на горите, осъществявана с подкрепата на местната общественост; Възобновителни сечи с предварително естествено възобновяване и удължен възобновителен период и/или залесяване на възобновителните участъци с местни видове; Прилагане принципите на интегрираното управление на горските водосбори за оптимален хидрологичен, екологичен и стопански ефект в условията на засушаване; Поддържане на по-висок процент на лесистост в ниските райони на общината чрез целесъобразни нови залесявания с местни видове; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. Запазване на площта в защитни горски територии Запазване и поддържане на противоерозионните горски пояси и възстановяване	Да не се допуска намаляване на площта на защитните гори. Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса. Да не се допуска увеличаване на ерозираните земи и поява на други деградационни процеси. Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на топови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи. Да не се допуска намаление на площите на защитните пояси в горските територии.

	на растителността в поройни горски земи; Създаване на противовеетрова защита чрез линейни залесявания край границите на земеделските имоти, канали, пътища и др.; Осигуряване на защита на ПГП и горите, граничещи със земеделски територии от пожари, чрез направа на минерализовани ивици за всички видове стърнища (пшенични, царевични и др.) поради зачестили горски пожари, причинени от запалване на царевични стърнища; Възстановяване и поддържане на крайречните защитни пояси около постоянни водни течения в горските територии (за предпочитане с видове при доказан местен произход) като средство за опазване на почвите от ерозия и за осъществяване на контрол (мониторинг) върху изсичането на дървета в крайречните и заливни гори; Поддържане на горските екосистеми в санитарно-охранителните зони на язовирите за високо качество и максимално количество на питейните води; Създаване и поддържане на цялостен почвен мониторинг, поради опасност от различни видове замърсяване, предимно от селското стопанство; Засилване на контрола по отношение на отрицателните въздействия върху горските територии и околната среда. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горските територии на община Добричка Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДГС „Добрич“ и ТП ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии от община Добричка. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.	
Специални	Спазване на законодателната рамка за съответните горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ; Опазване, укрепване и възстановяване на природни забележителности; Опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допуска с разрешение на МОСВ, съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции.	Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние или да намалят естетическата стойност на горските територии. Прилагат се всички ограничения и режими, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.

	Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 <i>Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011);</i> <i>Стриктно спазване на режимите, препоръчани за зоните, попадащи в НАТУРА 2000, насочени към съхраняване на естествения характер на местообитанията и предотвратяване на вредното антропогенно въздействие върху флората и фауната в защитените зони;</i> <i>Прилагане на лесовъдски системи, поддържащи естествената местна растителност и структура на горските територии;</i> <i>Запазване на дървета с гнезда, с хралупи, на единични и групи от стари дървета;</i> <i>Поддържане на мъртва дървесина (между 8 и 10% от запаса на насажденията), с изключение на горите с висока степен на пожарна опасност;</i> <i>Прилагане на природосъобразни лесовъдски мероприятия - разновъзрастно стопанисване, неравномерно-постепенни сечи, с оглед осигуряване на непрекъснато покритие на дадена територия с разновъзрастна, жизнена и високо продуктивна гора;</i> <i>Проектиране на екопътеки и туристически маршрути там, където няма да се безпокоят птиците в период на размножаване и/или където гнездят, да се опазват т.н. „хранителни дървета“ и др.;</i> <i>Прилагане на техники и технологии за дърводобив, щадящи почвата и растителността.</i> В семепроизводствените насаждения и градини да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция, борба с болести и вредители и др.; <i>Добив на горски репродуктивни материали да се извършва въз основа на прогнозата за очакваната реколта, оценка за годността на семената реколта и потребностите на собствениците на гори;</i> <i>Провеждане на селекция за подходящи произходи и потомства чрез екологични култури и потомствени опити;</i> <i>Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив и семедобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка.</i> В горските територии, в границите на 200 m около туристически обекти, да не се провеждат сечи, като по изключение се отсичат отделни дървета,	
--	---	--

	<i>представляващи опасност за хора и съоръжения, или се провеждат санитарни или принудителни сечи;</i> <i>За горските територии от тази функционална категория, които нямат уредени със заповед режими, стопанисването да се извършва съгласно ГСП, които са съобразени с изискванията на ЗГ и ЗКН;</i> <i>Препоръчва се провеждане на лесовъдски системи за поддържане безопасността на посетителите, погледните места и туристическата инфраструктура;</i> <i>Развитие на алтернативни форми на туризъм и разработване на туристически маршрути в партньорство с общините в областта, организиране на обучение за развитие на селски и еко туризъм и изграждане на места за отдих и къмпинги за рибари;</i> <i>Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка.</i> В базите за интензивно стопанисване на дивеча (БИСД) да се спазват насоките за стопанисване, посочени в ГСП. <i>Изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия с оглед поддържане на полусвободното отглеждане на дивеча;</i> <i>Управление на БИСД за съхраняване качествата на биотипите и подобряване на местообитанията;</i> Анализ на информацията и оценка на консервационно значимите елементи на горите с висока консервационна стойност и тяхното състояние. <i>Мониторинг и анализ на фрагментираността на зоните и прилагане на приоритетни мерки за опазване на високата консервационна стойност;</i> <i>Интегриране на консервационните цели в горкостопанските практики;</i> <i>Стопанисването на горски територии, след определянето им като ГФС, се провежда по начин, който да поддържа и/или подобри природозащитното им състояние;</i> <i>Поддържане на смесения характер на хетерогенните гори и запазване на редките и единично срещащи се дървета, особено плодните, които служат като хранителна база за редица животински видове;</i> <i>Включването на редките видове като критерий за състоянието на естествените насаждения и предвиждането на мерки за тяхното опазване при лесоустройственото проектиране;</i> <i>Мониторинг върху състоянието на редките недървесни видове и проследяване динамиката на техните популации.</i> Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и	
--	--	--

	визуализации на горите със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП ДГС „Добрич“ и ТП ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Добричка.</i>	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени с функциите на горите. <i>Управление и ползване на потенциала на стопанските гори по начин, който запазва възстановяване на тяхното биоразнообразие, продуктивност, възобновителна способност, жизненост и потенциал, изпълнявайки своите екологични, социални и икономически функции;</i> <i>Гъвкаво стопанисване и ползване на горските територии „по състояние“ с основен акцент върху тяхното съхранение във времето като екосистеми;</i> <i>Отглеждане на насажденията и своевременно извършване на санитарни сечи;</i> <i>Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и/или подпомагане на естественото възобновяване с местни дървесни видове;</i> <i>Правилен подбор на подходящи дървесни видове, които да бъдат толерирани през десетилетията при извеждане на сечите в горските територии;</i> <i>Пренебрегването на дървесни видове като цера, косматия дъб, келявия габър и др., независимо от условията на средата и на всяка цена, е нежелателно и с възможни отрицателни последствия за общината в бъдеще;</i> <i>Интензивен мониторинг на състоянието на горските екосистеми с ударение върху съхненето;</i> <i>Диференциран и щадящ подход при определяне териториите за добив на недървесни горски продукти;</i> <i>Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителна покривка;</i> <i>Интегриране на научните знания за природните закономерности, промените в климата, екосистемните услуги и взаимните връзки между организмите и средата за активно поддържане на природните ландшафти и съставлящите ги екосистеми, хабитати и видове в дългосрочен план.</i>	<i>Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на топови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи.</i> <i>По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 m от границите на горските територии.</i> <i>Във възобновителни участъци да се забрани временно пашата до възобновяване на определените насаждения.</i> <i>Забранява се внасянето на инвазивни и чужди видове освен в случаите, предвидени в действащото законодателство.</i> <i>При събиране на диворастящи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се извършва от РИОСВ.</i>

	Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на комплекса от екосистемни ползи от горите на територията на община Добричка</i> Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДГС „Добрич“ и ТП ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни ползи на горските територии в община Добричка <i>Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.</i> Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура <i>Провеждане на лесовъдски мероприятия за подобряване на структурата и видовия състав на горите с цел намаляване на пожарната опасност, като цяло; Осигуряване на редовно наблюдение през пожароопасния сезон, за появя на пожари и своевременно им оповестяване и съответното им потушаване; Почистване на пожароопасните площи от суха трева, растителни отпадъци и други леснозапалими материали покрай жп линии, пътища, вилни зони и селскостопански земи, граничещи с горските територии; Превантивни дейности за подобряване на горската инфраструктура с оглед намаляване на риска от възникване и разпространение на пожарите в горските територии, както и за осигуряване на достъп на специализирана техника в случай на пожар; Организиране на доброволни формирования във всички населени места на територията на общината, които са в близост до гората, и които да разполагат със собствен инвентар за гасене на горски пожари.</i>	
33У	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отбиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите. <i>Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се</i>	<i>За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции.</i> <i>Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита</i>

	отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ. Поддържане на състоянието и структурата на горите в тези зони.	от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж се определят въз основа на нормативната цена. Забранено извършването на строителство.
КАВАРНА		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми Прилагане на отгледни сечи с диференцирана интензивност, гарантираща оптимална склопеност за осигуряване достъпа на валежите до почвата, по-добра устойчивост и по-висока продуктивност след подобрен състав, строеж и структура на насажденията; Извеждане на сечи за подобряване санитарното състояние на горските територии; Възобновителни сечи с естествено възобновяване и удължен възобновителен период; Толериране на естественото възобновяване и залесяването с местни видове; Своевременно превръщане на издънковите гори в семенни с цел повишаване на тяхната устойчивост и подобрене на хидрологичната им ефективност; Прилагане на агролесовъдски системи в топови култури на нетипични месторастения, предпоставка за създаване на агрофон, който косвено би се отразил положително и на растежа и развитието на топовите култури; Поддържане на по-висок процент на лесистост в ниските райони на общината чрез нови залесявания с местни видове; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. Запазване на площта в защитни горски територии Лесовъзстановителни дейности и залесяване на незалесени горски територии; Запазване и възстановяване на противоерозионните горски насаждения и възстановяване на растителността в свлачищни и поройни горски земи; Изграждане и поддържане на растителни буферни системи с плътна конструкция за защита от ерозия и за филтриране на речните води, съгласно принципите на т.н. крайречно лесовъдство; Избор на подходящи дървесни видове за залесяване в условия на климатични промени: препоръчват се ксеротермни широколистни видове с минимални загуби за интерцепция и благоприятен воден баланс, както местни сухоустойчиви и	Да не се допуска намаляване на площта на защитните гори. Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса. Да не се допуска увеличаване площта на ерозираните земи и появата на други деградационни процеси. Да не се допуска намаляване площта на защитните пояси на територията на общината. Забранява се провеждането на голи сечи, с изключение на случаите по чл.104 от ЗГ.

	топлолюбиви, така и натурализирани чуждоземни видове, с доказана устойчивост; Осигуряване на защита на ПГП и горите, граничещи със земеделски територии от пожари, чрез направа на минерализовани ивици за всички видове стърнища (пшенични, царевични и др.) поради зачестили горски пожари, причинени от запалване на царевични стърнища; Прилагане на програма за адаптиране на залесяванията към климатичните промени и увеличаване капацитета на горите при усвояване и редуциране на вредните емисии в атмосферата; Поддържане и съхраняване на горските ресурси на общината чрез провеждане на мероприятия за борба с ветровата и водна ерозия, с опустиняването и неблагоприятните последици от затоплянето на климата. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от защитните гори и зелената инфраструктура на територията на община Каварна Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.	
Специални	Спазване на законодателната рамка за съответните горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ, други закони за определяне на особени статут и режими; Опазване, укрепване и възстановяване на природни забележителности; Опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допуска с разрешение на МОСВ, съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове	Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние или да намалят естетическата стойност на териториите. Прилагат се всички ограничения и режими, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.

	природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011); Прилагане на лесовъдски системи, толерираща естествената местна растителност и структура на гората; Запазването на дървета с гнезда, с хралуци, единични и групи от стари дървета; Поддържане на мъртва дървесина от 8 до 10 % от запаса на насажденията, с изключение на горските територии с висока степен на пожарна опасност; Проектиране и изграждане на екопътеки на местата, където няма да безпокоят птиците в период на размножаване, да минават там, където птиците не гнездят, да се опазват т.нар. „хранителни дървета“; Подобряване състоянието на защитните горски пояси, които служат като естествени коридори за миграцията на различни видове и създават микросреда, различаваща се от околните агроландшафти и подходяща за редица редки и защитени видове; Прилагане на техники и технологии за дърводобив, щадящи почвата и растителността. В семепроизводствените насаждения и градини да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция, борба с болести и вредители и др.; Събиране на посевни материали от ценните популации и съхраняването им в генни банки. Част от посевните материали се използват за създаване на екологични култури и потомствени опити, а друга част се съхраняват в семенни банки, като периодично се обновяват, в зависимост от биологичните особености на видовете и в зависимост от това, колко дълго посевните материали запазват кълняемостта си; Приоритетно използване на технологии за дърводобив и семедобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. В горските територии, в границите на 200 m около туристически обекти, да не се провеждат сечи, като по изключение се отсичат отделни дървета, представляващи опасност за хора и съоръжения, или се провеждат санитарни или принудителни сечи; За горските територии от тази функционална категория, които нямат уредени със заповед режими, стопанисването да се извършва съгласно ГСП, които са съобразени с изискванията на ЗГ и ЗКН; Препоръчва се провеждане на лесовъдски системи за поддържане безопасността на посетителите, погледните места и туристическата инфраструктура;	
--	---	--

	<i>Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка;</i> <i>Активизиране на туристическия потенциал чрез развитие на различните форми на туризъм, вкл. алтернативни.</i> В базите за интензивно стопанисване на дивеча да се спазват насоките за стопанисване, посочени в ГСП. <i>Изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия с оглед поддържане на полусвободното отглеждане на дивеча;</i> <i>Управление на БИСД за съхраняване качествата на биотипите и подобряване на местообитанията;</i> В горските територии с рекреационни функции да се провеждат сечи за създаване и поддържане на разновъзрастна структура на насажденията; <i>Прилагане на лесовъдски дейности с минимални интензивности, при удължени турнуса на сеч и минимална площна намеса в горските територии за рекреация и зоните за отдих;</i> <i>Използване на възобновителни сечи с предварително възобновяване и максимално удължен възобновителен период;</i> <i>Селекция и трансфер на водещ опит и ноу-хау в приоритетните алтернативни видове туризъм и обучение на управленските екипи и персонал;</i> <i>Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка.</i> Анализ на информацията и оценка на консервационно значимите елементи на горите с висока консервационна стойност и тяхното състояние. <i>Интегриране на консервационните цели в горкостопанските практики;</i> <i>Мониторинг и анализ на фрагментираността на зоните и прилагане на приоритетни мерки за опазване на високата консервационна стойност;</i> <i>Поддържане на смесения характер на хетерогенните гори и запазване на редките и единично срещащи се дървета, особено плодните, които служат като хранителна база за редица животински видове;</i> <i>Включването на редките видове като критерий за състоянието на естествените насаждения и предвиждането на мерки за тяхното опазване при лесоустройственото проектиране;</i> <i>Стопанисването на горски територии, след определянето им като ГФС, се провежда по начин, който да поддържа и/или подобри природозащитното им състояние;</i> <i>Мониторинг върху състоянието на редките недървесни видове и проследяване</i>	
--	---	--

	динамиката на техните популации. Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и визуализации на горите със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП ДЛС „Балчик“, с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Каварна</i>	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокulturни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени с функциите на горите <i>Отглеждане на насажденията и своевременно извършване на санитарни сечи;</i> <i>Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и/или залесяване във възобновителните участъци;</i> <i>Подпомагане на естественото възобновяване на желаните видове чрез осветявания и в отделни случаи, чрез внасяне на фиданки от доказано адаптивни местни произходи;</i> <i>Прилагане на мерки за подобряване състоянието на горите от космат дъб, за които се очаква да формират облика на част от бъдещите дъбови екосистеми.</i> <i>Създаване на смесени насаждения от космат дъб с други, сравнително сухоустойчиви видове, предимно благуи и цер;</i> <i>Диференциран и щадящ подход при определяне териториите/участъците/зоните за добив на недървесни горски продукти;</i> <i>Осъвременяване на нормативната уредба в областта на страничните ползвания, в частност изписване на текст и регламент за ползване на гъби-трюфели, поради големия обществен интерес към този горски продукт и високата му пазарна цена;</i> <i>Даване на предимство на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителна покривка;</i> Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-</i>	<i>Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на тополови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи.</i> <i>По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 м от границите на горските територии.</i> <i>Във възобновителни участъци да се забрани временно пащата до възстановяване на определените насаждения.</i> <i>Забранява се внасянето на инвазивни и чужди видове освен в случаите, предвидени в действащото законодателство.</i> <i>При събиране на диворастващи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се</i>

	<i>търсене“ на комплекса от екосистемни ползи от горите на територията на община Каварна</i> Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни услуги на горските територии. <i>Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.</i> Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура <i>Адаптиране към последиците от климатичните промени чрез изграждане на системи за ранно предупреждение (превенция) за възникващи опасности от пожари;</i> <i>Изграждане на противопожарни съоръжения и провеждане на мероприятия за предотвратяване появата на пожари в гората, както и за ограничаване на разпространението им и бързото им потушаване, които заедно със съществуващите естествени и изкуствени прегради на огъня, ще намалят щетите от евентуалното възникване на пожари в горските територии;</i> <i>Определяне на приоритетните действия в опожарените площи с превес на предоставянето на възможност за естествено възобновяване на горските екосистеми;</i> <i>Поставяне и поддържане в добър вид предупредителните и указателни табели с противопожарно съдържание по пътищата, туристическите пътеки, населените места, местата за къмпирване и др.;</i> <i>Покрай пътищата, минаващи през горите с висока пожарна опасност, за да се избегне опасността от пожари, ежегодно да се извършва окосяване на тревата и изнасянето ѝ;</i> <i>Организиране на доброволни формирования във всички населени места на територията на общината, които са в близост до гората, и които да разполагат със собствен инвентар за гасене на горски пожари.</i>	<i>извършва от РИОСВ.</i>
33У	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отбиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на	<i>За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции.</i>

	горите. <i>Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ.</i> <i>Поддържане на състоянието и структурата на горите в тези зони.</i>	<i>Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж се определят въз основа на нормативната цена.</i> <i>Забранено е извършването на строителство.</i>
К Р У Ш А Р И		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми <i>Отгледни сечи, целящи подобряване бъдещия състав, строежа и структурата на насажденията;</i> <i>Сечи за подобряване на санитарното състояние;</i> <i>Многофункционално стопанисване, което да осигури устойчиво развитие при балансирано използване на горските ресурси, за неограничено във времето задоволяване на многостранните нужди на обществото;</i> <i>Възобновителни сечи с естествено възобновяване и удължен възобновителен период, както и подпомагане на естественото възобновяване с цел увеличаване площта на горските територии;</i> <i>Толериране на естественото възобновяване и приоритетно залесяване с местни видове: цер, летен дъб, ясен, липа и др;</i> <i>Даване приоритет на устойчивостта на горите към засушаване при провеждане и планиране на лесовъдски мероприятия, без да се пренебрегва дървопроизводителната функция на гората; въпреки очертаващото се загиване на горите, дървопроизводствените цели имат място, особено такива с ефект в близко бъдеще;</i> <i>Използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка.</i> Запазване на площта в защитни горски територии <i>Лесовъзстановителни дейности и залесяване на незалесени горски територии;</i> <i>Нарастване на залесената площ, чрез оползотворяване на неизползваните земи в общината с устойчиви и дълговечни, както и бързорастящи и високопродуктивни видове;</i> <i>Препоръчва се при поддържане на защитни пояси да се използват дървесни</i>	<i>Да не се допуска намаляване на площта на защитните гори.</i> <i>Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса.</i> <i>Да не се допуска увеличаване на ерозираните земи и появата на други деградационни процеси.</i> <i>Забранява се провеждането на голи сечи, с изключение на случаите по чл.104 от ЗГ.</i> <i>Да се поддържа площта на защитните горски пояси.</i>

	видове с дълбока, силно разклонена коренова система, което ги прави устойчиви в условия на продължителни засушавания и недостиг на почвена влага; Своевременно превръщане на издънковите гори в семенни с цел повишаване на тяхната устойчивост и подобрене на хидрологичната им ефективност; Организиране и провеждане на цялостен мониторинг (по елементи на околната среда) в зоните на водохващане с оглед на предотвратяване замърсяването на естествените водоизточници вследствие на интензивно земеделие. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Изготвяне на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите и зелената инфраструктура на територията на община Крушари Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП-ДГС „Генерал Тошево“ с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.	
Специални	Спазване на законодателната рамка за съответните горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ, други закони за определяне на особени статут и режими; Инициране, поддържане и подпомагане изготвянето на планове за управление на защитените територии в района, за които липсват такива. Опазване, укрепване и възстановяване на природни забележителности; Опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допуска с разрешение на МОСВ, съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011);	Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние или да намалят естетическата стойност на териториите. Прилагат се всички ограничения и режими, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.

	Стриктно спазване на режимите, препоръчани за зоните, попадащи в НАТУРА 2000 – насочени към съхраняване на естествения характер на местообитанията; Запазването на дървета с гнезда, с хралупи, единични и групи от стари дървета; Поддържане на мъртва дървесина при извеждане на сечите (между 8 и 10% от запаса на насажденията), с изключение на горите с висока степен на пожарна опасност; Прилагане на природосъобразни лесовъдски мероприятия (разновъзрастно стопанисване, неравномерно-постепенни сечи, постепенно-котловинни сечи и др.); Проектиране на екопътеки и туристически маршрути в места, където няма да се безпокоят птиците в период на размножаване и/или гнездене, да се опазват т.нар. „хранителни дървета“; Прилагане на лесовъдски методи, имитиращи природните процеси и структури в горските насаждения, толериращи естествената местна растителност и структура на гората, като се осигурява непрекъснато покритие на дадена горска територия с разновъзрастна, жизнена и високо продуктивна гора; Прилагане на технологии за дърводобив, щадящи почвата и растителността; Обособяване на нови зони за опазване на биоразнообразието и защита на природата при необходимост. В семепроизводствените насаждения да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция, борба с болести и вредители и др. Добив на горски репродуктивни материали да се извършва въз основа на прогнозата за очакваната реколта, оценка за годността на семената реколта и потребностите на собствениците на гори; Приоритетно използване на технологии за дърводобив и семедобив с минимални въздействия върху почвената покривка; Провеждане на дейности за поддържане на семепроизводствените насаждения в добро състояние да се съобразят с нормативната уредба. В горските територии, в границите на 200 m около туристически обекти, да не се провеждат сечи, като по изключение се отсичат отделни дървета, представляващи опасност за хора и съоръжения, или се провеждат санитарни или принудителни сечи; Картиране и създаване на база данни за културно-историческите обекти и местности на територията на общината; Обособяване на зони около културно-историческите обекти с местно значение и създаване на местен туристически продукт;	
--	--	--

	<i>Приоритетно използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителна покривка;</i> <i>Осигуряване на достъп до местата в общината с туристически потенциал чрез подкрепа и създаване на туристическа инфраструктура.</i> Анализ на информацията и оценка на консервационно значимите елементи на горските територии с висока консервационна стойност и тяхното състояние. <i>Мониторинг и анализ на фрагментираността на зоните и прилагане на приоритетни мерки за опазване на високата консервационна стойност;</i> <i>Поддържане на смесения характер на хетерогенните гори и запазване на редките и единично срецащи се дървета, особено плодните, които служат като хранителна база за редица животински видове;</i> <i>Включването на редките видове като критерий за състоянието на естествените насаждения и предвиждането на мерки за тяхното опазване при лесоустройственото проектиране;</i> <i>Мониторинг върху състоянието на редките недървесни видове и проследяване динамиката на техните популации.</i> Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и визуализации на горите със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП-ДГС „Генерал Тошево“, с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Крушари.</i>	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени с функциите на горите. <i>Планиране и осигуряване на относително постоянни количества и сортименти, добивани ежегодно от горите на територията на общината;</i> <i>Отглеждане на насажденията и своевременно извършване на санитарни сечи;</i> <i>Нарастване на залесената площ, чрез оползотворяване на неизползваните земи в общината с местни широколистните видове;</i>	<i>Забранява се извеждането на голи сечи, с изключение на случаите по чл.104 от ЗГ.</i> <i>По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 м от границите на горските територии.</i>

	Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и/или подпомагане на естественото възобновяване с местни сухоустойчиви видове; Опазване на съществуващия генофонд от местни дървесни и храстови видове при провеждане на лесовъдски мероприятия; Управление и ползване на потенциала на стопанските гори по начин, който запазва и възстановява тяхното биоразнообразие, продуктивност, възобновителна способност, жизненост и потенциал, изпълнявайки своите екологични, социални и икономически функции; Изготвяне на ресурсна оценка и устойчиво ползване на горски плодове, лечебни растения, билки и гъби в горските територии от района; Задоволяване потребностите на местно население от дървесина и други горски продукти: дървесина за селскостопански нужди (парници, сушилни, огради); дърва за огрев; повишаване капацитета на местния бизнес и поощряване за оптимално ефективно оползотворяване на дървесината при съхраняване на дървопроизводителната площ; Правилен избор на техники и технологии за добив на дървесина, тъй като в много случаи добре свършената лесовъдска работа впоследствие е компрометирана от неподходяща технология и техника за добив, и постигането на желан краен ефект е невъзможно; Интегриране на научните знания за природните закономерности, промените в климата, екосистемните услуги и взаимните връзки между организмите и средата за активно поддържане на природните ландшафти и съставлящите ги екосистеми, хабитати и видове в дългосрочен план. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на комплекса от екосистемни ползи от горите на територията на община Крушари Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП-ДГС „Генерал Тошево“ с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни услуги на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.	Във възобновителните участъци да се забрани временно пашата, до възстановяване на определените насаждения. При събиране на диворастващи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се извършва от РИОСВ.
--	---	---

	Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура Навременно извеждане на отгледните мероприятия в горските територии и създаване на устойчиви гори със смесен характер и хетерогенна структура; Ежегодно, преди обявяване на пожароопасния сезон, съгласно чл. 14 от Наредба № 8 от 11.05.2012 г., териториалните поделения/стопанствата изготвят план за защита на горските територии от пожари, който освен методи и средства за предотвратяване, наблюдение и борба с пожари в горските територии, съдържа описание на конкретните действия, насочени към предотвратяване на факторите, създаващи опасност от пожари; Почистване на пожароопасните площи от суха трева, растителни отпадъци и други леснозапалими материали покрай жп линии, пътища, вилни зони и селскостопански земи, граничещи с горските територии; Превантивни дейности за подобряване на горската инфраструктура с оглед намаляване на риска от възникване и разпространение на пожарите в горските територии, както и за осигуряване на достъп на специализирана техника в случай на пожар; Разработване и реализация на система за обучение и подготовка на служителите и доброволците, ангажирани за защита на горите от пожари.	
33У	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите. Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ. Поддържане на състоянието и структурата на горите в тези зони.	За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции. Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж се определят въз основа на нормативната цена. Забранено е извършването на строителство.
Т Е Р В Е Л		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокulturни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми Прилагане на нови форми за управление на горските територии с оптимален	Да не се допуска намаляване на площта на защитните гори.

	екологичен и стопански ефект: лесовъдство чрез постоянна горска покривка, природосъобразно управление на горите, управление на крайречните гори, екологично лесовъдство; Отгледни сечи, целящи подобряване бъдещия състав, строежа и структурата на насажденията; Сечи за подобряване на санитарното състояние на горските територии; Многофункционално стопанисване, което гарантира устойчивост в управлението на горите, осъществявана с подкрепата на местната общественост; Възобновителни сечи с удължен възобновителен период, толериране на естественото възобновяване и залесяване с местни видове; Запазване и разширяване смесения характер и разновъзрастовата структура на горите за подобряване устойчивостта на горските екосистеми; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. Запазване на площта в защитни горски територии Лесовъзстановителни дейности и залесяване на незалесени горски територии; Запазване и възстановяване на противоерозионните горски насаждения и възстановяване на растителността в свлачищни и поройни горски земи; Подпомагане на естествения процес на самозалесяване на изоставените селскостопански земи (чрез лесоустройственото планиране и чрез приемане на подходящи нормативни документи) и провеждане на политика на залесяване; Изграждане и поддържане на растителни буферни системи с плътна конструкция за защита от ерозия и за филтриране на речните води; Поддържане на по-високи турнуса на сеч при някои гори от дъб, бук, бял бор за повишаване водоохранната роля и стопанската ценност на горските екосистеми; Прилагане на спешни мерки за ограничаване и/или ликвидиране на замърсяването на местните водоизточници, в резултат от неправилна употреба на торове и препарати от земеделските стопани по селата в района на общината; Приоритетно провеждане на възстановителни и залесителни мероприятия в опожарени гори, тополови сечища и сечища около населени места и въвеждане на мониторинг по залесяването (почвоподготовка, методи на залесяване, видове за залесяване, проведени лесокulturни мероприятия при отглеждане); Анализ на състоянието на почвите в горските територии, особено в частните парцели, и прилагане на мерки срещу замърсяването на почвите от неправилно съхранение на неидентифицирани видове и количества пестициди, от торови отпадъци и др.;	Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса. Да не се допуска увеличаване на ерозираните земи и поява на други деградационни процеси. Забранява се провеждането на голи сечи, с изключение на случаите по чл. 104 от ЗГ. Да се поддържа и увеличава площта на защитните горски пояси.
--	--	---

	Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите и зелената инфраструктура на територията на община Тервел</i> Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП-ДЛС „Тервел“ с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии. <i>Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.</i>	
Специални	Спазване на законодателната рамка за съответните горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ. <i>Иниципиране, поддържане и подпомагане изготвянето на планове за управление на защитените територии в района, за които липсват такива.</i> Опазване, укрепване и възстановяване на природни забележителности; <i>Опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допуска с разрешение на МОСВ, съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции</i> Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 <i>Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011);</i> <i>Използване на подходящи и надеждни методи и средства (медии, печат, училища и др.) за повишаване информираността на гражданите по отношение на видовото разнообразие, значението, целите и начините за опазване на видовете и местообитанията в района на общината;</i> <i>Прилагане на природосъобразни лесовъдски мероприятия (разновъзрастно стопанисване, неравномерно-постепенни сечи и др.), толериращи местната растителност и структура на гората;</i> <i>Подпомагане на естественото възобновяване на желаните видове чрез</i>	<i>Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние или да намалят естетическата стойност на горските територии.</i> <i>Прилагат се всички режими и ограничения, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.</i>

	осветявания и в отделни случаи, чрез внасяне на фиданки от доказано адаптивни местни произходи; Запазване на дърветата с гнезда, с хралуи, единични и групи от стари дървета; Поддържане на мъртва дървесина от 8 до 10 % от запаса на насажденията, с изключение на горите с висока степен на пожарна опасност; Проектиране на екопътеки и екомарирути на местата, където птиците няма да бъдат обезпокоявани в период на размножаване и/или гнездене, да се опазват т.нар. „хранителни дървета“ и др.; Прилагане на природосъобразни технологии при провеждане на горскостопанските дейности; Прилагане на техники и технологии за дърводобив, щадящи почвата и растителността. В семепроизводствените насаждения и градини да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция, борба с болести и вредители и др. Добив на горски репродуктивни материали да се извършва въз основа на прогнозата за очакваната реколта, оценка за годността на семената реколта и потребностите на собствениците на гори; Създаване на маточници от черна, бяла и сива топола, както и от върби, с цел запазване ex situ на естествения генетичен фонд; Приоритетно използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената покривка. В разсадниковите площи да се спазват разпоредбите на действащото законодателство, свързани с разсадниковото производство; Производство на вегетативни фиданки от маточниците и внасянето им в естествените местообитания и за задоволяване нуждите на планираните залесявания в горските територии на общината; Спазване на изискванията по Наредба №4 от 15 февруари 2012 г. за производство, изваждане, сортиране, окачествяване, маркиране, опаковане, транспортиране, съхраняване и търговия с фиданките, произведени в горските разсадници; В базите за интензивно стопанисване на дивеча да се спазват насоките за стопанисване, посочени в ГСП. Изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия с оглед поддържане на полусвободното отглеждане на дивеча; Управление на БИСД за съхраняване качествата на биотипите и подобряване на	
--	---	--

	местообитанията; Подпомагане прилагането на мерки за запазване на ловните видове и количествата ловни животни в горските територии на общината; В горските територии с рекреационни функции да се провеждат сечи за създаване и поддържане на разновъзрастна структура на насажденията; Прилагане на лесовъдски дейности с минимални интензивности, при удължени турнуси на сеч и минимална площна намеса в горските територии за рекреация и зоните за отдих; Обезпечаване увеличението и поддържането на зелената система и горските територии, в пряка връзка с нуждите на отдиха за населението и туризма, чрез използване на различни финансови механизми; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. В горските територии за поддържане на ландшафта, в зависимост от състоянието на съответното насаждение, да се провеждат отгледни, изборни, възобновителни сечи с възобновителен период не по-кратък от 40 години, санитарни, принудителни и технически сечи; Картиране и създаване на база данни за културно-историческите обекти и местности на територията на общината и обособяване на зони около тези обекти с местно значение; Нарастване площта на горите със специални функции, чрез изграждане на система “зелени зони” около населени места и увеличаване степента на осигуреност със зелени площи на един човек; Създаване на ефективна и работеща система за контрол и опазване на зелената система на територията на общината; Стимулиране развитието на разнообразни и устойчиви форми на туризъм и на културните и креативни индустрии; Запазване целостта на ландшафта при планиране на горски пътища и на съпровождащата горскостопанската дейност инфраструктура. Анализ на информацията и оценка на консервационно значимите елементи на горите с висока консервационна стойност и тяхното състояние. Мониторинг и анализ на фрагментираността на зоните и прилагане на приоритетни мерки за опазване на високата консервационна стойност; Мониторинг върху състоянието на редките недървесни видове и проследяване динамиката на техните популации.	
--	--	--

	Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и визуализации на горите със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП-ДЛС „Тервел“, с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни ползи от горите със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Тервел	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени с функциите на горите. Гъвкаво стопанисване „по състояние“ на горите, в които се проявяват признаци на съхнене, с основен акцент върху тяхното съхранение във времето като екосистеми; Своевременно превръщане на издънковите гори в семенни с цел повишаване на тяхната устойчивост и подобрение на хидрологичната им ефективност; Отглеждане на насажденията и своевременно извършване на санитарни сечи; Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и подпомагане на естественото възобновяване с местни дървесни видове; Управление и ползване на потенциала на стопанските гори по начин, който запазва и възстановява тяхното биоразнообразие, продуктивност, възобновителна способност, жизнелост и потенциал, изпълнявайки своите екологични, социални и икономически функции; Диференциран и щадящ подход при определяне териториите/участъците/зоните за добив на недървесни горски продукти и засилване на контрола за спазване на хигиената при прибиране на билки, горски плодове, цвят и др.; Инвестиции в щадящи технологии и оборудване, които предпазват почвата, подраства и оставащия на корен дървостой от повреди и наранявания при дърводобивния процес. Сега използваната в страната дърводобивна техника, прилаганите технологии за добив и последващият контрол след сечта и извоза на дървесината не осигуряват в достатъчна степен това; Интегриране на научните знания за природните закономерности, промените в климата, екосистемните услуги и взаимните връзки между организмите и средата за активно поддържане на природните ландшафти и съставлящите ги екосистеми, хабитати и видове в дългосрочен план.	Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на топови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи. По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 m от границите на горските територии. Във възобновителните участъци да се забрани временно пашата до възстановяване на определените насаждения. Забранява се внасянето на инвазивни и чужди видове освен в случаите, предвидени в действащото законодателство. При събиране на диворастващи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се извършва от РИОСВ.

	Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие <i>Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на комплекса от екосистемни ползи от горите със стопански функции на територията на община Тервел</i> Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП-ДЛС „Тервел“ с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни услуги на горските територии. <i>Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.</i> Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура <i>Провеждане на лесовъдски мероприятия за подобряване на структурата и видовия състав на горите с цел намаляване на пожарната опасност, като цяло; Определяне на приоритетните действия в опожарените площи с превес на предоставянето на възможност за естествено възобновяване на горските екосистеми; Стриктен контрол върху земеделските територии от страна на местната и изпълнителната власт за предотвратяване на самоволното и безразборно палене на стърнища и сухи треви и храсти в съседство или извън горските територии; Изграждане на противопожарни съоръжения и провеждане на мероприятия, с цел предотвратяване на пожари, локализиране на възникнали такива и бързото им потушаване, които заедно със съществуващите естествени и изкуствени съоръжения, ще намалят загубите при евентуално възникване на горски пожар; Поставяне и поддържане в добър вид на предупредителните и указателни табели с противопожарно съдържание по пътищата, туристическите пътеки, населените места, местата за къмпингване и др.; Инициране и изпълнение на проектите за ограничаване на пожарите чрез прокарване на противопожарни просеки, създаване на нови и поддържане на старите минерализовани и санитарни ивици, изграждане на пожарозащитни пояси и противопожарни депа и др.; Разработване и реализация на система за обучение и подготовка на служителите и доброволците, ангажирани за защита на горите от пожари.</i>	
--	--	--

33У	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите. Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ. Поддържане на състоянието и структурата на горите в тези зони.	За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции. Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж се определят въз основа на нормативната цена. Забранено извършването на строителство.
Ш А Б Л А		
Защитни	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми Провеждане на отгледни сечи, целящи подобряване бъдещия състав, строежа и структурата на насажденията с цел оцеляване на горските екосистеми и спасяване на горското богатство в условията на воден стрес; Запазване и разширяване смесения характер и разновъзрастовата структура на горите за подобряване устойчивостта на горските екосистеми; Поддръжка и възстановяване на горите чрез залесяване на горски територии и неземеделски земи с местни и сухоустойчиви видове; Увеличаване лесистостта в района на общината чрез създаване на нови гори; Сечи за подобряване на санитарното състояние на горските територии; Възобновителни сечи с удължен възобновителен период чрез толериране на естественото възобновяване; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка; Пренебрегването на дървесни видове като цера, косматия дъб, келявия габър и др., независимо от условията на средата и на всяка цена, е нежелателно и с възможни отрицателни последствия в бъдеще; Прилагане на агролесовъдски системи в тополови култури на нетипични месторастения, което е предпоставка за създаване на агрофон, който косвено би се отразил положително и на растежа и развитието на тополовите култури. Запазване на площта в защитни горски територии	Да не се допуска намаляване на площта на защитните гори. Да не се допуска влошаване на състоянието им вследствие на човешка намеса. Да не се допуска увеличаване на ерозираните земи и поява на други деградационни процеси. Забранява се провеждането на голи сечи, с изключение на случаите по чл.104 от ЗГ. Да се поддържа площта на защитните горски пояси.

	Запазване и възстановяване на противоерозионните горски насаждения, предотвратяване и ограничаване на свлачищните процеси и последиците от природни бедствия и аварии чрез възстановяване на растителността в свлачищни и поройни горски земи; Осигуряване и удължаване ефективния период на въздействие на защитните горски пояси върху почвите при сухи месторастения чрез правилен подбор на схемата на засаждане, избор на подходяща гъстота съобразена с височината на използваните дървесни видове и намаляване конкуренцията по отношение на почвената влага. Осигуряване на защита на ПГП и горите, граничеши със земеделски територии от пожари, чрез направа на минерализовани ивици за всички видове стърнища (пшенични, царевични и др.) поради зачестили горски пожари, причинени от запалване на царевични стърнища; Опазване и възстановяване на държавен защитен горски пояс “Гьорингско дере” и защитните горски пояси на територията на общината, създадени преди около 50-60 години, с цел защита на земеделските земи от ветрова ерозия и увеличаване на плодородието; Лесовъзстановителни дейности и залесяване на незалесената част от защитните горски пояси с оглед повишаване на защитните им функции; Подобряване състоянието на защитните горски пояси, които служат като естествени коридори за миграцията на различни видове и създават микросреда, различаваща се от околните агроландшафти и подходяща за редица редки и защитени видове; Изграждане на горски пояси за санитарна защита около водоизточниците за питейно-битово водоснабдяване и поддържане на санитарно-охранителни им зони според нормативните изисквания; Реализация на проекти за предприемане на превантивни мерки за почистване и коригиране на коритата на деретата в общината и възстановяване на растителността; Прилагане на добри екологосъобразни практики при употребата на торове и препарати за растителна защита с оглед предотвратяване замърсяването на почвите и водите с опасни вещества и намаляване съдържанието на биогенни елементи (нитрити, фосфати и др.) в тях. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни услуги от горите със защитни функции и зелената инфраструктура на територията на община Шабла	
--	---	--

	Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със защитни функции и визуализацията им в ГСП на ТП-ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на защитните функции на горските територии. <i>Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на защитните гори и горските дървесни и недървесни ресурси в тях.</i>	
Специални	Спазване на законодателната рамка за съответните горски територии, включени в границите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ. <i>Иниципиране, поддържане и подпомагане изготвянето на планове за управление на защитените територии в района, за които липсват такива;</i> <i>Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие, укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени зони и защитени територии.</i> Опазване, укрепване и възстановяване на природни забележителности; <i>Опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допуска с разрешение на МОСВ, съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции;</i> <i>Подпомагане на опазването, възстановяването и поддържането на ценни природни територии в общината.</i> Управлението на териториите, по смисъла на ЗБР, се извършва съгласно изискванията на Наредба №8/2011 г. за сечите в горите, глава 4, чл. 65 и чл. 66 <i>Система от режими и мерки за управление на гори, попадащи в горските типове природни местообитания, с цел поддържане или възстановяване на тяхното благоприятно състояние, съгласно Система от режими за устойчивоуправление на горите в „Натура 2000“ (МЗХ, 2011);</i> <i>Стриктно спазване на режимите, препоръчани за зоните, попадащи в НАТУРА 2000, насочени към съхраняване на естествения характер на местообитанията;</i> <i>Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове;</i> <i>Публикуване на информация относно състоянието на околната среда и нормативните изисквания, свързани с нейното опазване и възстановяване (на сайта на община Шабла и/или в средствата за масово осведомяване);</i> <i>Иниципиране, поощряване и подпомагане на прояви и събития, насочени към опазването на природата, свързани с отбелязването на еко-празници и др.;</i> <i>Запазване на дървета с гнезда, с храпути, единични и групи от стари дървета;</i>	<i>Забраняват се дейности, които могат да нарушат естественото състояние или да намалят естетическата стойност на горските територии.</i> <i>Прилагат се всички ограничения и режими, изисквани в съответните нормативни документи и административни актове.</i>

	Поддържане на мъртва дървесина между 8 и 10% от запаса на насажденията, с изключение на горите с висока степен на пожарна опасност; Прилагане на природосъобразни лесовъдски мероприятия (разновъзрастно стопанисване, неравномерно-постепенни сечи и др.; Анимиране на съществуващите и създаване на нови трасета, еко-пътеки, велоалеи, с необходимите обозначаващи знаци, табели, места за отдих, кули, платформи и укрития за наблюдение без да се безпокоят птиците в период на размножаване и/или при гнездене; Поддържане на смесения характер на хетерогенните гори и запазване на редките и единично срещащи се дървета, особено плодните, които служат като хранителна база за редица животински видове; Прилагане на техники и технологии за дърводобив, щадящи почвата и растителността; Провеждане на кампании за увеличаване информираността и ангажираността на местната общност относно изискванията за прилаганите екологични норми и запазване на биоразнообразието на територията на общината; Предотвратяване на антропогенния натиск върху биоразнообразието в района, както и опасността от неправилно и неконтролирано използване на природните ресурси чрез прилагане на система от подходящи и щадящи мерки. В семепроизводствените насаждения и градини да се провеждат своевременни лесовъдски мероприятия, свързани с отглеждане, селекция, борба с болести и вредители и др.; Производство на вегетативни фиданки от маточниците и внасянето им в естествените местообитания; Създаване на маточници от черна, бяла и сива топола, както и от върби, с цел запазване ex situ на естествения генетичен фонд; Приоритетно използване на технологии за дърводобив и семедобив с минимални въздействия върху почвената покривка и растителността. В горските територии с рекреационни функции да се провеждат сечи за създаване и поддържане на разновъзрастна структура на насажденията Прилагане на лесовъдски дейности с минимални интензивности, при удължени турнуси на сеч и минимална площна намеса в горските територии за рекреация и зоните за отдих; Използване на възобновителни сечи с предварително възобновяване и максимално удължен възобновителен период; Обезпечаване увеличението и поддържането на зелената система и горските територии, в пряка връзка с нуждите на отдиха за населението и туризма, чрез	
--	--	--

	използване на различни финансови механизми; Насърчаване развитието на целогодишен интегриран туризъм, чрез опазване, популяризиране и развитие на културното и природно наследство и/или исторически атракции; Създаване на нови курортни структури и изграждане на лечебни балнеологични центрове на територията на общината; Приоритетно използване на технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителната покривка. Анализ на информацията и оценка на консервационно значимите елементи на горите с висока консервационна стойност и тяхното състояние. Мониторинг и анализ на фрагментираността на зоните и прилагане на приоритетни мерки за опазване на високата консервационна стойност; Мониторинг и контрол върху състоянието на редките недървесни видове и проследяване динамиката на техните популации; Подпомагане изпълнението на мерки за увеличаване на основните дивечови запаси. Доразработване и по-разширено включване на оценки, анализи и визуализации на горите със специални функции и за биоразнообразието в тях, както и свързаните с това мерки и действия в ГСП на ТП-ДЛС „Балчик“, с оглед по-ефективно поддържане на специалните функции на горските територии. Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса „предлагане-търсене“ на екосистемни услуги от горите със специални функции и зелената инфраструктура на територията на община Шабла.	
Стопански	Прилагане на адекватни и ефективни лесовъдски и лесокултурни мероприятия, съобразени със състоянието на горските екосистеми. Планираните дейности са съобразени с функциите на горите. Навременно отстраняване на загиващата дървесина с цел избягване на вторични каламитети (короядни и др.), като се оставя необходимият екологичен минимум от мъртва дървесина върху горските площи; Възобновителни сечи с осигуряване на естествено възобновяване и подпомагане на естественото възобновяване с местни дървесни видове; Управление и ползване на потенциала на стопанските гори по начин, който запазва и възстановява тяхното биоразнообразие, продуктивност,	Забранява се провеждането на голи сечи за изкуствено възобновяване с изключение на топови гори и издънкови акациеви насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Ограничават се краткосрочно-постепенните сечи. По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 м от границите на горските територии.

възобновителна способност, жизненост и потенциал, изпълнявайки своите екологични, социални и икономически функции; Даване приоритет на устойчивостта на горите към засушаване при провеждане и планиране на лесовъдски мероприятия, без да се пренебрегва дървопроизводителната функция на гората; въпреки очертаващото се лошо състояние на горите, дървопроизводствените цели имат място, особено такива с ефект в близко бъдеще; Диференциран и цялостен подход при определяне на териториите /участъците/ зоните за добив на недървесни горски продукти; Осъвременяване на нормативната уредба в областта на страничните ползвания, в частност изписване на текст и регламент за ползване на гъби-трюфели, поради големия обществен интерес към този горски продукт и високата му пазарна цена; Приоритетно използване на техники и технологии за дърводобив с минимални въздействия върху почвената и растителна покривка; Интегриране на концепцията за екосистемни услуги в общинския план за развитие Извършване на оценка и картиране на състоянието и баланса предлагане-търсене на комплекса от екосистемни услуги от горите със стопански функции на територията на община Шабла Доразработване и включване на актуализираната база данни за горските територии със стопански функции и визуализацията им в ГСП на ТП ДЛС „Балчик“ с оглед по-ефективно поддържане на материалните екосистемни услуги на горските територии. Разработване на програма за изпълнение на дейности в горите, водещи до подобряване на състоянието на горите със стопански функции и горските дървесни и недървесни ресурси в тях. Провеждане на противопожарни мероприятия и поддържане на изградена инфраструктура Навременно извеждане на отгледните мероприятия в горските територии и създаване на устойчиви гори със смесен характер и хетерогенна структура; Събиране на отпадъците след проведени сечи в районите и местата с висока пожарна опасност; Оборудване на временните обекти в горите, по дърводобивна и залесителна дейност, с противопожарни средства съгласно изискванията на ЗГ;	Във възобновителни участъци да се забрани временно пашата до възстановяване на определените насаждения. Забранява се внасянето на инвазивни и чужди видове освен в случаите, предвидени в действащото законодателство. При събиране на диворастващи лечебни растения под специален режим със стопанска цел трябва да се спазват допустимите количества, които ежегодно се определят със Заповед на министъра на околната среда и водите, на основание чл.10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения. Контролната дейност при ползването на лечебните растения се извършва от РИОСВ.
--	--

	<i>Пътищата, по които се придвижва противопожарна техника, задължително се поддържат в добро състояние, като се извърши тяхното уширение за безпроблемно придвижване по тях и просветляването им;</i> <i>Активна медийна и образователна дейност за формиране на обществена нагласа за нетърпимост и недопускане на пожари в горските територии, в това число и чрез привличане на неправителствени организации, движения и сдружения към съвместни разяснителни и образователни действия и изграждане на ефективно партньорство между тях и отговорните институции.</i>	
ЗЗУ	Допуска се изграждане на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите. <i>Предвидените зони за защита от урбанизация в горските територии да се отразят в общите и подробните устройствени планове на общината на основание чл.12, ал.10 от ЗГ.</i> <i>Поддържане на състоянието и структурата на горите в тези зони.</i>	<i>За специалните горски територии, получили по реда на Закона за горите статут на зони за защита от урбанизация, се изключват възможностите за последваща промяна на предназначението на поземлените имоти и въвеждане на нови функции.</i> <i>Цените при промяна на предназначението, при замяна, когато попадат в зони за особена защита от урбанизация, правото на ползване, сервитути, правото на строеж се определят въз основа на нормативната цена.</i> <i>Забранено извършването на строителство.</i>

3. Списък на основните дървесни и храстови видове, с които ще се залесява

Като се вземат предвид особеностите на горския сектор, дългият период за производство на дървесина (около 100 години) и срокът на действие на горскостопанските планове (10 години), от особено значение е въпросът за видовия състав на горските територии. Дървесните видове предвидени за залесяване в горските територии на област Добрич са основно широколистни с голямо разнообразие, избрани съобразно типовете месторастения и почвено-климатичните особености, с оглед осигуряване на бъдещия целеви състав на насажденията и видовото богатство на дървостойите. Главната цел, при определянето на оптималния бъдещ състав, е да се получат по-добри показатели за продуктивността на горските територии в областта, като се съхранят в най-голяма степен естествените високопроизводителни дървостойи и се предостави възможност за запазване на общия характер на природната среда, нейните здравно-хигиенни и социални функции. Цели се още да се възстанови естественото разпространение на онези дървесни видове, които са намалели вследствие на продължителната човешка дейност. Също така видовете да отговарят на изискванията и режимите в защитените зони по Натура 2000.

Избраните видове за залесяване трябва да гарантират устойчивото развитие на новосъздадените гори и да осигурят опазване и увеличаване на биологичното разнообразие и постигане на поставената цел, съгласно чл. 10 от Наредба № 2 от 7 февруари 2013 г. за условията и реда за залесяване на горски територии и земеделски земи. Дървесните и храстовите видове, с които ще се залесява (*преобладаващи* с най-голям запас и *главни* с най-голяма производителност на даденото месторастение), наред с изискванията, заложи в Техническото задание, са посочени по степен на значимост в низходящ ред по-долу:

Цер - *Quercus cerris* L.

Планински ясен - *Fraxinus excelsior* L.

Сребролистна липа - *Tilia tomentosa* Moench

Летен дъб - *Quercus robur* L.

Гледичия - *Gleditsia triacanthos* L.

Червен дъб - *Quercus rubra*

Полски ясен - *Fraxinus oxycarpa* M. Bieb. ex. Willd.

Космат дъб - *Quercus pubescens* Willd.

Благун - *Quercus frainetto* Ten.

тп I-214 - *Populus I- 214*

Круша - *Pyrus amygdaliformis* Vill.

Орех - *Juglans regia* L.

Черница - *Morus alba* L.

Череша - *Prunus avium* L.

Киселица - *Malus sylvestris* Mill.

Слива - *Prunus domestica*

Махалебка - *Prunus mahaleb* L.

Зарзала/Кайсия - *Prunus armeniaca*

Джанка - *Prunus cerasifera*

Габър - *Carpinus betulus* L.

Едролистна липа - *Tilia platyphyllos* Scop. (синоним: *Tilia grandifolia* Ehrh.)

Зимен дъб - *Quercus petraea* (Matt.) Liebl.

Бреза - *Betula pendula* Roth (синоним: *Betula alba* L.)

Полски бряст - *Ulmus minor* Miller

Клен - *Acer campestre* L.

Американски ясен - *Fraxinus Americana* L.
Явор - *Acer pseudoplatanus* L.
Мъждрян - *Fraxinus ornus* L.
Шестил - *Acer platanoides* L.
Келяв габър - *Carpinus orientalis* Mill.
Копривка - *Celtis australis* L.
Мекиш - *Acer tataricum* L.
Брекина - *Sorbus torminalis* (L.) Crantz
Дрян - *Cornus mas* L.

Както вече споменахме (в т. 1.5. от част „Въведение“ на настоящия план), 92,9 % от дървопроизводителната площ на област Добрич е заета от средно богати и богати месторастения, което предполага едно много добро развитие на естествената растителност, настанена тук. Предвидените залесявания ще се извършват главно с широколистни дървесни видове, като с най-голям дял ще бъдат залесяванията с основния естествено срещащ се дървесен вид за района – цера. Следват планинския ясен, сребролистната липа, акацията, летния дъб, гледичията, червения дъб, полския ясен, косматия дъб, благуна, тп I-214 и т.н. Ще се залесява и с акация (*Robinia pseudoacacia* L.) за терени с издънкови акациевии насаждения, за възстановяване на производствения им потенциал. Иглолистните дървесни видове не са подходящи за месторастенето, затова са оставени малки площи най-вече от черен бор, по-малко от смърч, ела и атласки кедър, които изпълняват преди всичко ландшафтни функции или участват в рекреационни гори и крайпътни залесявания. Келявият габър, мъждрянът, мекишът и други малоценни видове ще продължат да изпълняват почвозащитните си функции, особено на бедните месторастения, където трудно би могла да се задържи друга растителност, докато на по-богатите ще бъдат постепенно заменени.

Една голяма част от залесената площ на областта е заета от изкуствено създадени култури. Лесорастителните условия в района са благоприятни за развитието на акациевии култури, както и на издънкови акациевии насаждения, получени вследствие на издънковото стопанисване и тенденцията за в бъдеще е да се запази тяхното участие. Друга част от дървесните видове, които се срещат единично в състава на гората и главно в защитните пояси, остават до голяма степен непроменени. Това са копривка, джанка, кестен, дива круша, махалебка, киселица, зарзала, череша и други горскоплодни, които създават условия за по-добро развитие и на дивечовото стопанство. Тополовите култури ще запазят своето участие с много слабо увеличение, поради факта, че са създадени на неподходящи месторастения. Ореховите и черничевите култури поради това, че част от тях са в лошо санитарно състояние, престанали са да плодоносят или са бракувани, ще намалят слабо своето участие в бъдещия състав на залесените площи.

През следващия десетгодишен ревизионен период на територията на ТП ДЛС „Тервел“ е предвидено да се извърши залесяване върху 382,6 ha; в горите на ТП ДГС „Генерал Тошево“ е предвидено залесяване на площ от 147,8 ha; в ТП ДЛС „Балчик“ залесяванията ще бъдат върху 150,8 ha; на територията на ТП ДГС „Добрич“ ще се залесят 55,4 ha или общо за областта предвидените залесявания, по данни от настоящите горскостопанските планове на териториалните поделения/стопанства, са 736,6 ha. Средно годишно сега в областта се залесяват приблизително 154,6 ha.

В заключение трябва да се каже, че се предвижда бъдещите насаждения да са по-устойчиви биологически, с по-висока продуктивност и с по-добри защитни и рекреационни функции.

4. Цели на управление на ловното стопанство

Целите на ловното стопанство в областта са:

- Достигане на нормалните запаси за основните видове дивеч. До постигане на тази цел, отстрелът да бъде предимно за санитарни цели и трофеен – да се отстрелват индивиди с трайни увреждания и престарелите животни.
- След достигане на нормалните запаси да се работи за оптимизиране на половото съотношение и на възрастовата структура.
- За постигане на посочените цели е необходимо да се работи целогодишно за запазване на обитанията, подобряване на хранителната база и осигуряване на спокойствие на дивеча. За постигане на тези цели е необходимо при сечите да се оставят нископродуктивните места и храстовите формации, които дават подслон на дивеча, и запазване на горскоплодните видове – орех (*Juglans regia*), скоруша (*Sorbus domestica*) махалебка (*Prunus mahaleb*), брекиня (*Sorbus torminalis*), киселица (*Malus sylvestris*), джанка (*Prunus cerasifera*), череша (*Prunus sp.*), зарзала (*Prunus armeniaca*) и круша (*Pirus communis*).
- В ловностопанските територии да има достатъчно водоеми за поене на дивеча, калища в районите с дива свиня и благороден елен, хранилки и солища за различните видове, и дивечови ниви съгласно нормативите.
- Да се обърне особено внимание за регулиране числеността на дивите хищници и елиминирание на подивели и скитащи кучета и котки в ловностопанските райони.
- Да се контролира строго достъпа в държавните ловни райони и да се намали движението на хора и автомобили, с изключение на извършване на лесокултурни, ловностопански и дърбодобивни дейности, както и дейности по охрана на горските територии, с цел достигане на по-високи популации и повишаване на качествата им.
- Да се ограничи пребиваването на събирачи на трюфели през брачните периоди на животните, с цел осигуряване на спокойствие, рационално и целесъобразно стопанисване и опазване на дивечовите запаси в държавните ловни райони.

5. Насоки за управление на ловното стопанство

Развитието на ловното стопанство се предвижда в няколко насоки:

- Запасите по видове дивеч се установяват чрез ежегодно таксиране по видове. В зависимост от получените данни се правят планове за отстрел. Неизпълнението им е показател за неточна таксация и стойностите на запасите трябва да се редуцират с коефициент, съответен на неизпълнението им.
- Подпомагането на естественото изхранване на дивеча е една от най-важните задачи на стопанисването му. Необходимо е не само набавяне на достатъчно разнообразна храна през месеците на недостиг и осигуряване на достатъчно водопои при суша, но и целогодишно поддържане на солища с добавени микроелементи, както и калища в районите, обитавани от благороден елен и дива свиня.
- Запазване на биоразнообразието. За целта е необходимо такова планиране на стопанисването на горите, респективно – сечите, което да осигурява запазване на обитанията, спокойствието и хранителната база на местната фауна.
- Регулиране на числеността на едрите хищници. Този проблем у нас е твърде подценен. Няма системни проучвания върху загубите за ловното стопанство, но като се има предвид нарастването на числеността им през последните десетилетия, загубите са значителни. Значение за областта имат чакалът и скитащите кучета.

- Контрол върху инвазивните видове, напр. енотовидно куче.
- Установена е и нутрия, която вече се среща и в други области на страната. За сега не са съобщени проблеми с тези видове у нас, но е необходимо да са под контрол. ЕК публикува списък с 37 инвазивни видове животни и растения.
- Спешни мерки за превенция на Африканската чума по свинете (АЧС). От 2017 има данни за появяване в Румъния на тази особено опасна болест по свинете. Област Добрич има сухопътна граница със северната ни съседка и съответно никакви бариери за разпространение на епидемията. Това налага спешна работа в две насоки – намаляване числеността на дивата свиня и на едрите хищници, особено на скитащите кучета, които са механични преносители на вируса. Необходимо е значително редуциране на числеността на някои всеядни синантропни видове, най-вече на сивата и посевната врани и свраката.

ЧАСТ ПЕТА - СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Ролята и значението на горите в област Добрич са важен фактор, както за икономическото развитие и благосъстоянието на селищата в областта, така и за доброто екологично състояние на териториите в района.

1. Анализ на планираните мерки, свързани с горските територии, от стратегиите за развитие на общините и областта

Анализът на планираните мерки, свързани с горските територии, заложи в областната стратегия и общински планове за развитие в област Добрич, е необходим, за да се установи хоризонталната връзка и съгласуване и между тези стратегически документи и ОПРГТ. ОПРГТ е стратегически документ, чрез който ще се извърши планирането на горско-стопанските мероприятия на областно ниво и за него е ключово да бъде, както вертикално, така и хоризонтално синхронизиран със системата от стратегически документи за регионално развитие и секторните политики. Във вертикален аспект, ОПРГТ следва да бъдат йерархически съподчинени на Националната стратегия за развитие на горския сектор и Стратегически план за развитие на горския сектор, и да дава насоки за разработването на следващото ниво документи - Горскостопански планове и програми. За да бъде наистина работещ инструмент за управление на горските територии, ОПРГТ следва да бъде синхронизиран и с общинските планове за развитие на всички общини на територията на областта, за която се разработва, както и с областната стратегия за развитие. Предвид трябва да се вземат и други секторни политики, които имат влияние върху горското стопанство.

Настоящият анализ разглежда детайлно всички мерки, заложи в областната стратегия на област Добрич, както и общинските планове за развитие на общините, съставляващи областта, които имат отношение върху горските територии. Той се базира на експертен подход, оценяващ броя заложи мерки, тяхната обхватност, конкретната им приложимост и релевантност за съответната територия. Изпълнението на заложените мерки не е предмет на направения анализ. Целта е да се установи до каква степен управлението на горските територии е застъпено и акуратно отразено в

стратегии за развитие и същевременно, заложените мерки да бъдат взети предвид от експертния екип при разработването на ОПРГТ за област Добрич. Отнесените мерки, свързани с горските територии, биват два вида – директно влияещи и косвено влияещи. Те са оценени чрез експертен подход. За оценяването са взети предвид и конкретните дейности, заложен по всяка мярка. Директно влияещите са мерки, които залагат конкретни дейности като изграждане на системи за ранно известяване при пожар или по-висок контрол върху сечите и т.н., докато косвено влияещи са тези, които стимулират дейности, например туризъм, които имат допълнителен ефект върху горските територии.

ОСР Добрич

Горските територии са засегнати в два Приоритета и, съответно, две специфични цели в Областната стратегия за развитие на област Добрич:

- Приоритет 3. РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВО ЗЕМЕДЕЛИЕ И ТУРИЗЪМ
 - ✓ Специфична цел 4. Насърчаване развитието на устойчив туризъм, базиран на природно и културно наследство – *косвено влияние*;
- Приоритет 5. ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ.
 - ✓ Специфична цел 6. Подобряване качеството на живот в селските райони – *косвено влияние*;

Идентифицирани са само две специфични цели от стратегията, които могат да имат ефект върху горските територии в област Добрич. И двете са определени с косвено влияние, тъй като не залагат конкретни и директни дейности по горските територии и горското стопанство. Област Добрич разполага със сравнително малък дял горски територии – малко над 13%¹. Значителна част от територията на областта е заета от земеделски земи. Това обуславя слабото застъпване на горите в стратегическата част на плана. Горите са съставени основно от създадените защитни пояси. В ситуационния анализ на областната стратегия е засегнато горското стопанство, като е обърнато и внимание на стопанския аспект на неговото развитие. Заложените приоритети и стратегически цели са насочени основно към земеделието в областта, което е водещ отрасъл. Мерките, които могат да имат ефект върху горските територии, са свързани с развитие на туризма в областта и изграждане на различните съоръжения в селските райони.

ОПР Балчик

В ОПР Балчик са идентифицирани 8 мерки, които имат влияние върху горските територии:

- Приоритет 1. Устойчиво развитие на туристическия сектор чрез разширяване на предлаганите туристически продукти и удължаване на туристическия сезон.
 - ✓ Мярка 1.1. Развитие на туризма с цел утвърждаване на Балчик и общината като курорт със специфичен облик и алтернатива на масовия морски курортен туризъм – *косвено влияние*;
 - ✓ Мярка 1.1.2. По-пълно интегриране на туризма като съставна част от екологическата, икономическа, образователна и културна политика в общината – *косвено влияние*;

¹ Всички данни за дела на горските територии спрямо общата областна/общинска територия в настоящата точка са базирани на данните от разработената ГИС база данни на област Добрич

- ✓ Мярка 1.2. Агресивно развитие на съпътстващи и алтернативни видове туризъм с цел значимо удължаване на туристическия сезон - *косвено влияние*;
- ✓ Мярка 1.2.2. Оценка на потенциала и специфичните потребности на отделните категории туристи извън активния сезон (пенсионери); учащи (ученици, студенти, бизнес обучение), изследователи и преподаватели (научен туризъм); нуждаещи се от балнеология, климатолечение, профилактика и др.; спортисти; фермери и други селскостопански работници; ловци, рибари, натуралисти - *косвено влияние*;
- ✓ Мярка 1.2.3. Идентифициране възможностите и ресурсите на общината (традиции, наличие на знания и ноу-хау, възможности за коопериране с други общини и др.) за развитие на алтернативни видове туризъм: - **директно влияние**:
 - Пряко удължаващи туристическия сезон – голф, ловен туризъм, подготовка и рехабилитация на спортисти, научно-образователен и конгресен туризъм, бизнес туризъм и др.;
 - Подобряващи качеството както на морския, така и на другите видове туризъм – опознаване на културно-историческото наследство; посещение на природни забележителности и биоразнообразие (екотуризм); селски туризъм, атракционен туризъм (коне, сафари и др.); развлекателна и културна индустрия – фестивали, карнавали, концерти; както и нови форми на туризъм като посещения на модерни индустриални обекти – в агроиндустрията, фотосоларни и вятърни електроцентрали и др.
- ✓ Мярка 1.2.8. Селекция и трансфер на водещ опит и ноу-хау в приоритетните алтернативни видове туризъм и обучение на управленските екипи и персонал - *косвено влияние*;
- Приоритет 3. Качествена жизнена среда – изграждане, поддържане, модернизация на техническа инфраструктура, опазване на околната среда.
 - ✓ Мярка 3.8. Мониторинг на свлачищни и абразивни процеси в общината. Продължаване на мерките за укрепване на съществуващите свлачища и ограничаване на морската абразия – **директно влияние**;
 - ✓ Мярка 3.9. Дейности по мониторинг и опазване на околната среда – **директно влияние**:
 - Прилагане на политика на превантивна намеса в опазването на околната среда с цел запазване на съществуващата относително добра екологична ситуация в общината, включваща следните дейности:
 - Недопускане на непрекъсната урбанизация и разрастване на урбанизираните територии както по протежение на морския бряг, така и за сметка на ценни земеделски земи;
 - Изключване на възможността за замърсяване над допустимото на морската акватория и подземните води от водоносния хоризонт с непречистени отпадъчни води;
 - Осигуряване и подходящо устройване на буферни зони около защитените територии;
 - Териториална организация на озеленените площи (естествени и култивирани) с оглед изпълнение на изолационни и защитни функции;

- Стимулиране на използването на енергийни източници с ниско натоварване на околната среда (природен газ, възобновяеми енергийни източници, електроавтомобили).
- Ефективно управление на твърдите битови отпадъци чрез усъвършенстване на системата на събирането им, ефективно използване на съществуващите и въвеждане на нови депа за тяхното съхранение и надеждно консервиране и рекултивация на старите такива, вторично използване и рециклиране на отпадъците;
- Запазване и развитие на защитените територии в общината с цел постигане на устойчивост на техния позитивен екологичен ефект и използването им като туристически ресурс.

Община Балчик е една от общините в областта, която има по-значителен дял на горските територии от общата територия – 13,39%, спрямо другите общини. Въпреки това, като цяло тези територии не представляват голяма част от общинската територия. В ОПР Балчик 2014-2020 прави впечатление подробният ситуационен анализ на горските територии в общината. Добре е представено значението на тези територии за цялостното развитие на общината от икономическа, туристическа и екологична гледна точка. Акцентът е сложен върху защитните горски пояси. В стратегическата част на плана има заложени значителен брой мерки, които имат ефект върху горските територии – 8 мерки. Пет от тях са определени с косвено влияние и са насочени към развитие на туризма, който е основен сектор в общината. Останалите 3 мерки имат директно влияние и са представени с подробно разписани дейности. Мерките са всеобхватни и достатъчни спрямо дела на горските територии в общината. Следва да се следи внимателно за изпълнението на мерките, насочени към развитие на туризма, тъй като това може да има и негативно влияние към горите. Специфичните особености на община Балчик – морски бряг, с протичащи процеси на ерозия и абразия, следва да се съблюдают внимателно и да не се позволява това да води до загуба на горски територии.

ОПР Генерал Тошево

Идентифицираните мерки в ОПР на община Генерал Тошево, които имат влияние върху горските територии, са 4:

- Приоритет 1: Развитие на местната икономика, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, промишлеността и съпътстващи дейности и услуги.

Специфична цел 1.2: Развитие на селското и горското стопанство

- ✓ Мярка 1.2.4: Поддържане и развитие на горските ресурси и развитие на ловно стопанство – **директно влияние**;
 - Залесяване на пустеещи и на неземеделски земи;
 - Подобряване превенцията срещу горски пожари;
 - Повишаване икономическата стойност на горите.

Специфична цел 1.3: Насърчаване развитието на интегриран туризъм, чрез опазване, популяризиране и развитие на културното и природно наследство

- ✓ Мярка 1.3.1: Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите – *косвено влияние*;
- ✓ Мярка 1.3.2: Развитие на природни, културни и исторически атракции – *косвено влияние*;

- Приоритет 3: Подобряване на жизнената среда, изграждане и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство.

Специфична цел 3.2: Опазване на околната среда и пълноценно използване на природните ресурси

- ✓ Мярка 3.2.1: Укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени територии – **директно влияние**;
 - Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и почвите;
 - Насърчаване на екосистемните услуги, вкл. Натура 2000 и зелена инфраструктура;
 - Изготвяне на планове за управление на Защитените местности в общината;
 - Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата.

Две от мерките са такива, които ще имат директно влияние върху горските територии, при реализирането на дейности по тях, а две – са с косвено. Мерките са много уместно разработени за характеристиките на общината. Въпреки, че горските територии не са голям дял от общата територия на общината – 8,01%, те са добре застъпени в заложените приоритети и мерки. Предвидени са дейности за превенция на бедствия в горите, както и залесителни дейности. Обърнато е внимание и на нуждата от повишаване на тяхната икономическа стойност. Горското стопанство е застъпено и в аналитичната част на плана.

ОПР Добрич град

Мерките, заложи в ОПР Добрич град, които могат да имат влияние върху горските територии са общо 3:

- Приоритет 1.1 Опазване на околната среда и ефективно използване на териториалните ресурси
 - ✓ Мярка 1.1.3. Предприемане на превантивни мерки за справяне с климатичните промени, природни бедствия и екологични рискове - **директно влияние**;
 - ✓ Мяркaта е насочена към опазване на населението и имуществото от природни и екологични рискове. Включва и интервенции по информиране и превенция на населението, развитие на междуобщински проекти за укрепване и почистване на коритото на река Добричка. – **директно влияние**;
- Приоритет 2.4 Съхраняване и социализиране на културното наследство и развитие на туристическия потенциал
 - ✓ Мярка 2.4.1. Развитие на условията за културен, конгресен и еко-туризъм **косвено влияние**.

Община Добрич град е от общините в областта, които не разполагат с големи горски територии - 7,64% от общата площ. Въпреки това обаче, в ОПР са заложи 3 мерки, които могат да имат влияние върху тези територии. Две от тях са определени с директно влияние и са доста адекватни и актуални мерки – свързани с климатичните промени и екологичните рискове. Една е мяркaта, която има косвено влияние и тя е свързана с развитието на туризма. Идентифицираните мерки, въпреки че не са много на брой, са достатъчни, предвид неговия обхват на горските територии в общината. Те

са актуални и включват адекватни дейности спрямо характеристиките на общинската територия.

ОПР Добричка

Прегледът на ОПР на община Добричка установи 5 мерки, влияещи на горските територии в общината:

- Специфична цел 6: Стимулиране на преработвателната промишленост и търговията
 - ✓ Мярка 6.1. Насърчаване на частни инвеститори за създаване на предприятия за преработка на култивирани и диворастящи билки чрез публично-частно партньорство – **директно влияние**;
- Специфична цел 7: Диверсификация на икономиката в общината чрез развиване на туризъм
 - ✓ Мярка 7.1. Разработване на стратегия за развитие на алтернативни форми на туризъм и туристически маршрути в партньорство с общините в областта – **косвено влияние**;
 - ✓ Мярка 7.5. Провеждане на обучения и курсове с предприемачи, желаещи да развиват селски и еко туризъм – **косвено влияние**;
 - ✓ Мярка 7.7. Изграждане на места за отдих и къмпинги за рибари – **директно влияние**;
- Специфична цел 8: Мероприятия за Опазване и съхраняване на околната среда
 - ✓ Мярка 8.1. Инициране на мероприятия за почистване на залесени общински терени и упражняване на контрол върху сечта – **директно влияние**;

Община Добричка има по-голям дял горски територии спрямо другите общини в област Добрич - 17,52%. Въпреки това, както е отбелязано и в анализът на плана, те са основно заети от изкуствено засадени защитни горски пояси, които имат защитни функции за развитото земеделие в района. Идентифицирани са 5 мерки, свързани с горските територии, като 2 от тях имат косвено влияние и са свързани с развитие на туризма в общината. Другите 3 мерки имат директно влияние като засягат важни аспекти – развитие на предприятия за преработка на култивирани и диворастящи билки, както и упражняване на контрол върху сечта. Друга мярка, която пряко може да засегне горски територии, е свързана с развитие на къмпинги за рибари. Разгледаните мерки са задоволителни за спецификите на общината.

ОПР Каварна

В ОПР Каварна са заложили 6 мерки, свързани с горските територии:

- Приоритет 1.2. Активизиране на специфичния потенциал на регионалната икономика
 - Специфична цел 1.2.1: Развитие на туризма
 - ✓ Мярка 1.2.1.1: Развитие на различните форми на туризъм – **косвено влияние**;
- Приоритет 3.2.: Доразвитие на системите за опазване на околната среда на принципа на ресурсната ефективност
 - Специфична цел 3.2.1. Превенция на климатичните промени и борба с техните последици
 - ✓ Мярка 3.2.1.2: Адаптация към последиците от климатичните промени – **директно влияние**;

- Дейностите, които се предвижда да бъдат реализирани, са насочени към създаване и непрекъсната актуализация на база данни; изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони; изследване на последиците от промените в климата; изграждане на съоръжения за борба с ерозията; залесяване на обезлесени участъци; устойчиво използване на земите и др.

Специфична цел 3.2.2: Запазване и подобряване на качествата на околната среда

- ✓ Мярка 3.2.2.2: Опазване и поддържане на биологичното разнообразие – **директно влияние**;

Специфична цел 3.2.4: Подобряване състоянието на околната среда

- ✓ Мярка 3.2.4.1. Опазване на околната среда и биоразнообразието – **директно влияние**;
- Подобряване качеството на атмосферния въздух чрез увеличаване на дървесната растителност в терените за озеленяване; поддържане на съществуващите озеленени площи и отреждане на терени за нови такива;
 - ✓ Мярка 3.2.4.2. Превенция на природните рискове – **директно влияние**;
- Поддържане и съхраняване на горските ресурси – подкрепа за борба с ветровата и водна ерозия, с опустиняването и неблагоприятните последиствия от затоплянето на климата;
 - ✓ Мярка 3.2.4.3. Повишаване на информираността и екологичната култура на населението – *косвено влияние*.

Община Каварна се отличава с нисък дял на горските територии, спрямо другите общини в областта - 7,05%, като по този критерий тя е на предпоследно място, преди община Шабла. Въпреки това, в ситуационния анализ на стратегическия документ, горските територии на общината са добре застъпени. Заложени са значителен брой мерки, спрямо големината на горските територии в общината. Две от тях са с косвено влияние – едната засяга развитието на туризма, характерно за всички общини в областта, а другата прави впечатление, защото цели повишаване на информираността и екологичната култура на населението. Мерките, които засягат директно горските територии са адекватни и всеобхватни. Конкретните дейности, включени в тях, които пряко засягат горските територии са представени по-горе. Те са свързани със залесителни мероприятия, борба с ерозията, както и актуализация на информационната база, което е ключов фактор за доброто управление на територията.

ОПР Крушари

В ОПР Крушари са заложени 5 мерки, които засягат горските територии в общината:

- ПРИОРИТЕТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА МЕСТНИ ОБЩЕСТВА НА ЗНАНИЕТО
 - ✓ М2. Развитие на туристическия потенциал – **директно влияние**;
 - създаване на план за управление на местата от Натура 2000 (междубщински проект).
- ПРИОРИТЕТ 2: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА УСТОИЧИВ ТУРИЗЪМ, БАЗИРАН НА ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО
 - ✓ М1. Създаване на местен туристически продукт – *косвено влияние*;
 - ✓ М4. Подкрепа за създаване на туристическа инфраструктура – *косвено влияние*;

▪ **ПРИОРИТЕТ 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОИЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА)**

- ✓ М1. Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие – *директно влияние*;
- ✓ М5. Управление на риска от природни бедствия и аварии – *директно влияние*.

Община Крушари е на второ място по дял горски територии в областта, след община Тервел, които се равняват на 18,65%. Заложените са 5 мерки, които могат да имат влияние върху тези територии, но са доста общо разписани. Две от тях са свързани с развитие на туризма и могат да имат косвено влияние. Останалите 3 са определени с директно влияние, като една от тях също е свързана с развитие на туризма, но има заложена дейност по създаване на план за управление на местата от Натура 2000. Останалите две са доста общо формулирани и засягат опазване природното наследство и управление на риска от природни бедствия. Горските територии са слабо засегнати като цяло в плана, не само в стратегическата част, но и в ситуационния анализ. При следващо разработване на ОПР, от общината следва да се обърне по-голямо внимание на тези територии и да се отразят заложените цели и мерки в ОПРГТ за област Добрич.

ОПР Тервел

Две са идентифицираните мерки, свързани с горските територии:

- **Приоритет 1: Устойчиво и конкурентно селско и горско стопанство и създаване на условия за динамично икономическо развитие.**

Специфична цел 3: Устойчиво управление и възстановяване на горските територии, биологичното разнообразие и хидромелиорациите.

- ✓ Мярка 1.3.1. Опазване и възстановяване на горския фонд и биологичното разнообразие – *директно влияние*;
- **Приоритет 2: Повишаване конкурентоспособността на местната икономика за постигане на икономически растеж и заетост.**

Специфична цел 3: Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и креативни индустрии

- ✓ Мярка 3.3.1. Стимулиране развитието на разнообразни форми на туризъм – *косвено влияние*.

Община Тервел има най-значително количество горски територии - 26,46%, спрямо всички общини в област Добрич. Тяхното значение е добре представено в аналитичната част на ОПР. Представени са различните аспекти за икономическата дейност в общината - дървопроизводителните функции, странични ползвания (за паша на добитък, а също така за добив на сено, билки, листников фураж, черничев лист, горски плодове, гъби и др.) и ловно-стопанското значение. Анализът е доста подробен и всеобхватен. Заложените мерки, свързани с горските територии, в стратегическата част са само две, като едната има директно, а другата косвено влияние. Въпреки малкия брой мерки, те са общо написани и включват всеобхватни дейности. При разработването на ОПР за следващия програмен период следва да бъдат заложили повече и по-детайлни мерки, свързани с опазването и управлението на горските територии и общината, съобразени с ОПРГТ за област Добрич.

ОПР Шабла

В ОПР Шабла са заложили 4 мерки, които влияят върху горските територии:

- Приоритет 3: Икономическо съживяване и развитие на района, насърчаване на предприемачеството и инвестициите.

Специфична цел 3.1: Насърчаване развитието на целогодишен интегриран туризъм, чрез опазване, популяризиране и развитие на културното и природно наследство.

- ✓ Мярка 3.1.3: Създаване на нови курортни структури и изграждане на лечебни балнеологични центрове – *косвено влияние*;
- ✓ Мярка 3.1.4: Развитие на природни, културни и исторически атракции – *косвено влияние*;

- Приоритет 4: Развитие и модернизация на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство.

Специфична цел 4.1: Доизграждане и модернизиране на техническата инфраструктура и подобряване качествата на средата

- ✓ Мярка 4.1.4: Предотвратяване и ограничаване на свлачищните процеси и последиците от природни бедствия и аварии – *директно влияние*;

Специфична цел 4.2: Опазване на околната среда и пълноценно използване на природните ресурси

- ✓ Мярка 4.2.1: Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие, укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени зони и защитени територии – *директно влияние*.

Едва 4,8% от територията на община Шабла са заети от горски територии. Това е общината с най-малък дял на горите в областта. Въпреки това, те са добре застъпени в анализа на ОПР. За сравнителното малкия дял горски територии, заложените мерки в стратегическата част на плана, които могат да имат влияние върху тях, са добър брой – 4. Две от тях могат да влияят косвено и са насочени към туризма в общината. Останалите две имат директно влияние и отразяват ключови аспекти за управлението на територията в общината – превенция от природни бедствие и справяне с налични проблеми, както и опазване и възстановяване на биологичното разнообразие, с акцент върху защитените зони и територии. Заложените мерки са напълно достатъчни за горските територии в общината.

Обобщено заложените мерки в общинските планове за развитие на общините в област Добрич, както и в областната стратегия са представени в таблицата по-долу. Най-значителен брой са заложили в ОПР на община Балчик, а най-малко са за общини Добрич град и Тервел. Мерките, заложените в бъдещите ОПР на общините следва да вземат предвид настоящия ОПРГТ за област Добрич.

Таблица 69. Влияние на мерките, заложили в ОПР на общините от област Добрич, върху развитието на ГТ

Община/Област	Брой мерки	Директно влияние	Косвено влияние
ОСР Добрич	2	0	2
ОПР Балчик	8	3	5
ОПР Генерал Тошево	4	2	2
ОПР Добрич град	3	2	1
ОПР Добричка	5	3	2
ОПР Каварна	6	4	2
ОПР Крушари	5	3	2

ОПР Тервел	2	1	1
ОПР Шабла	4	2	2

2. Социално-икономическа оценка на целите на управление на горските територии и на ловното стопанство

Социално-икономическата оценка на целите на управление, залегнали в настоящия стратегически документ, е извършена в следните направления:

- Обща социално-икономическа оценка на стратегическата рамка върху областната стратегия за развитие на горския сектор;
- Оценка на конкретните формулирани цели и мерки върху различни аспекти върху социално-икономическото развитие на Област Добрич.

Дефинираната в документа стратегическа рамка напълно съответства на политическата и стратегическа рамка, залегнала в основните документи на национално и регионално ниво, които се явяват основа за социално-икономическото развитие на областта: Национална стратегия за регионално развитие, План за регионално развитие на Североизточен район от ниво 2 и областната стратегия за регионално развитие на област Добрич. Дефинираната система от приоритетни направления и цели кореспондира с общите стратегически цели, определени в общинските планове за развитие за настоящия програмен период, в това число с тези които са насочени пряко към развитието на местната и регионална икономика.

По-конкретно, икономическото измерение на управлението на горските територии в рамките на област Добрич е насочено към:

- **Устойчиво стопанисване и използване на горите:** това направление има пряко въздействие върху регионалната икономика, което се изразява в:
 - ползване на горските ресурси устойчиво като сектор за развитие на местната икономика и за подпомагане на други сектори. С оглед на положението и характера на територията на Област Добрич, горските ресурси не заемат голяма площ – 13,1% от територията, като голяма част от тях са защитни пояси. Целта на защитните пояси, не е толкова производство на дървесина, колкото противоерозионно и снегозадържащо значение, водещо до увеличаване на добивите в селското стопанство, което е отсновен сектор в областта. Тяхното значение е ключово, затова устойчивото им стопанисване е важен фактор за развитие и на селското стопанство.
 - устойчиво ползване на недървесни горски ресурси – горски плодове, билки, гъби и дивеч от района. Макар и с неголям дял в структурата на икономиката на областта, тази част от горския сектор има важна допълваща роля в развитието на местната икономика, като това е отбелязано в ОПР-тата на някои от общините. Тези ресурси са основа за развитие на някои малки и средни предприятия, чиято дейност е свързана с обработката на такива суровини и производството на продукти, предимно в областта на хранително-вкусовата промишленост и козметиката;
- **Развитие на устойчив туризъм:** формираните горски ресурси и територии се явяват и рекреационен ресурс, което от своя страна изисква прилагането на балансиран и устойчив модел на земеполване в рамките на

областта, особено в териториите с изявен туристически профил на икономиката. От друга страна, устойчивият и алтернативен туризъм е важен диверсификационен елемент на икономиката на региона, особено в частите от областта, които са по-навътре в сушата. Определените цели в стратегическия документ напълно отговарят на тези особености на местната икономика.

- **Устойчиво развитие на ловното стопанство в областта.** Това направление е с вторично значение за стопанството на областта, но има съществена социална роля, както и сериозно влияние върху развитието на някои специфични форми туризъм. Определените цели в стратегическия документ напълно съответстват на нуждите на ловния сектор в областта и обезпечават неговото бъдещо развитие към хоризонта на действие на плана. Особено значение се отдава на социалното значение на управление на ловното стопанство в област Добрич, което има две направления:

- **Създаването на работни места:** Тази дейност създава работни места, като броят на служителите по данни на ИАГ, заети с ЛС дейност в периода 2013-2017г. е, както следва – в ДГС Добрич – 3-4, в ДГС Ген. Тошево – 1, в ДЛС Тервел – 5-7, в ДЛС Балчик – 4-10 човека.
- **Рекреационни функции:** Много голямо е значението на ловното стопанство за ловния туризъм. На територията на област Добрич, има девет ловни сдружения. Седем сдружения са членове на НЛРС-СЛРБ: СЛРД Морски орел – гр. Балчик, СЛРД Добрич – гр. Добрич, СЛРД Ген.Тошево – гр. Г. Тошево, СЛРД Калиакра - гр. Каварна, СЛРД Крушари - с. Крушари, ЛС ЛРД Тервел – гр. Тервел и СЛРД Шабла - гр. Шабла. Броят на ловците в тях през 2017 г. е 4 660 човека. Две от сдруженията не са в НЛРС – ЛС Хан Телериг-2010 и ЛС Зеленка. Към него са включени землищата на селата Българево и Свети Никола. Членският състав е около 236 души. Това означава, че близо 4 900 човека практикуват този вид туризъм. От друга страна ловците полагат доброволен труд по опазване на дивеча, подобряване обитанията и подпомагане на прехранването му през месеците, когато храната е оскъдна.

Икономическото значение на ловното стопанство също е адекватно отразено в стратегическата рамка на документа, като се акцентира върху две основни направления.

- **Приходи от стопански ловен туризъм:** В ДЛС разходите за тази дейност надвишават приходите от нея над 4 пъти. В ДГС балансът е в полза на приходите, поради малките разходи за тази дейност. Необходимата работа за подобряване на баланса разходи/приходи трябва да е насочена към намаляване на загубите от хищниците и незаконен отстрел – от една страна, и увеличаване на приходите по линия на ОЛТ (Организиран ловен туризъм) - от друга. Необходимо е разширяване представите за лова, като се акцентира на целогодишен научен и фото туризъм, както и на контактите с хотелиерите в областта, за организиране на съвместни атракционни дейности, свързани с офроуд разходки по утвърдени маршрути, щадящи обитанията на дивеча, наблюдения и фотографиране на диви животни в подходящо устроени места и т.н.

- **Приходи от организираните ловци:** Значителни са приходите от организираните ловци. При обща численост 4 896 души (към 2017 г.), само от таксите за ловни билети, приходите са 73 440 лв./год. В цената на членската такса са добавени 60 лв. за подпомагане стопанисването на дивеча или още 293 760 лв./год. Таксите за ловните бележки носят допълнителен приход, който при 4 896 ловци може да достигне 1 250 000 лв./год. Част от тези приходи се превеждат на ИАГ-София или остават в ЛС.

Изводи и оценъчни констатации:

- Формулираната стратегическа рамка на документа засяга всички основни аспекти на социално-икономическата роля на горските територии и ресурси в общия контекст на развитието на област Добрич;
- Определените приоритетни направления и дефинираните цели отразяват нуждите на горския сектор, като от една страна създават адекватни условия за капитализация на потенциалните ползи от горите, а от друга се задават необходимите параметри на опазването на горските територии и ресурси;
- Очакваното социално-икономическо въздействие на определената стратегическа рамка е позитивно върху общото развитие на местната икономика;
- Задължително условие за адекватното приложение на стратегическия документ и за постигането на позитивен резултат и въздействие от определената стратегическа рамка е същата да бъде интегрирана в основните стратегически и планови документи, определящи икономическото и териториално развитие на областта: Областна стратегия за регионално развитие, общински планове за развитие и общи устройствени планове на съставните общини.

3. Оценка на въздействието на плана върху състоянието и развитието на горските ресурси по видове гори

3.1. Обща информация

Разработването на ОПРГТ за област Добрич има за цел по-добра интеграция на концепцията за екосистемните услуги в процесите на вземане на решения на областно и общинско ниво. Картографирането, анализът и оценката на екосистемните ползи от горските територии са важни елементи за подпомагане на управлението при отделните икономически сектори в региона. В разработването на настоящия ОПРГТ за област Добрич е взет предвид постигнатият напредък и научните резултати, получени при оценката и картирането на екосистемни услуги на национално ниво, съчетани с местните планове за развитие по общини и с базата данни по ГСП на ТП ДГС и ТП ДЛС за територията на област Добрич. В тази връзка ОПРГТ е инструмент, чрез който вземащите решения ще могат да се възползват и да приложат на практика знанията за екосистемните услуги.

Базирайки се на европейското и националното законодателство, трябва да се отчете фактът, че за пълното прилагане на концепцията за екосистемните услуги/ползи се изисква креативна интерпретация на съществуващата нормативна база и ефективно използване на механизмите по прилагането ѝ при съвременните условия. В тази връзка е необходимо да се подчертае, че са налице някои ограничаващи фактори по отношение на въвеждането на новите знания в процеса на вземане на решения, които влияят върху

правата и отговорностите на отделните участници в този процес. Най-общо казано целта на правната система е да осигури стабилност и сигурност по отношение на очакванията от прилагането на ОПРГТ. В този случай обаче стриктните правни норми ограничават използването на нови научни знания и чрез разработвания ОПРГТ се цели това да бъде избегнато в бъдеще чрез изработване на актуални и съвременни ГСП и планове за развитие на общините. Предизвикателството пред оценката на въздействието на ОПРГТ е именно очакването, че чрез него концепцията за екосистемните услуги ще бъде интегрирана в политиките за развитие на общинско и областно ниво.

Връзките между екосистемните услуги/ползи и зелената икономика са безспорни. В тази част се цели да се направи обща оценка на ролята и възможностите, които ОПРГТ ще предостави за промотиране на т.н. „зелена икономика“ на областно ниво. Чрез анализа на горските територии и прецизирането на спецификите на горския сектор пред заинтересованите страни са представени ползите и недостатъците, които екосистемните услуги оказват върху този сектор. Дискутирайки потенциала на горите в област Добрич, за предоставянето на разнообразни екосистемни ползи, е необходимо надграждане от гледна точка оценка на състоянието на горските екосистеми, анализирани тенденции във връзка с настъпващи промени и свързаните с това лесовъдски дейности, като същевременно се оцени балансът между предоставяне и нужда от екосистемни услуги или оценка на „търсене-предлагане“ на областно и общинско ниво.

ОПРГТ за област Добрич потвърждава твърдението, че екосистемните услуги улесняват дейностите в различни бизнес сектори чрез осигуряване ресурси, но от друга страна, даден икономически сектор засяга и екосистемните услуги като влошава или подобрява тяхното състояние. В ОПРГТ, идентифицирайки връзките и взаимосвързаността между екосистемните услуги и горскостопанския сектор, се дава по-голяма яснота на заинтересованите страни за въпроси като: Кои са най-важните екосистемни услуги/ползи, от които зависи (пряко или косвено) горския сектор и които да се поддържат в дългосрочен план? Какви форми на управление, режими и ограничения водят до устойчиво използване на екосистемните услуги? Как горскостопанският сектор би могъл по-успешно да се интегрира в зелената икономика на областно ниво? Така анализирана информацията в ОПРГТ може да се използва за разработване на теми, които се нуждаят от по-задълбочено разглеждане и изследване, и които могат да подкрепят управляващите при вземане на решения както в частния, така и в обществен сектор.

3.2. Ролята на ОПРГТ за развитието на региона

Горите представляват важна част от природата в България като обхващат около 37% от територията на страната. Горското стопанство и горската промишленост отдавна са значими икономически сектори, осигуряващи заетост в селските и планински райони. Въпреки, че през последните десетилетия делът на българската горско-преработвателна промишленост в индустрията на страната е намалял, то дърводобивът и дървопреработването и днес играят важна роля в някои области на страната.

От икономическа гледна точка, най-съществените екосистемни ползи/услуги, произведени от горските територии в област Добрич, включват услугите за предоставяне на материали. В допълнение към това, горите поддържат други екосистемни услуги, от които се възползва пряко или косвено както самият горски сектор и всички останали сектори, така и населението, а именно услуги по регулиране и поддръжка въздействието върху хидрологичния цикъл и защита от наводнения,

контрол на вредителите и болестите, почвообразуване и намаляване на ерозията. Ако някоя от тези екосистемни услуги не съществува или ако състоянието на горските екосистеми се влоши драстично, съществува риск материалното производство за индустрията да бъде спряно и/или значително намалено.

В допълнение към зависимостта на горската промишленост от горите, горските екосистеми осигуряват редица екосистемни услуги в други сектори и отрасли, включително в туризма и отдиха, хранителния сектор (диви растения, плодове, гъби, риба и дивеч), фармацевтичната промишленост (химикали) и др. Многобройните ползи от горите обичайно се предоставят и от горите със стопански функции. Докато предоставят суровини, горите могат да се използват едновременно за отдих и екосистемни услуги, което е една от задачите на ОПРГТ и ще бъде постигнато чрез прилагането на настоящия план.

Докато горската промишленост е силно зависима и се възползва от екосистемните услуги, в същото време тя и горското стопанство имат силно въздействие върху всички екосистемни ползи, предоставяни от горските територии. Очевидно е, че при стопанисването и управлението се засяга не само доставянето на дървен материал, но и други услуги, като например хидроложката цикличност, регулацията на климата и др. Предвид факта, че горите са местообитания за повечето от застрашените растителни и животински видове в България, то ОПРГТ ще гарантира и в бъдеще тяхното съхранение и опазване. Много видове с икономическа стойност, като дивеча, също страдат от прилагане на отделни горски практики, водещи до фрагментация на зоните за обитание и миграция. Чрез ОПРГТ се предвижда минимизиране на тази фрагментация и осигуряване на функционална свързаност между зоните на обитаване.

Чрез прилагането на ОПРГТ ще се търси положителен ефект и намаляване на риска от влошаване на капацитета за предоставяне на услуги от горските територии, вследствие прилагането на нецелесъобразни стопански и управленски дейности. Предвид перспективите за преминаване към биобазирана икономика, насочена към използване на възобновяеми природни ресурси, съществува реална възможност в близко бъдеще да се увеличи търсенето на дървесина. Това от своя страна може да наложи да се увеличи прилагането на различни горскостопански практики. Този факт е взет предвид в настоящия ОПРГТ, с оглед обезпечаване на опазването на биоразнообразието и предоставянето на регулиращи екосистемни услуги.

Ключов въпрос в прилагането на ОПРГТ е да се поддържат едновременно дейности като ползване от горите и предоставяне на екосистемни услуги. Чрез ОПРГТ ще се реализират устойчиво горско стопанство и горска промишленост с проактивна интеграция на екосистемните услуги в сектора, посредством поддържането не само на екологични ползи като смекчаване на изменението на климата, намаляване на емисиите, но и на социално-икономически ползи, като например потенциални подобрения в икономиката на растежа, производителността и конкурентоспособността, иновации, създаване на работни места и намаляване на безработицата.

Целите на Стратегията за биологичното разнообразие и Директивите на ЕС, свързани с биоразнообразието, изискват анализ на съществуващото биологично разнообразие, данни за местообитанията и екосистемните услуги и непрекъснато разработване на нови научни методи и политика за действие. Чрез прилагането на ОПРГТ ще бъдат направени първите стъпки в борбата с тези предизвикателства.

3.3. Елементи и етапи на оценката на въздействието на ОПРГТ върху състоянието и развитието на горските ресурси

- Елементи на оценката.

Основни съставни елементи на оценката се явяват:

- *анализ и преценка* на първоначалните резултати, организацията и качеството на прилагането на ОПРГТ за област Добрич;
- *анализ и оценка* на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT) за устойчивост при прилагането на ОПРГТ;
- *оценка* на продължаващата уместност и съгласуваност на ОПРГТ за област Добрич;
- *оценка* на ефективността и ефикасността на изпълнението до момента и на очакваните въздействия съгласно определени критерии и индикатори.

Други специални анализи разглеждат обема и начина на разпределението на финансовите ресурси, мобилизирани в рамките на целите и приоритетите за развитие на област Добрич и на общините към нея, по различни действащи програми и проекти. Оценките използват като основен източник на изходна информация данните, които получават от базата данни за ГТ на ТП ДГС/ДЛС в област Добрич, годишните доклади и изготвените самооценки и проведени анкети за изпълнението на ОПРГТ от пряко ангажираните страни за изпълнението му (РДГ Варна, ДГС/ДЛС в област Добрич, областна и общинска администрация и др).

- *Етапи на оценката.*

РДГ Варна, в сътрудничество с областната администрация, организират разработването на *междинна и последваща* оценки на ОПРГТ за област Добрич и внасят за одобрение в ИАГ-МЗХГ и в Областния съвет за развитие докладите на оценките. Евентуалните актуализации на ОПРГТ също се организират от РДГ Варна и се приемат от ИАГ-МЗХГ и Областния съвет за развитие.

Междинната оценка на изпълнението на ОПРГТ се извършва на 5-та година от прилагането на ОПРГТ – т.е. втората половина на 2024 г. Тя следва да отчете постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПРГТ за област Добрич и общините в нея, като включва оценка на първоначалните резултати от изпълнението, оценка на степента на постигане на съответните цели, оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, изводи и препоръки за евентуална актуализация на документа.

Последващата оценка се извършва след края на програмния период, т.е. след 10-та година. Тя включва оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите, оценка на общото въздействие, оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

ОПРГТ за област Добрич следва да бъде актуализиран при актуализация на нормативната уредба, при съществени промени в икономическите и социални условия в областта, в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС или на основата на резултатите от междинната оценка.

- *Принципи /П/, качествени критерии /КК/ и индикатори /ИНД/ за оценка изпълнението на ОПРГТ на област Добрич*

ОПРГТ се оценява, като се използват определени критерии за неговото изпълнение, които имат ключово значение за извършване на обективна междинна и последваща оценки на цялостното изпълнение на ОПРГТ.

Тези критерии са свързани с постигане на целите на ОПРГТ и с проследяване реализацията на заложените в него приоритети, насоки и ограничения и са съгласувани със следните принципи /П/:

***П 1** – До каква степен са налице фактори и условия, допринасящи за прилагането на ОПРГТ и за устойчиво развитие на горските територии в област Добрич и доколко е налице подходяща нормативна и социално-икономическа среда за прилагане на ОПРГТ.*

КК 1.1. При изпълнението на ОПРГТ за област Добрич са спазени всички национални и местни закони и административни разпоредби.

ИНД 1.1.1. Съществува изградена система за получаване и обмен на нормативна информация между заинтересованите страни, Регионалният консултативен съвет по опазване на горите, дивеча и рибата (РКСОГДР) при РДГ Варна. Заинтересованите страни и членовете на РКСОГДР имат достъп и възможност да ползват специализираната документация.

ИНД 1.1.2. Действащата законова и подзаконова уредба, касаеща ОПРГТ, спомага за неговото изпълнение.

КК 1.2. Обществено-икономическите условия в страната и в област Добрич благоприятстват изпълнението на ОПРГТ.

ИНД 1.2.1. Съществува приемственост в ангажиментите на заинтересованите страни (РКСОГДР) спрямо ОПРГТ независимо от настъпили административни и обществено-икономически промени.

ИНД 1.2.2. Документите от извършените самооценки и проведените анкети, във връзка с оценката на ОПРГТ за област Добрич, се съхраняват.

ИНД 1.2.3. Промени в нормативната база са отразени при изпълнението и актуализацията на ОПРГТ.

КК 1.3. Отговорните институции и заинтересованите страни, участващи в планирането, поддържат изпълнението на ОПРГТ за област Добрич.

ИНД 1.3.1. Нови съдействащи организации и заинтересовани страни, които имат отношение към ОПРГТ за област Добрич са регистрирани и/или привлечени в процеса на прилагане на плана.

***П 2** – До каква степен целите на ОПРГТ за област Добрич, извършената актуализация на категориите и функционалната принадлежност на ГТ и въведените насоки, режими и ограничения за устойчиво управление на всяка категория и определените ГТ, предоставящи екосистемни ползи, са актуални и изпълнението им допринася за устойчивото управление на горите в областта – изисква въведеното с настоящия ОПРГТ зониране, насоките, режимите и ограниченията за всяка от функционалните категории ГТ да са актуални по време на извършване на оценките и да са приложени в разработените нови ГСП, както и да се подкрепят от ангажираните в процеса страни.*

КК 2.1. Планираните цели, насоки и ограничения, посочени в ОПРГТ продължават да са актуални и са заложили в новоразработените ГСП на ДГС/ДЛС в областта.

ИНД 2.1.1. Идентифицирани са допълнения и промени в новоразработените ГСП на ДГС/ДЛС и в новите Общински и областни планове за развитие, които отразяват целите и приоритетите, посочени в ОПРГТ за област Добрич.

КК 2.2. Налице е съответствие между заложеното с ОПРГТ функционално категоризиране на ГТ и определените насоки, режими и ограничения за управление и стопанисване на горските ресурси с тези, които на оперативното ниво се прилагат при горското планиране чрез ГСП на ДГС/ДЛС в област Добрич

ИНД 2.2.1. Документирани са предложения (не са документирани) предложения за промени, спрямо установените функционални категории горски територии, насоките, режимите и ограниченията за ползване в тях.

ИНД 2.2.2. Осигурени са устойчиви размери на ползване на дървесина, съобразно въведените с ОПРГТ норми по съответните стопански класове гори в област Добрич.

ИНД 2.2.3. Осигурено е природосъобразно ползване на недървесни горски ресурси, функции лов и екосистемни услуги от ГТ, съгласно ОПРГТ.

ИНД 2.2.4. Чрез прилагането на ОПРГТ е осигурено устойчиво многофункционално стопанисване на горските територии в област Добрич, гарантиращо задоволяване на постоянните нужди на местното население от дървесни и недървесни горски продукти.

ИНД 2.2.5. Осигурени са условия за развъждане и защита на дивеча, съобразно насоките в ОПРГТ и в ловоустройствените проекти.

КК 2.3. Заложената с настоящия ОПРГТ макрорамка за управление и стопанисване на ГТ в област Добрич е съгласувана с актуалните стратегии за развитие на областта, с общинските планове за развитие, както и с планове за управление на териториите, обявени по ЗЗТ и ЗБР.

ИНД 2.3.1. Промени в актуалните стратегии за развитие на областта, в общинските планове за развитие, както и в планове за управление на териториите, обявени по ЗЗТ и ЗБР, са отразени при изпълнението и актуализацията на ОПРГТ.

П 3 – До каква степен прилагането на ОПРГТ за област Добрич има устойчив и многостранен ефект – изисква се прилагането на плана да има устойчив и многостранен ефект

КК 3.1. ГСП на ДГС/ДЛС в област Добрич, изготвени в съответствие с целите и насоките на ОПРГТ, допринасят за изпълнението на Стратегическия план за развитие на горския сектор 2014-2023 г.

ИНД 3.1.1. Новоразработените ГСП на ДГС/ДЛС са актуални, реалистични и приложими, а тези, които се изпълняват се реализират съобразно с ОПРГТ, отчитайки състоянието и очакваните промени в социално-икономическия профил на горско-стопанския сектор.

КК 3.2. Прилагането на ОПРГТ допринася за реализацията на програми и проекти на организации, свързани с горските територии – рекреация, отдих, туризъм, земеделие, дървопреработване, опазване на природната среда, обучение и др. за цялостно устойчиво регионално развитие на област Добрич.

ИНД 3.2.1. Документирани са реализирани проекти за лесовъзстановителни дейности в ГТ, териториално сътрудничество – на секторно, вътреобластно, междурегионално и трансгранично ниво, за изграждане на нови инфраструктурни обекти или проекти за рекреация и туризъм, реализирани рекламни кампании, обучение и професионална квалификация.

ИНД 3.2.2. Документирани подобрени показатели за участието на горскостопанския сектор в БВП на област Добрич, подобрени икономически и демографски показатели (постъпления от туризъм, профил заетост, професионална реализация и др.).

П 4 – До каква степен е осигурено ресурсно вкл. кадрово, информационно, технически, технологично, спазването на актуализираните с настоящия ОПРГТ функционални зони ГТ, насоките, режимите и ограниченията в тях и определените ГТ предоставящи екосистемни ползи – изисква оценка на фактическото прилагане на ОПРГТ чрез ГСП на ДГС/ДЛС (самооценка) и информираност на обществото (анкети).

КК 4.1. Осигурен е контрол по стриктното прилагане на заложените с ОПРГТ насоки, режими и ограничения по функционални зони ГТ на ниво общинско ниво чрез ГС на ДГС/ДЛС.

ИНД 4.1.1. ГСП на ДГС/ДЛС са изработени съгласно въведеното с ОПРГТ функционално зонироване на ГТ, респ. с насоките, режимите и ограниченията за ползване на ресурси.

ИНД 4.1.2. При изпълнението на ГСП не са регистрирани съществени нарушения на въведените ограничения.

ИНД 4.1.3. Относно прилагането на ОПРГТ е упражняван контрол от СИДП и РДГ Варна за съответствие на извършваните горско-стопански дейности със задачите, приоритетите и дейностите, залегнали в макрорамката, описана в ОПРГТ.

КК 4.2. Осигурена е публичност от страна на отговорните организации върху процесите, които съпровождат прилагането на ОПРГТ за област Добрич.

ИНД 4.2.1. Налични са документирани свидетелства за публично оповестяване на резултати от изпълнението на ГСП, касаещо прилагането на ОПРГТ.

ИНД 4.2.2. В отговорните институции е осигурена публична информация за изпълнението на ОПРГТ.

КК 4.3. Налице е положителен обществен и професионален отзвук от прилагането на ОПРГТ за област Добрич.

ИНД 4.3.1. Местното население и другите заинтересовани страни са запознати и подкрепят функционалното зонироване на ГТ в област Добрич и отчитат като „добро“ управлението на ГТ по видове гори и функционална принадлежност.

ИНД 4.3.2. Професионалните среди и ведомства са запознати и подкрепят въведените с ОПРГТ насоки, режими и ограничения в отделните функционални категории горски територии в област Добрич.

КК 4.4. Налице е широка обществена информираност за актуалните дейности и процеси, които се развиват в горските територии и са предмет на планиране и отчитане от различни ведомства.

ИНД 4.4.1. В отговорните организации и ведомства, вкл. органите на местната власт е налице актуална информация относно основните насоки на стопанисване и опазване на ГТ в областта.

ИНД 4.4.2. Осигурена е защита на ГТ от незаконни действия, което е станало достояние на обществеността.

ИНД 4.4.3. При стопанисването на горите са осигурени мероприятия за защита на гората от биотични и абиотични повреди.

ИНД 4.4.4. При стопанисването на горите са осигурени мероприятия за защита на гората от пожари, други бедствия и аварии.

Оценяването на индикаторите и критерии се извършва чрез точкуване както следва:

- Незадоволително – 3 т.
- Добро – 6 т.
- Много добро – 9 т.

Всеки Принцип се оценява с обща оценка:

- Неблагоприятна
- Благоприятна
- Много благоприятна

Изчислението на границите на диапазоните на „неблагоприятна А“, „благоприятна В“ и „много благоприятна С“ оценка на принципите се извършва както следва:

$$A_{\min} = n \cdot 3$$

$$A_{\max} = (((n \cdot 3) + (n \cdot 6)) / 2) + 1$$

$$B_{\min} = A_{\max} + 1$$

$$B_{\max} = (((n \cdot 6) + (n \cdot 9)) / 2) + 1$$

$$C_{\min} = B_{\max} + 1$$

$$C_{\max} = n \cdot 9$$

Където: n – брой индикатори

Таблица 70. Диапазони на обща оценка на принцип за съответен брой индикатори

Принцип (П)	Брой индикатори в П	ОЦЕНКА					
		Неблагоприятна		Благоприятна		Много благоприятна	
		A _{min}	A _{max}	B _{min}	B _{max}	C _{min}	C _{max}
П 1 П 2 П 3 П 4	1	3		6		9	
	2	6	10	11	16	17	18
	3	9	15	16	24	25	27
	4	12	19	20	31	32	36
	5	15	24	25	39	40	45
	6	18	28	29	46	47	54
	7	21	33	34	54	55	63
	8	24	37	38	61	62	72
	9	27	42	43	69	70	81
	10	30	46	47	76	77	90
	11	33	51	52	84	85	99

В таблица 70 са дадени брой на индикаторите към съответен принцип, но подходът, посочен по-горе дава възможност да се определи оценката и при намаляване или увеличаване на броя на индикатора в принципа.

Въз основа на оценката към всеки Принцип се дават Препоръки:

- При „неблагоприятна“ оценка – наложителна е коренна промяна или евентуална промяна на ОПРГТ или актуализация на ГСП на ДГС/ДЛС или друго задължително действие, с конкретни срокове за изпълнение;
- При „благоприятна“ оценка – препоръчват се насоки или превантивни действия за подобряване на оценката, които не са задължителни;
- При „много благоприятна“ оценка – набелязват се превантивни действия за запазване на оценката.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА МЕЖДУНАРОДНО НИВО И НИВО ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА 79/409/ЕИО от 2 април 1979 за опазването на дивите птици
ДИРЕКТИВА 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици

ДИРЕКТИВА 92/43/ЕИО НА СЪВЕТА от 21 май 1992 година относно опазване на естествените местообитания на дивата флора и фауна

Директива 2009/28/ЕС за подпомагане ползването на енергия от възобновяеми енергийни източници

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1402553403700&uri=CELEX:02009L0028-20130701>

Европейска конвенция за ландшафта. Council of Europe, 2000

<https://www.coe.int/en/web/landscape/about-the-convention>

Конвенция за биологично разнообразие (CBD), ООН, 1992

<http://www.cbd.int/default.shtml>

През 2000 е приет Протокола от Картаген (фокус върху генно модифицираните продукти/организми) <http://bch.cbd.int/protocol/>

През 2010 е приет Протокола от Нагоя (фокус върху генетичните ресурси и биоразнообразието) <http://www.cbd.int/abs/>

Конвенция на обединените нации за борба с опустиняването (UNCCD)

<http://www.unccd.int/en/Pages/default.aspx>

Конвенция по влажните зони с международно значение и по-специално като местообитание на водолюбиви птици (Рамсарска конвенция). Актуална към ДВ, бр. 13/ 16.02.2010г.

Натура 2000 <http://www.natura.org/> <http://natura2000.eea.europa.eu/>

Нова Стратегия на ЕС за горите http://ec.europa.eu/agriculture/forest/strategy/index_en.htm

План за действие на ЕС за горите (2006)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0302:FIN:EN:PDF>

Рамкова директива за водите

http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html

Рамкова конвенция на обединените нации за климатични промени (UNFCCC) :

<http://unfccc.int/2860.php>

Стратегия за биоразнообразието, обхващаща периода до 2020г.

<http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/2020.htm>

Стратегия на Европейския съюз за горското стопанство <http://eurlex>

Тематична стратегия за почвите

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/environment/128181_en.htm

European Landscape Convention - Council of Europe, 2000.

<https://www.coe.int/web/landscape>

Land Use, Land-Use Change and Forestry (LULUCF)

<https://unfccc.int/methods/lulucf/items/1084.php>

Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services. An analytical framework for ecosystem assessments under Action 5 of the EU Biodiversity Strategy to 2020 - http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/MAES_WorkingPaper2013.pdf

СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Енергийна стратегия на България до 2020 г.

http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/epsp/22_energy_strategy2020.pdf

ЕС, 2010. http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/policy/pdf/bg_act.pdf

Закон за административните нарушения и наказания

Закон за биологичното разнообразие

Закон за водите

Закон за горите

Закон за защита при бедствия

Закон за защитените територии

Закон за здравето

Закон за лова и опазване на дивеча

Закон за лечебните растения

Закон за опазване на околната среда

Закон за културното наследство

Закон за регионалното развитие

Закон за рибарството и аквакултурите

Закон за туризма

Закон за устройство на територията

Закон за устройство на Черноморското крайбрежие

Закон за храните

Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите Обн. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2004 г.

Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите. Обн. - ДВ, бр. 64 от 19.08.2011 г.; изм. и доп., бр. 72 от 18.09.2015 г.

Наредба за оценка на поземлени имоти в горски територии. Обн. ДВ, бр. 63 от 16.08.2011 г., в сила от 16.08.2011 г.; изм. и доп., бр. 99 от 14.12.2012 г., в сила от 14.12.2012 г. Приета с ПМС № 236 от 03.08.2011 г.

Наредба № 4 от 19.02.2013 г. за защита на горските територии срещу ерозия и порои и строеж на укрепителни съоръжения. Обн. - ДВ, бр. 21 от 01.03.2013 г

Наредба № 4 от 15 февруари 2012 г. за условията и реда за регистрация на горски разсадници, както и за производство на фиданки в горските разсадници. Обн. ДВ. бр.17 от 28 Февруари 2012г.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 8 от 2011 г. за сечите в горите. обн., ДВ, бр. 64 от 2011 г.; изм., бр. 63 от 2013 г. и бр. 72 от 2015 г.

Наредба № 18 от 7 октомври 2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии (притурка към ДВ, бр. 82 от 23.10.2015 г.)

Наредба № 20 от 18 ноември 2016 г. за съдържанието, условията и реда за създаването и поддържането на горскостопанските карти. Обн. ДВ. бр.95 от 29 Ноември 2016г.

Наредба № 2 от 7 февруари 2013 г. за условията и реда за залесяване на горски територии и земеделски земи, използвани за създаване на специални, защитни и стопански гори и на гори в защитени територии, инвентаризация на създадените култури, тяхното отчитане и регистриране. Обн. ДВ. бр.16 от 19 Февруари 2013г.

Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии – държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и

недървесни горски продукти. Обн. ДВ. бр.96 от 6 Декември 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.26 от 29 Март 2019г.

НАРЕДБА № 8 от 11.05.2012 г. за условията и реда за защита на горските територии от пожари. обн., ДВ, бр. 38 от 18.05.2012 г.

Национална дългосрочна програма за насърчаване на използването на възобновяеми енергийни източници, 2005 - 2015 г.,
<http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=378>

Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на биомасата в България за периода 2008 – 2020 г.,
<http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=461>

Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г. Изготвен 31.01.2018 г. , гр. София, Консорциум „Фокус Системс - Дан Теа“.

Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г., <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=875>

Областна стратегия за развитие на област Добрич 2014-2020 г. с. 156

Програма за опазване на горите от пожари.2017. Изготвена 17 февруари 2017 г., ИАГ, София

Правилник за прилагане на закона за лова и опазване на дивеча. В сила от 29.06.2001 г. Приет с ПМС № 151 от 13.06.2001 г.Обн. ДВ. бр.58 от 29 Юни 2001г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.79 от 3 Октомври 2017г.

Правилник за прилагане на закона за горите. Приет с ПМС № 80 от 06.04.1998 г., Обн. ДВ. бр.41 от 10 Април 1998г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 21 Януари 2011г.

Решение №153 от 24 февруари 2012 г. за обявяване списък на курортите в Р България и определяне на техните граници. В сила от 02.03.2012 г. Обн. ДВ. бр.18 от 2 Март 2012г.

Стратегия за намаляване на риска от бедствия. 2014. Приет с Протокол № 15.19 на Министерския съвет от 16.04.2014 г.

Стратегически план за развитие на горския сектор в Р България, 2014-2023 г.,
http://www.iag.bg/data/docs/strategicheski_plan_za_razvitie_na_gsektor.pdf

Трети национален план за действие по изменение на климата 2013-2020 г.
<http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=760>

Трети национален доклад за напредъка на България в насърчаването и използването на енергията от ВИ от края на 2015г.,
<http://www.seea.government.bg/documents/Report%202015-Bulgaria.pdf>

СПИСЪК ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Агрозистатистика, 2015. Агрозистатистически данни, Система за земеделска счетоводна информация. МЗХГ. <https://opendata.government.bg/dataset/agrostatistika>
- Александров, В. 2006. Върху пространственото разпределение на почвеното засушаване в България. –В: Проект „Изграждане на капацитет за устойчиво управление на земите в България”, UNDP-GEF, 2005-2008, С., с.42.
- Анализ и оценка на риска и уязвимостта на секторите в българската икономика от климатичните промени, Европейски фонд за регионално развитие на ЕС чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“, http://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Climate/Specialna_chat.pdf
- Берг, Л., (1915). Предмет и задачи географии. Л. "Известий Имп. Рус. геогр. о-ва ", т. 51, вып. 9, 1915 г.
- Богданов, К., В. Стипцов. 2003. Многофункционалното стопанство в горите. София, с. 245.
- География на България: Физическа и социално - икономическа география. 2002. София, Изд. ФорКом, с. ISBN 7609544641238
- Гиков, С., Недков, С. 2008. Атлас на съвременните ландшафти в Родопите. Проект Родопи – програма на ООН за развитие. ISBN 9789543350582. UNDP, 2009
- Годишни отчетни доклади на ИАГ за периода 2009-2015
- Доклад за ГВКС на територията на „Държавно горско стопанство – Добрич” гр. Добрич, 2016, с.30
- Доклад за ГВКС на ТП-ДГС „Генерал Тошево“. 2017. с.41.
- Доклад за ГВКС на територията на „Държавно ловно стопанство – Тервел” гр. Тервел. 2011. с.41.
- Доклад за ГВКС на територията на ТП-ДЛС „Балчик“. 2016. с.39.
- Донов, В. 1993. Горско почвознание. Изд. Мартилен, София, с.436. ISBN 954-598-013-3
- Закон за горите. Обн. ДВ. бр.19 от 8 Март 2011г. Посл. изм. и доп. ДВ. бр.17 от 23 Февруари 2018г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135721295>
- Закон за лова и опазване на дивеча. Обн. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2000 г., Посл. изм. и доп. ДВ. бр.77 от 18 Септември 2018 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134941184>
- Захариев, Б., В. Донов, К. Петрунов, С. Масъров. 1979. Горско-растително райониране на НРБългария. Земиздат, София, с. 197.
- Инструкция за установяване и картиране на типовете горски месторастения и определяне състава на дендроценозите. 2011. Изд. Булпрофор, София, с.135, USBN: 978-954-9311-09-9
- Каменов, К., Р. Хорозова, Л. Тричков, Г. Тинчев, В. Райчинов, Г. Гогушев. 2017. Картиране и оценка на горските екосистеми, на тяхното състояние и на предоставяните от тях екосистемни услуги в зони извън националната мрежа Натура 2000. Eastern Academic Journal, Issue 1, pp. 42-59, March, 2017, ISSN: 2367–7384
- Класификационна схема на типовете горски месторастения в Република България. 2011. Изд. Булпрофор, София, с.103, USBN: 978-954-9311-08-2
- Костов Г., Е. Рафаилова, В. Василев, Св. Братанова Дончева, Кр. Гочева, Н. Чипев. 2017. Методиката за оценка и картиране на състоянието на горите и горските екосистеми и техните услуги в България. Клоринд, 2017. ISBN 978-619-7379-07-5

- Костов, Г., Г. Попов, М. Димитров, М. Борисов, П. Лазаров, Е. Ракъджиев, В. Хубчева, Х. Христов, Г. Тинчев. 2011. Режими за устойчиво управление на горите в Натура 2000 ИАГ-МЗХ, София, с.200, ISBN 978-954-90748-9-5
- Маринов, Ив. Ц., Р. Райков, Ил. Петров. 2009. Методика за определяне на противоерозионни дейности в горския фонд. Наука за гората, 1, 29-40
- Маринов, Ив., 2007. Съоръжения и методи за ограничаване на ерозията в горския фонд. Практическо ръководство. Изд. Минерва. ISBN 978-954-8702-02-7
- Наръчник за разработване на областни планове за развитие на горските територии. 2014. ИАГ-МЗХ, София, с.166
- НСИ - СИР, NUTS 2. 2018. Класификация на териториалните единици за статистически цели в България.
http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/Classifics/NUTS_V2013_BG_BG.pdf
- Пенков, М., В. Донов, Т. Бояджиев, Т. Андонов, Н. Нинов, М. Йолевски, Г. Антонов, С. Генчева. 1992. Класификация и диагностика на почвите в България във връзка със земеразделянето. Земиздат, София, с. 151, ISBN 954-05-0244-6
- Почвена карта на България. 1:400 000, Обяснителен текст. 1968. Изд. на БАН, С., с.23
- Практическо ръководство за Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България. 2005. ProForest, WWF и IKEA в областта на горите. София, с.77
- Практическо ръководство за Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България. 2016. Актуализирана версия, ProForest, WWF и IKEA в областта на горите. София, с.91
- Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България. Практическо ръководство. Актуализирана версия, октомври 2016 г. ProForest, WWF и IKEA в областта на горите. София, с.108
<http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/1.pdf>
- Програма от мерки за адаптиране на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях. 2011. Автори: И. Раев, П. Желев, М. Грозева, И. Марков, И. Величков, М. Жиянски, Г. Георгиев, С. Митева, В. Александров. София, 212 с.
http://www.iag.bg/data/docs/Programa_ot_merki.pdf
- Раев, И., С. Gregory Knight, М. Станева. 2003. Засушаването в България - съвременен аналог за климатични промени. Природни, икономически и социални измерения на засушаването 1982-1994 г. БАН, София, Изд. „проф. Марин Дринов“, с.284, ISBN 954-90896-1-4.
- Реймерс, Н.Ф., (1991). Природопользование: Словарь-справочник. Мысль, М..
- Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. 2009. Второ, преработено и допълнено издание, София, WWF, Зелени Балкани, МОСВ, ISBN 978-954-9433-08-1
- Статистика на ИАГ - ОГФ, форма 1 и 4 ГФ 2015г.
- Статистика на ИАГ- ОГФ, форма 3 и 5 ГФ 2015 г.
<http://www.iag.bg/docs/lang/1/cat/13/index>
- Тончев, Т. 2013. Горско планиране, горскостопански планове и програми. Издателска къща при ЛТУ, София, с.24
- Чамбов В., Ц. Ценов. 2013. Перспективи пред използването на дървесна биомаса за производство на енергия. Сп. Гора, бр.4, стр.22-25
- Barnett J., 2001 “The Meaning of Environmental Security: Ecological Politics and Policy in the New Security Era” ISBN 1856497852
- Fisher, B. and Turner, K. 2008: Ecosystem services: Classification for valuation. Biological Conservation 141: 1167-1169.

- Forman, R.T.T., M. Godron., (1986). *Landscape Ecology*, Wiley & Sons, New York
- Gos P, Lavorel S. 2012. Stakeholders' expectations on ecosystem services affect the assessment of ecosystem services hotspots and their congruence with biodiversity. *Int J Biodivers Sci Ecosyst Serv Manag.* 2012;8(1–2):93–106. doi: 10.1080/21513732.2011.646303.
- Guidelines for soil description. 2006. FAO, Rome, pp.97, ISBN 92-5-105521-1
- Haines-Young, R. and M.B. Potschin (2018): *Common International Classification of Ecosystem Services (CICES) V5.1 and Guidance on the Application of the Revised Structure*. www.cices.eu
- Heink, U., Kowarik, I., 2010. What are indicators? On the definition of indicators in ecology and environmental planning. *Ecol. Indic.* 10, 584–593.
- Humboldt, A. von, (1849). *Ansichten der Natur*. Vol. I/II, 3rd Edition, Cotta, Stuttgart, Tübingen
- MA [Millennium Ecosystem Assessment] (2005): *Ecosystems and Human Wellbeing: Current State and Trends*. Volume 1, Island Press, Washington D.C.
- Mücher et al., (2010) C. Mücher, J. Klijn, D. Wascher, J. Schaminee. A new European Landscape Classification (LANMAP): A transparent, flexible and user-oriented methodology to distinguish landscapes, *Ecological Indicators*, 10:87-103
- Muller, M., Burkhard, B., The indicator side of ecosystem services. *Ecosystem Services* 1 (2012) 26–30
- Munsell soil colour charts. 2000. Munsell colour company, ING, Baltimore, USA
- Neef, E., (1967). *Die Theoretischen Grundlagen der Landschaftslehre*. Haack, Gotha. Leipzig
- Project_FUTUREforest 2010-2011 – IAG-M3XI
- Sauer, C., (1963). The morphology of landscape. In: Leighly, J. (Ed.), *Land and Life*. A selection from the writings of Carl Ortwin Sauer. University of California Press, Berkley, 315–350
- TEEB Foundations, 2010. In: Kumar, P. (Ed.), *TEEB-The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB): Ecological and Economic Foundations*. Earthscan, London.
- Troll, C., (1968). Landschaftsökologie. In: Tüxen, R. (Ed.), *Pflanzensoziologie und Landschaftsökologie*. Bericht über das 7. internationale Symposium in Stolzenau/Weser der internationalen Vereinigung für Vegetationskunde, 1–21
- UNDP. 2009. *Conservation of Globally Significant Biodiversity in the Landscape of Bulgaria's Rhodope Mountains Project*. Final report of the Final Evaluation Mission. <https://www.thegef.org/project/conservation-globally-significant-biodiversity-landscape-bulgaria%E2%80%99s-rhodope-mountains>
- World Meteorological Organization (WMO). 1975. *Drought and Agriculture*. WMO Technical Note No.138, Report of the CagM WG on the Assessment of Drought. WMO, Geneva.
- World reference base for soil resources. 2006. A framework for international classification, correlation and communication. *WORLD SOIL RESOURCES REPORTS 103*, FAO, Rome, 2006 edition, pp. 145, ISSN 0532-0488
- World reference base for soil resources. 2014. *International soil classification system for naming soils and creating legends for soil maps*, Update 2015. *WORLD SOIL RESOURCES REPORTS 106*, FAO, Rome, pp. 203, ISSN 0532-0488

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ОПРГТ ОБЛАСТ ДОБРИЧ

- ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 Характеристиката на собствеността на горските територии по КВС/кадастрална карта
- ПРИЛОЖЕНИЕ № I.1 Идентифицирани несъответствия
- ПРИЛОЖЕНИЕ № II.1 Функционални категории на горските територии
- ПРИЛОЖЕНИЕ № II.2 Екосистемни ползи предоставяни от горските територии
- ПРИЛОЖЕНИЕ № III.1 Ползватели на възмездни ползи
- ПРИЛОЖЕНИЕ № III.2 Горски територии, предоставящи възмездни екосистемни ползи
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 Терминологичен речник
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 CICES_Finalised-V5.1_01012018 (Международната класификация на екосистемните услуги – част Биотични услуги)
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 4 Анкетно проучване на експертното мнение за разработване на ОПРГТ Добрич
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 5 Запитване към специализираната общинска администрация за разработването на ОПРГТ Добрич
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 6 ГИС база данни за ОПРГТ област Добрич
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 7 Зони на уязвимост
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 8 Методически пояснения
- ПРИЛОЖЕНИЕ № 9 Анкетно проучване на общественото мнение за разработване на ОПРГТ Добрич

КАРТЕН МАТЕРИАЛ КЪМ ОПРГТ ОБЛАСТ ДОБРИЧ

- КАРТА № 1 Единна горскостопанска картна основа на горските територии в област Добрич
- КАРТА № 2 Горски територии по избрани категории гори в област Добрич
- КАРТА № 3 Горски територии по избрани категории гори в област Добрич - рекреационни гори
- КАРТА № 4 Горски територии по избрани категории гори в област Добрич - ЗЗ по НАТУРА 2000
- КАРТА № 5 Горски територии по избрани категории гори в област Добрич - зони за защита от урбанизация
- КАРТА № 6 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 1
- КАРТА № 7 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 2
- КАРТА № 8 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 3
- КАРТА № 9 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 4

- КАРТА № 10 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 5
- КАРТА № 11 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 6
- КАРТА № 12 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 7
- КАРТА № 13 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 8
- КАРТА № 14 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи - полза 9
- КАРТА № 15 Карта на горските територии, предоставящи обществени екосистемни ползи – обзорна
- КАРТА № 16 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 1
- КАРТА № 17 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 2
- КАРТА № 18 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 3
- КАРТА № 19 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 4
- КАРТА № 20 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 5
- КАРТА № 21 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 6
- КАРТА № 22 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 7
- КАРТА № 23 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 8
- КАРТА № 24 Териториален обхват за възмездно ползване на екосистемна полза 9